Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De Nuptiis Philologiae et Mercurii - Cod. Aug. perg. 73

Martianus <Capella>

[S.l.], [10. Jh.]

Martianus Minneus Felix Capella: De Nuptiis Philologiae et Mercurii

urn:nbn:de:bsz:31-11867

Visual Library

[illegible]

[illegible] ERATQUE

[illegible] QUAMUNDUMQUE MARITAS

[illegible] TORIBUS SOCIAS.

[illegible] QUO NATURA IUCAT

[illegible] QUE AMORE FIDEM

[illegible] LIDISQUE MAXIMA CURAES

[illegible] TIBI NAMQUE LAGENA CORE CUPIDO AMICAT.

SEU TIBI QUOD BACCHUS PATER EST PLACUISSE CHOREAS

CANTHARE AD THALAMOS SEU GENETRIX CYTHEREAS

COMERE QUE VERNI FELICIS FLORENTIA LIMINA CERAES

SEU CONSANGUINEO GRATIA TRINA DEDIT

CONUBIUM DIUUM COMPONENS CALLIOPEA

CARMINIS AUSPICIO TEEROBATA NUERE.

DUM crebriusculos himeneo uersiculos nescio quid mopinum in ac
tum que moliens canore spersum capillis albi candibus uerticem
incrementisque lustralibus decurtatum nugulis nepias a garri
rem non perferens marianus interuenit dicens quid istud mi
puer quod nondum uulgata materie cantare deproperas. Ad rem
nictantis ante finis prius quam fores adituque reserans. TYMNOLOGEYCEIC
Quinporius edoce quid ad portes equar sum praedicta sonuerint re
uelauo nequaquam desipis ad modum que pesquo peri se EPIMION
[illegible] confere perum sapis nec lique chrimenaeo praelitiante disposita
nuptias resultare. siuero concepta cuius [illegible] riuus uena profluere
rint properes scrutator inquiris fabellam ubi quam sacra com
miscens hiemale pernugilio macescentes mecum lucernas edo
cui. Ni prolixius perculerit explicabo cum inter deos fieri ent
sua conuigia procreationis undique numerose. liberique prae
[illegible] aeneperum dulcium aetheria multitudo. inter se quoda
[illegible] um complecu aesoedere poterentur. praesertimque poes
[illegible] alis beaverat dictio idque dedium mundo loquax tinu
[illegible] musicas poetae que praecipue. [illegible] agrium
[illegible] ierisque mecenae suauiloquam senectute
[illegible] consonarent. nec aliquid dulcius
[illegible] una coniuge loquentur. hisque
[illegible] suadente arcesperio grandaeuos

Auspicium 43

at TYMNOLO
TYCCEIC

per spiqui

[illegible]

memphitica

pellere

[illegible] & iam dii prop[illegible]
[illegible] nerii [illegible] co[illegible]
p[illegible] spar adfectos simulq· p[illegible]
iuga cibolq· permulsa mesissimum se[illegible]
argionam utraq· miratur effigie · Nam [illegible]
dependisse memplicatam ut obstia lucu perpen[illegible]
contemnasti inuenire · Hac igitur famabisque deorum al[illegible]
ribus motus concitusque cibuenius simulq· quodcunctorum [illegible]
tiones & thalamos dum pare pluribus conspicatur uxorem ducere
instituit, inquam semenniam mater illum anxia cum annua per-
agratione zodiacteam inplia dum numero salutare impulerat
praesertimq· quod palestra crebrisq· discursibus exercitum corpus
lacertosis iuuenalis roboris excellentiam torsuuili quadam ampli
tudine renidebat acem pubentes genae seminudum eum incedere
clamidaq· inditum parua inuelatum cetera humerorum cacumen
obnubere sin[illegible] magno risu cipridis non sinebant; rationabili igitur
proposito constituit pellicere caelibatam, itaque proinde iniriae digni
tate quam conuenire & accipere cuncta merito longe deliberationis
alternat · Nam sophia ipse miro quidem cupiebat ardore quod
prudentissaque sit intemeratior que cunctis pulchriorque uirginib·
sed quod sororis seius collacta & indiscreto amica foedere uideretur
perinde que adinnubas ipsa quoq· transisse eam in palladis iniuria
non placuit coaptari; non dispar illum formae desiderabilis gratiaq·
luculentas inmanicen quoq· succenderat · Nam & nobilitas generis
illam quippe pronoeae maior est filiarum & praeuidum pspi
cacis prudentiae commendabat ingenium · sed ipsis diebus sorte
inmensi amoris impatientia utero iuuenem consecuta apollini
fuerat copulata uoluit saltem en delichiae ac solis filiam pos[illegible]
quod speciosa quam maxime magnaq· deorum sit educata
nam ipsi ΥΥΧΗ · natali die dii ad conuiuium corroga[illegible]
tulerant; iupiter quippe diadema quod aere
tiori detraxerat capiti eius apposuit · Iun[illegible]
auri spondeme uena addiderat cri[illegible]
eriam interula resoluta ricinio stro[illegible]
coca atque ipso sacri pectoris [illegible]

[illegible] dum a[illegible]

[illegible] obprimere [illegible]

[illegible] sus cunctis apposita [illegible] tam

[illegible] bus q· redimi tam thalamus [illegible] q

[illegible] ulserat & aurum ac monilibus [illegible]

[illegible] mi celsae affectione persuserat

[illegible] nutusq· quis infanti somnum ducere & adhibebat

[illegible] lescenti praeterea ne ullum tempus sine illecebra oblectamentisq

discurreret plurimi subscalpentem circa ima corporis apposuerat

uoluptatem · Seduciculum et acuolatile rotas quas mira possit

celeritate discurrere tradiderat ipse crllenius licet eam auri com

pedibus inligatam memoria prae grauare & hisigitur ΥΥΧΗΝ·

opimam superis dreemq· muneribus atq· multa caelestium collocatione decoratam inconubium arcas superiorum casus optabat; sed

eam uirtus ut adherebat forte crlleniо poene lacrimans nuntiauit

inpotentia farrtrari uolitantisq· superi de sua societate correptam

captiuamq· adamantinis nexibus acupidine detineri: super his

igitur uirginum thalamis dum eum deliberate sortis blandimenta

frustrantur · nec facile quempiam praeterea quae congrua parili

tate tonantis nurus deligeretur occurrit amplius deliberandum

suggerit uirtus · neq· eum sine appollinis consilio quicqua debe

re decernere · aut fas abeius congressibus aberrare · cum zodiacum hospotia praemetantem · numquam abesse menstrua prae

cursione permittere &; igitur constitutum ubicumq· locarum

fraeteresse & diretur; actuncuolatilem uirgam uti secum mundi

penita permeare aeteriosq· recessos inrumpere parili cele

ritate posse & uirtuti demorte permittit ipse pedibus talaria

[illegible] tit aurea; & nunc infanis quibus aut uaticinia obliquis funde

[illegible] ur anbagibus aut denuntiate pecodum caede fissiculatis

[illegible] prosicis uiscera loquebantur quibusq· sortitus excidere

[illegible] re sagacieum inuestigatione disquirunt · sed

[illegible] s speculibusq· uiduatis absque lauri aremes

[illegible] suratisq· semi uulsis quasi in cumano antro

[illegible] mors sus cariesq· carpebant · nihil etus sibillum

[illegible] um tractus quibus formare solitus

2

[illegible] sonantur [illegible]
[illegible] undique quoque adnoll
[illegible] nube perpetua p
[illegible] tonare. tamen cum ter concussus es
[illegible] illic autem circumstabat in
nos saeculorum fortunae urbium natio[illegible]
[illegible] populi undebantur. Aliae transacta cursu se mente fugien
tes consistebant. aliae subconspectu adueniebantque quamplures
atq. ita nonnullis eminus uanescebat disparata prolixitas ut uelut
fumidae aligationis incredibilis haberetur aura. Inter haec mira
spectacula fortunarumq. cursus motus nemorum etiam susurran
tibus fabris canora modulatio melico quodam crepitabat appulsu
nam eminentiora prolixarum arborum culmina perindeque
discreta acuto sonitu resultabant. Quicquid uero terrae confine
ac propinquum ramis adclinibus fuerat grauitas rauca quatiebat
ut mediatus per annixa succentibus duplis ac sesquiteris
necnon etiam sex quinteris octauis etiam sine discretione iunc
turis licet interuenirent limmata concinebant. ita fiebat ut
nemus illud armoniam totam superumq. carmen modulationū
congruentia personaret; quod quidem exponente crlleniouirtus
edidicit etiam in caelo orbes pariliratione aut concentu sedere
aut succentibus conuenire; nec mirum quod appollinis silua
tarata modificatione congrueret cum caeli quoque orbes
idem deius moduletur in sole. Hinc que esse quod ille foebus
& hic uocitetur auricomus. nam soli augustum caput radius per
fusum circumactumq. flammantibus uelut auratam caesariem
rutili uerticis imitatur. Hinc quoq. sagittarius. hinc quoque
uulnificus quod possit radiorum iaculis icta penetrare. De
monstrabit praeterea uirtutem crlleniusamnes quodam
defluentes. quos transeundos esse perhibebat u[illegible]
quem repperire cura est peruenirent. [illegible]
diuersicolor fluentorum discrepantium
primus diffusioris ac prolixiambitus g[illegible]
mine nebuloso atque algidis admod[illegible]

f distantia

[illegible]
[illegible] quam praeter [illegible]
[illegible] Quarum alias [illegible]
[illegible] canori permulsere modul[illegible]
[illegible] plures exeodem dulcissimo gur[illegible]
[illegible] praecederant quaedam fouea ablaq· lympha ac[illegible]
[illegible]cere capiebant · Praeterea duo restrictiones ac sinu am[illegible]
paruo rapiebantur · Interius quorum uterq· proaliorum [illegible]
& confinio coloratus exiguum propri saporis aufum mubatae
bilis ammixtione traxere · Namaliter nunia celer [illegible] festinus ac
plerumq· consistens relabensq· ferebatur · Aliusuero quandam
undarum originem gestans fluuiosisq· anfractibus [illegible]ndus
spumabat cunctis seminibus fluentorum · Hii igitur aursus discolo
ris amnes praedicas rerum · nationumq· fortunas immensis
primo fimbus ambiebant · Tunc diuersa undarum uiolensque
rapidtas singulasquasque peruadens improuisa uiper decliuis
aluei praecipites lapsus rapidis turbinibus pertrahebant ita ut
alius easdem plerumq· alteri transfundere & fluuio & quam ille
exercitam longa conlisione uexare & alter utrique reddere · aut
amne mersaret · Nontamen fortunas omnes illi sanguineos aut
ceruleos inuolutas gurgites rapiebant · plerumq· illius latei prae
nitens unda repente correptos eminentis tractos uertice subhe
bat · Aliquanto etiam sublimatos adque fluctu elatiore suspensos
millum cruente similitudinis reiciebat aefum · aut interrente
liuidum uorandum hiatu piceo despuebat ; Alternatim igitur per
mixtione fluuiorum ille fortunarum populus agebatur ·
neq· enim ulla prorsus erat quae abomni immunis incursu
cunctoque cessa & gurgite ferata · Denique uirtus secuta crllemu
[illegible] sola cunctos inter ritae transmeare licet eam magno fragore
[illegible] tamen obprimere nonquiuerunt · Tandem transflu
[illegible] spectaculum ferebantur cum uirtute mercu phebi
[illegible] curie clato ium conspicati edito considentem
[illegible] onspectu quatuor urnulas adoperas
[illegible] spectionibus enudare · quae diuersa

[illegible] serena fulgentia de[illegible]
[illegible] debant risum iouis illau[illegible]
[illegible] ar atq algidi frigoris nec[illegible]
[illegible] batur exitium · at uero salu re sp[illegible]
[illegible] sua aeris totius seminibus erat reserabant [illegible]
[illegible] mortabant · Exhis igitur urnis deus alternatim quantum
[illegible] haurebat · namquotiens orbi complacito uitalis spi
salubres ministrabat auras exilla argenti clementia aeris austri per
miscens semina temperabat · Cum uero pestem diram commertas
mortalibus minabatur aeri similiter hanelos ignes aut torpentis
frigores uenena miscebat · & in adfligendum meare cogebat
orbem; talide temperamento uir tusam monita magisque
cum eum salutaris auras miscere conspicer & caeci poete graium
uersum mercurio comprobante commemorat ·
ΦΟΙΒΟΣ ΑΚΕΡΣΕΚΟΜΗΣΑΥ ΜΟΥΝΕΦΕΑΝΝΑΠΟΡΥΚΙ ·
ex quo pestem fugari posse mercurius suo cespritme uestigiis
eius accederent ammonebat. subdendae tamen dario fidibus
personanti atque interserta laurigera insularum lubrico im
plexo quoque crinire dimitto; talia conserentes ut procul
phrtius aduentare conspexum · causamque aduentus primis
aspectibus recognouit. throno quo insidebat exsurgens musas
iussit occurrere; quae licet inmanigenę officium prope fiere
uderetur satis tamen incessibus mouebantur; actunc germano
in participatum operis consensumq· suscepto prior orsus est foebus · ios

ANXIA CUM TREPIDIS NUTAT SENTENTIA REBUS
FLUCTUAT INCERTIS AUT SORS IGNOTA FUTURIS
CONSULTET MORTALE GENUS QUODQUE INDIGA UERI
CURA FACIT DUBIUM UEL SPES INCERTA FATIGAT
AT NOBIS PRAESCIRE QUACUM EST CUNCTATIO NULLA
QUOD SUPERI VOLUERE LICET DAT FECTORA FIXI
PRAEOPTARE CARET SI QUOD PLACET ATQU
SED TIBI QUIA NONDUM UENIT MANS
CONSILIUM UIS FERRE MEUM SI

[illegible]
[illegible]REGNARE CUIUS
[illegible]SARCANA PAGORE
[illegible]AE UERTERE CUPA
[illegible]ATUM QUIN CREBRIUS LIGNE
[illegible]GUENS INIUSSA COACTOS
[illegible]ODNULLA QUEAT SUPERUM TEMPTARE POTESTAS
INUITO SCIT POSSE IOUE STENTARDUA MAGNO
ALTERUTRUM CUMULAT PARILEM MERUISSE IUGA
[illegible]

Hi sapollinis dicta laetabunda uirtus quodtam excellentis [illegible]
suasum uidit esse coniugum utnihil amissum ex supra dictarum
ducere & dignitate nomen tamen eius inquirit quodubi cognouit
philologiam esse de qua foedus instabat tanta gratulatione alacri
tateque concutitur ut aliquando de ingenti rigore descendens
&iam corpore moueretur. quippe propinquam esse commemo
rat & laudate illius mantices patronam. in ipsam quoque sophian
supellectilis multae remuneratione largissimam. nam ΨΥΧΗΝ
incultam ac ferino more uersantem apud hanc asserit expolitam
tantum si quid pulchritudinis ornatusque gestare & ex philologiae
sibi cultibus arrogare & quae ei tantum ad fectionis impenderet
ut eam semper immortalem facere laborat. nihil igitur immo
derandum quippe cum impiger gerendorum sciat esse crlle
nius sed acceptis apollinis fatibus respondit ipse maiugena.

CERTUM EST LAURIPOTENS DECUS QUE DIUUM
NOSTRUM EX CONTINGUIS UENIRE SECTUS
ET QUICQUID SOCIUM CIERE NUMEN
IUNCTUS COMPERERIM PRORARE RERUM
SED NUMQUAM MAGE UELLE DISPARAMUS
ET FIT COLLIBITUM MANERE IUSSIS
[illegible]AM CUM DELIA COMEARE FATU
[illegible]UE ARBITRIO MONEMUR ISTO
[illegible]BIGUUM NEFAS PUTAMUS
[illegible]IT PERIT UOLUNTAS
[illegible]ENTIORE
[illegible]ROFATIS

[illegible]

[illegible] nam & [illegible]

[illegible] concedere [illegible]

[illegible] disparem & [illegible]

[illegible] scelerate uincatur acremoratta statione

[illegible] demum festina praeuertere tamen dum con

[illegible] ante uenit ut cessim plerumque recursans

[illegible] Vnaigitur urm iouem pia pignora conue

nit [illegible] quippe est quod & phoebeo conibens splendore

succumbat & cum filbone incedens conubiorum copulis ad

lubestate his dictis surrur praecedentis officio acmercurialis

uirgi per flatione concussa in caelum ttura sufollitur augu

rales uero altae sante currum delio constituerunt uti quisuel

lac uectus ascendere & nam fittura plerumq conformans his

praesagire consueuerat; petaso autem attalaribus concitatus

caepit petere mercurius sed scandente foebo musarum pedis

secus adherensque comitatus scandenti canoraq altae uehebatur

Tum uero conspicere totius mundi gaudia conuenire nam &

tellus floribus lumina quippe ueris deum conspexerat sub

uolare mercurium & apollinem conspicato aeria temperies

sudis stratibus renidebat; superiaut em globi orbesq septem

plices suauis cuiusdam melodiae armonicis tinnitibus concine

bant acsono ultra solitum dulciore quippe musis aduenta re

praesenserant; quaequidem singilatim circulis quibusque

meatus ubi sue pulsum modulationis agnouerant constituerunt

nam urania stellatis mundi spheram extimam continatur

quae acuto rapta batur sonora tinnitu; polymnia saturnium

circulum tenuit; euterpe iouiale merato ingress

modulatur; melpomene medium ubi sol

dum lumine conuenustat; terpsicore u

calliope orbem complexa cyllenium

hoc est in luna collocauit hospitium

[illegible] minores [illegible]
[illegible] inuecta augusto [illegible]
[illegible] puerum quipostquam [illegible]
[illegible] copia fundi uocuit clarius consorio pater
non quam nouerat suffragari plurimum ac
[illegible] primo homines ipsamque conciliant
[illegible] mater nouerat uoluntatem tamen ad
POSSEMINORE AMBIGENS FIDUTIA
SOLUM TONANTEM SIGNORIS PROFOEDERE
PUBEDAUIX DUUEL PATERNA CONTREMENS
PRAECEPTA ADIRENI IUGATA CAELITUM
OMENPARARENT PROSPERUM CONSORTIA
TABENSQUEDIUUM NUNCMONERETNEXIO
IUNONETHALAMUS QUISROGARE CONSTIA
NOLLETDEORUM CUMFUTURA PRONUBA
EADEMPROFECTO QUAEQUE SUFFRAGABITUR
IUGALISERGOBLANDA NUTUS PRAESTRUE
NOSTRISQUE SUADA QUOALLUBESCATNISIBUS
TENUNCPARENTEM PRINCIPEMQUE MAXIMUM
FATUMQUENAM QUISSEPARCARUM CHORUS
HUMANAPENSAT TUQUE SORTEM CAELITUM
TUUMQUEUELLEESTANTEPRAESCIINTIAS
ACMENTEGESTAS QUICQUID INSTABITDEIS
CUIUSQUENUTU GIGNITUR NECISSITAS
FUTURACUIUS ILLICAT DECRETIO
INSTATQUEQUICQUID UELLE UELS RUMPOTES
[illegible] ERGOTURILLO QUODBENIGNUMINEES
[illegible] BLANDA TEMPERATIO
[illegible] IURE QUIDIUUMPATER
[illegible] ESTOTUMPROUEAT
[illegible] STRA QUEMUIBRANTSOLIS

[illegible] habita [illegible] inpu[illegible]
[illegible] quodei qui placidu[illegible]
[illegible]iam a se eiusdem filiae [illegible]
[illegible]pat subuolare; Dehinc nuptiis iuuenis non s[illegible]
[illegible]iam crellenium diligebat quodeius ubertis ec[illegible]
[illegible]mortalitatis exauserat; perindeque & matris
[illegible]bat accrescebat uotis quodmutua eam clarius
[illegible]nxerat; faciendum profecto accelerandumq·
[illegible]m crlleniius crpridis lactatus inlecebris·erma
per [illegible] gignere suscensis optare&; stimulabat paululum
frodis [illegible]
iouem neuxoris crlleniius foribus repigratus·somnolento repen
te marcore torpere&; et iamuelutmartiali uacatione feriatus·
discursare subpraeceptis iouialibus denegare&; namillum iam
pridem ad philologiae semioamore torreri·eiusque studio
comparatas habere quamplures infamulitio disciplinas ipsum
linguae insignis ornatibus fandi animi iam uenustatem quo pla
ceret&uirgini consequutum; Deinde barbito aurataque
chaelr acdoctis fidibus personare addo quod celebrat mirabile
praestigium elegantiam pingendi cui uos&iam uultus aeris
aut marmoris signifex animator inspirat·totum certe con
placitum est quicquid comem decorem iuuenalium gratiarum;
se igitur eos iampridem amorem mutuo colligatas·idcirco
paululum distulisse ne in thalamium primeua affectione
festinans·cum discurrendam esse& totis noctibus repigritior
paululum simulare& anomalum in regularem; tunc uno atquin ad eiusdem
conuenit uirginis subire uinculum·quae illum&iam quiescere
cupientem conidere non perferat; an uero quisquam est qu
philologiae se asserat peruigilia laborata& lucubrationum
perennium nescire pallorem·quae autem noctibus
caelum fracta tartarumq·discutere·ad deor[illegible]
sedes curiosae indagis perscrutatione trans[illegible]
mundi culcorumq·uolumina uel orbicul[illegible]

[illegible] prosala [illegible]
haec cum uno adfix[illegible]
[illegible] ad [illegible]natis seu saurbus [illegible]
[illegible] ourgatioris uibrantio [illegible] sque luminis loco [illegible]
palias coruſca discendit: atq; ita ut uidebatur [illegible]
inherere superuolans tandem constitit sublimore [illegible]
anixa. sugiz estu; quamcum uppiter ut iugalia elatior [illegible]
bat de proximo continguo quae suspexit. sic exorsus; O [illegible]go
nri par sme lior: opportunae uotis inter mixta mauigene; quae
siue deliacis uocibus permulsa discedis. siue absque te iouis nonem
formare consilium. seu consensus nr nemutilus uideretur ap
properas. noueris tamen phirlologiae chrllenium nuptias posci
lare; Nondum mea prompta sententia est. expecto quid suadeas:
noui quippe quam eiusdem uirginis incessabilis laborabi semp
acceptus. & uge tius numeretur illa pedisequus; pareſt igitur
ipsa praesertim decernas quicquid decus conubio prouisura
dispensas; tunc palla aliquanto summissior ac uirginalis pu
doris rubore subfusa. oculosque peplo quod rutilum circum
capit gestabat obnubens. improbabat aliquantum. quod super
nuptius urgo consulitur. praesertimq; eius quam propter con
sociationis officia manere cupiret, semper intacta dedignatur
praeterea huiusmodi adhibere consensum cum ita exper totius
copulae censeatur ut neque de ulla commixtione progenita.
neque ipsa procreare quicquam arithmetica teste non fruitur
Actunc septem radiorum coronam soluuaga uirginitas renuda
uit. ne futurarum causis & copulis inter esset; quia tamen eius
optauerat quippiter exigeratq. consilium suadet deos martios
earum que grandeuas in haec decernenda conduci. quippe con
[illegible] erllenio ut pro officiorum praeruis potissimum
[illegible] um eius iunda sancire & augustus quoque fieri
[illegible] n. cum caetu deorum attestante depromitur.
[illegible] deo conuenire non posse. nisi super senatus

[illegible] IOVIS AMINERVA CERES Q: DIANA
[illegible] NEPTVNVS VVLCANVS APOLLO

Haec septem reliqui quinque duodecim nouo cantur post hos
quamplurimi prosus gradibus caelites ac deorum omnium po
pulus absque imperitantibus conuocandi ne mora milites iouis
per diuersas diuersas regiones appropera[illegible] quippe discretis plu
rimum in deorum singuli mansitabant & licet per zodiacum trac
tum nonnulli singulas uel binas domos animalibus titulatas ent
malis tamen habitaculis commanebant.

Nam in sede cum discerni dicitur caelum omnes regiones in quarum
prima sedes habere memorantur post ipsum iouem dii consentes
penates salus aglares ianus fabores obstertanei nocturnusque.
In secunda itidem mansitabant praeter domum iouis quae ibi quoq
sublimis est ut est omnibus prediatus quirinus mars lars militaris
iuno etiam ibi domicilium possidebat fons etiam lymphae dii que
nouensiles sed de tertia regione unum placuit corrigari. nam
iouis secundum & iouis opulentiae minerue que domus illic sunt
constitutae sed omnes circa ipsum iouem fuerant in praesenti
discordia uero ac seditionem quis ad sacras nuptias corrogar & prae
sertimque tum ipsi philologiae fuerunt semper inimicae. de eadem
igitur regione solus pluton quod patruus sponsi est conuocatur
Tunc lymphae siluestris mulciber lar caelestis necnon etiam militaris
fabor que ex quarta regione uenerunt corrogantur ex proxima
transcursis domibus coniugum regum ceres tellurus terraeque
pater uulcanus & genius uos quoque iouis filii pales & fauor cum
celeritate solis filia exsecta posci minimam mars quirinus & genius
superus postulant. sic etiam liber ac secundanus pales uocantur
ex septimae fraudem quippe ex eadem post longam de li
placuit adhiberi quod cerebro ipsi cyllenio fuerit [illegible]
uero transcurritur qm ex eadem cuncti super

[illegible] publice [illegible]
[illegible] mutant successorum [illegible]
iouis imperio conuocari maulam caelitem [illegible]
sidentibus. Tuncianus in limine mitreq. iouis [illegible] regis
constituunt ingressuruseum cunctos nominatim uocabant. Fama
praeconans adimmo consistorium regis quaedam femina quam [illegible]
dicebatur. Vt nam caelitem superamq. sortem inuocabilis [illegible] cele
ritate torquebat excipiebatque exuolubili orbe deinde mes pheras
peplo inflexi pectoris marmene clotho uero lachesis [illegible] porsque
qm sententias iouis orthographae studio ueritatis excipiunt impor
librariae superum arciuq. custodes cum senatum curiaq. contra
&ipsum tonantem exubis indusiari pu licis coniuerent magistratus
inacta caelestium q. consultum stilos acuunt ceraeque componunt
Tunc uppiter publica &quae senatum contractiuos assumit indu
menta. percipiens apponit primum uertici regalis serti flam
mantem coronam. Contiguq. expositis capite quodam uelamine
rutilante quo dei praesol operis pallas ipsa exuerat. Dehinc uesti
admodum candidae obducit amictus yalinos quos stellantibus oculis
inter stinctos cerebri umbratus signum luminabant. Tunc duos
globosos orbes quorum unus auro electro alius praenitebat dextera
porrectiore corripuit laeua ennae apchongon chaelyn innitenti
similis imprimebant calceos autem smaracdine fluctu uirdratus
herbosos uestigiseius tellus annexuit. insidebat autem expauoyum
pennis intertextae oculataeq. pallae exquamulti coloribus notolis
uariegata pictura uernabat sub calceis uero fuscinam deprimebat
[illegible] suggestus subditus iunonis consensus aut indecenter ornatus
[illegible] capite lacteo quodam calumnate praenitebant. Cui
[illegible] diadema praetiosis namneq. sertis uiretta nec
[illegible] fulgorans q. lumen nec fluctu color iacinctho

[illegible] nigredine color [illegible]
[illegible] color ambiebat quae nunc per fulgido re[illegible]
[illegible] nunc nescentes grat[illegible] tenuata uarietas rapentur
[illegible] tamen uiam nihil habuisse ante discolorum his igitur que
[illegible] indumentis decenter ornati ante consensum in suggestu si
dere opostam quandam spheram celam uarietate multiplici conspi
ca[illegible] quae tag omnibus compacta fuerat elementis ut nihil
abe[illegible] quicquid a omnibus creditur continere natura illic aetum
omne aer freta diuersitasq· telluris clausiraq· fuerat tartarea
urbes etiam compta cunctarumq· species animantium tam in spe
cie quam in genere numerandae quae quidem sphera imago quae
dam uidebatur idea quae mundi in hac quid cuncti quid singuli natio
num omnium populi cotidianis moribus agitarent pi dei refor
mantis speculo relucebat ibi quem augeri quem deprimi quem
nasci quem occidere iuppiter uel a manu propria ipse formabat
quam terrarum partem disperdere quam abeare quam uastam
quamque celebrem cupiret fictor arbitrarius uariabat· hoc igitur
fatum publicum conspicans componensque deorum senatum
iussit ammitti quamuis intus quos innominabiles sacrauis testatur
intrarent tamen etiam primatibus diuum praesertimque paren
tibus uterq· consurgunt· uerum stator eorum gressibus tardus
acremorator incedit glaucoq· amicto tectus caput praetendebat
dextra flammi uomum quendam draconem caudae suae ultima
deuorantem quem credebant anni numerum nomine p docere
ipsius autem canices pruinosis nubibus candicabat· licet illi etiam
puer posse fieri crederetur eius coniux grandeua corpulentaq
mater quamuis secunda circumfusaque partibus tamen flo[illegible]
discoloramq· uestem herbida palla comexerat in quatuor
marum metallorumq· census atq· omnium prouentus
fationum larga admodum ubertate ferebatur [illegible]

[illegible] gemmarum luce resplendent [illegible]
[illegible] uinculum ducta fulgens [illegible]
flammis signorum lapidum fulgoribus quippe [illegible]
te gemmae lignis [illegible], & ceraunos quae eius effigiem [illegible]
a cognitione conspicientium uibrantes radiorum fulgoribus oculen[illegible]
quarum alia cancri cerebro, leonis oculis altera gemmarum fron[illegible]
assumpta tertia dicebantur, aliae sex e utroque latere rutilabant
quarum smaragdus una scythis altera aspis tertia uocabatur. [illegible]
quarum uterorem freta mari lumina coruscatus fomi quaedam in[illegible]
rioris suauitas resplendebant. iacincto dentrides & iam eliotropios
utrimq. compacti qui lapides coloribus suis terras raus temporum
uicibus herbidabant quos eadem obsequium numinis recurrentes
uer dicebatur & aurammus munere contulisse. posterior autem
pars coronae ydaridae adamante & crystallos lapidibus alligabat
hos enim hiemps undosa genuerat; ipsius uero diui aurotinctam caesa
riem comasq. crederes brattiatas. facie autem mox ingressus est puer
renidentes. in mcensum medio iuuenis anbeli. in fine senis apparebat
occiduus, licet duodecim nonnullis formas conuertere crederetur;
corpus autem eius flammeum totum pinnata uestigia pallium cocci
num. sed auro plurimo rutilatum. sinistra autem manu clipeum
coruscantem dextera ardentem faciem praeferebat. calcei autem
similes expropo quem iuxta luna leui quodam teneroq. uultu ex
fraterna fulgorem lampade resumebat, post hos ammissi fratres
iouis quorum alter maritima semper inundatione uiridior. alius
lucifuga inumbratione pallescens in capite uterque dominandi seruit
proregni conditione gestabat. nam unus alibi salis instar candidum
[illegible] spumarum canitiem concolorum altere senum ac tartareae
[illegible] obscuritate feruescens. qui quidem multo ditior fratre & semp
[illegible] diuitiis nuntur conquisitionibus opulentus. alius uero
[illegible] dationemq. corporis renudatus ac dispuens diuitias

albid.

3.

[illegible] quidem quorum
[illegible] Deinde quidam
[illegible] praeparatus [illegible]
[illegible] quis inter eos decernere
[illegible] ferebatur aliae generationum om
[illegible] cum sarcina buccosis decussatim uinctis ser
[illegible] connexio quam & conspicere nemem & fomem audire
[illegible] & adrahere flagrantissimis spiritibus alatibus
redolentem & osculis lambere & contingere corpore eiusque
[illegible] cupidine suspirare quaequidem lac & amorum uoluptatiq·
mater omnium crederetur tamen eidem deferebant pudicitiae
principatum cum his gratiam ceres admodum grauis femina
alumnae terrarum acnutrix mortalium uidebatur quidam
etiam claudus fauer uenit quilic & crederetur esse unonis totius
mundi ab heraclito dicti est demoratur · Tunc etiam omnium
garrula puellarum & contrario semper fluibundis luxu leuitate
permix desultoria gestiebat quamalusorem asserunt · neme
simque nonnulli trchenque quamplures aut nortiam · haec autem
qm gremio largiore totius orbis ornamenta portabat & aliis im
pertiens repentinis moribus conferebat rapiens his comes puellari
ter caput illius uirga comminuens eisdemq· quibus fuerat eblan
dita ictibus crebris uertice complicatisque in condilos digitis
uulnerabat · haec mox facta conspexit omnia quae gerebantur
in iouis consistorio subnotare adeorum libros & pugellarem paginam
currit & licentiore quadam fiducia quae conspexerat inopinata de
scriptione corrupit utquaedam repente prorumpentia uelut
rerum seriem perturbarent · aliam uero quae causarum ratio
prospecta uulgauerat qm facere improuisa non poterat suis tamen
operibus arrogabat post hanc uulgo ceteri deuenire iuppiter
nunc solio resedit · praeceptiq· cunctos promeriti ordine [illegible]
Tuncque subsellia flammabunda coetum suscipere [illegible]

[illegible] silentiū,
[illegible]

[illegible]US
[illegible]SIBUS
[illegible]UM PATRIS
[illegible]LAUDITUR
[illegible] SENSA SILENTIUM
[illegible] CORDA DOLORIBUS
AT CUM LAETA PATREM PROMERE GAUDIA
ET CERTO DECEAT FOEDERE SIGNORA
PALAM PERPETUIS IUNGERE NUTIBUS
CASSUMES NOLLE LOQUI SENSA DECENTIA
VOBIS CUM ERGO DEI GRATA PROPINQUITAS
CONFERRE STUDIUM EST VOTA PROPITIOIHIS.
AEQUUM QUIPPE PUTO FOEDERE CAELITUM
QUAE SECTANDA FUERANT ORSA PROBARIER
NOSTRIS MAIUGENAM SIGNORIS INCLITI
IN NOSTRIS MERITO DEGERE SENSIBUS
QUAE NEC FRUSTRA MIHI INSITA CARITAS
UT SUEVIT PATRIA STRINGERE PECTORA
NAM NOSTRA ILLE FIDES SERMO BENIGNITAS
ACUERUS GENIUS FIDA RECURSIO
INTERPRES QUAE MEAE MENTIS ONOSSATER
HIC SOLUS NUMERUM PROMERE CAELITUM
HIC UBRATA POTEST NOSCERE SIDERA
QUAE MENSURA POLIS QUANTA PROFUNDITAS
QUALIS SIT NUMERUS MARMORIS AUSTIBUS
ET QUANTOS RAPIAT MARGINA CARDINES
QUAEQUE ELIMENTA LICET DISSONA NEXIO
PER QUAE HUNC IPSE PATER FOEDERA SANCIO
SED FORSAN PIETAS SOLA RECENSIAT
QUAE PARENS PROBITAS MUNERA PENSITET
QUI PHOEBIANTE VOLANS SEPE IUGALIBUS
IN SORTEM FAMULI NON NE RELABITUR
QUOQUE SIC PATRUIS SERUIT HONORIBUS
OBIUM PROPRIUM QUIS MAGE VINDICET

[illegible]

[illegible] POSITUM

[illegible] QUE TRAPIDES

[illegible] ORDINES QUE TRATSENS

CONAEER COOPTEICIANT QUONIAM

CENSENDUMS UPERIQUI QUAE CRE

TERRIGRECOLITISQUE STRATENERIER

QUAE OCCULTANTIADYTIS SACRA LATENTIBUS

IUNCANTUR PARIBUS HAMAE ECSTAMSPICIS

ET NOSTRIS CUMULENTAS TRANE POTIBUS ,

Sed postquam iuppiter finem loquendi fecit omnis deorum senatus in suffragium concitatur adclamantq· cuncti fieri protinus, oportere adiicuntq· sententiae iouis aliud deinceps mortales quos fuitae insignis elatio & maximum culmen meritorum ingenium vnq· petitum caelitem propositumq· sidereae cupiditati, extulerit in deorum numerum coopteentur acmox inter alios quos autnilus dabat autaebae aeneas romulus aliq· quos postea fitis doctrinae nomen inserit designati caelites nominentur utpostinembra corpore adeorum fierent curiales· his quoq· annuente iouis iubetur quaedam grauis insignisque femina quae philosophia dicebatur hoc superi senatus consultum aeneis incisum tabulis per orbes & compita publicare· Iunc iuno concidit propiae praedictorum thalamum iuuenum & nuptialia peragenda utipostridie omnes ille deorum senatus in palatia quae in galaxia iouis arbitrationem potissimam faciunt diluculo conuenirent his igitur actis solio rex ipse surrexit omnisq· ille deorum numerus sedes propria sursusq· repetiuit· Securus melior felix· usp· com· consist· rector· urb· r· exmendosissimis exemplaribus emendabam contra legenae deuterio scolastico discipulo meo romae adportam capenam consist paulini uic sub non martiarum christo adiuuante ·

MARTIANI MINNEI FELICIS CAPELLAE

LIBER PRIMUS EXPLICIT ·

[illegible] decreta adulta q. iunnocae philo
[illegible]gia peruigilan multa, secum in gemi cura anxia ferebat.
[illegible]ngrediendum primo senatum deum iouis quae subeundos in pra
meditata uisione conspectus exiliendumq. sibi in superam caelitum q.
sortem deinde ipsi sociandam esse crllenio quem lic & muro semp
obtar & ardore [illegible] tamen uix eum post unctionem palestricam
recurrentem dum flores ipsa decerpere & praelecta quibus da
herbuscolis conspicata quid quod uirum sibi hae nuptialis condu
ceret amplitudo anxia dubitabat. Nam certe mirabas poetae
etiam diuersitatis delicias milesias historias q. mortalium post qua
supera conscender & se pentus ammissuram nonca[illegible] [illegible]nationem
formidat itaq. primo conducat ne conubium atq. aethe[illegible]
ticis pinnata rapiditas aptos sibi foedere copulentur ex nup[illegible]
congruentia numero conquirit mox q. nomen suum crllen
uocabulum sed non quodei dissonans discrepantia nationum
nec diuersigentium ritus pro locorum causis cultibusq. finxere
uerum illud quod nascenti ab ipso ioue sidera nuncupatione
compactum ac per sola aegyptiorum commenta uulgatum
fallax mortalium curiositas asseuerit indigitos calculumq.
distributi ex quo finalem utrimq. litteram sumit quae nu
meri primum perfectumq. terminum claudit. deinde illud
quod in fanis omnibus soliditate crbi ac dominus adoratur litte
ram quoq. quam uuum mortalitatis asserere prudentissimus
aestimauit in locum proximum sumit ac simille ducenti decem
& octo numero refulserunt quos per nouenariam regulam
minuens q. per monades decadibus subrogatas in eum nu
merum pertare strinxit suum quoq. uocabulum per septin
gentos uiginti quattuor numeros explicatum in quaterna
rium duxit quiuterq. numerus congruenti ambobus ratione

signatu[illegible]
sat pro cert[illegible]
fronesin cun[illegible]
censentur [illegible]
verbon signi[illegible]
numerusq· in pa[illegible]
uubus uertatur atq· [illegible]
sexu uidelicet atq· nom[illegible]
deo attribuitur rationis
[illegible] est licet femineis nu
merus p fictur nam quater n[illegible]
decadis ipsius potestatem ideoq· p[illegible]
dratus utrip se cellentur cuiannitempora caeli; elymmata [illegible]
diq· elementa conueniunt An aliud illa senis deiteratio quima
nente tradan non tacuit confitetur nisi perfectae rationis nu
merum quippe intra se unum secundum triadenq· ipsum bis
binum tenet quiscolationibus simphoniae peragunturur· Nam
tres atq quatuor epitertius uocitatur arithmetica ratione dcdia
tessaron perhibetur in musicis item intra eum iacent tres ad
duo quae emiolos formae est in simphoniamq· secundam quae
dia pente dicitur reddunt tertia simphonia diapason in melicis
perhibetur diplasioq· conficitur hoc est uno duobus collato igit
quaternarius numerus omnes simphonias suis partibus p fectus
absoluit omniaq· mela armonicorum distributione conquirit
Hanc igitur discutiens numeri congruentiam pertauingo gratu
latur· deinde utrumq· consociat & trias quaternario sociata
epiaden facit quinumerus rationis superaeq· perfectio est
sicut & ΙΛΟΜΛΛΩΝ· ille doc & plenitudo analiud fatalis tem
peramenta cursus siderumq· circuli motusq· testantur· intraq·
latebras uteri septimo mense absoluta mortalitas· deinc quod
trias triplicata nouem numeros facit quaternarius autem
per ΔΙΔΠΛΑCΙΟΝ· geminatus octo reddidit nouem uero
adocto epocdo in numeri efficiunt iunctionem tantum q·
pensat in numeris quantum simphonia diapason in melicis
quae tonon fecit quiest consonae unitatis continua modulatio
ex quo nihil est quod discrepet aut resultet in medio consentia
neaq· congruit iugitate Ergo praedictorum nam[illegible] num
numerus concinnebat sic igitur rata inter eos sociatio cupi
nuptialem uera ratione constrinxit ex quo commodissimu
sibi conubium laetabunda alio mentis fluctum mutiunda

[illegible]

[illegible] sed diuersam
[illegible] pre[illegible]
[illegible] superosa deinde
[illegible] sub
pore me [illegible]
[illegible] deinde alia uirgo compositis pedibus qua
[illegible] uirginis missa ad sua uiperoui collaq
[illegible] pidtrice sellicta quid agerent conspicatur quameum dispo
nentem praedicta rimatum a hostio speculabunda cognoscere alium
eius ancillam eua agrima uocabulum est atq· mira cubiculum praebe
bat excubias adortaest increpare quod paululum commente seruan
di decoris gratia uirginem non siuisset cum ipsa haec [illegible] si philo
logia inuungeret ualere implere · Nam iam mutare [illegible] cir
cumisse mancipiaq· dotalia quid sollertiae quid ornatus [illegible] dde
niq· indumentorum sumerent comperisse non sibi quoq· [illegible] mum
quid sponsus ipse pagere quid ouis palatio gereretur an lucubora suc
cendere facem lumenq· purpureum ac ansolis remigia uigilare
sompesq· phosphorico meretur idgenus innumera quaecuriosis
p scrutationibus aspexerat asseruebat uerum secretum cubiculi re
pente fronesis mater inrupit quameum uirgo conspicere adeam
adcurrens honerandumq· pectus exosculans praeparatorum boc
matum consciam fecit uerum illae excubias filiae ornatusq· detulerat
quis indutta deorum sociari coetibus non pauere [illegible] uestem pe
plumq· uacuis instar fulgidum dedit quod uexilla herbarum feli
cium lana quaindusiari phibent indicae prudentiae uate saccolasq·
montis umbrata & quantum osus eius telloris apportat excandentis
birs sine tib· uidebatur · Deinc apponit uertici diadema uirgi
nale quod maxime medulis gemmae luminae praenitebat ex qua
galerta quaedam oprectaq· uultu uirgo instar secreti troiani peni
tus incisa resplendit ac cingulum quo pectus annectere sibi
prudens mater exsoluit & nephilologia ipsius honesis carere
ornatibus eius pectori quo uerius comeretur apponit calceos prae
terea expapiro textili subligauit · nequideius membra polluere
morticinum acerra autem multo aromatae grauidata
eademq· cadentium manus uirginis operantur ·

ii

[illegible]

[illegible] modulamen [illegible] docaetur

[illegible] melane [illegible] fidibus sonitus nec bird[illegible]

[illegible] blandum collata canum acomodisimo fine compa[illegible]

[illegible] complemen[illegible] spatiorum fecere silentiu acunc alle[illegible]

omnis [illegible] sonoris uocibus dulcq modulamu praeuer[illegible]

QUAMVIS CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATA TANTO FOEDERE

TE SOCER SUBIRE CELSAS OSCITAS TRAI IUPITER

TUNC URANIA CETERIS PAULUM RETICENTIBUS COEPIT

SIDEREOS COETUS ET CULMINA SACRA POLORUM

NILIAM CONICIENS NUMINE FISA UIDE

OLIMPI SQUIRENS NEXOS QUI TORQUEAT ORBES

NUNC TRAESULCAUSAS RAPTIBUS IPSA DABIS

QUAE CIRCOS TEXTURA LIGET QUID NEXIO CLAUDAT

AMBIAT ET QUANTOS ORBITA CURUA GLOBOS

SIDEREOS CURSUS QUID COGAT QUID UERETARDET

QUIS QUAM FLAMMA ET UELMINUAT RADIUS

QUI CAELUM STELLET FOMES ET QUANTA REVOLUET

QUAE SIT CURA DEIS UEL MODUS AC SPICIES

SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATA TANTO FOEDERE

TE SOCER SUBIRE CELSAS OSCITAS TRAI IUPITER

TUNC CALLIOPE SEMPER COMPLACITIS AMICA MUSIS

CUI PERNESIA POCULUM FLUENTA

ET FONS GORGONEI TULIT CABALLI

UERTEXA ONIDUM UIRENS COROLLIS

CUI FONDIT UIOLAS PARANTE CIRRA

TUUATUM MELA DULCIBUS CAMENIS

ET SCIS PINDAREAM CHELYN REFERRE

TE DICTANTE FIDES SACRUMQ PLECTRUM

MOUIT THREICIUM SONARE CARMEN

O LUX NRA SACROS PROBARE CANTUS

magnesie

Omis organicis suauitatis. & eis sicut numeris capitlong [illegible]

[illegible]ALINEA
[illegible]USQ· TORQUEATAM[illegible]
[illegible]OSET CRUSMATA
[illegible]OLATA QUAEQUE CAELITUM[illegible]
[illegible]OSSUNT PARARE MENTE ADACTA CULMINA
CAN DE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATANTO FOEDERE
TE SOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER
TUNC MELPHOMENE SUETA COTURNATOS CENIS DEPROMI
SOCCUMQUE FERRE COMICUM
ET REBOARE TUA TUBAMUS QUAE CARAMINA CURA
MELO FAUENTE RITHMICO
NUNC TIBI VIRGO CANO PESATQ· ADSERTIO NOSTRI
TENORE VERSA CARMINIS
NAM THALAMUM REDIMERE IUVAT TUSERIA [illegible]SATO
TUIS PLACERE RITIBUS
DIGNA MARITALI SEMPER VIDERI POLYMPO
DECENTIORQ· CAELITUM
SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATANTO FOEDERE
TE SOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER
AC SICCLIO TUQUAE RETHORICO CLANGERE SYRMATE
ATQ· REUMRABIDO AB SOLVERE PECTORE
QUAE NUNC SENSA LIGANS HORRIDA NEXIBUS
SORITAS CUMULI ACCESSIBUS AGGERANS
NUMQUID GRAMMATICA STRINGERE REGULA
QUID FANDI AMBIGUIS CONTERAT ORDINEM
DOCTI CAMIS SOLLERS LUDERE CENSIBUS
NUNC STELLATA POLI CONSPICE LIMINA
ET CANDORE SACRO AETHERIS UTERE
QUEM MUERO PRAECIUM EST NOSCERE LUMINE
SCANDERE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATANTO FOEDERE
TE SOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER
MOXERATO CAPUT ARTIBUS IN CLITA VIRGO

12

CUI TANDEM ITU[illegible]
MERITO ZIBE[illegible]
RATIONI [illegible]
SACRA FULGO[illegible]
FRAGORIN IONETA
QUID AGAT FERAPER[illegible]
NIGRIS NUBIBUS IM[illegible]
QUIBUS UNTIBUS IGMIN[illegible]
REGO CETNITIDISSIMA GER
ROTES [illegible] MNIA CIRCULUS AN[illegible]
PROPE[illegible] TIA CLAUDERE SAECLA
QUID HABENT RATIONIS POETA
SANIMUS TIBI COGNITA SOLI
SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATA NTO FOEDERE
TESOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER
AC TUNC REPSI CORE
LAETOR HONORIS MERITIS ASTRA VIRGO CONSPICIS
HOCTIBI SOLLERS PEPERIT INGENIUM LABOSQUE
ISTA PERITIS TRIBUIT CURA VIGILLUCERNIS
PERDIA PERNOXQUE SACRIS NAMQ: ONERATA CARTHIS
QUID QUID AGENTES ID CASI PRAESCIA DANT FUTURIS.
SEMPER ANHELIS DOCILIS FOMITIBUS TULISTI
NAM SABAEORUM RAPIDIS QUID UAPORE DATARIS
FUMIDA QUID TURI CREMIS AURA PARET FAUILLIS
OMINA VEL CERTA FERANT VOCIBUS AUGURATIS
INTREPIDIS NEC DUBITANS FATIBUS ANTE VORTIS
SCANDE CAELI TEMPLA VIRGO DIGNATA NTO FOEDERE
TESOCER SUBIRE CELSA POSCIT ASTRA IUPPITER
DEHINC EUTERPE VIRGO PERITAE PRAEVIA SORTIS
QUAE POTUISTIS CANDERE CAELUM
SACRAQUAE CASTIS DOGMATA FERRE
NOSCERE SEMET QUIS VALUERE
QUIQ: VIDENTES LUMINE CLARO
NUMINE FATI ET GENIORUM
CERNERE VULTUS
QUAEQUE PLATONIS PYTHAGORAEQUE
ESSE DEDISTI SIDERA MENTES
TUQUE CADUCIS MORTALIBUSQUE
NUBERE MOTA CERNERE IUSTI
NUMINA CAELI

[illegible] ANTE PINNA
[illegible] VOLANS PERREXIT
[illegible] QUICUM SUPERNATRAHAT
[illegible] URRIT QUI SOLUS ANTE CURRUM
[illegible] CANDIDOS IUGALES ALTIPOTENS PARENTIS
MEMOREM CIERE VIRGAM QUI FACTA SUCCIDENTIS
SEPARAT LIBENS OSTRIS SATIONIBUS GRAVARI
GENITALIBUS REPERTIS QUEM SCIT PATER DEORUM
CUI LACTEAM CAPILLAM GAUDENS DEDIT NOVERCA
CUI GENTE VIRGA DIRUM STUPET VENENUM
CUI VIRUS OMNE FANTI ORBEM FACIT GEMELLUM
EST DOCTUS ILLE DIVUM SED DOCTIOR PUELLA
NUNC NUNC BEANTUR ARTES QUAS SIC SACRATIS AMBO
VIDENT MEA RE CAELO RESERENT CADUCIS ASTRA
A CLUCIDAM USQ· AD AETHRAM PIA SUBVOLAT EVOTA
PERVOS VIGIL DE CENSQ· NUS MENTIS IMA COMPLET
PERVOS PROBATA LINGUA FERT GLORIAS PER AEVUM
VOS DISCIPLINAS OMNES A CNOS SACRATAE MUSAS .7

Dum haec igitur musae nunc solicanae nunc concinentes inter seruiunt uicissimq· mela dulcia geminantur· ecce quaedam matronae sobrio decore laudabiles nec conquisitis figmentis circa faciem uubuosae rerum simplici quadam comitate praententes in penates uirginis thalamumq· conueniunt quarum una intenta circumspectione cautissima & omnia rerum uigili distinctione discriminans dicebatur prudentia uocitari huius germana sua cunctis attribuens nullumq· eo quo nomine erebatur adficiens iustitiae ferebatur fortitudo uocabulum uerum tertia contemptus muneribus atq· abstinentia praedicanda ex morum temperantia nomen acceperat quae superat fortissima accolerandis omnibus aduersis semper infracta subeundis etiam laboribus robore quoq· corporis praeparata uirium uocabulum possidebat· in amplexum eius osculumq· deferuntur· atque eam

[illegible] & nunc [illegible]
[illegible] mangena · [illegible]
[illegible] luculenta [illegible]
[illegible] oculis redimite aduerg[illegible]
[illegible] philologiae frontem illa [illegible]
[illegible] bella medicata alia o seiu[illegible] pectus [illegible]
[illegible] ad flare & honores secunda gratia [illegible]
[illegible] terna comitatem quippe ille cantus [illegible]
[illegible] quidap prenderant uenustabant quaequidem
[illegible] postquam lumine repleuere musis amnixte & iam
[illegible] tulationes consonas atq· hemeneia dedere tripudia · sed ecce
[illegible] tympani crepitu crotalorumq· tinnitu uniuersa dissul
[illegible] eo usq· uenusarum cantus aliquanto bombistrimpani obtu
[illegible] redderetur & iam sonitu intro fertur lectica inter stincta
[illegible] buscuitu rustico crepitus praecinebant quamo ffuerat
[illegible] dea sincaelestis thalami peruenire consortia · ante
hanc quaedam augustioris uultus femina ac sacro lumine aetherq·
resplendens uenerabili antistitio praeminebat · quam cu omnes
quae ad fuere conspicerent reuerti in dita maiestate ut deorum
omnium mundiq· custodem huic atanasiae nomen fuit & heus
inquit uirgo praecepit deorum pater hac regali lectica in caeli
palatia subuearis quam quidem nulli fas adtrectari terrigenae
sed netibi quidem siante nrm poculum licet & cum dicto lenter
dextra cordis eius pulsum pectusq· pertractat acnescio qua in
tima plenitudine distentum magno cum turgore respiciens ·
Nihaec inquit quibus plenum pectus geris coactissimae gestione
uomueris foras q· diffuderis immortalitatis sedem nullatenus
obtanebis at illa omni nisu magnaq· ui quicquid intra pectus
semp sentserat euomebat tunc uero illa nausia acuomitio
laborata in omnigenum copias conuertitur literarum
cernere erat quilibri quaenaq· uolumina quodlinguarum
opera exore uirginis diffluebant · alia ex papiro quae cedro
perlita fuerat uidebantur · alii carbasinis uoluminibus simpla

[illegible] de quae exorsus [illegible]
[illegible]illarum necessarium [illegible]
[illegible] musae praesedure [illegible]
[illegible] concessere uolumina [illegible]
[illegible] paginae in alii circuli [illegible]
[illegible] rigens & quadratis multiangulae quae [illegible]
[illegible] erematum uel elementorum [illegible] formis [illegible]
[illegible]ura animalium membra multigenum [illegible]
plicabat · erant etiam libri quisonorum mela signis [illegible]
& cantandi quaedam opera praeferebant · post quam igitur [illegible]
bibliothecalem copiam nixi imitatus urgo diffudit exhau[illegible]
pallore confecta atanasiae opem quae tanti laboris consca [illegible]
poscula aut tumilla utre fectior caelum sublimisq· conscendere
hoc tibi accipe sorbilandum actunc matria potheosi quae cum [illegible]
forte conuenerat & iam pridem libros qui ex philologiae ore de[illegible]
xerant manu contingens ac dinumerans consecrabat auferens
quandam globosam animatamq· rotunditatem sumit ac uirgini
porrigit hauriendam · uerum ipsa species oui interioris crocino
circumlita exterius rutilabat · ac dehinc pl lucida in mantate albido q·
umore interiore tamen medio solidior apparebat · quam cum
philologia suscipere & qm post tanti laboris ad flictationes aestus
quae mentis plurimum sitiebat reseratis seu rotunditatis archanis
postquam rem dulcissima cōperit totam incuncranter exhauserit ·
CONTINUOQ· NOVO SOLIDANTUR MEMBRA VIGORE
ET GRACILENTA PERIT MACIES VIS TERREA CEDIT
AETHERIUMQ· VENIT SINE MORTIS LEGIBUS AEVUM
Verum diua cum inmortalitatis eam poculum cernere & ebibisse
quo et terris caelum p gere inmortalitatemq· factam uelut enigma
te redimiculi p docere & exherba quadam rē rūstri cui AEIZWC ·
uocabulum est uirginem coronauit praecipiens omnia quae adhuc
mortalis aduersum uim superam in praesidium coaptarat expellere &
quippe caducae mortalitatisq· substantiae iste cessem in ima me
morabat quae quidem omnia eidem mater abstraxit postquam

[illegible]
[illegible]
[illegible]

epugnans eam sequ
in diuersitate sedocs
flammantisq· suspicimus abip
mbitu usq· solarem circulum
aliis phibentur causarumq· laten
tenim puriores necadmodum eos
aluum curarum uota sollicitant ANAEEC · quae
illicioueni regnare certissimum est · at infra solis me
lunarem globum secundae beatitatis numina sub paris
quae tamen uaticinia somniaq· ac prodigia conponuntur
haruspicio extafessiculant ammonentia quaedam uoces
mittunt auguratisq· loquuntur omnibus plerumq· enim
tes ammonent uel sideris cursu uel fulmini iaculo uel
nouitate sed qm unicuiq· deorum superiorum singuliq· deseru
unt ex illorum arbitrio istorumq· comitatu & generalis omnium
praesul & specialis singulis mortalibus genius ammouetur quem
etiam praesentem quod praesit gerundis omnibus uocauerunt
nam & populi genio cum generalis poscitur supplicatur & unus
quisq· gubernatori proprio dependit obsequium · ideo dicitur
genius qm quis hominum genius fuerit mox eidem copulatur
hic tutelatur fidissimusq· germanus animo omnium mentesq·
custodit & qm cogitationum arcana superae annuntiat potestati
& iam angelus poterit nuncupari hos omnes graeci daemonas dicunt
apotu daemenu latine medioximos uocitarunt quiquidem om
minus lucidae splendentisq· naturae quam illi caelestes sicut
conspicis approbantur · nec tamen tasunt corpulenti ut hominum
capiantur obtutu hic igitur lares hic post membrorum nexum
degunt animae puriores quae plerumq· simeritorum excellentia
subuehantur & iam circulum solis ac flammantia saepta transiliunt ·
Dehinc alunari circulo usq· in terram quicquid inter pati & inter
stitu proprii partitione discernitur & arbore lunari interfusa
medietas disparatur · Sed superior potio eos sicut conspicis claudit
quos hemitheos dicunt quosq· latinae sermones aut semi deos con
uenit memorare hi animas caelestis gerunt sacrasq· mentis atq·

15

[illegible]

[illegible] frumentum [illegible] maeg[illegible]
[illegible] usum semen[illegible]
frugis farris q fragmenta [illegible]
gracia medianam · Aliquoq hanc gen[illegible]
usum & prescientiam procreati uti carmen in arcadia [illegible]
[illegible] carmine memorata sibilla ueleriria quaeq carmen [illegible]
[illegible] quas non decem ita asserunt sed duas fuisse non nesci[illegible]
[illegible] plilum troianam marmensi filiam & simmachiam hippotensis
filiam quae eri[illegible] progenita & iam cum iset uaticinata ex hac diui
nandi possibilitate amphiaraus mopsusq celebrati a medietate
uero aeris usq in montium terraeq confinia hemithei heroesq
uersantur qui ex eum quo deram terram uetere sedixere heroes
nuncupati ibiq manes id est corporibus humano praesules attributi
qui parentium semmibus mannauerunt · Deniq haec omnis aeris
aluna diffusio sub plutonis potestate consistit qui & iam sub manus
dicitur quasi summus manium hic luna quae huic aeri praeest
proserpina memoratur uerum illi manes qm corporibus illo
tempore tribuuntur quo fit prima concestio & iam post uitam
isdem corporibus delectantur atq cum his manentes appellatile
mures qui suitae prioris adiuti fuerint honestate in lares domorum
urbiumq uertuntur · si autem deprauantur ex corpore larbae
perhibentur si autem deprauantur ac maniae · manes igitur
hic tamboni quam truces sunt constituti quos agathos & cacos
daemonas memorat graega discretio in his & iam locis summa
nes eorum q prastites mana atq mantuona diu etiam quos aqui
lonis dicunt item fura furinnaq & mater mania intemperiaeq
& alitriptes diuorum degunt · Circa ipsum uero terrae circulum
aer ex calore supero atq exalatum odoreq infero turbidatur
gradientes corporibus animas quodam fluentia estu collidens non
facile patitur euolare hincque tractum p r r phle gethonta soller
tia poeticae adumbrationis allusitatq in eo perennis trepitu uolu
tata collidtur animarum quas uedius adiudicare & impietas id est

[illegible] ram qua
[illegible] silui
[illegible] faua [illegible]
[illegible] & iam [illegible]
[illegible] lycum aeuum mo
[illegible] rsandi & nocendi hab
[illegible] gitur genitua adhuc mo
[illegible] mubia & heria iuno seu ue
[illegible] icens iam sede consilio iouis
[illegible] nis partem sumit tunc porticres
[illegible] cam molimine subuexere
[illegible] exmilia stadiorum aeria subuecti leuna
conscenderant acconum primum exphrongis compleuere cae
lestibus lunarem ingressa circulum uirgo diuae congruis audorib.
supplicanda de proximo conspicatur globosum quod da[illegible] ernio:
corpus e supni roris leuitae cum pactum instar speculi [illegible]
tis adiaculati fulgoris radios reuubrare in eo sistra milia celeusinaq.
lampas arcusq. distinnae tympanaq. cybeles uidebatur tri sortiri
etiam dicolorq. uertigo terribili quadam maiestate ululabat.
quae lic & cornigera & sparum crederetur agestionibus oportuna
tamen & felem & ceruam & conuersiones bis penas uultabus praese
rebat. ex hinc medio quam ad lunam conscenderat ad chrillenii ci
culum uenit quod hemitonio permeato multiplex ei utpote nu
benti dominae ministrorum populus luc & abundus occurrit inter
quos splendentis formas habitusq. femina ac promptae ubertatis
ornatibus opulenta uirgini salutata usq. in eius osculum confisa per
uenit sed mirabatur illa obsequentium multitudo quae sicut sy[illegible]nis
quidam astruit in numero duorum milium fuerat constituta quod
femina quam etrusci dicebant ipse denuptam fuisse crillenio
nulla prorsus in uidia tullata uirginem complexa confrinxerat.
haec autem facunda nam hocilli uocabulum in philologiae penatib.
seortam edocatamq. memorabat. nec indignum esse quod sibi
alumna praelata est quae & sibi semp ornatum & pabulum multis
praebuerit disciplinis. uenit etiam quaedam decens ac pudicissi
ma puellarum quae praesul domus custosq. crillenae uerum
themis aut astrea aut erigone dicebatur spicas manu caelatamq.
ex heben opinacem argumentis talibus adferebat. erat in medio
aulae gripta quae ibis memoratur ab incolis sed cum pe aso uertex
atq. eos pulcherrimum uidebatur quod quidem serpentis gemini
lambebat implexio sub ter quaedam praentens uirgam cuius

[illegible]
[illegible]
nomen mensis [illegible]
sibi agnoscere [illegible]
tamen non ausa est [illegible]
dior ar lanticdum iouis con[illegible]
superuensq· quidem nem[illegible]
dignata est quamurgo uel[illegible]
cognouit duabus cum lucrorum p[illegible]
pecudibus hinc festinatur ascensu[illegible]
hemitonio transuolatur ipsaq· uenereq· [illegible]
quantum decebat oratahoc in ea p hibetur intuita quod adm[illegible]
pulchra tamen anchias draconibus circumflexa crebroq· capillaqo
uulsa ambifariumq· nital secum congressa mitificat mox studiu
in solarem laborare circumquippe sescuplo fatigabat ascensum
equitono sacdimidius habebatur ibi quandam nauem totius naturae
cursibus diuersa cupiditate & moderantem cunctaq· flammarum
congestione plenissimam beatis circumactam mercibus conspi
catur cui nautae septem germani tamen suuq· consimiles praesi
debant in propria felix forma depicta leonis in arbore crocodilli
in extremo uidebatur in eadem uero rate fons quidam lucis aetheriae
arcanusq· fluoribus manans in totius mundi lumina fundebatur
quo uiso philologia consurgens stataq· ueneratione supplicans ac
paululum conibens oculis deum talibus deprecatur.

IC NOTIUS CELSA PATRIS UEL PRIMA PROPAGO
FOMES SENSI FICUS MENTIS FONS LUCIS ORIGO
REGNUM NATURAE DECUS ATQ· ASSERTIO DIUUM
MUNDANUSQ· OCULUS FULGOR SPLENDENTIS OLYMPI
ULTRAMUNDANUM FAS EST CUI CERNERE PATREM
ET MAGNUM SPECTARE DEUM CUI CIRCULUS AETHRAE
PARET ET IMMENSIS MODERARIS RAPTIBUS ORBIS
NAM MEDIUM TU CURRIS ITERDANS SOLUS AMICAM
TEMPERIEM SUPERIS COMPELLENS ATQ· COERCENS
SIDERA SACRA DEUM CUM LEGEM CURSIBUS ADDIS
HINC EST QUOD QUARTO IUS EST DECURERE CIRCO
UT PERFECTA TIBI NUMERUS RATIONE PROBETUR
NONNEAC PRINCIPIO GEMINUM DANS TETRACORDO
SOLEM TELATIUM UOCITAT QUOD SOLUS HONORARE
POST PATREM SIS LUCIS APEX RADIISQ· SACRATUM.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]OSIRIM
[illegible]MQ· TYPHONEM
[illegible]ALMUS ARATRI
[illegible]BLIUS ADON
[illegible]OMINE CONUOCATORBIS
[illegible]UERADEUM FACIES UULTUSQ· PATERNAE
[illegible]CTOESESCENTIS NUMERIS CUI LITTERA TRINA
CON FORMIS ACRUM MENTIS COGNOMEN·OMEN
DAPATER AETHERIOS MENTIS CONSCENDERE COETUS
ASTRIGERUMQ· SACRO SUBNOMINE NOSCERE CAELUM

Hi sudtra deorũ sedes iussa est ꝑ meare uerum hemiconio sublimatam
pro his circulus immoratur in quo iouis fuerat maximus filius
ex quo circulo uisus pirriphlegethon amnis adinfera demeare quo transi
gressio neq· enim labor fuerat hiemiconii interiectatranscurrere in
iouialis sideris ꝑ uenere fulgore cuius circulus ꝑ phongio ꝑ sonabat illic
sidus erat temperamenti uiuificiae salubris effulgentia blandisq· ui
brata candoribus· cuius quidem lucis natura ex calidis umidisq· commix
tionibus candens quadam prosperitatis tranquillitate ruti labat· uerũ
ibi sidus iouis nam ipse totius mundi membra conlustrans ad deorũ dice
batur imperiũ & senatum caelitum commeasse hinc etiam ꝓtergressa
circum ac parili interiectione sublimis deorũ rigidissimũ creatorem
in algido hereentem pruinisq· niuialibus conspicata uerum idem quem
circumire niteebatur orbis melodorio tinniebat sed ipsi praesuli nunc
draconis facies nunc rectus leonis nunc christe cum a pruinis dentibus
uidebantur totoq· extialis seuiebat horrore cuiamen potestas pro
circi granditate maior ac plata ceteris habebatur denique arpes pannisq·
ꝑ ferritatam intolerata congressio uirgo diffugit inde maximis co
natibus se sex uplo tineri seuehuntur nam uno acdimidio ad ipsius
caelitis sphaeraeglobum aclaqueatũ stellis ambitũ ꝑ uehitur sicq·
sex tonorũ conscensionibus stadiorum defecta lassitudine fatigati
cũ diapason symphoniam quicquid emensierãt aduertterent conso
nare ꝑ fectionae absolutae modulationis post labores maximos
recreati paululum conquierunt · Ipsa quippe philologia lectica

17.

[illegible] fulgen[illegible]
[illegible]tione [illegible]
[illegible]ris partiris in[illegible]
profundam transm[illegible]
torquerit tantae operis [illegible]
ipso etiam deorum notitiam se[illegible]
transcendisse cognouerat en p[illegible]
gaudente iuxta ipsum extimi ambit[illegible]
mentis acie coartata diu silentio depcatur
quaedam uoce mentis inclamans secundum dissonantis nationes
[illegible]ria sono ignota iugatis alternatisq· litteris inspirata ueneratur
quae uerbis intellectualis mundi psules deos eorum q· ministros
sensibilis phere potestatibus ueneranda sunt uniuersumq· totum in
finibilis patris profunditate coercitum poscitq· quosdam tres deos
alios q· diei noctisq· septimo radiatos quandam etiam fontanam uirgine
depcatur secundum platonis quoq· mysteria AAΠAZETAICENEXINA·
potestates his diuitissimae florem ignis atq· illam existentem ex non
existentibus uertitatem toto pectore deprecata· tumultuasse cernere
opo theos in sacra q· meruisse quippe quidam candores lacteae fluminis
tractu stellis efflammantibus defluebant· Laetabunda igitur gra
tias q· [illegible] ter in galactium flectit ubi senatum deum atque nouerat
congregatum· erat autem ibi iouialis domus q· etiam granditate mira
mundanum ambitum possidere decoraque conspicuo fulgore siderum
uinceret et nouitate situs signiferum circulum decusare et pterea
tanto splendore renidebat ut argenti crederetur fabricata materia
ibi septa candentia culmenq· sertatum libis niualibus albicabant ubi
iam iuppiter cum iunone omnibusq· diuis in suggestu maximo ac sub
sellinis lacteis residens sponsales praestolatur aduentus qui simul mu
sarum uoces ac dissonis mela dulcia cantaleni sui uirgine aduenientes
pcepit priore loco pcepit uenire cyllenium cum quo liberet deius
fidi amantissimi q· germani hercules etiam uterq· castorum gradibusq·
et quicquid deorum deique progenitum est cyllenii adherebat
officio elementorum quoq· praesides angelici q· populi pulcherrima
multitudo animae q· pterea beatorum ueterum quae iam caelitepla
meruerunt gressus maiugenae sequebantur lunum homerum
mantuanum q· uatem redimitos canentesq· conspicere orpheum
atq· aristoxenum fidibus psonantes platonem archimedenque

[illegible] colli maiem
[illegible] fuerit disere
[illegible] carmina cor
[illegible] tabulatu [illegible]
[illegible] natus ueneratus ue racem
[illegible] pp suum conferum palla
[illegible] caut nec longo interiectu ipsa quoq
[illegible] matre praeambula corrogatur quaing re
[illegible] aduestae deum nutricis eidemq· pedisque acerram illamolace
aromatis refundente omnis ille ordo caelis caelum portiones sibi [illegible]
petens attribuens arabicis laetabatur alatibus · Verum iurgo iuest
pomnia uerecunda licet aiouetur assidere confinio iuberetur tamen
ibi potius uoluit ubi musas conspexerat amota palladis consortione
residere · tunc exsurgens iurginius mater poscit deiouem superisq·
cunctis uti sub conspectu omnium quicquid sponsalium nomine
praeparauerat maiugena tradere et ut ac de mundo sauirgine non de
esset · tuncque tabulas ac papiam popeam q· legem sinerent recitari
cuius petitioni iustissime deorum senatus attributi in confessu caelitu
offerenda probarentur hic phoebus exsurgit fratris officium non
deretans ac singulas ex famulitio dilectuq· cillenio incipit amouere
quaetam pulchrae cuncta quam ornatissimae refulsere ·

TRANSCURSA LECTOR PARTE MAGNA FABULA
QUAE TAM MOROSIS IMPLICATA DUCTIBUS
TENUI LUCERNAM PALPITARE LUMINE
COEGIT INSTANS INNITENS CREPUSCULUM
ACNI ROSETIS PURPURARE CULMINA
AURORA PRIMO CONUENUS TANS HABITU
SURGENS FENESTRAS DISSICARET LUMINE
ADHUC IUGATA COMPARARET PAGINA
QUOCUMQ· DUCTA LARGIOREM CIRCULUM
NUNC ERGO MUTUS TERMINATAS INFIUNT
ARTES LIBELLI QUI SEQUENTES ASSERENT
NAM FRUGE UERA OMNE FINCTUM DIMOUENT
ET DISCIPLINAS ANNOTABUNT SOBRIAS
PRO PARTE MULTA NEC BETABUNT LUDICRA
HABES QUID INSTET SI POTESTAS CAELITUM

FAVEN[illegible]
MARTIANI
CAE LIBE[illegible]

LIBER TERTIVS

RVRSVM CAMEN
PHALERAS PAR[illegible]
ET VVLTAMICA FIC[illegible]
COMMENTA FERRE PRIM[illegible]
MEMORANS FRIGENTE V[illegible]
NIL POSSE COMERE VSVM
VITIO QVAE DAT POETAE
INFRACTA FERRE CERTA
LASCIVA DANS LEPORI
ET PAGINAM VENVSTANS
MVLTO ILLITAM COLORE
ATQVIN PRIORIS ILLE
TITVLVS MONET LIBELLI
MVTVS ABORE PVLSAS
ARTES Q· VERA FANTES
VOLVMINVM SEQVENTVM
PRAECEPTA COMPARARE
ATHECIO CANTERICTV
NIL MENTIAMVR INQVIT
ET VESTIANTVR ARTES
ANTV GREGEM SORORVM
NVDVM DABIS IVGANDIS
ET SI PETENT NOTANDIS
ET CAELITVM SENATVM
AVT SITA CERE CVLTVM
PLACET ORDO QVIS PROBATVR
CERTE LOQVENTVR ILLAE
QVAE QVID FERAT DOCENDVM
HABITVS Q· CONSEQVENTVR
A SOMATO IN PROFATV
HAEC NEMPE FICTA VOX EST
ET DE VIVS PROMISSIES
CVR ERGO NON FATERIS
NI FIGMINIS FIGVRA
NIL POSSE COMPARARI

[illegible] mimistra
[illegible] quae se
[illegible] necdum laab.
[illegible] atrica ubi
[illegible] palliatam tamen
[illegible] caput propterque
[illegible] atum deum ingressa est
[illegible] quoddam ex compactis adnexionib.
[illegible] pharto praentiebat · unde uelut me
[illegible] curandorum uulnerum insignia proferel[illegible]
[illegible] ex eodem scalprum uibrantis demonstrata cumine quo dicebat
circumcidi infantibus utilia posse linguarum · dehincq· nigello quo
dam puluere quie ex faulla confectus uel se pia putaretur illato per
cannula se adem re sanari · tunc etiam quoddam medicamen acerri
mum quod ex ferulae flore caprigeniq· tergoris resectatione con
fecerat rubri admodum coloris exprom sit quod monebat faucibus
adhibendū cum quo indocta rusticitate uexate feudos fructus uitio sioris
exalant · Demonstrabat etiam quaedam gratissimum gustū uespere
multo oliuoq· laboratum quo depulsa uocis insuauissime diritate
canoros etiam fieri posse memorabat · arterias etiam pectusq· cuius da
medicaminis adhibitione purgabat · in quo cera fago illita galla
rum cum meosq· commixtio et nilotice fructicis collemata nota
bantur quae cui sephimatis lic et memoriam intentionemq· pro
curare tamen natura sui etiam uigilias inferebat · protulit quoq·
lunam quandam artificialiter expoltam quae octo partibus auratis
uelut diuersis nexionibus interstincta uibrabat aetiam scabros den
tes uitiuliginesq· linguarum et sordes quasi in solo equidā cuiusq
contraxerant leui sensim attritione purgabat · haec abstrusa nosse
carmina numerosq· multifidos crebre supputationis opere puta
batur · Deniq· quotiens curandos acceperat mos eius erat de nomi
ne primo tractare casus etiam nonnacebat quam uelutia creare
possent uel prudentissime declinari · tunc generarerum uerba
etiam curandorum cum ratione captabat · ne ut fieri a begrotantib·
moris est · nomen pro nomine commutarent tum morborum
modos tempore figurasq· scemata requirebat · iubebatq· alios
quis plenitudo obtunsior atq· immobilis torpor insederat gradus
f currere scandereq· quamplurimum operum p positionibus
aut coniunctionibus participatis insistere totaq· curandos are

fragar
cuideorum
aestimaren
possemus
tamen inde
nomen dof
liare habebatur
quaerebantur pen
sicco epitgrammatice
tae litterae nuncupentur
proprius ductabus lineare · hincque
adscripsit quamuis infantem me litte
sicut apud grecos grammatifice primtus uocitabar · tunc &
dedit & sectatores impuberes adgregauit · ita quod asseruorum
nunc litteratus dicitur litterator antea uocabatur · hoc &iam catul
lus quidam non insuauis poeta commemorat dicens · Munus dat tibi
sylla litterator · Idem apud grecos grammato didascalus uocitatur
officium uero meum tunc fuerat doctae scribere legereq · nunc
&iam illud accessit ut meum sit erudire intellegere probareq · quae
duo mihi uel cum philosophis creticisq · uidentur esse communia ·
Ergo istorum quattuor duo actiua dicenda sunt duo spectatiua siqui
dem impendimus actionem cum quid conscribimus legimus ue se
quentium uero spectaculo detinemur cum scripta intellegimus aut pro
bamus · & hic & inter se quadam cognatione coniunctasint sicut ceteris
artibus conprobatur · Nam & actor cognosc & primo quae ualeat ac
titare & astronomus quaedam facit ut ea cognoscat quae debeat
conprobare · misit & iam utrumq · gemetres quippe formes
theorematum cum rationibus certis efficit & cognoscit · partes autem
meae sunt quattuor · litterae litteratura litteratus litterata lit
terata sunt quas doceo · litteratura ipsa quae doceo · litteratus que
docuero · litterate quod per me tractauerit quem in formo profi
teor aut de oratione natura usuq tractare · natura est ex quibus
formetur oratio usus · cum eadem utimur appellatur · his & iam
materies ammouetur ut de quare dicendum sit aestimemus ·
Oratio ipsa uerum tribus gradibus eruditur · ex litteris syllabis & ex
uerbis · Uerum in litteris gemina quaestio diuersatur · namque
aut naturales sunt aut effectae · natura enim insinuante earum
nomina in loquendi substantiam procreata · Artificiosa uero
formatio earum lineas quas scribimus designauit ad hoc ut praesentes
una uti absentes alia potuissent · atq · ita ex hac parte quae scribitur

[illegible] nunc gra
[illegible] ahi sine u caura
nunc consonantes
[illegible] inuicem mutant
[illegible] rumq· in e· transuertu
[illegible] o insilio· nunc in o· regulau
[illegible] tem in e· littera imprimum· a·
[illegible] uel in· i· ut moneo monitus· uel in· o· ut ate
[illegible] do toga· uel in· u· ut tecto tugurium· similiter· i· quoq· uocalis
in· a· conuertitur· ut siquis· siqua in· e· ut fortis· fortem· in· o· utqui· quo
in· u· ut ibi· ubi· non aliter· o· littera· in· a· transit· ut creo· creau· uel in· e·
ut tutor· tutela· uel in· i· ut urgo· urginis· uel in· u· ut uolo· uolu
tem· u· similitudine conuertitur· in· a· ut magnus· magna· in· i·
ut lumen· lini· in· o· ut lepus· leporis· in· e· ut sidus· sideris· sic igitur· trans
formate· nunc utrimq· potuerunt· copulari· nunc ex altero· nunc
ex neutro· nunc aliqua· pars· orationis· terminant· nunc· q· nulla·
nam· a· primum· utrimq· sibi· adsociat· u· & i· litteras· nam· & auru
& uarus· dicitur· & ianus· & aiax· ex· no· autem· latere· suscipit· e· ut aeneas·
ex neutro· uero· finit· nomina· femina· ut dea· masculina· ut iugurtha
neutra· in· singulari· numero· tantum· greca· ut ore· uma· peripe
tasma· in· pluralia· aut· latina· ut monilia· J· nuer· bis· imperandi· modu
ut canta· salta· e· aut· uocalis· duarum· grecarum· litterarum· uim· pos
sid· & nam· cum· corripitur· e· grecum· est· ut· ab· hoc· hos· hae· cum· produ
citur· h· est· ut· ab· hac· die· ac· maxime· tunc· circumflexum· accentum
tenet· haec· duas· uocales· id· est· i· & u· ex· latere· utroq· complectitur·
ut· in· euro· uerentano· & in· eio· ie· core· finit· uero· nomina· neutra· ut
monile· feminina· & iam· sed· greca· ut· calliope· pronomina· ut· ille
iste· numerum· & iam· totius· generis· utrquinq· lic· & aprotonsit·
J· tem· uerba· imperatiui· modi· ut· sede· curre· modi· in· finiti· scribere
scripsisse· i· uero· littera· cunctis· utrimq· uocalibus· sociatur· nam· a·
complectitur· cum· dicimus· ianuariae· & aiax· e· aut· ut· teneat· docu
erunt· exempla· superius· demonstrata· o· aut· latere· copulatur·
in· nomine· iouis· & oe· none· oesus· & iam· dicitur· sic· enim· uetere·
usum· dixere· u· aut· in· iuuando· & ut· ita· haec· aliquando· uocalis· ge
minam· syllabam· facit· finitq· omnium· generum· nomen· ut· frugi·
numerum· item· idem· omnium· generum· ut· uiginti· item· uerba·

modu
lucrar
rius mernem
numerū om
imperatuo
praepositione
praeter o ante
sed conuungitur uuulg
tra ut genu cornu nullu
nonenim uocales adseruer
uerū reliquas quae secuntur conson
idem discernuntur in semiuocales & mu
nem quippe f littera quae est semiuocalium prima duas tantum
modo consonantes plata complectitur l & r ut dicimus flauus
& frugi uocales uero complectitur tantum i & u uocales sibi p ferri
prohibeat nullum autem claudit finitiua sermonem l uero littera
triplicater sonat nam geminatim sonum reddit cū geminatur ut sol
lers sallustius medium autem cum terminat nomina ut sol sal item
lentiter sonat cum uocales antecedunt ut lapis lepus liber locus lu
cerna plenū uero sonum hab & cū ei p ferunt litterae p g c f ut in
plauto glebus claudio flauo l autem numquā ullis semiuocali uel mutae
praeponitur quae pro d in praepositione accipitur cum & a p ferat
ut allidit alligat haec & iam praelata praepositione seruatur ut in
lepidus in locus utrimq; autem uocales amplectitur & nomina ñ nulla
determinat in masculino sol in feminino tonaqui in neutro a e i
praecedentibus ut bidental mel sil Aduerbia & iam claudit ut semel
M uero littera in sermonis initio quam in medio esse & in ultimis po
test ut more sumbratricum ex consonantibus solam praecedit n
ut memnon subsequitur solam s ut sminthius mutatur q in ñ non
numquā ut cū dicimus numquis terminatq; neutra ut aurū & argen
tū Item monoptota ut nequā in genere masculino accusatiuum
simplicem & duplicem genitiuum Item participia & uerba & ad
uerbia ut tractū legam cursim numerū & iam omnium generum
ut nouem decem n autem littera plenior appar & in primis & ultimis
ut nestor tibicen in medius exilior ut mane damnum ex consonantib
sequitur m littera ut memnon s autem praecedit ut sons mons
conuertitur & iam in m cum eam secuntur b p m ut dicimus
imbuit impulit immin & eadem nomina terminantur masculinū
ut tibicen femininum grecum ut siren neutrum ut culmen r
uero uocales utrimq; complectitur de consonantibus s soli p ponitur

[illegible] & m & f
[illegible] masculina
[illegible] t & o ut
[illegible] marmor
[illegible] litteram
[illegible] tamen utrimq·
[illegible] amplectitur
[illegible] facta ut in l dicimus
[illegible] in r flor flori in d
[illegible] & masculina & feminina
[illegible] o u utuas os nemus [illegible] litere d
[illegible] propter y & i grecas ut psaltherium saxax
[illegible] nemo litteram putat qm duplex est constat enim ex g & s ut rex
regis aut ex c & s ut nux nucis in u aliquando transuertitur ut nix
niuis & pix picis haec in latinis numqua ponitur prima apud grecos
aut ponitur ut sanctus & masculino & feminino omnibus uocalibus socia
tur ut aiax frutex calix uelox pollux & feminino ut fax lex lodix
uelox lux neutrum nullum claudit transactis semiuocalibus mutae
sunt prendae quae ideo hoc nomine nuncupantur qm nisi illis uocales
adsociatae succurrerint interamoris sontium ante auspicia moriuntur
B prima omnibus uocalibus utrimq connectitur praefertur conso
nantibus l & r ut blessibus & breuis transit in c ut succurritinis ut
sufficit in m ut summittit in p ut supponit in s ut suscultit finit nihil
nisi tres praepositiones ab ob sub uocales utrimq collaterat conso
nantes quasdam praecedit l & r m n ut clares tecum crus acmon
nidus finitur articulos quos pronima uocant hic haec hoc & aduerbia
ut sic hoc hic sola mutarum antecedentem uocalem producit & produ
plici habetur ut hic hoc haec d utrimq uocales ten & praeponitur
r littere in druso m litterae numqua praefertur in latinis in grecis
aut aliquando ut d malus sic & n ut ariadne transit in c ut accidit
in g ut aggerat in l alligat in p apponit in r ut arripit in s ut
assid & in t ut attin & finitur articulus neutralis generis ut ifudillud
& praepositionem ut apud g omnibus uocalibus praefertur sequitur
a litteram ut inaggere quae quotiens geminatur adiungitur prae
fertur r litterae ut graue l ut gladius n ut ignis in c quoq conuer
titur ut rego rector nihil quoq concludit h adspirationis notam
esse certissimum est quae quando uocalibus accidit ut hospes & he
res transit in x ut traho traxi hanc greci diuiserunt nam pars
eius dexterior adspirationis nota est sinistra contrariae significatio
nis k uero nunc nota putatur esse nunc littera nam eius effectus

pnomn

[illegible]
conuenit
[illegible] pt
quidam lu[illegible]
parere & ex[illegible]
prior erit u &
quotusequis con[illegible]
nec geminatur nulla [illegible]
nihil t uocales exutroq
tionibus praecedit l Int[illegible]
r intro ias[illegible] caput sinciput l.c[illegible]
uerb ut legunt aduerbium & inter lectio[illegible]
l. & & iam ipsi primo c grecautebantur Nam setum dicebant quo[illegible]
nunc zetum dicunt tamen haec gemina & iam a ipsis habetur nā
a & c componitur quam ut aduerta s duplicem num quā poterit
geminari haec praeponitur m litterae ut z mirra exhisigitur
uniuersis xviii litterae necessit necessitatem cuncte conscriptionis
absoluunt placet enim mihi r in uocalium numerū congregari
neq sine hoc h racinctus aut c ll eniuis poterit annotari Sic igitur
erit ut senae fiant uocales semiuocales & mutae si enim h adspira
tioni dabitur sup uacuaeq erunt q & k x autem ut duplex sine
elementa cardine non probatur z uero a latinis excludit ur decem
& octo numero sicut dictum est sup sidunt quae tamen cū sup uacuis
reiectisq cunctis ex uniuis uocis sonitu confirmate diuersas natu
rales armoniae causa suboris concinnentia repperierunt
Namq a subbiatuoris congruo solo spū memoramus B labris per
spiritus impetum reducis edicimus C molaribus sup linguae ex
trema a pulsis exprimitur d appulsu linguae circa superiores dentes
innascitur e spiritus facit lingua paululum prressione F dentes
labrum inferius deprimentes G spiritum cum palato h contrasis
paululum faucibus uentus exhalat J spiritus prope dentibus prres
sis k faucibus palatoq formatur L lingua palatoq dulcescit
M labris inprimitur N lingua dentibus appulsa conlidit o rotun
dioris spū conparatur p labris spū rumpit q appulsu palato ore
refricto r spiritum lingua crispante contrahitur s sibilū facit
dentibus uerberatus t apulsō linguae dentibusq inpulsis extu
ditur u ore constricto labrisq prominulis exhibetur x quic
quid c atq s formatur ex sibilat y apressis labris spiritusque
procedit z uero idcirco appiusclaudius decretatur quod den
tes mortui dum exprimitur imitatur

[illegible]CUE

[illegible]LLABAFORMIS

[illegible]UAT

[illegible]RAS LITTERÆ QUISPE

[illegible] SUBRATIONE PARI

[illegible]TUR SUBDENS NECTENDUM CONCIPIT ORDO

SILUESTRUM SUPERI COMPROBAT ARBITRIUM

Haec cum grammatice dicere & eamq· progredi iuppiter deiuisq· praeciperent hic pallas deiunctura sylllabarum inquit dum haec litteratura deproperat partem historicam praetermisit quo uirginis obiectu perterrita scio inquit mihi plurima transeunda ne minuti ora nectendo fastidium superae beatitatis incurram· proposito igitur ꝓ compendio se calles festina ꝓ fungar ne densis obumbratam ramalibus uelut sentico sae copiae densitate siluescam· sylllaba igitur dicta est quod iunctis litteris sonitum simul accipientib· informetur cuius sit dixi tres partes esse non dubium est· deiunctura de fastigio aut de longitudinibus· iunctura e sunt genera quattuor· duo naturalia· duo historica· naturalia sunt cum quaeritur una quaeq· sylllaba utrum ex una an geminata an neutra parte iungatur· & utrū litterae quae inter se copulari non possunt adiecta alia littera socientur· ut· m· & n· dum non coeant uocali accedente sociantur· ut in amni & somno quae iunctura rū genera ex hoc quod in litteris memorata sunt transeantur· historica uero illa coniunctio est cum ex litteris quae in se poterunt copulari diuersitas fandi non easdem nec pares numero sociare· scribimus nos enim musarum primam sylllabam duabus litteris grecitribus luculiusin dari uocasu· a· & e· coniungit dicens· huic terrentiae· orbiliae lucemur a· & i· & lucretius crebro & nr maro· aurai· pictai· item iuncturae sunt cum sociamus sylllabas propter pedem uel uersum ut duae in una repetente deperean tur in sinaliphe uel cum littera excludunt euerbo ut in eclipsi· hactenus de iunctuis· nunc de fastigio uideamus quu locus apud grecos peri prosodion appellatur· hic inter a discernitur· unaquaeq· enim sylllaba aut grauis est aut

quam
ideoq·ac
plexe sunt com
duc sunt acutum
acutum habe & in pri
materia acuratius · in f
pene ultima · num qua a
ab ultima materia siue breui
sonus in ea tantum modo syllaba com
nec aliter quam ut ipsa natura longa sit &
galenus · aut si longa aut si pene ultima positione longa · lic & ultima
breuis acutus tamen sonus fit & galeni camilli · inflexi proprium hoc
est ut nisi longis natura syllabis non adhereat · acutus autem & in longis
& in breuibus inuenitur · omnis autem uox aut acutum aut circum
flexum sonum habe & · necesse est & iam si mono syllaba sit · mono syllla
bae enim grauu carent · omnis uox mono syllaba cum aliquid signu
ficat siue breuis est siue positione longa acuetur · ut dicimus far · ars ·
ar · si autem natura longa flectetur · ut lux · mos · di syllabae uero priorem
acuunt uel cum breuis est · utraq · ut ceruus uel cum positione longa est
utraq · ut soller · uel alter utra positione longa ut cohors · si uero
prior syllaba natura longa est & sequens breuis flectetur prior ·
ut luna · si posterior longa erit positione uel natura prior acuetur
ut rodex docte · nulla enim longa inuenietur grauis in di syllabo prior
in tri syllabis si media breuis fuerit quampaene ultimam dicimus
non dubie graui accentu pronuntiatur · ac statim prima eius hoc est
tertia ab ultima acuetur · ut in catulo · si uero eadem longa est inter
est quemadmodum sit longa · si enim natura longa est breuisq·
ultima media flectitur ut cethegus mancinus · si uero media longa
erit · natura & extrema longa media acuetur ut catoni ciceroni · uel
positione longa erit media acuta durant qualiscumq · nouissima
fuerit ut catullus catulo metullus metello · pronomina autem quae
duplici modo declinantur · id est aut corripiuntur aut producuntur
mediam syllabam in genitiuo casu acuunt · ipsius · illius · horum
si secundae breues fiant primae acutae erunt ut ipsius · illius
si uero longae erunt mediae primae graues secundae inflexe
erunt ut occidit sol & occidit hominem · ergo primae acutae sunt
cum media breues cum uero mediae uel inflexae acutae cum longae
ultimae · ut tenebrae · latebrae · manipli · haec a superioribus

altera

longe inflex

[illegible] tenebras
[illegible] & fenestras
[illegible] nisi syllabae
[illegible] sonarentur
[illegible] consonanter pro
[illegible] bus & quod natura litte
[illegible] numquam breuem syllabam efficiat ·
[illegible] plurimum syllabarum acuto sono
[illegible] nonalias postremum habet nisi cuius
[illegible] or pars in syllabam natura longam excurrit ut ergo & pone
contextus orationis plerumq· adimit aut mutat proprios sonos
singulis uocalibus adimitur quae referuntur ad aliquid sequens
ut praepositionibus ante urbem · Nam hic ante p didit acutum sonum
propriis syllabae · item post muros mutant accentus adiunctis
uocibus quae bene cum tamen conplexiua coniunctio est · quae nec
cum expletiua ut latium q· augescere uultis & stimulo ue meum
cor apud accium in pelopidis · numquam mi graui acutus sonus
deprimis syllabis in postremis praeter particulas coniunctas
quarum hoc proprium est acuere partes extremas uocum quibus
adiunguntur; greca nomina cum in latinum uertuntur nra regula
pronuntiantur nisi manent greca · olympus signum & caucasus
siut latina proferuntur quam acuere uel flectere debeant · se
cundum rationem supra scriptam apparet · sed si manent greca
huic regulae in peregrinis uocibus accedimus · necesse est tamen
in obliquis casibus acutos sonos in medius syllabis seruent qm
apud grecos quoq· non alio accentu haec enuntiari audimus acu
tus accentus notatur ut urgula a sinistra parte in dexteram ascen
dente · graui autem a sinistra ad dexteram descendens · inflexi
signum est signa super ipsas litteras deuexum accentus parte
fastigia uocamus quod litterarum capitibus apponantur ·
partem cacuminatorios uel sonos greci prosodias · sciendum etiam
uni uocabulo accedere omnes tres accentus posse ut est argi
letum · memoratu arbitror competenter quae sint & quemad
modum uertantur fastigia syllabarum nunc earum longitudi
nes intimabo · una quaeq· syllaba aut breuis est aut longa · aut
communis · breuis est cum uocalis corripitur ac nullis consequen
tibus adiuuatur aut cum correpta uel litera terminatur

t greca

enim

l forma

longa
uocalis pr
uel acum
secundu
breuis cum
tione cum
dem sylla
duplex una · duplices
ut si · i · inter uocales sit
Haec autem consonantium uel
tunc possunt fine eodem sermon
sermoni consonantes nul adiuuant p
refragetur dicens · Armauirumq · tano troiae · & tu
fluuiasq · uoco · Diphthonge autem sunt · ae · oe · eu · au · ei · absq · hi
syllabis nulla diphthongus memoratur · Communium autem syllaba
rum · modi sunt octo · Nam primus est cum correptam uocalem
sequitur subiecta consonantibus liquida est enim longa · ut uasto
cyclopes in antro · breuis ut uastosq · abrupe cyclopas · secundus
modus cum correpta uocalis in unam desinit consonantem sequente
h · est enim longa · ut erga fatigamur hasta · Breuisque quisque sonus
tumuli · tertius cum correptam uocalem duae consonantes se
cuntur · quarum prima s · littera sit · est enim longa unde spissa
cum a breuis ponite spes sibi quisq · quartus locus cum breuis syllaba
partem terminat orationis est enim longa in commutate ut est
nam tabi tumbre caput euandrius · Breuis hoc caput o ciues · item
alter locus ex diphthonga fit communis · longa autem musa ea o nides
breuis insule ionio in magno · cum uocalis enim sequitur potest
diphthonga breuis fieri ut sudibus sue preustis · alius locus cum longa
uocalem alia uocalis sequitur · est enim longa · o ego infelix que fugis
breuis · subilio alto · alius locus cum pronomen · c · littera terminatur
uocali sequente · est enim longa · hoc erat alma parens · breuis
solus hic inflexit sensus · alius locus cum correptam uocalem
subsequitur · z · est enim longa · me zenti ducis ex ubias · breuis
nemorosa zacintus · dicta natura in tribus generibus syllabarum
superest ut finales dicantur · in quibus artis auctoritas & canonica
forma consistit · ac prius de nomine retractando · Nominatiuus
casus singularis · a · littera terminatus breuis est ut catulina
iulia · e · littera finitus in grecis longus est ut euterpe · i · autem
terminatus longus est ut frugi · o · finitus breuis est in latinis
ut cato · u · terminatus breuis est ut cornu · al · breuis est finitus

[illegible] ·ft
[illegible] ·m[illegible]
[illegible] finit
[illegible] generis
[illegible] nominar-
[illegible] r·finitur
[illegible] bo·uer· ingrecis
[illegible] r·utuir·or·terminatur
[illegible] ur utmurmur excepto
[illegible] inlatinis nominibus producitur
[illegible] tunc tantum breuis est cum genitiuus
[illegible] quer[illegible] minatus ut arcadas arcador·es·terminatus ingrecis
nominibus breuis est ut ancises inlatinis siquinte declinationis fu
erit producitur ut dies·sitertiae tunc longus est cum genitiuus
singularis non crescit syllaba·ut labes uel crescens est·producta ante
ultimam syllabam retin&·ut quies quietis·nam si eam·in·i·mutet
ut miles militis aut corripuerit ut seges segetis corripitur exceptis
his ceres·per&·quae ab his similibus·is finitus breuis est ut agilis·os
terminatus tunc est in latinis breuis cum genitiuus ante ultima syllaba
bam non hab& naturaliter longam·ut os·oris·ingrecis tunc corripi
tur cum genitiuus diptrongo terminatur ut delos tu delos·us·fini
tiuus breuis est ut doctus sed longus fit si genitiuus syllaba creuerit
& ante ultimam·i·aut·u·productam habuerit·ut uirtus & in uno
flexibili ut pus·terminatus corripitur ut caput·c·finitus duo nomi
natantum facit·ut allec quod producitur & lac de cuius declinatio
ne dubitatur·Genitiuus singularis tunc producitur cum a uno
minatiuo similis est ut senatus aut diptrongam hab&·a·ut iuliae·
aut·i·terminatur ut doctri·in ceteris corripitur·Datiuus singula
ris producitur ut pompeio·ingrecis corripitur·si·i·littera fini
atur ut palladi·Accusatiuus ingrecis singularis tunc tantum cor
ripitur cum·a·uel·on·terminatur·ut thesea delon·in latinis uero
breuis est ut doctum·uocatiuus singularis·a·littera terminatur
in latinis omnibus uel ingrecis feminini corripitur ut tabula
musa·in masculinis longus est ut aenea·terminatus in latinis bre
uis est ut doctae·ingrecis producitur ut tidide·exceptis his quae no
minatiuus grecus·os·terminatur ut phebos phebe·i·terminatus
in latinis longus est ut mercurii·Ingrecis corripitur·ut nai·o·
terminatus in latinis breuis est ut catoli & uirgilius contra sentiat·
Ingrecis producitur ut dido·u·terminatus corripitur ut cornu·

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Genit plurat breuis
ne ut philenon · datiu
cuntur ut doctissibus co
dinatio · in terminatus · datiuus co
Accusat plurat in omnibus masculinis &
tos alias in neutris corripitur ut moenia in grecis ue si · as
terminatus · & ueniat a genetiuo · os · finito corripitur ut arcades
alias producitur ut musas ·

DE PRONOMINE

In omnibus pronominibus singularis nominatiuus correptus inuenitur
exceptis duobus monosillabis · tu · & qui · genet singut · i · uele · platus
longus est ut mei meae alias breuis ut illius · datiuus singut semp pro
ductus est ut nro excepta mihi · tibi · sibi · quae indifferenter accipiunt ·
Accusat singut corripitur ut illum excepta me · & te · uocat singuts
a nominatiuo suo non dissentit · ablat singut longus est ut a illo ·
Nominat & accusat pluralis tantum corripiuntur cu a · fuerint
terminati ut nra · genet · plurat numquam producitur ut illorum
dat & abl plurt is terminati producuntur · bus finiti corripiunt ·

DE UERBO

In omnibus uerbis modis temporibus numeris p soni s coniugationibus
haec uniformis est ratio · quaecumq · psona · a · fuerit terminata
producitur ut canta · e · finita breuis est ut lege nisi a secunda conu
gatione ueniat ut doce · tuncenim longa est · i · terminata persona
semp producitur ut nutri · o · quae finitur correpta est ut audio licet
auctoritas & in his discrepet · nam primae coniugationis primam
psonam uergilius longam facit ut canto quae solitus & terrata bimando
tamen monosillabae etiam producendae sunt · ut do · sto · flo · u · termi
nata psona producitur · am · quae finitur breuis est ut legem · or ·
finita corripitur ut legor · s · littera terminata uerba producuntur
si pene ultima littera uel · e · fuerit ut amas doces · excepto mono
sillabo es · & his quae exeo fiunt · ut ades · siuero · i · ante · s · habuerit
corripitur ut legis legitis · excepta secunda psona · indicatiuo modi
temporis praesentis numeri singularis · a tertia coniugatione p ducta
ut nutris audis & a uerbo · uolo · uis · siuero · u · ante · s · habuerit cor
repta erit ut nutrimus · t · littera terminata correpta sunt ut legit · e ·

[illegible] impune
[illegible] conpo
[illegible] nienia
[illegible] & auctoritas uariet·
[illegible] quae·l· terminantur corripi
[illegible] uuntur breuia sunt ut cursum
[illegible] terminantur· tunc tantū producta sunt
cum ante eam ·a· habuerint· quae ·c· finiuntur produc
tasunt ut illuc

DE PARTICIPIO

Omnium participiorum temporis futuri nominatiuus singularis
breuis est ut lecturus· genitiuus & datiuus singularis producitur
ut lecturi lecturo excepto praesentis temporis participio quod ge
nitiuum corrumpit ut amantis· accusatiuum & uocatiuum breues
esse constat ut lecturū lecture· ablat̄ singularis tantū corripi
tur· ut amante legente· nominatiuus & accusatiuus pluralis in
masculini uel feminini generis participii producuntur· ut
lecturi lecturos· in neutris corripiuntur· ut lectura· genet̄ plurt
breuis est ut lecturorum· dat̄ & ablat̄ plurat·is terminati produc
tisunt· bus· finiti· breuiantur·

DE CONIUNCTIONE·

Copulatiuae & disiunctiuae & explectiuae coniunctiones breuissun
nisi positio fecerit longas· de causalibus uero & rationalibus· quę
a· terminantur exceptis· ita· & quia· productę sunt ut propterea
inter ea· quae· i· terminantur exceptauna nisi producuntur· ut
siquae· in· n· desinunt· si ante eam· i· habuerint producuntur
ut· sin· alias· breues sunt· ceterasuero omnes correptas esse
constat·

DE PRAEPOSITIONE

Praepositiones quae in a· exeunt solae productione laetantur· ut
contra extra· & una monosyllaba· a· ablatiuae praepositiones omnes
corripiuntur· exceptis monosyllabis quae uel ex uocalibus con
stant uel uocalib; terminantur· ut· e· & de· utriusq· casus praepositiones
correptas esse non dubium est·

DE INTERIECTIONE·

Interiectiones longae sunt si monosyllabae fuerint· ut heus· siuero
disyllabae uel trisyllabae erunt q̄m speciem retinent partium
orationis· exemplo earum quarum similes erunt iudicandae sunt
ut papae· haec ita ut dixi· omnes partes orationis inultimis syllabis

lectura· lecturas

obser
EXPLI
IUGAN
HIC
INB
DICENDAC
ACMOXR
UULGOQ DOCTIQ
BISQUARIAFANDIQ
QELUULNERATURDUCI
QUANTUMQUESOLOINDITUM
POTESTPROBARESERIUMFASTIDIUM

Analogiae fit igitur quae latinae proportio dicitur obseruatio similium
inter se loquellarum. nam primum omnia nomina latina duodecim
litteris terminantur. uocalibus quinq. & semiuocalibus sex. atq. una
mutat ut caput. a. igitur uocalium primam terminat masculina ut aq
lina igitur. tha. feminina ut aduena feminina & iam greca ut helena
andromacha. pronomina quoq. ut alter a solo illa quib. si detrahis. a.
& ius. addas genitiuum singulare fecerisut dicimus alterius solius. illius
si uero. i. datiuum ut alteri soli. illa uero quae sunt greca neutra. ut
poema. toreuma. tresca sibus in utroq. numero similes habent inge
nitiuo singulari. tis. adsumunt in datiuo. s. amittunt. & in. e. correpta
ablatiuum finiunt atq. in plurali datiuo & ablatiuo genitiuo singula
ris formam seruant licet & bus. possint assumere. e. correpta nomi
na terminata quae latina sunt neutra sunt. ut monile sedile. haec
praeter casus quos similes habent datiuum cum ablatiuo confundun
ut huic & ab hoc molini. sedili. qm ablatiuus. si. in. e. exierit quatuor
casus similes facit & quod neutrorum nominum declinatio non amittit
Namq. e. producta in nominatiuo finiuntur. greca sunt generis
feminini. ut agaue. autonoe. grecorum more sunt declinanda.
ut nominatiuus. datiuus. uocatiuus. & ablatiuus. praessint. Genit. s.
& accusat. n. finiantur. quae aut nomina. e. in. a. conuertunt ut
andromachae andromacha sic declinantur ut latina. in. a. exeuntia. i.
littera terminata latina nomina totius generis sunt acmono proto
ut frigi nihili. gummi autem & sinapi peregrina sunt neutri ge
neris & tantum numeri singularis. sed casus eodem modo decur
runt excepto genitiuo quis recipit ut sinapis gumis quauis recte
dicatur haec gummis. o. littera. nullum nomen in neutro finit
nam aut masculina sunt ut cicero aut feminina ut iuno hirundo aut
utriq. generi communia. ut homo quorum declinationes in duas

[illegible] consuetudine de
[illegible]untur e[illegible] uae a; rima
[illegible]leodraco; sic declinantur
[illegible]positione integra seruant
[illegible] faciant in genitiuo inusitata accu à
[illegible] casibus similiter quam qua consuetudo hanc
iudicat · turbo si nomen est proprium ut cicero declinantur · si autem
uim uentis significes aut puerilis ludi strumentum ut cupido declina
tur · u · litteratantum neutra fiunt ut cornu ueru quod in plurali
facit uerba apud ueteres & iam specua dicebant horum nominum
plurales declinationes carent dubitatione nam tres casus ut in nom
inibus neutris similes sunt · Item datiuus & ablatiuus in bus · syllabam
iungit quaeritur aut de genitiuo singulari quem alii · in us · alii · in · i ·
litteram egerunt · nec non datiuo quem alii · in · i · agunt ut genui
cornui · qui ueteres secuti ablatiuo similem faciunt hui genu cornu
qm plurali ter genibus & cornibus ammisaq · ultima syllaba re
linquitur · datiuus singularis sicut fit in cuibus & suauibus & quod
modo genibus & cornibus dicimus · i · littera in locum · u · littera tran
sit · sicut optimum & maximum item dicimus cum optimus & maxi
mus diceretur · sed aliqui qui genitiuo casu genuis & cornuis dicant
sed non deb & genitiuus plus habere syllabas quam datiuus & ablat
quamuis ergo dissimilia sunt senatus & exercitus tamen sic genus
& cornus genitiuo dicendum est quemadmodum senatus & exerci
tus · praeterea quaecumq · nomina uel participia genitiuo singu
lari in · is · exeunt datiuo plurali syllaba crescunt ut catonis catto
nibus · secundum quam rationem sic es & genuis cornuis genuib ·
fecis & ut syllaba crescere & · l · litteram nomina finita duplicem forma
habent · prima est in qua masculina sunt ut hannibal asdrubal neq ·
alia fere propria quam punica exceptis solis nomine item feminina
ut tona aquil nomen etruscum & communia ut uigil pugil quae com
nia easdem declinationes habent altera species neutrorum ut mel fel
quae hoc differunt a superiore declinatione cum mono syllabas sunt
& · l · litteram obliquos casus geminant nam de proconsule in no
minatiuo qui · e · littera finiunt naturam propriae positionis intu

9 excep. duo & dat singularis. ui. syllabae iungit.

[illegible] ut declinari poss[illegible]
ut iugil·mugil·pugil [illegible]
gilium·nam si mugil esset [illegible]
agilium·m·littera & iam [illegible]
animaduertamus qm quae nomina [illegible]
genitiuo singulari item datiuo & ablatiuo plu[illegible]
re debent utlilium folium qm genitiuus aut praes. syllabas nominatiuo
hab& ut scamnum scamna ut plures ut caput capita s pacio res numqua
praetere a dativus. o. littera finitur. in. i. eadem conuertit. ut scamnam
scamnis. sed consuetudo & auctoritas ueterum ingenii & consilii imperii
pt res. syllabas maluit dicere uasum. a nuas dici debeat. quaeritur qm
quaecunq. neutra. non. m. littera nominatiuo finiuntur. pluralem re
cipiant dativo & ablativo in bus cadunt. ita q. monile monilibus genu
genibus pecus pecoribus. nomen nominibus marmor marmoribus
secundu quae uasua sibus. facere debuit & in genitiuo horu uasuum
qm quaecumq. neutra singularia ablatiuo e. littera finiuntur ge
nitiuum pluralem totidem syllabarum habent qm ablatiuu singu
larem ut animo re nemorum capite capitum. sed hoc nomen per ano
maliam declinatur & erit singulari nominatiuo uas genitiuo uasis
dativo uasi ablativo a uasi. pluraliaut numero sic declinabitur. ut
scamna lucretius tamen genitiuo uasi utitari quae facit litteram
in a uasi. n. littera terminatur masculina. ut flamen. pecten. com
munia duobus generibus ut tibicen fidicen quod frequentissimi
auctores non probant. nam & tibicina & fidicina dicunt. item
neutra ut omen flumen quae omnia manifesta declinatione uno
modo declinantur. Altera species est masculini. quae. e. litteram
ante extremam non seruant. ut lien. rien. quae tamen ipsa quoq.
in ceteris ut superiora declinantur. glutien quoq. his similes est
lic& salustius glutinum dixerit. item feminina quasi similia ui
dentur. nam reo reō singularis nominatiuus nec ullus alius abla
tiuo excepto in usu est. Greca. quae. n. finiuntur praeter eae habent
litteras. a. e. i. o. ut alimanice sen del fin. feron ex quibusq. an. en. in.
terminantur exemplo superiorum declinantur. ut fulmen. numen.
fidicen. quae uero. on. finiuntur si producta. on. greca declinantur

[illegible] ut aurum plumbum triticum

[illegible] cum haec in plurali tri prota sunt

[illegible] pares nec potest accusatiuus .i. habere ante .s.

sigentiuus. ante .u. r. habeat uidentur tamen qui parium dicunt no

minatiuum pluralem generis neutri. in uerri. & cum paria dicuntur

ut suauia facere parium ut suauium. r. littera praecedente. e. terminato

rum. species sunt sex. Prima quae genitiuo casu nullum incrementum

amittit. & in .i. littera immutatur ut aper niger macer. primi erimacri

secunda hoc tener. lacer. puer. teneri. lacerti. puerti. tertia aut inber

uter. quae a superioribus hoc differt quod haec in genitiuo .s. littera

accepit. & datiuo .i. finitur. & non crescit ut secunda species. & in genitiuo

plurali. ium. litteris finitur. Quarta. ut mater. pater. frater. quae dat

ius pluralibus nu ut prima species apris sed fratribus facit. nec secunda

syllaba crescit. & in genitiuo pluralium syllabam hab&. hi patres. hos

patres. o patres. cum imber & uter. hos imbris & utris facit. Quinta

species est. ut passer. anser. later. mulier. quae a secunda specie hoc dif

ferunt quod illa cum incremento syllabae .i. littera finiuntur. ut gener

generi. haec in .s. exeunt ut passer passeris & in ceteris discrepat. pip

nam q. cicer. neutra in quinta specie habentur. nam ut passer ita de

clinantur in numero singulari quem numquam egrediuntur.

Sexta species ut neuter. neutrum senum & ~~uirum facit~~ & declinantur

ut cetera pronomina quae in us littera genitiuos. & in .i. dativos

agunt. praeter eaeos genitiuos & dativos communes habent cum

reliquis generibus. id est feminino utroq. r. littera praecedente .i.

uero tantum species est. uir. r. littera praecedente. o. terminatoris

species sunt duae. alia quae p obliquos casus producuntur ut sopor sopori

color coloris. alia corripiuntur ut arbor arboris. sed uno modo declinan

tur. castoris & lectoris genitiuos ueteres produxerunt. sed nos corripimus

qm grecis horum nominum genitiuos corripiunt. littera praecedente .u.

terminatorum species sunt duae. Prima autem satur quae genitiuo .i. finitur

ut saturi. secunda quorum genitiuos in .is. littera suent ut sulphur sulphuris

.P. Dicunt enim puerum. fratrum. patrum. matrum. uirum. imbrum. praeter ceteros similes habet.

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] obliquos
[illegible] nero sin
[illegible] imagene
[illegible] dixerit
[illegible] secunda
[illegible] in i. litteram [illegible] accusa
[illegible] femmina clabis plebis
[illegible] fetam diminutio facit
[illegible] pronuntiatur itaq. quotiens dubita
[illegible] diminutione eius consulimus earum quae
ir llaba crescit species sunt duae quarum altera corripit i. littera in qua
forma sunt masculina sanguinis puluis lapis femmina cupis casis in
quibus nihil est quod alia in declinatione i. conseruant alia in e.
transeunt item quod alia dis alia ris sr llaba in genitiuo finiantur.
altera species is littera producit in nominatiuo ut glis ris amnis qua
& in obliquis similiter conseruant & in genitiuo plurali ante um.
sr llabam dicimus glirum litium amnium non ut superiora lapidum
cuspidum cassidum s littera praecedente o terminatorum cum sit
paruum discrimen una species potest esse nam cum omnia in obliquis
sr llaba crescunt hoc differunt quod quaeda in genitiuo litteram in t. ·s
quaeda in d quaeda in r conuertunt ut nepos nepotis custos custodis.
mono sr llaba masculina ut flos floris ros roris item neutrum os oris.
in ossibus aut nominatiuum consuetudo facit os contra rationem
qm in genitiuo r non hab& sed nunc ossum potest dici qm neutra .t pro
quae nominatiuo m terminantur bus sr llabam non amittunt nu
mero plurali ergo in mono sr llaba analogia non tenetur s littera
praecurrente u terminatorum species sunt sex prima genitiuus i.
simplice uocatiuus e terminantur ut marcus sextus genitiuus ut
marci sexti uocatiuo ut marce sexte Secunda species a superiore hoc
distat quod genitiuo i geminat & in uocatiuo i terminatur ut
antonius iulius huius antonii iulii facit & o antoni iuli in ceteris cum
superiore consentiunt tertia species nominatiuum cum uocatiuo
misc& & genitiuo easdem litteras producte conseruat dativo u & i : :ablat. v.
accusatiuo um terminantur ut senatus fluctus exercitus quae plu
raliter nominatiuum cum accusatiuo & uocatiuo in us producunt
agunt genitiuum in um dativum & ablatiuum in bus sr llaba.
Quarta species incrementum sr llabae obliquos casus accipit ta
tamen ut aliqua uarietatem inter se habeant quaeda enim ut litterā

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] pobli
[illegible] in·g·
[illegible] gyrgis
[illegible] mon[illegible]llabanuqua
[illegible] ex·fruc[illegible] ferox ferocis·
[illegible] gio quoda contraratione dedi
[illegible] bus syllabis crescit quoduetatratio & senex
ut in nominatiuo tem genitiuo diss syllabis manet cum omnia·x·lit
tera terminata crescat·& nix nec an·c·conuertatur·ut pix nec in·g·
ut rex·sed in·u·consonans in uocalem transire non possit·in plurali aut
genitiuo ablatiuus singularis formas uertit·nam in·a·aut in·o·ter
minatus in rum·t·terminatus in tum·u terminatus in uum·datiuus
& ablat pluralis item aut in·is·exeunt aut in bus quae p cepta in scolis
sunt tria ora sed quotiens in·is·eicunt longa syllaba terminantur
quotiens in bus breui decursis nominibus regulis aequum est conse
quentia dicere canonasq·uerborum generaue rborum quinq· actiuum
passiuum neutrum commune deponens·Actiuum est quod in·o·exit &
agendi significatione hab & ut lego scribo·passiuum in·r·& patientis
significatione monstrat ut scribor cedor·neutrum·in·o·& neq·agen
tis neq·patientis plena significatione hab & ut sudo dormio nesci
o asenim hab & quis an patiatur·comune & deponens·in·r·exit sed
hoc interest quod in comuni duo sunt significationes & agentis & pa
tientis·condicimus enim·osculor·nec sum osculor te an osculor
te in deponenti autem aut agentis effectus est ut luctor aut patientis
ut morior·est etiam in p sonale ut sudatur curritur quod ideo sic
uocatur quod cum omis p sonas contineat nullam habeat certam
uerborum autem modi sunt quinq·sed alii sex·alii septem·alii octo
alii nouem pauci decem esse dixerunt·quinuero quinq·dicunt
hos autem indicatiuum·imperatiuum·optatiuum coniunctiuum infi
nitiuum·quem & p p & iuum dicimus·qui sex memorant adduntpro
missiuum·qui septem in p sonalem qui octo p cunctatiuum qui
nouem subiectiuum & a coniunctiuo eum separant qui decem & iam
hortatiuum adscribunt sed hos sup flue adiecto ratio non admittit·
Coniugationes autem quas greci singrigias appellant tres esse indubium
est quae in uerbis actiuis neutralibus siue in secunda persona tempore

29

[illegible]
[illegible]
[illegible]
cado·le[illegible]
accidunt [illegible]
cũdicamus [illegible]
bantur·pra[illegible]
uolunt [illegible]
huiusmodi uerbis·u·littera ne cuo[illegible]
tis ita stadiuuo ualeat obtinere·hanc omnis con[illegible]
clinando formae sunt triginta sex exceptis defectiuis & inp̃ sonalibus
& inchoatiuis· primae coniugationis uerba quae uel·o·littera alia
praecedente uocali terminantur uel praecente uocali qualib& for
mas hab& quatuor· Secundae coniugationis correptae uerba for
mas habent uiginti sicq̃ quaecumq· uerba indicatiuo modo tempore
praesenti p̃ sona prima·i·o·litteris terminantur formas habent sex
quae·u·o· formas habent duas· Quae nulla praecedente uocali·o·
littera terminantur formas habent duodecim· Tertiae coniugationis
productae uerba quae indicatiuo modo tempore praesenti p̃ sona
prima·i·o·litteris terminantur formas habent quinq· quaecuq·
aut uerba cuiuscumq· coniugationis indicatiuo modo tempore
praesenti p̃ sona prima uel nulla praecedente uocali uel qualib&
alia praecedente·o·littera terminantur·eorum declinatio hoc
numero formam continetur de quibus singulis dicam· primae
coniugationis uerba indicatiuo modo tempore praesenti p̃ sona
prima·aut·o·littera nulla alia praecedente uocali terminantur·
ut amo·canto·aut eo·ut commoneo·calceo·aut·i·o·ut lanio·satio·
aut·u·o·ut aestuo continuo· primae coniugationis uerba impe
ratiuo modo tempore praesenti ad secundam p̃ sonam·a·littera
producta terminantur·ut amo ama·canto·canta·in fintiuo modo
ad imperatiuum modum re syllaba manente productione ter
minantur·ut ama·amare·canta·cantare· Item prima coniugatio
quae indicatiuo modo tempore praeterito specie absoluta abiecta
ad imperatiuum·ui·syllaba manente productione terminantur
ut commeo commea commeaui·lanio·lania·alaniaui·satio·satia·
satiaui· eodem modo tempore specie inchoatiua adiecta ad impe
ratiuum modum·am·syllabam terminantur·ut commea com
meabam·lania·laniabam·aestua·aestuabam· prima coniugatio

6 Verba formas habet vii· Tertia coniugationis

[illegible] pre
[illegible] praeterito
[illegible] tur. & est primus
[illegible] tempr. psenti
[illegible] ut amo ama amauiamaba
[illegible] Secundus est q̃ omi. conuertit &
[illegible] praeterito p fecto tertiam abultima enplus quam
p fecto. e. producit. ut adiuuo adiu[illegible]ui adiuuerã. Tertius qui similẽ
quidem regulam hab& primo modi sed detracta. a. littera disiungit.
seco. secui. secabam. secabo secare. facit enim specie absoluta secui.
& exacta secueram. Quarta est quae p geminationẽ sylllabae pro
fertur. ut sto. sta. steti. steteram. stabo. stare. huic simile. do. da
dedi. dabam. dederã. dabo. dare. profertur. Secundae coniugatio
nis uerba indicatiuo modo tempore psenti p sona prima. e. o. litte
ris terminantur. ut uideo. uides. moneo. mones. tẽpore psenti
ad secundam p sonam. e. littera producta terminantur. ut uideo.
uide. moneo. mone. secundae coniugationis uerba in finitiuo modo
adiecta ad imperatiuum modum. r. s. sylllaba manente producione
terminantur. ut uide. uidere. mone. monere. Secundae coniuga
tionis uerba indicatiuo modo tempore praeterito specie absoluta
& exacta septẽ modis declinantur. & est primus qui formã regulae
custodit. nam forma haec est cũ secundae coniugationis uerbum
indicatiuo modo tempore praeterito quidem p fecto adiecto
ad imperatiuum modum. uis. sylllaba manente producione ter
minatur. ut deleo dele deleui. plus quã p fecto aut adiecti ad
imperatiuum modũ ueram sylllabis terminantur. ut deleueram.
Secundus est cum indicatiui modi primae p sonae. e. & o. litteris
transeunt. in. i. ut sedeo. sedi & in exacta sederam. tertius est cum. e.
& o. in. u. & i. mutantur. ut caleo calui. moneo. monui. calueram
monueram. Quartus est cum. e. & o. in. i. mutant & consonantem
quae praecedit. in. s. ut mulgeo. mulsi muliseram. quintus est cum. e.
& o. in. i. praecedente uero consonante. in. x. mutatur. ut luceo. luxi
luxeram. Sextus est qui p duplicationẽ sylllabae praefertur. ut
spondeo spopondi spoponderam. Septimus est qui resoluitur
in formam passiuorum. ut audeo ausus sum est. est ausus eram erat ausus.

¶ Correpta littera. a. capitis regulam meo qd. dabam dabo dare.

[illegible]
[illegible]
Ter[illegible]
praesenti p[illegible]
terminantur ut [illegible]
ut induo irruo · Ter[illegible]
tiuo modo tempore prae[illegible]
praecedente u. aliter terminantur [illegible]
praesenti p. sona secunda · e · correpta praeceden[illegible]
primo positionis terminantur ut lego · lege · peto · pete · quae · u ·
& · o · ex imperatiuo modo · u · & · e · retinebunt · ut induo · indue ·
irruo · irrue · Tertiae coniugationis correptae uerba in finiti
modi adiecta ad imperatiuum modu · re · sylla ba manente cor
reptione terminantur · ut lego legere peto petere · tertiae
coniugationis uerba quae indicatiuo modo tempore praesenti
p. sona prima · in · o · litteris terminantur · ea praeteritu p. fectu
& plusquam p. fectum sex modis enuntiant · primus est qui ter
tiae coniugationis producta integram regulam sequitur · hic est
qui imperatiuum modi regulam in productione uertit & in ab soluta
specie assumit · uim · syllaba · & in exacta ueram · ut capio · cupiui ·
cupiueram · haec eadem tamen interdum sublata · u · littera in
absoluta specie & geminata · i · in exacta uero correptae eadem
pronuntiantur ut cupii cupieram · Secundus modus est qui
primae positionis uerbo · o · litteram deponit & p. eunte syllaba
seu mutata uocali seu p. seuerante producitur · facio feci fugio fugi ·
in exacta uero specie · in · deposita & in · e · mutata · ram · syllabam
assumit ut feceram · fugeram · Tertius modus est cum · i · & · o · in · u ·
& · i · conuertuntur ut elicio elicueram · quartus depositis · i · o · litte
ris praeeunte consonante · per · s · geminum enuntiantur ut pe
elicui
cio percussi p. cusseram · Quintus quip. x · ut aspicio aspexi ·
aspexeram · Sextus quip. geminationem syllabae enuntiatur
ut pario peperi peperieram · tertiae coniugationis correptae
uerba quae indicatiuo modo tempore praesenti p. sona prima
o · litterae terminantur · ea praeterito & absoluto & exacta duobus
modis enuntiantur & est primus cu primae positionis uerba · o ·
in · i · commutant ut induo · indui · secundus quippe · x · pronuntiatur
induere
instruo · instruxi · instruxeram · Tertiae correptae uerba quae in

[illegible] geminant · ut
[illegible] · quiprimae po
[illegible] praeeunte sillabam seu mutata
[illegible] ducit deposita & iam consonante si fuerit
[illegible] prima uocalis desinat ut ago egi egeram · lego legi
legeram · eorum autem quae in consonantem desinunt exemplasunt
haec · frango fregi fregeram · fundo fundi funderam · quartus e-
quimediam consonantem deponit & praeeuntem uocalem corripit
ut fundo fundi funderam scindo scindi scinderam · Quintus o · littera
deposita · u · & · i · assumit · ut carpo · carpsi carpseram · scribo scripsi scrip
seram · septimus qui · o · deposita & praeeunte consonante · per · s ·
geminu pronuntiatur · ut meto messui messueram · Octauus
quisimile correptione punum · s · praeeunte uocali producta de
clinatur ut trudo trusi truseram · Nonus quippe · x · annuntiatur
ut expungo expunxi expunxeram · ungo unxi unxera · decimus
quip geminatione primae sillabae proferitur · ut pungo pupugi
pupugera curro cucurri cucurrera · Undecimus quiuerborum
compositorum ultima sillabam geminat ut trado tradidi tradi
dera reddo reddi reddidera · Duodecimus quin forma passiuo
rum resoluitur ut fido fisus sum est · fisum eram · erat · haec
omnia tertiae coniugationis correptae uerba indicatiuo modo
tempr praeterito specie inchoatiua adiecta adimperatiuum
modu · bam · sillabam praecedente · a · consonante primae positi
onis · a · uocali adiecta productione terminantur ut lege legebam
pete petebam · exceptis his quae · i · ante · o · habuerint ea enim
iecta · i · littera adimperatiuum · & adiecta · bam · sillaba producta
e · terminantur · ut rapio rape rapiebam · tertiae coniugationis
correptam uerba indicatiuo modo tempr futuro · sublata · e · littera
& adiecta · am · sillaba terminantur · ut lege · legam · pete · petam ·
indue induam · exceptis his quae · i · ante · o · habuerint in prima
positione ea enim · e · in · i · conuertunt & assumta · am · sillaba
facunt futurum ut rapio rape rapiam · facio · face faciam · ter
tiae coniugationis productae uerba indicatiuo modo tempr psenti

in pri positione

* Vmolo. molui. molueram. colo. colui coluera. Sexto quid deposito. o. s. & i. assumit.

31

[illegible] terminantur
[illegible] adiecta adimp[illegible]
adiui exacta aut uerba ram [illegible]
breuitate appetens. u. litteram subtrah[illegible]
ut adiui. prodiui adieram prodiera inchoatiua quoq. [illegible]
adimperatiuum modu. bam sylla terminantur ut adiba pro
dibam. Quae uero indicatiuo modo tempr praesenti persona
prima. o. i. litteris terminantur. ea tempr praeterito absoluta
& extra formam quinq. modis se muntiantur. & est primus similis
superiori. ut nutrio nutriui nutrueram. nutri nutrieram.
& audiui audieram. apud uergilium audierat & fama fuit specie
tantu inchoatiua distant. omnia enim Tertiae coniugationis
productae uerba quae indicatiuo modo tempr praesenti psona
prima. i. o. litteris terminantur. ea eodem modo tempr prae
terito specie inchoatiua. e. producta manente nouissimam
syllabam adicunt. bam ut audiebam. ueniebam operiebam. qua
quam haec uetere sine e. littera pronuntiabant ut uergilius
nutribat tyrrusq. pater cui regina parentarmenta. secundus
modus est cum. o. amissa praecedens syllaba producitur ut ueniio
ueni ueneram. tertius cum. i. & o. in. u. & i. mittunt. ut operio
operui. operueram. quartus quidem positis. i. & o. praecedente
consonantem. in. s. conuertit. ut sarcio sarsi sarseram. quintus
quiper. x. enuntiatur ut uuncio uunxi uunxeram. tertiae con
iugationis productae uerba quae indicatiuo modo tempr psenti
e. o. litteris terminantur. ea tempr futuro eodem modo. bo.
syllaba adiecta adimperatiuum modum terminantur ut adeo
adi adibo prodeo prodi prodibo. quae uero. i. o. adiecta adim
peratiuum modu. am. syllaba terminantur. ut audio audi audia
nutrio nutri nutriam. Quamuis terentius protulerit per. bo.
in de appar & geminam esse pronuntiationem dixit enim iam
scibo ubi si & indicatiuo modo tempr praesenti eorum quae. o.
littera terminantur. sunt uerba quae aduerbo praesenti praete
ritum similem habent ut luceo & lugeo luxit enim facit item

[illegible] proceritas anomala
[illegible] abo · ut contra ratione & ita
[illegible] aut & iam contra regulam
[illegible] nativo singulari reus & deus similia sint quare
[illegible] cuntur & ius sic dicit hi · du contra regulam cum dei
[illegible] erent · Praesertim cum genitivus nominativo suo du
abus syllabis non debeat longior inveniri · quod hic evenit & si dica
mus deorum cur thoas & eas cum similia sint tonantas & eantas faciant
aeneas non faciat aeneantis sed aeneae circum hic biceps & triceps
dicamus genitivus duabus contra regulam syllabis crescat & biciptis
aut tricipitis dicamus · non bicapis aut tricapis · Unde evenit ut aliger
frugifer accipiter habeant omnes casus uppiter duos habeant
cum sanctus pius bonus similia sint cur dicamus sanctior & pior non
dicimus · Deinde sanctior sanctissimus bonior bonissimus non di
camus · Cum dicat vergilius fandi atq · nefandi cum a nefando dicamus
nefarius a fando farius non dicitur quare se iunctus amissa praeposi
tione dicitur iunctus securus & sedulus eadem ꝑ dita non valeant
memorari cum dicamus singulivirī singulae mulieres singula
serinia quare non dicimus singulus vir singula mulier singulū
serinium · cum venor piscor aucupor similia sint cur venator
& piscator dicitur & aucupator non dicitur sed auceps cur volo
non hab & ō imperativum cur fare primam verbi personam
non hab & · quare soleo praeteritum ꝑfectum non hab & cum canta
& laba similia sint · Cur cantavi faciet lavavi non faciat · Item
coruscat & tona · coruscavit facit tonavi non facit quid quod ego
unum casum recipit · cum calciatus armatus togatus penulatus
pariavidebantur quare calceo & armo dicimus togo & penulo
non ām · Nominativus singularis in · us · exiens in omnibus po
sitivis · e · producta hab & in adverbiis ut doctus docte avarus avare ·
parcus parce bonus & malus cum corripit in adverbio · e · bene &
male cum habibilis habiliter dicamus cur facilis faciliter non di
cimus · Item cum difficiliter dicamus cur facilter dicī poterit
Cum audax audacter dicatur cur verax veraciter non dicimus
seduere cum singulatim dicimus binatim ternatim quae ēnicim ·

[illegible] Loquen[illegible]
celebrata quae nunc [illegible]
ex eodem quae cum [illegible]
testentur autne scienti[illegible]
uenustatem quae si ab scolaribus in[illegible]
temducis decursae per tiae gratiam de[illegible]
quidmetricumq· sicut inter cirratos audes ad sumpt[illegible]
fecto musices impetu cuius praeuertis officium discerperis
formam igitur praefectae praeceptionis absolueris sipcipuis
memoratis· iamte abinchoamentorum uulgarium uiratibus
uindicaris his germanae uerbis cum sponso deliuis annuebant
& grammaticem aduirginis transire obsequia compule-
runt atruncaliam feminarum paris sponsalium munere
conferendam clarius intromisit.

MARTIANI MINNEI FELICIS CAPELLAE DE ARTE
GRAMMATICA LIBER TERTIUS EXPLICIT

INCIPIT DE ARTE DIALECTICA LIBER· IIII·

HAEC QUOQUE CONTORTIS STRINGENS EFFAMINA NOBIS
QUAS SINE NIL SEQUITUR NIL QUAERERE PUGNAT ITEM
IN COETUM SUPERUM UENIENS PRIMORDIA FANDI
ADUENIT EX COLICUM PRAESTRUIT AXIOMAS
AMBIGUIS MEMORANS UOCEM CONSISTERE UERSUS
NIL NORMALE PUTANS INFUAT AD SOCIUM
SED LICET IPSE MODOS DEMUMBIS QUINQ· PROFATUS
PALLENS AFFLICTIM UERSETARISTOTELES
STOICA CIRCUMEANT LUDANTQUE SOFISMATA SENSUS
PERDITA NEQUEUM QUAM CORNUA FRONTE FERANT
CRYSIPPUS CUMULET PROPRIUM CONSUMATA CERUUM
CARNEADES Q· PAREM UIM GERAT TELLEBORO
NULLUS APEX TOT PROLPUIRUM PARACCIDITUM QUAM
NECTIBITAM FELIX SORTIS HONOS CECIDIT
INTERTEM LADEUM EAS EST DIALECTICA FARI
ETIOUE CONSPECTO IURE DOCENTIS AGIS

Quae igitur introgressa est delio conuocante pallidior paululum
femina sed acriam modum uisu & uibrantibus comanua mobili

[illegible] suppallio
[illegible] praebebatur · Denique ex
[illegible] aliqua ꝓcepisse mox adprehensus amo adlaqueo
[illegible] circulo trahebatur quitamen mox emergens pri
[illegible] dentium acumine uenenato assiduus hominem
morsibus adfligebat · Deinde ambitum multiplici circumactu adcon
ditiones propositas coartabat · siaut quam libet formulum nullus
uellit adsumere · quibus dum obuius interrogati unguis occupabat
aut latenter in eas angoem serpere stimulabat donec neculis com
plexio circumuenta sed interrogantis arbitrium strangulare ipsa
aut femina contractioris uidebatur corporis abitusque · furui · uerti
dum alibus irrasetis nescio quid uulgo inexplanabile loquebatur ·
Nam uniuersalem dedicatiuam particulari abdicatiue obliquam
sed ambas posse uerti erasse negabat unuo cisuo equi ca conectendo ac so
lam se discernere uerum quid falsum nesit uelut quoda diuinitatis
fiducia loquebatur · haec se educatam dicebat aegriptiorum rupe
atque inparmenidis ex inde gimnasium atque atticam demeasse illic
quae uersipellis studi calumniante proposito etiam socratis sibi pla
tonisque amplitudinem mancipasse · Hanc igitur fraudulenta sep
argumentatione uersutam ad decircumuentis pluribus gloriantem
cum cerlenius cerriceo geminas anguis assurgens ad lambere femina
crebris linguarum micatibus adtemptare · tunc quae etiam tritio
nida gorgo cognoscentis qm gaudio sibilaret · nimirum inquit bro
mius qui facetior est deorum eamque pentius nesciebat · haec autem ex
aremis libi ante lantis adducitur quod et capillitium implexu doce
et amicitia uenenorum aut fidem dum farma copulam esse marsi
cenationis · ita namque agnitione utpe ea et blanda anguim adulatio
ne diligitur quod nie est ex illuis ami fraude colligitur quod cir
culatrix pellacissima et metarum murdarum incola comproba
tur quod dicto cum complaresset deorum quantum deuerat arriderent
pallas aliquanto concussior locum emergentis inhibuit memorans
hanc ammodum sobriam quod quibusdam diuis pentius denegatum
et iam ter germanas quae probandae sunt acriorem an ullo posse

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]tur maxime q· quod
electio sequebatur pru[illegible]
lupp̃ter aut iudicandi simplendisq uirtutib[illegible]
uirtutibus grauiam aestimans leuitatem quicquid [illegible]
promere cepit facultate acmox dialectica quamquam [illegible]
latinae loqui posse crederetur tamen propinore fiducia profitetur
quaequadam barbarismubratione luminibus & iam antea uerba for
midabilis sicexorsa · nibarronismei inter lacaris gloriascelebrati
mihi erudito indusfriq· suppetere & possem femina dorice nau
onis apud romuleae uocis exammaitanmodum rudis autsatis
barbara repperiri quippe post platonis aureum flumen atq·
aristotelicam facultatem marci terrentii primame in latinam
uocem pellexit industria ac fandi possibilitatem per scolasauisoriasq
comparauit · hinc igitur praecepta parere colluctans nec graia
de seram ordine disserendi · nec laurentia assertionis effaminare
moraboracprius illud comptum uolo mihi romanos togatam q·
gentem uocabulum nondum nouare potuisse ac dialecticen sicut
athenissum solita nuncupari meiq· prorsum iuris esse quicquid
arte scetere prolacuntur · Neq· ipsam quam aure surae pro
bare grammaticam neq· alteram opinionis suae diuersa facultate
uel illam formarum diuersa radio acpuluere liniamte sine
meis posse rationibus explicari quippe indicio nemea uireq·
consistunt sex normae quis constant cetere disciplinae: nam
primae est de loquendo secunda de eloquendo · quarta de pro
loquiorum summa altera de iudicando quae pertin & ad iudica
tionem poetarum & carminum · sexta quae dicenda rethorib;
commodata est · In prima aut parte quaeritur quid sit genus
quid forma quid differentia quid accidens quid uero proprium
quid definitio quid totum quid pars quid in diuidendo modus
qui in partiendo quid sit equiuocum quid uniuocum quid sit
ultra dicam pluri uocum debeis quippe insolentiam perferre
sermonis quae grauam dissertare latia liter compulistis
quae ergo rebus uerba sua sint quae aliena & quo modis aliena

quid subiace

Ethic. Nicomach.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] quae subiec[illegible]
[illegible]men inspiratur quatenus
[illegible] posit esse proloquium
[illegible] in qua quaeritur quantu
ad propa[illegible] hodiernae sufficat breuitatis quae sint differen
[illegible]rum in quantitate quae in qualitate quid sit uniuersale
[illegible] particulare quid indefinitum quae sint uentia quae negantia
quaeuum habeant singula quae ad modu inter se adfectasint · hinc
progreditur ad quartam partem quam esse diximus de proloqui
orum summa in qua quaeritur quid sit sumpeum quid illatio quid
syllogismus quid simperasim quid sit praedicatiuus syllogismus
quid condicionalis & quid inter sit quid formae sint praedicatiuu
generis & quae sint utrum certu ordinem teneant & stationem
quae sit eidem ordinis ratio quod modos habeant singula & utru
hmodi certum ordinem teneant & si ita est quae sit eiusde ordinis
ratio · Deinde condicionales syllogismi quod primi modi ac neces
sarii sint quid iam istorum ordo sit quid inter se differant · haec sunt
quae praesentiarbitror commisciona asserendisq; sufficere · quid
ergo genuisset exordia repetens quo uniuersa discurram · Primi
tus intimabo · genus est multarū formarū punum nomen comple
xio · ut animal · formae eius ut homo seu equus & cetera sed non nu
quam aliquae formae ta generis subiciuntur ut etiam ipse alis
sub se potis genus esse possint ut hominium genus quod animalis for
mae est barbaris & romanis genus usq; eo genus esse potest donec eius
formas diuidens ad indiuidum aliquid uenias ut si homines diuidas
in masculos & feminas item masculos in pueros adulescentes & senes
item pueros in infantes & loquentes item puerum si uelis diuidere
in cata tantum aut alium quempiam certe psonae puerum · n est
genus quod iam ad indiuiduum puenit · ut autem ego genere
debemus quod est praesenti negotio proximum ut si de homine
quaeratur eius genus animal debemus assumere quod ei proxi
mum est · nam si substantiam dixerimus quantum ad rationem
pertinet uerum est quantum ad necessitatem sup fluum
Formas easdem dicimus quas species formae ergo sunt quae sub dita
generi tenent definitionem eius & nomen ut homo equus leo

D[illegible]
[illegible]
bipes est equus quadrupes [illegible]
quia sunt in rebus singuli [illegible]
nos posse diuidere quoties [illegible]
inuenire. Nam si animal [illegible]
qualia sunt masculina & feminina possumus in quan[illegible]
parua alia magna alia media possumus in uarietate m[illegible]
gradientia alia serpentia alia natantia possumus habitaculo[illegible]
tates qualia aquatilia alia terrena alia aeria alia autem nonnulli dicunt igne[illegible]
possumus in linguae sonu quod alia sunt loquentia alia gementia alia
latrantia alia ululantia sciamus tamen singulas p fectas esse diuisiones
& omnes in singulis inuenirii. Nam masculina animalia possunt & abortiu
rrecentia & gradientia & terrestria & bipedia & loquentia esse. Ergo
quamuis hic & ea tamen debes quae est apti suscepto negotio. Nam si bis sit
de hominu laude dicendum in rationabilia & stollida diuidere. por
tebit uteo facile possit intellegi inter omnia animalia rerum natura
quanti homines habuerit quibus solis ad se cognoscendam ratio
cinari permisit.

DE ACCIDENTI

Accidens est quod non nisi eidem formae sed non semp uenit ut rhetorica
non nisi homini accidit sed ei potest & non accedere ut quod uissit
aliqui homo non sit tamen arator.

QUID SIT PROPRIUM

Proprium est quod eidem & ita semp accidit ut unam quamq. rem
ab omnium communione discrimin & ut in homine risus. Nam ridere
quisquam nisi homo potest. Nec homo cum uoluerit quantum meus
natura est ridere non potest & differentia proprio eo distat quod dif
ferentia unamquamq. rem ab eo tantum distingui unde quaestio
est proprium uero ab omnibus. Nam cum hominem a leone p dif
ferentiam uolentes discernere dixerimus quod leo ferus est homo
autem mitis id solum uidemur discernere quod ad susceptu negotiu
pertin &. dicendo enim leo ferus est homo mitis nec homine a ceteris
mitibus animalibus nec leonem a ceteris bestiis seuiximus. Cu
uero homine animal risibile dixerimus eu a ceterorum animantium
generalitate discribimus.

QUID SIT DIFINITIO

Definitio est cum inuolutum unius cuiusq. rei notitia apte ac breuiter
explicatur. In ea tria uitanda sunt ne quid falsum ne quid plus
ne quid minus significatur. Falsum est hoc modo homo est animal

[illegible] nomen
[illegible] est animal
[illegible] addendo modo
[illegible] quod alia sub pluribus
[illegible] tamen nunquam
[illegible] hominem designemus
[illegible] membra faciamus intellegimus idipsum uocare
[illegible] constituimus & definitione & nomen ipsius tuitur
[illegible] cadere: non enim aut brachium solum aut caput
[illegible] dicere poterimus aut ipsius definitione singula membra reci
piunt · sed animaduertendum est quod aliquando omne pro toto dicere
possumus sed aliquodam intellectu · natorum etiam in singulis omne
in multis agnoscitur · nam cum dicimus homo cicero quia unus est in
eo totus intellegitur · homo autem quia peritus & artifex & uir & mulier
esse potest melius omnem accipimus · quid sit pars · pars est
quae in toto esse intellegunturque & quibus totum constat quin diuidendo
modo diuidere usque eo debemus donec ad indiuidendum ueniatur
& hoc fit cum differentias ad paucitatem generare digimus & eis ita
formas subicimus ut & ipse singulae alius subsepositis & iam genera
esse possint ut animal · sibi breuiter primo diuidere uoluerimus differ
differentias possumus quod alia sunt gradientia alia serpentia alia natan
tia alia uolantia hinc item hoc est de singulis formis possumus genera
facere ut dicamus animalia gradientia genuisse & ei formas sub
iciamus quod alia sunt humana alia ferina & ec his possunt
esse aliae formae quae sine ceesse fuerit ad indiuiduum poterit
euenire sed hoc non in omni ratione facere oportet sed in subtili
quadam disputatione · tunc autem ratione hoc modo possumus diui
dere cum id exigit obscuritas causae quod si causa non sit obscura diui
sionis quidem ratione esse & tractari deb & sed multum apparere
non deb & quin partiendo modus partiendi differentia non fre
quenter occurrunt atque tra sine his infinita potest esse partio siu usque
ad indiuiduum uoluerimus euenire · nam si certum hominem pro toto
dicamus & eius partes breuiter colligere uoluerimus differentiae
non suppetunt partium & certarum partium nominibus uti cogemur
ut dicamus caput pedes & reliqua quae si conplecti breuiter uoluerimus
quin differentiae desunt non possumus singula collegere quia
multa sunt & aut impossibile erit aut longium · Interest autem inter
diuisionem & partionem quid in diuisione per formas currimus

[illegible]
definitionis [illegible]
definitione [illegible]
sumus tamen [illegible]
sed alia quadam [illegible]
diuinde ex uoluerimus [illegible]
& manus parari par uoluerimus [illegible]
senex & puer quasi forma esse [illegible]
& definitione ut & senex dicatur homo animal [illegible]
& puer & adulescens caput uero & pedes quasi partes [illegible]
definitionem hominis neq· nomen accipere possunt [illegible]
potest dici homo animal risibile nec pedes nec manus· quid sit equi
uocum equiuocum est quando multarum rerum unum est nomen
sed non eandem definitio ut leo nam quantum ad nomen pinx & uerus
& pictus & celestis leo dicitur· quantum ad definitionem alter uerus
definitur· alter pictus celestis· quid sit uniuocum· Uniuocum est
quando duarum aut plurium rerum unum nomen est & definitio
ut uestis nam & birrus & tunica & nomen uestis habent & definitio
nem possunt accipere· ergo hoc uniuocum in genere sericae intel
ligitur· quod & nomen & definitionem dant formis suis· quid sit
pluriuocum· Pluriuocum est quando multis nominibus una res
dicitur· ut gladius· nam & ensis & mucro idem significat· Quae sunt
uerba rebus sua sunt uerba quae naturalia atq· & iam propria dicim
ut lapis lignum & cetera quae aliena· Aliena sunt quae ratione ali
qua mutantur· uel propter necessitatem uel propter decorem
propter [illegible] necessitatem ut dicimus· ut tes gemmare· & as
segetes· hic enim quia proprium deficit alienis usi sumus· neq·
enim aut ut tes aliud quam gemmare aut segetes aliud quam lete
possumus dicere propter decorem autem dicimus fluctuare segetes·
possumus enim aliud mouere dicere sed quia ornatum non est alie
no utimur· quot modis aliena uerba fiant· Aliena uerba tribus modis
fiunt aut per similitudinem aut per contraria aut per differentiam· per
similitudinem ut sunt quae in grammatice in tropis numerantur
ut hoc ipsum quod dicit fluctuare segetes· ex hoc genere sunt & iam
illa quae ex toto partem totum significant in hunc modum· ut decenter
uerborum habeant propinquitatem· haec enim similitudinis genere
placuit includi· per contrarium uerba dicuntur quando contra quam
dicimus accipiuntur ut parcas dicimus facta cum non parcant· & lucam
cum non luceat hoc grammatici catachresin uocant per differentiam
aliena uerba sunt cum sine ullaratione ex alia assumuntur· ut si homine

[illegible] omne quicquid dicimus
[illegible] est · prima
[illegible] eiusmodi nec partibus eius tamen alia
[illegible] sed quod et nomen significatur
[illegible] et de definitione suam
[illegible] & homo cicero est animal rationale mortale ita
[illegible] quae est de subiecto eidem subiecto accessit · Ideoq·
[illegible] subiecto dicitur in generib· uel in formis inuenitur · QUID SUBIECT

Quid subiecto est quod neq· nomen neq· definitionem dat subiecto sed
ipse subiecto ita esse intellegitur ut sine eo non possit ut rhetorica
nam nec nomen eius potest subiectum recipere nec definitionem ·
neq· enim aut rhetorica cicero aut bene dicendi scientia cicero ineo aut
intellegunt cui ipse uocari non possit · QUID IN SUBIECTO EST ·

Quod aliud de subiecto aliud in subiecto est disciplina · Nam ea de rh& in subiecto
rica de subiecto est cicero in subiecto · Prima ergo substantia subiec
tum est secunda quae de ipsa prima dicitur ut sic cicero prima substan
ta homo & animal · secunda · uam in subiecto omnes consequentes prae
dicationes esse intellegunt · Itaq· de singulis iudeamus · quid quali
tas · qualitas est secundum quam dicimus quale est ut candor & exho intel
legi lic& & qualitatem in subiecto esse cui candor necessario in aliquo sit
sine quo esse non possit · utiq· ipsum aliquid in quo est subiectum est
quid quantitas · quantitas est secundum quam dicimus quantum est ut bipeda
le & iam ista in subiecto intellegi necesse est · QUID RELATIUUM

Relatiuum est quod aliqui uocant ut pater · frater · ut haec utiq· in subiecta
sunt · nam necesse est ut haec nomina aliquid sint · et nulli sunt de quibus
da dicantur · illa quae dicuntur in anima uidebuntur · QUID LOCI

Id est quod dicimus · romae · roma substantia est ipsi romae · haec accidit
quid tempori · ut heri nup esperi quari motu tempus intellegitur ·
Substantiae sunt ut sol cuius cursu tempus intellegimus & quae
aliqua intellegentiam more in nobis facium · Quid sit ut pitagorae &
sed & · quid ab ut calcatus · armatus · substantia est homo · & haec illi ac
cidunt · quid facere ut secare · currere · quid pati ut secari · urri · Item de
substantia · substantia est quae nec in subiecto est inseparabiliter · neq·
de ullo subiecto praedicatur · inseparabiliter autem ad hoc definitionem ad
iectum est quod omnis prima substantia quamuis in loco aliquo sit
tamen ab eo separari & migrari potest ut cicero ita in curia esse intel
ligatur ut inde possit aliquo discedere & pars primae substantiae

quamuis [illegible]
tione sepiu [illegible]
modicerem [illegible]
magis ne [illegible]
stantia secunda substantiae [illegible]
ut homo de ratione & [illegible]
est primae substantiae secunda substantia
substantia omnibus communis [illegible]
de subiecto & substantia nec omnino mere potest
magis & minus est & siquidem nemo homine alio magis
ipse unus homo magis erat est homo quia hodie fuit & [illegible]
magis equus equus est quam homo. hoc autem observandum est inter
stantias inter consortes suas id est ut prima primae compares secundae
secundae. Nam si secunda primae compares magis substantia est pri
ma quam secunda. Prima enim magis rem magis declarat. secunda
uero habet quandam communionem ambiguitatum. Nam cum dico cicero
iam quidam in diuiduum certumque significo cum dico homo quem
cuncti sumus huic appellationi subditi incertum est quem significem
tamen ergo fit ut magis sit substantia prima quia secunda quia rem certius
ostendit. magis ergo & minus substantia non recipit inter consortes
suas item substantia contrarium nihil habet. nam nihil homini aut equo
contrarium sed si quis dixerit clodium ciceroni fuisse contrarium
intelligit nam ipsas substantias fuisse contrarias sed qualitates quae in
ipsis erant ut malitiam bonitati aut uitium uirtuti aut iniustitiam
iustitiae uidetur aut substantiae proprium quod una eandemque
capax est contrariorum quadam sup mutatione ut lapis cum idem
sit potest nunc albus esse nunc niger idem tamen lapis esse non desinit
& cicero primo stultus postea sapiens ideo tamen cicero esse non desinit.
Item de qualitate qualitatem esse diximus secundum quam dicimur
quales qualitatum forma una est in qua dispositio quaedam & habitus
mentis esse intelligitur. in omnibus perceptis artibus sapientia gra
matica rhetorica ceterisque quae
possint sed in his aliqua perfecta sunt aliqua imperfecta ut si qui gram
matice arti operam dederit impleris que tamen fallatur nondum
potest dici habitus sed tamen dicitur dispositio tamen non omnis dispositio
tio habitus omnis aut habitus dispositio esse intelligitur. secunda spe
cies est earum qualitatum quas recte passibiles dixerimus ut dulce atque
amarum calidum uel frigidum non quod ex his eadem substantiae
aliquid patiantur. sed quod sensus noster aliquid pati cogant cogitemus
aliquid pati & tangentem calor & dulcedo gustantem tere quae nobis

[illegible] quaspalladius quisque el
[illegible] pali&
[illegible] appellatur signu
[illegible] equipallo&
[illegible] ille igitur
[illegible] quanon
[illegible] eo quodesse p[illegible] intelligitur ut
[illegible] nonquidam frangi sed quod frangi possit
[illegible] cum corpus duobus modis dicimus & id quod palestra
[illegible] & id quod natura ita formatum ut huic arti accommoda
[illegible] quamuis ea non sit imbuta illud tamen palestra recte dicitur
palestricum quod ipsius artis habet effectum · Non autem inuenitur
ipsius qualitatis nomen unde sit denominatum & diriuatum pales
tricum illud quod nondum est sed esse potest quare cognoscendum est
dici quasdam substantia sex qualitatibus quarum nomina non inue
nuntur · Nam q· ut bonum dicimus a bonitate non ita optimum a bopti
mitate · Ita ergo & palestricum quod intelligimus ex eo quod capere
possit palestram non habet · certum qualitatis nomen ex quo dictum
uidetur constat tamen a qualitate esse dictum · Quarta species est
earum qualitatum secundum quas forma figuras q· intelligimus ut
quadrum rotundum pulchrum deformae & similia recipit qualitas
magis & minus nec tamen omnis nihilenim quadrum magis altero
quadro quadrum est · magis autem aliquid candido candidum dici potest
& quaestio est in plerisq· uerum magis iustus altero dici possit plerq·
autem subtiliter uidentur adtendisse qui qualitates ipsas non dicuntur
recipere magis & minus sed ea quae ab his denominantur ut iustitia
sit ipsa una quaedam perfecta notio ut non dici possit magis haec iusti
tia qua illa est dicitur tamen potest magis hic iustus quam ille est item
dici non potest haec sanitas quam illa est · dicitur tamen possit magis
hic sanus qua ille est ex quo fit ut substantia non recipiat magis & mi
nus qualitates quidem per ipsas substantias possint recipere · Item
contrarium qualitas habet nec tamen nominis nam sanitati cum sit inbe
cillitas contraria nihil est quadro rotundo uel contrarium uiden
dum est autem quicquid contrarium qualitati est qualitas sit neces
se est dulcedo autem qualitas qualitas igitur amaritudo & similia · Item
de quantitate quantitas bipertita est quod alia discreta est alia con
tinua discreta ut numeri & oratione sit lineae item alia quantitas
diuisio est quod alia stum quenda partium habet alia non habet · nam
linea stu quodam partium intelligitur siquidem dici potest quae
pars eius quod loco sit dextram quae sinistram uidetur habere altero

magis

continua · discreta

37.

numerus autem non [illegible]
habere possint [illegible]
nihil tamen quod in loco contelligunt quan[illegible]
Quidenim bipedalis pedalis [illegible]
esse magis & minus quaerunt [illegible]
definitam quantitatem [illegible]
rarum quod minus est sicut tum quan[illegible]
dere quod tripedalis appetat nihil esse contrarium [illegible]
dicuntur maiora & minora relative dici manifeste [illegible]
enim minori comparatu maius est idemq· maiori comparatu [illegible]
minus est· sicut maius & minus contraria sunt cogimur con[illegible]
quod ut de absurdum est posse alicui rei uno tempore simul eue
nire contraria rursus aliud absurdum cogimur intellegere unam
eandemq rem sibimet esse contrariam siquidem res una diuersis
quantitatibus comparata potest eodem tempore maior et minor
esse quantitas non recipit maius & minus· nonenim quinq· magis
quinq· sunt quam duo duo aut idem dualis duobus magis duo sunt
aut magis cras duo erunt quam hodie sunt· est autem proprium quan
titatis quod secundum hanc dicimus· par· & inpar· ut qualitatis
proprium est quod secundum hanc dicimus simile atq· dissimile
quamuis in diuersis rebus utrumque liceat abusiue usurpari·

QUID SIT RELATIUUM·

Relatiuum est quod hoc ipsum quod dicitur alicuius est uel aliquid
quolibet modo referri potest ut filius non sine patre uel matre
& seruus non sine domino potest intellegi neq· sine his illi uicissim
dicuntur aut relatiua tribus modis aut alicuius· filius aut alicui
uicinus aut aliquid ut duplum quinq· duplum ad aliquid simplum est·
Omnia relatiua in his atq· referuntur uice mutua respondent·
namq· ad modum filius patris filius est sic pater filii alicuius pater
est & respondent tamen aliqua his dem casibus respondeant aliqua
casus mutent· nam de filio dixi· item de seruo dicere possumus
quinq· seruus domini seruus est dominus serui dominus· haec ita
sibi respondent uteosdem casus in conuersione custodiant tamquoq·
duplum simplum est tamaior minore aliquo maior est & minor
maiore aliquo minor est· manifestum est ergo tamcasus incon
uersione seruare· at uero scientia cum sit relatiua alicuius sen
rei sibilis scientia est in conuersione id ad quod refertur casu
mutat nam quod dicimus scientia sibilis rei est non possumus
dicere sibilis res scientiae est sed sibilis res scientia sibilis est·
item sensus rei alicuius sensibilis sensus est contra sensibilis sensus

[illegible] dicatur [illegible] sed ut hisdem casib·
[illegible] relatiua [illegible] & in
[illegible] quae simul et [illegible] simul desinunt esse
[illegible] esse [illegible] dominus & uni dominus esse
[illegible] & [illegible] non habuerit
[illegible] Atque [illegible] est natura quam
[illegible] notionem · Uetero notionem tollit
[illegible] quatenus de illis quinouit · Relatiua
[illegible] contrarium sed non omnia namq· in scientiae scientia
[illegible] in memoriae inimicitia · Atuero duplo nihil contrarium
[illegible] maiori uel minori quae quisita contraria putauerit cogitur
confiteri unum eandemq· rem uno atq· eodem tempore posse sibi ee
contraria siquidem maiori minori comparatus maior est idemq·
maiori comparatus minor atq· eodem tempore contrarius euenire
nullo modo potest · Namquo tempr modo stultus non eodem tempr
sapiens esse potest · neq· quo tempore albus est eodem tempore
niger esse potest · quodq· uenim[illegible] in maiore ostendimus fatea
mur necesse est maius & minus non esse contrarium · ta duplum
simplo non esse contrarium [illegible] hoc idem duplum potest esse ad ali
quid simplum · non igitur omnia relatiua possunt habere contrariu
tem maius & minus quaedam recipiunt quaedam non nam magis
hic amicus illo est hoc magis duplum illo duplum esse non potest ·
propterea quasi duplum est · ta duplum est ita plus aliquid minus
ue si fuerit non sit duplum · quaeritur utrum aliqua substantia
dici possit relatiue sed de prima substantia dici posse relatiue
nulla quae sit oest · nonenim cicero alicuius dici potest aut aliquid
referri · Item equus iumentum equus ut hrobus non alicuius est
hoc ipso quod rebus est · sed quod iumentum est alicuius iumentum est
non ergo prima substantia relatiue dici potest neq· pars eius quae
lib & quae sine dubio ipsa prima substantia · Namq· ammodu cicero
prima substantiae est ita manus eius · manus uero non eius sed specia
liter manus ita secundae substantiae relatiue dici non potest · Non
enim sua conuersione respondent ut si dicamus manus ciceronis
non cicero manus ciceroest · neq· ipsa manus ob hoc manus quia cice
ronis est · sed quia ta ad fecta est manus dicitur non quod alicuius sit
non ergo ut dicimus prima substantia neq· pars eius relatiue dici
possunt · quaeritur ergo de partes substantiae · nam de ipsa substan
ta nulla quae sit oest · nonenim homo alicuius homo sed manus spe
cialiter cuius hominis manus est · [illegible] mutua conuersio ne
respondent alicuius manus ita manus · ut possimus ita conuertere

quicc. Rem

redo

[illegible]
substantiae [illegible]
singulariter singularium [illegible]
Tertius sed dicimus proprium [illegible]
utrum relativum sit. quicquid dicimus de [illegible]
partes secundum substantiam relativa [illegible]
tantum relativa sunt ea quae ad aliquid referuntur [illegible]
aliquo sunt nullam eidem in hanc definitionem subiacere
seruitus excepto quod ne eadem seruitus id est aliquid [illegible]
referatur ad dominum. Acuere pinnatum pinnatum aliquid pinnatum [illegible]
cepto eo quod in aliquo pinnatum est ad nihil referri possit. Sane [illegible]
nendi sumus ne nos pudeat nouam uerba facere ut necessitate conuer
sionis. nam si mutua conuersione non respondit non relatiue nuncu
amus hoc modo cum dico pinnatum uolens eam ostendere relatiuum
non ne apud pinnatum aliquid propter conuersionem dicere est enim
pinnatum tausitatum ut aures non offendant sed pede agatur non pu
deat simili deriuatione fingere propter conuersionem uerbum. item
scire oportet eum qui relatiuum aliquid ad quid referatur ignorat
nec omnino utrum ad aliquid referri possit id quod dicit scire posse hoc
modo cum dicis hoc duplum est non sit simplum eius id est ad quod
duplum sit aut illud ignoras nec omnino utrum duplum sit
scire potest. QUID FACERE QUID PATI

Facere & pati possunt habere contrarium ut cale facere & refrigerare & cale
fieri refrigerari habent & iam magis & minus ut magis & minus urere
ut magis & minus uri. sicut omnis denominatiue dicitur ut sedere
a sessione stare a statione & quauis nonnumquam nomina deficiant
& exquisitus denominantur ratio tamen uno deficit de illis tribus
quae restant supradicta exempla sufficiunt. quando enim dicimus
uteri cras sibi ut Romae athenis abrum ut calciatum armatum quid horum
recipiat magis & minus cum in sermone incidere facile appa&
istae sunt decem praedicationes ex quibus aliquid necessario sigilla
tim enuntiamus. nam quicquid omnino dixerimus quod aliquid sig
nificet nondum tamen intellegi possit an uerum an falsum sit.
Unum est de his decem excepta dumtaxat illis uerborum quodam modo
articulis. sunt enim plera quae a grammaticis in orationis partibus
enuntiata quae omnino per se nihil ualent aut aliquid significant
plenum. nisi cum fuerint uerbis adiuncta ut conuncationes praepo
sitiones & quicquid tale illi docent restat unde oppositis dicamus.
sunt aut opposita quae sibi uelut ex aduerso uidentur obsis
tere ut contraria nec tamen omnia quae opponuntur sibi contraria

[illegible] nihil
[illegible] ipsum
[illegible] modo refe
[illegible] dupli dimidium est
[illegible] ut eu sit magno
[illegible] parvum sit contra
[illegible] ut non contrarie sint quibus opponuntur ade
[illegible] modo referantur siquidem stultitia sapientiae ita contra
[illegible] ut non eiusdem sapientiae est stultitia sit ut ad illam sit stultitia
sciendum tamen est quaedam contraria medium habere quaedam non
habere. Nam quae sunt alia ut in eare in quae esse possunt alterutra
uice necessarium in sint medio carent ut sanitas & imbicillitas haec duo
contraria natura in sint corporibus animalium atq. ita uice alterutra
necessario in sunt ut dicimus in quo animali corpore sanitas non est
necessario in bicillitas est & in quo imbicillitas non est necessario ut
sanitas sit. At uero candidum & nigrum cum sint contraria & naturaliter
in corporibus inueniantur. propter ea medio non carent quia non
necesse est corpus aliquod candidum esse aut nigrum. potest enim
ita de esse candidum ut non in sit nigrum. Atq. hoc modo ex aliqua
parte ergo color aliqui medius inueniri potest ut luteus uel luridus
Habitus & orbatio ita opponuntur ut in eare cu euenire possint
alterum eorum necessario in sit ex illo dumtaxat tempore quo ea
natura esse permittit ut dentatum eum dicimus quidem tes habe
edentulum uero non illum dicimus quidem tes non habe sed cui
natura in est ut habeat & ex illo tempore quo dam natura permittit
ut habeat. Nam neq. lapidem recte dicimus edentulum qui nunquam
dentes habe neq. infantem quamuis aliquando habere possit
nondum tamen illo tempore ut habeat natura permittit. hoc
ergo ter tium genus oppositorum differt a primo relatiuorum
eo quod cerniente ita opponuntur cecitati ut eiusdem cecitatis
non sit aut ad eam quodammodo referatur. a secundo genere
id est contrariorum illud differt ab his dumtaxat contrariis quae
habent medium quod cerniente & cecitas intelliguntur ergo oculos
ut alterum eorum necessario in sit hoc differunt ab his contrariis
quae habent medium. quia illorum alterum non necessario in est
substantiae horum aut necessario ab his uero contrariis quae medio
carent haec ista opposita differunt quod ille rei cui natura in sunt

omnia tempora [illegible]
sanitas & infirmitas [illegible]
haec autem possunt [illegible]
diversa aliquando [illegible]
habere possit neq. [illegible]
animantis non dicatur [illegible]
neq. caeci neq. videntis [illegible] oppositum
Aientia & negantia ut cicero disputat haec a superioribus differunt
quod illa singillatim dici possunt haec uero iuncta dicuntur
a relatiuis hoc differunt quod & iam illa duo a contrariis hoc differ
runt quod illa si conexe dicuntur tamdiu aut uera aut falsa sunt
quadiu est illud in quo inesse possunt · cum autem hoc esse desierit
neq. uera neq. falsa sunt ut stultus est ille & sapiens est ille quadiu
uiuit horum alterum uerum est cum ipse esse desierit · uera q.
falsa sed qui ille qui non est neq. stultus neq. sapiens esse potest ·
at uero cicero disputat & cicero non disputat tamen sibi opponuntur
ut & diu uiuit cicero alterum eorum necessario sit & ipso mor
tuo falsum est quidam quod disputat uerum tamen est quod non
disputat hoc modo discernuntur haec & a barbaris atq. curiatione
nam qui non est neq. caecus est neq. uidens nec sane moueare quod
uidemur de proloquio aliquid dixisse sed e quibus postea dicendum
hoc nam factum est accasione oppositorum · DE NOMINE QUID SIT
Nomen est quod aliquam rem significat & per casus flecti potest ·

QUID VERBUM

Verbum est quod aliquid significat & per tempora flecti potest
ut cicero nomen disputat uerbum haec a binuicem separata
non nihil quidem significare uerum tamen uel falsum dici non
possunt · cum autem fuerit conuncta iam possunt & adfirmari &
negari ut cicero disputat iam dici potest cicero non disputat esse
autem de a nominatiuis casibus nominis & ter tia uerbi persona
significat aliquid quod iam negari non potest & in homine tantum cadit
in eo uel intelligitur nomen & iam si non dicatur ut disputat plenum est
& iam si non dicas ego item secunda persona & ipsa iam ueritate
falsitatis obnoxia est sed & iam ipsam in hominem cadit & e inec
recte dicimus disputas quine audire nec intellegere quod dicatur
potest ergo & hoc cum dicatur sine nomine tamen ibi nomen in
telligitur · alter figurate utimur siue prima siue secunda persona
ut aut loquentem eum inducas qui loqui non potest aut ad eum
conuertamus orationem qui neq. audire neq. intellegere potest
Ter tia uero persona non hominis tantum est sed aliarum & iam

[illegible] aliquid tamen significet non
[illegible] nomen addatur & quamuis
[illegible] intelligi quamvis dici potest ne
[illegible] cum dicimus [illegible] persona est [illegible]
[illegible] & secunda psona & de homine tantum potest intelligi
[illegible] sola dicere possunt aut uera aut falsa dici quia cum his & iam
nomina intelliguntur. Tertia uero & non omnis sola dici potest
& non de solo homine intelligitur. quo ergo fuerit ex nomina
tuo casu omnis & tertia uerbi psona coniunctum proloquium
dicitur tamen tamen necessario aut uerum sit aut falsum aut dubium
namq. homo animal est omnis iudicamus uerum esse & omne animal
homo est omnes iudicamus falsum ille disputat quamuis necessario
aut disputet & aut non disputet & nobis tamen dubium est alterum nihil
horum necessarium esse intelligimus. sed quid horum sit nescimus
ubi uero illa uerba sed quae in personali dicuntur. non ex nomina
tuo casu implentur sententia sed alios casus recipit ut disputatur
cum dicitur plena sententia est si ablatiuum adiungas hoc est a cice
rone & pentet cum dicit. plena sententia est si accusatiuum iungas
id est ciceronem & multa sunt alia illud tamen constat psonalia
uerba non implere sententiam nisi nominatiuo casu & tertia uerbi
psona sed & iam sententiae quae quasi ex consent ex nomine & uerbo
ad firmari tamen aut negari non possunt quia non proloquia
sed eloquia dici nonnulli placuit ut est modus cum discimus curre
iam plena sententia est. nam nec solum intelligi sed & iam fieri potest
quod dicis negari tamen non potest. non enim hoc negat qui dixe
rit noli currere. hoc enim non est aduersum ei quod dictum est
currere ut hoc sit uerbum illud falsum ut possit nasci quaestio.
nam de aientia & negatione quaestio sine dubio nascitur ut ille
currit & ille non currit. quaestio est utrum currat currere autem
& noli currere non facit quaestionem utrum currat nulla quidem
quaestio hic potest intelligi utrum currere debeat. hoc enim ex aientia
& negatione natum est ut currere deb & & currere non deb &
hoc facto patuit modus cum enim plena sit sententia cum dicimus
utinam non scribam non enim potest hinc nasci quaestio utrum
scribat sed plera quae talia sunt haec ad exemplum sufficiant
quo ergo fuerit iunctum ex nomine & uerbo si plenam nomen

[illegible] Hoc enim [illegible] & negatione natum est ut currere deb &

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

uerbum dica[illegible]

&iam dica animal [illegible]

cui par tiaccedat dilige[illegible]

partes duę quae [illegible] iunx[illegible] [illegible]r quae uerbo

clinatiua subiciuntur enim quid sit declaratur quid de [illegible]

telligi: cum ergo dicimus cicero disputat si accedat huic sen[illegible]

intuscula non declaratiue accessit si accedat romanus cum subiectiue

item si accedat prudenter & copiosae declaratiuae accessit quic

quid igitur nominatiuo casu accedit subiectiue accedit quicquid

declaratiue accedit uariis casibus & modis accedit. nam subiectiue

non possunt alia casu accedere declaratiue nonnisi uarii excepto

nominatiuo. Illud tamen sciendum posse fieri ut uerbum sit

in subiectiua nomen in declinatiua sed tamen uerbum in subiectiua est

ut aliquod pronomen secum uice nominis teneat ita ut & iam nomen

est in declaratiua ut teneat secum aliquo uerbum ex quibus uice

impleat uelut si dicamus quid disputat cicero est quid disputat sub

iectiua est cicero declaratiua sed dillam subiectiuam pronomen facit

hanc declaratiuam uerbum in hac igitur parte illud dicimus

quemammodum iuncta sunt nec tamen possint plenam facere

sententiam & si facium quae admodum falsitati & ueritati nisint

obnoxiae sententiae quia uissint plenae & quae admodum adi

peruenitur ut iam non solum plena sententia sit sed & iam neces

sario uera aut falsa quod est proloquium. tertia pars sequitur

in qua dicendum iam est de ipsis proloquiis ad quorum intellectu

in superiore parte peruenimus. Proloquia igitur differentias

habent binas in quantitate & qualitate quantitas differentia est

quod alia sunt uniuersalia alia particularia alia indefinita. Uni

uersale est ut omnis homo animal est particulare. ut quidam

homo ambulat indefinitum ut homo ambulat. quod igitur inde

finite dicimus necessario particulariter accipimus. nn necessario

uniuersaliter quae qm id potissimum numerandu quod secu

tab & intellectum. Indefinitum pro particulari accipitur. erunt

ergo duae differentiae in quantitate quod aliud est uniuersale

proloquium aliud particulare in qualitate. item duae quali

dedicatiua altera altera abdicatiua. Dedicatiuum est omnis

[illegible] om
[illegible] ssario se-
[illegible] omne
[illegible] mum.
omne [illegible] nopartcularem aut de indica
tuum habet necessario conuersionem. nam quiddam homo animal
est quoddam homo animal est particulare uel indicatiuum non habet
necessariam conuersionem. non enim quiddam animal non est ratio
nalem quoddam rationale non est animal. uniuersalis ergo dedicatiue
& particularis abdicatiua non necessario recurrunt. uniuersalis aut
abdicatiua et particularis dedicatiua necessario conuertuntur. ta
tamen ut facta conuersione in declaratiua particula negatio ma
neat. nam utriq; conuersio ita fit utque particula fuit declaratiue
eadem subiectiua sit. ergo cum dico omnis uoluptas bonum non est
omnis uoluptas subiectiua non est bonum declaratiua. si conuertam
omne bonum uoluptas non est. facta equidem subiectiua quae fuit
declaratiua negotio tamen hanc particulam tenet quae facta est de
claratiua & si uelim sic dicere nulla uoluptas bonum non est conuer
tendum est sic nullum bonum uoluptas est. sed propter duo proloquia
quae dximus non necessario conuerti debemus intendere omnia
quae proloquiis attribuuntur. quae recte aut non recte proponi
possunt. ut uerum aut falsum possint ostendere. haec autem quinq; sunt
iam superius demonstrata genus differentia accidens finitio & pro
prium faciunt illa proloquia decurrere alia tria nullo modo nam q.
ut omnis homo animal est rationale mortale. ita omne animal ratio
nale mortale homo est. & que ammodum omnis homo risibile est
ita omne risibile homo est. Rursum in particulari abdicatiua uiden
dum est quid sit proprium non esse. ut enim proprium est hominis
esse risibile. ita proprium est risibile non esse praeter hominem.
ergo si particulare abdicatiuum proponamus sic quidam risibile
non est praeter hominem. Recurrit sine dubio quiddam praeter
homine non esse risibile. Item quiddam inanimum irrationale in
mortale non est homo. quiddam homo non est inanimum irrationale
immortale. Item sunt aliae conuersiones quae faciunt easdem pro
loquiorum particulas indefinitas & iam negatione scilicet de loco mi
grante. nam particulae indefinitae fiunt hoc modo. homo non homo
animal non animal. & ideo indefinitum est quia negat tantum hoc esse
non dicit quid sit. cum ergo dico omnis homo animal si uelim recte

& ex his duo sequ

[illegible]

[illegible] hac conuersione uiuo [illegible]

& particularis abdicatiua potest hoc modo [illegible] in hac con

pulsione non est. ea nec confirmatur [illegible]

particularis abdicatiua potest hoc modo [illegible]

animal homo non est. quod dum non homo [illegible] in hac con

[illegible] rsione obseruandum est ubi non est negatio eiusdem recipro

pommus. si diuersimus hanc uicissim conuersionem recipiunt

duo proloquia quae dum primam non recipiebant solum uniuer

sale abdicatiuum non illam recipit uocetur ergo dicendi causa illa

prima conuersio haec secunda haec autem proloquia quae ad modu

inter se adsecta sint. hoc modo manifestius apparebit. quatuor

lineis quadrata formula exprimatur. In primo angulo superio

ris lineae scribatur uniuersalis dedicatiua & in alio eiusdem angulo

abdicatiua item infra ad primum angulum particularis dedicati

ua ad angulum reliquum particularis abdicatiua. Deinde ducantur

angulares lineae a uniuersali abdicatiua ad particularem abdica

tiuam & a uniuersali abdicatiua ad particularem dedicatiuam.

Duae igitur superiores simul confirmari non possunt simul negari

possunt. nam non potest simul uerum esse omni suoluptas bonum est

& omni suoluptas non est bonum. possunt autem simul esse non omnis

uoluptas bonum est. non omni suoluptas non est bonum. Duae uero in

feriores uicissim simul negari non possunt simul confirmari possunt.

Nam utrique non potest simul non quaedam uoluptas bonum & quaedam

uoluptas bonum esse. At uero potest & quaedam uoluptas bonum esse

& quaedam uoluptas bonum non esse. Angulares autem neq. simul adfir

mari neq. simul negari possunt. Nam si uerum est omni suoluptas

bonum est falsum est quaedam uoluptas non est bonum. item si falsum est

omni suoluptas non est non est bonum uerum est quaedam uoluptas

non est bonum. hoc item contingit si prius particularem uicissim

nominis. item si uerum est omni suoluptas non est bonum falsum est

quaedam uoluptas bonum est & si falsum est omni suoluptas non est

bonum uerum est quaedam uoluptas bonum est. item uniuersalis

dedicatiua confirmata particularem suam necessario confirmat

negata non necessario eam negat. Nam si uerum est omni suoluptas

bonum est necessario uerum est quaedam uoluptas bonum est. At uero

si superiorem negemus hoc modo non omni suoluptas bonum est potest

fieri ut quaedam uoluptas bonum sit. Particularis item dedicatiua

confirmata non necessario uniuersalem suam confirmat negata

[illegible] non
[illegible] uoluptas
[illegible] bonum est. Indubius reliquus
[illegible] plenum sonat. Iam cum pro
[illegible] concessum fuerit supra
[illegible] propter quam de hac propositione et utrique
propositione [illegible] duobus concedendis. Et haec cum concessa
fuerit [illegible] ex duobus sumptis ratione sibi mutuo nexis
conficitur. Illatio quod illatio sumptum propterea dici non potest
quia non expetatur ut hoc etiam tribus duobus concedat sed eo in uno
sequitur si moderatione seruata fuerit illatum. Et ut hoc planum
fiat exemplo putemus quaestionem esse utrum uoluptas utilis sit
si proponamus tua omnis uoluptas bonum est plena quidem sententia
est sumptum efficitur si hoc aduersarius concedat. Quo concesso ad
iungenda est alia sententia. Omne autem bonum utile est si hoc etiam
concesserit efficitur sumptum ex quibus duobus sumptis etiam in uno
sequitur omnis igitur uoluptas utilis est. Hoc totum quod constat ex
duobus sumptis et illatione ratiocinatio a nobis a grecis sillogismus
appellatur. Est ergo ratiocinatio ex duobus pluribusue concessis
ad id quod concedatur necessaria puentio possunt ergo plura esse
sumpta sed minus a duobus esse non possunt. Et enim est integra ratio
cinatio si ad illud quo duo lumus ostendere utile esse uoluptatem.
tribus etiam sumptis peuenire uelimus ut omnis uoluptas secundum
naturam est. Omne quod secundum naturam est bonum est omne bonum
utile est. Omnis igitur uoluptas utilis est ex hoc apparet plura etiam
licere addere si oportuerit nonnumquam etiam concludimus in fe
rentes non quidem id quod conficitur sed quod ex eo ipso quod in
ferre debemus necessario conficitur hoc modo. Omnis iustus
bonum est. Omne bonum utile est. Omnis igitur iustus non nocet inferen
dum erat. Omnis igitur iustus utilis ex eo necessario sequitur. non
nocere quo enim utile est num quia nocet hoc a grecis simplerosma
dicitur a nobis dici potest. Finis conclusio ratiocinatio igitur
siue propriam et suam siue confinem habens conclusione diuidtur
in duo genera. praedicatiuum et conditionalem. Quid sit praedica
tiuus sillogismus. Praedicatiuus est in quo sumpta ita sibi nexa sunt
ut aliquo extrinsecus addito suppleantur ut hoc quod supra dictum est
omnis uoluptas bonum est omne bonum utile est. Uidemus igitur
nec totum quod supra positum est non dictum sed unam inde partem
sumptam declaratiuam quae secundo proloquio facta est subiectiua.
Quod proloquium secundum ut imple rem sententiam aliquid petit

sillogismus

[illegible]
[illegible]
[illegible]
superior[illegible]
rior[illegible]
sequens sic omnis [illegible]
fit declaratiua sequens [illegible]
utile est · omnis uoluptas bonum est omnis igitur uoluptas utile est ·
Secunda formae est in qua declaratiua superioris sumpta eadem est
& iam declaratiua sequens sit omnis iustus bonum est & omnis
uoluptas non est bonum · omnis igitur uoluptas non est iustus ·
Tertia formae est in qua subiectiua superioris sumpta eadem est & iam
subiectiua sequens sit quoddam bonum uoluptas est · omne bonum
utile est quoddam igitur utile est uoluptas · In prima forma & uni
uersaliter & particulariter & dedicatiue & abdicatiue conclude
re potest · Inter tertia forma particulariter tantum concluditur qua
propter non frustra hic est ordo seruatus · nam inter tertia prima
dicitur in qua omni modo concludi potest · secunda uero recte in qua
potest concludi uniuersaliter quamuis p contrarium · tertia autem
recte quia in quantitatem inore est in qua nisi particulariter con
cludi non potest · Nunc dicendum est singulae formae quot modos
recipiant · nam recipiunt intra certum numerum extra quos modos
quicquid conclusum fuerit non est temere concedendum · recipit
prima nouem modos · secunda quatuor · tertia sex · primae formae
primus modus est in quo conficitur ex duobus uniuersalibus dedi
catiuis uniuersale dedicatiuum directum uti est omne iustum
honestum omne honestum bonum · omne igitur iustum bonum
si reflexim infera omne igitur bonum iustum non sequitur sed
particulariter potest inferri quoddam igitur bonum iustum
non sequitur sed particulariter potest inferri quoddam igitur
bonum iustum & efficitur quintus modus · secundus modus est
in quo conficitur ex uniuersali dedicatiuo uniuersale abdicati
uum directum uti est · Omne iustum honestum nullum honestum
turpe · nullum igitur iustum turpe si reflecta nullum igitur
turpe iustum efficitur · sextus modus diximus enim supra uniuer
sale abdicatiuum posse conuerti · Tertius modus est in quo confi
citur ex particulari dedicatiuo & uniuersali dedicatiuo particulari
dedicatiuum directum uti est quoddam iustum honestum · omne
honestum utile quoddam igitur iustum utile ac si flecta efficitur
septimus modus quoddam igitur utile iustum qm supradictum est

& particulari

& uniuersali dedicatiuo

[illegible] confici
[illegible] abdi
[illegible] honestum
[illegible] non est
[illegible] convertit · Oc
[illegible] abdicatiuo & uniuersali
dedicatiuo [illegible] reflexim · ut est nullum turpe
honestum omne honestum iustum quoddam igitur iustum non est
turpe · Non sic modus est in quo conficitur ex uniuersali abdicatiuo &
particulari dedicatiuo particulare abdicatiuum reflexim ut est nullu
turpe honestum quoddam honestum iustum · quoddam igitur iustum
non est turpe : Secundae formae primus modus est in quo conficitur
ex uniuersali dedicatiuo & uniuersali abdicatiuo · uniuersale abdica
tiuum directim ut est omne iustum honestum nullu turpe honestu
nullum igitur iustum turpe · hic reflexiones utrarisq; aliis modus
non efficitur qm de utrisq; subiectiuis fit illatio : Secundus modus est
in quo conficitur ex uniuersali abdicatiuo & uniuersali dedicatiuo
uniuersale abdicatiuum directum ut est nullum turpe honestum ·
omne iustum honestum · nullu igitur turpe iustum : Tertius modus e
in quo conficitur ex particulari dedicatiuo & uniuersali abdicatiuo
particulare abdicatiuum directum ut est quoddam iustum honestu
nullum turpe honestum quoddam igitur iustum non est turpe :
Quartus modus est in quo conficitur ex particulari abdicatiuo & uniuer
sali dedicatiuo particulare abdicatiuum directum · ut est quoddam
iustum non est turpe · omne malu turpe · quoddam igitur iustu
non est malum : Tertiae formae primus modus est in quo conficitur
ex duobus uniuersalibus dedicatiuis particulare dedicatiuum directim ·
ut est omne iustum honestum · omne iustum bonum · quoddam igitur
honestum bonum : secundus modus est in quo conficitur ex particu
lari dedicatiuo & uniuersali dedicatiuo particulari dedicatiuum
directim ut quoddam iustum honestum · Omne iustum bonu quoddam
igitur iustum bonum : Tertius modus est ex uniuersali dedicatiuo & in quo fit
particulari dedicatiuo particulari dedicatiuum ut est directim ·
omne honestum iustum quoddam honestum bonum · quoddam igitur
iustum bonum : Quartus modus est in quo conficitur ex uniuersali
dedicatiuo & uniuersali abdicatiuo particulare abdicatiuum directu
ut est omne iustum honestum nullu iustum malum · quoddam igitur
honestum non est malum : Quintus modus est in quo conficitur ex par
ticulari dedicatiuo & uniuersali abdicatiuo particulare abdicatiuu
directim · quoddam iustum honestum nullum iustum malu · quoddam

igitur bonum [illegible]
uersis dedicatum [illegible]
directum [illegible]
quod dum [illegible]
ordine [illegible]
demonstrata est

Conditionalis sillogismus est cuius propositio & [illegible] mentum
& plenum id de quo quaestio est continet assumptio argumentum
certum inferri possit de quo quaestio est. Et ad hunc modum ponamus
quaestionem esse utrum sit utilis rhetorica & uolentes utilem probare
argumentum ab his definitione capiamus quod est bene dicendi scien
tia ex his uis argumento & illa quaestione conditionalis sillogismus
ponatur sic si rhetorica est bene dicendi scientia utilis est assumimus
argumentum. Ita est autem rhetorica bene dicendi scientia haec duo
qui concesserit & iam in uirtus concedat necesse est utilem esse
rhetoricam quod erat dubium antequam propositio & assumptio con
cedatur. Nihil tamen in assumptione accessit extrinsecus quod est
proprium praedicatum sillogismi. Hic primus modus a dialecticis
appellatur quia est ab antecedentibus propterea quam argumentum
que ammodum positum est ita & assumptum hoc tantum modo differens
quod cum conditione positum est & sine conditione assumptum.
Secundus modus est qui appellatur a consequentibus in quo ipsum
argumentum quaestionem sequitur non quaestio argumentum
hoc modo si non est rhetorica utilis non est bene dicendi scientia
assumitur argumentum a contrario id est per negationem sic est autem
bene dicendi scientia utilis est igitur. Tertius modus est qui appella
tur a repugnantibus in quo demonstratur non posse simul hoc esse
& illud non esse in quo cum fuerit adsumptum unum aliud neces
sario tollitur id est utrum fuerit adsumptum esse non esse tollatur
hoc modo non est bene dicendi scientia ar rhetorica & non est utilis est
autem bene dicendi scientia utilis est igitur confectum est utilis esse
sublato eo quod non esse utile [illegible] positum erat hi tres modi
ex uno argumento possunt nec interest in propositione qua parte
in [illegible] ponas utrum argumentum utrum quaestionis dummodo
conditionis ratio conseruetur cui dixeris. Si rhetorica est bene dicendi
scientia utilis est. Si est & sic proponere utilis est rhetorica si bene
dicendi scientia est. Hoc etiam in duobus aliquid experiri licet & quartus
modus est qui per disiunctionem efficitur ita ut uno ab sumpto aliud
necessario negatum sit hoc modum aut sanus est aut imbecillis sanus est
aut. non est igitur imbecillis. Additi sunt alii duo modo qui per

§ contra & sanum [illegible] plure [illegible]

Quart modus est qui per disiunctionem efficit. Ita ut uno posito aliud necessario sit hoc modo. Aut sanus est aut imbecillis non est autem sanus. igitur imbecillis.

[illegible] non
[illegible] praep[illegible] assumitur
[illegible] intelligendam hisquaeda
formae [illegible] ipsis nondicat ratiocinandum sim lliga
tur: est primum de forma [illegible] mum secundum secundi haec sin n
primum nec secundum secu[illegible] m aut & primum igitur tertia haec
non & primum & non secundum primum aut igitur & secundu quarta
haec aut primum aut secundum primum aut non igitur secundum
quinti aut primum aut secundum non non aut primum igtur secun
dum sexti non & primum & secundum primum aut non igtur secundu
septimum & primum & secundum non primitur secundum sciendum
tamen est ex uno argumento posse fieri tres superiores modos ex uno
argumento alios quatuor huius aut ordinis ratio est ut primus modus
sit qui appellatur ab ante cedentibus: quia utiq. quod ante cedit prius
est secundus a consequentibus eadem ratione ut ipse nomine suo pri
mum se debere sequi & iam in ordine uidetur ostendere restat qui sit
tertius in eodem argumento a repugnantibus non enim possemus ad
disiunctionem transilire quae iam non potest ex eodem argumento
fieri. erit ergo quartus modus quasi ad aliud argumentum primus
& ibi utiq. ante cedere deb & in quo per confirmationem assumitur
prior est enim confirmatio negatione quintus deb & esse item sed p
disiunctione sed post hos propterea quae in eo p confirmationem
assumtur hoc in duobus reliquis lic & intelligi miscentur aut sibi
multis modis syllogismi utinuna ratiocinationis & praedicatiui gene
ris & condicionales formas agnoscas hoc modo. si quaestio sit utrum
utilis sit ipsa dialectica proponendum esse si bene disputare utile est
utilis est bene disputandi scientia aut bene disputare utile est utilis est
igitur dialectica. sane uidendum est in predicatiuo syllogismo
quod de propositione sibi assumtionem uindic & nam extrinsecus
aliquid eam accipere manifestum est in eo aut quod sibi ut diximus
de propositione uindicat adtendendum est utrum recte uindic &
propter seruatas memoratasq. formas efficitur enim ut quod in pro
positione addeclaratiuam partem p tinere uidebatur in assumptione
ostendatur ad subiectiuam p tinere. & item si alter assumas hoc ipsum
p tinebit addeclaratiuam hoc modo. notum est in prima forma ita assu
mi ut aut subiectiua assumptionis ut si proposueris si comnisaris fre
quenti exercitatione meditanda est. dictio aut exercitatio est

declaratiua ppositionis. subiectiua sit assumptionis. aut subiectiua ppositionis. eudē & declaratiua sit.

44

rhetorice [illegible]
sicione [illegible]
tione ipsi [illegible]
formase [illegible]
positionis [illegible] inde dar [illegible]
fieri conclusio hoc est meditandae est [illegible]
rhetorica igitur exercitatione meditandi [illegible]
communia quae possent uel subiecta [illegible] uel declarare uel adiungi
ut si habuerit assumptio talibus instructa dialectica ad quaedam non
minus inextricabilia quam caligosa properante pallas nitam
mauugene festinantis interuenit

PERITA FANDI IAM PROGRESSUM COMPRIME
NE INFLEXATORIUS STRINGAT INTIMATIO
ET MULTINODOS PERPETUI AN FRACTUS DIU
YMEN RECUSET EDITUM EST COMPENDIO
QUICQUID DECENTER DOCTA DISPUTATIO
MULTOS ASTRUENDUM CONTULIT VOLUMINE
SATIS PROFUNDAE FONS DECENS SCIENTIAE
QUAE ABSTRUSA PROMIT NIL MOROSUM DISSERENS
PRAETERVOLANDO NIL QUE IGNOTUM DESERENS
NAMQUE SUPERSUNT FRAUDE MULTA CONSITA
QUAE FALSA CAPTOS CIRCUIT DECEPTIO
DUM AMBAGE FICTA PRAESTRUIS SOFISMATA
CAPTENTULIS UELUDIS ILLIGANTIBUS
PELLAX SORITAS CUMQUE SENSIM CONGERIS
FORMAS UEMENDAS COMPROBAT QUAS UERITAS
NEFAS TONANTIS GARRIAT SUBAURIBUS
FACINUS QUE DIRUM QUIPPE SUMMI CELITES
ODERE TURPI OMNE FALSUM FEMINAE
NAM SI UOLUAS QUID CAUILLASE UIUS
DUDUM LOCUTUS CIRCULATRIX INDECENS
FIES PROFECTO DECIPULAS IASTRUXERIS
FACIS SATERGO UERSILIS PROFUNDITAS
RELIQUUMQ· TEMPUS LIQUERIS SORORIBUS
HIS AUDITIS DIALECTICA CUNCTABUNDA PAULULUM TAMEN
DIUE PRAECEPTIS PARITURA RESPONDIT
UENERANDUS MIHI FATUS REUERENDOQ· SECUTA
REFERAM IUSSA PEDEMATQ· ILLICET EXORSA SILEBUNT
LICET UNAM DE CUISSE PERMITTERE CULPAM
ET HONORIS PRAETIO CEDERET INFERRE RELATUS

[illegible]

[illegible] IOCIALIBUS SUBORSIS

FAMENN[illegible] [illegible]UMASTIBIMERCORETECEMUS

HAECDICENS UELUTI REFRAE[illegible] CONTICUIT

COMPLURISQUE EAMDIUO[illegible] QUIINTERANTIA RERISERANT

ORRUERUNT

DE ARTE DIALECTICA EXPLICIT LIBER · III

INCIPIT RETHORICA LIBER · V ·

INTEREA SONUERE TUBAE RAUCUSQUE PER AETHRAM
CANTUS ET IGNOTO CAELUM CLANGORE REMUGIT
TURBATI EXPAUERE DEI UULGUSQ· MINORUM
CAELICOLUM TREPIDAT CAUSARUM ET NESCIA CORDA
HAERENT ET UETERIS RENOUANTUR CRIMINA PHLAEGRE
TUNC AMNES FAUNUQ· PALES ET PHILIANA PEAE
RESPECTANT PROCERES NULLOQ· ASSURGERE MOTU
CERNUNT ATTONITI UICIBUSQ· ALTERNA PROFANTES
MIRANTUR PLACIDAM PERPECTORA SACRA QUIETEM
TUM PRIMUM POSITA SILBANUS FORTE CUPRESSO
PERCITUS ACTREPIDANS DEXTRAM TENDEBAT INERMEN
DELLA COMPOSCENS ARCUS ATQ· HERCULIS ARMA
PORTUNI TRIFIDAM SUSPIRANS FLAGITAT HASTAM
GRADIUI FRAMEAM NONAUSUS POSCERE FALCEM
SATURNI BELLOS UETUS DISQUIRITA GRAESTI
DIFFIDENSQ· SUI RESPECTAT TELA TONANTIS ·
SED DUM TALIBUS PERTURBATUR MULTA TERRESTRIUM PLEBS DEORU ·
Ecce quaedam subtilissimi corporis ac fiduciae grandioris uultus & iam decore luculenta femina insignis ingreditur cui galeatus uertex ac regalis caput maiestate sertatum arma in manibus quibus seu el communire solita uel aduersarios uulnerare fulminea quadam coruscatione renidebant · Subarmalis autem uestis illi peplo quodam circa umeros inuolutio latiari tergebatur · quo omnium figurarum lumine uariatum cunctorum schemata praeferebat · pectus autem exquisitissimis gemmarum coloribus subalteatum · haec cum in progressu arma concusserat uelut fulgoreae nubis fragore collisos bombis dissultantibus fracta dicere crepitare tonitrua · Denique creditum quod in stariouis eadem posse & etiam fulmina iaculari · nam uelut inpotens

sublimissimu

rerum omnium [illegible]
&in lac[illegible]
susq· con[illegible]
agmina populorum [illegible]
romalea· Ac [illegible]
xisse accorum fundatus [illegible] commiscuisse
quiuultu suo cui uero sonitus quantaq exce[illegible]
audire opere praecium &iam [illegible] perstrue tantas [illegible] monis ingenii
tam fecundae ubertatis eloquium [illegible] capacis memoriae recordatio
nis quae thesaurū qualis dispondendi ordo quam pronunciandi con
gruens modulatio quid gestus in motu quae profunditas in conceptu
Denique exilis in modicis in mediocribus facilis in elatione flammatrix
reddebatq· auctor in ambiguis docilis in persuasione cedentes in con
lesione discordes in laudibus arrogantes at uero cum quid commotū
publica nominis attestatione clamauerat fluctuare p̄ miscere ardere
omnia audebantur· Hanc igitur feminam auratae uocis & quasdam
diadematum gemmas regnorūq· fundentem ingens inlustrium
uirorū sequebatur agmen in quos proxime eidem duo diuerso
habitu natione q· praeuentes quorum pallio circumactus alterq·
trabeatus diuersis utriq· oris sonus lic & alius & iam athenisse dicere &
graia didicisse ac promptus gimnasiorum studiis & reluctantibus
semp̄ academiae altercationibus haberetur ambo tamen noui pro
tectiq· pauperrimis nu & cum alterum quirinalis sequesalū fabrilis
procreare & industria tra praeduces linguae excellentia floruerunt
ut post curarum facta immertasq· mortes iuratae astra conscende
rant· immortalitate gloriae saecula superarent· Denuo tamen
que athenarium populus ac palliata agmina sequebantur· haec
fama conuenerat quod acerrimus item & procellis indignantis oceani
fremitaq· uolentior deniq· de illo uersus huiusmodi ferebatur·
ΔΙΝΟΚΑΝΗΡΤΑΚΑΚΕΝΚΑΙΔΝΑΙΤΙΩΝΗΤΙΟΙΤΙ·
Alter uero quem consolaris purpura & coniurationis extinctae
laurea redimebat mox ingressus curiam superū & in iouis gratula
tus est se uenisse conspectum clamare lacior coepit· O nos beatas
orem publicam fortunatam o praeclaram laudem consulatus mei·
post hoc tamen in diuersis agminibus oratores semertia ac praese
ferentes insignium culmen in mertaq· linguarum escinem i socraten
lr siamq· conspicere fum in uagatis agminibus sosantios grecos
regulum plenū frōnemq· uerum ante cunctos atq· ipsam ducem
omnium feminam senex quidam signum ac praeuiam uirgae gestans
lictoris romulei praecedebat usu atq· in eiusdem uirgae culmine

[illegible] angesta
[illegible] debatur.
[illegible] suppositu
[illegible] amento com
[illegible] feminam sed aut
pollinis [illegible] signa est [illegible] mulcadegente cor ui
[illegible] quodinterpida & fiducie prompto
nis tam pallidis quam suscitari deos ulta pectus cuius dā propinque
familiaritatis indicia patefecit. Denique nonnulli superum cuiuscre
pidationem bucinae praecinentis & ammirationem amicitiae supe
rorum incertidutius diuinatorem phebum cuperent suscitari dum
que maximo disquirente tumultuariae quae esse inquirunt. ac
tuncillare spectans superos uniuerso aliquanto commotior q. sic
coepit. patrem maximum iouem cæteros quae celites quos in causis
pluribus saepe sum deprecata atq. ipsum conuentum superae conses
sionis attestor nihil mihi magis inconsentaneum atq. indecens aestimari
quam utquae semper in foro iudiciisq. quapluribus accusauerim
multos alios q. defenderim & uiribus gloriam deluctationis annixa
mihi de discriminum fatis promerita euentus praecania comparim
nunc apud uos superi quis placere immortalitatis instar ac praeclium
uidebatur inuita compellor scholarium iuuenilium mentis & ex
silia de cantate artis praecepta memorare. Neq. enim hoc nobis ad
scribit inopia cum redundantes turmae suppetant consequentum.
nam absq. his quipturbantes pectora sensusq. cunctorum cognoscen
tum quoq. perfregere subsellia & iam alios habeam quum minutias
praeceptorum & artis intimae commenta perscripserint. Interutruq.
uero columen sectatorum praenitet ullius meus quo non solum in foro
senatu rostris q. grandiloqua facultatis maiestate conuertit. uerum
& iam ipsius artis praecepta commentur libros quamplures saecu
lorum uisibus consecrarit quod cum tanta ait emeritae granditatis
pudor & celebrati quantum puto nominis gloria haec inchoamentorum
primordia decrescere & excurrere uel & hoc ad immortalitatis prae
mium proficere & quod uberis ac fiduciam perennitatis accendat
exsequi uel primora tamen ioue cum superis imperante. Accingar
igitur haec aridiora percurrere minus quidem quam publicitus
soleo plaeitura quamquam si pallados aures atq. arcadiam rationem
benuolentia maiestatis participant assensionem: Nunc quidem
apud uos maximi caelites displicebo quippe sum ipsa rhetorica quam alii
artem uirtutem alii dixere alteri disciplinam: artem uero idcirco
quia doceor lice & plato huic uocabulo refragetur. uirtutem aut

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]dendum [illegible]
[illegible] uerbam [illegible]
[illegible] praeceptum [illegible]
[illegible]ubi & unde fiat ornatus [illegible]
Unde cum res inuenta [illegible] aut infinita. Finita est cum [illegible] certo facto demonstrentur; pro
sonam in Roscianam quaeritur Ciceronis utrum inter sicarios parricidii
roscius. In finita autem illa est quae generaliter quaeritur utrum sit aliquid
appetendum ut an philosophandum sit in hortensio disputatur. In si
periore autem crebro assiduae quae conluctor atque eam graeci placuit
hypothesin nominari. In infinita uero uniuersitatis asseruendae sibi fidi
ciam uindicante tunc potius uersor cum otium ad disputationes adgre
dior. Lic & plerumque & iam pars ipsa quae thesis dicitur in causis mihi
elatus an heliantam mentatas hastas crebro & pila plurimum ualentia
ministrare & analudin scaurianas succurrit cum inter postra disputa
tione tractatur ex quibus causis mors obuenat repentina ac promulo
ne similiter animus prudentia gubernetur. denique messe tato
ribus quidam agrarium modum ac subtilissima ratione commoti nullae
attestantur hypotesin quaestio cunctaque in defensione pro reis con
traque eos in accusationibus retractantur ad generales quaestiones po
terunt applicari. Iam uero partes officium eius quinque esse non dubium
nam est inuentio dispositio eloquutio memoria pronuntiatio. iudicatio
Iudicatio enim quae a nonnullis dicitur partibus cunctis adscribitur.
Idcircoque ipsa pars non poterit recenseri lic & dicendum quid silen
dum uel ut dispensatio iudicationis examine. Inuentio est quaestionum
argumentorumque sagax inuestigatrixque comprehensio. Dispositio
est quae ordinem rebus adtribuit. Eloquutio quae arripit uerba
uel propria uel translata quaeque nouat facit uetera atque componit. me
moria firmare rerum uerborumque custodia est. pronuntiatio uocis motus
gestusque proprietatem & uerborum dignitatem moderatio. sed ex his
inuentionem certum est esse potissimam cuius opus est causae quaesti
ones excutere & argumenta probata idonea reperire quaestionum
uero duplex species. Alia sunt enim principales. aliae incidentes. prin
cipales sunt ratus ex quibus nascitur causa quas Tullius constitutiones
appellat. Incidentes uero quae dum tractatur causa nascuntur dum
argumenta uel scripta refutando impluit causa deducitur quaestio
nes ut sit principalis iuris dictum iure occidere Milo. Incidentes

[illegible] quod
[illegible] fabulior-
[illegible] quodineius ex
incausa [illegible] quomodo status inueniatur
[illegible] donem & depulsionem. Inten
tae est obiectionis facta quo[illegible] uenit depulso quaedam
resistens intentio ut si dicatur occidisti patrem. non occidi ex his duab;
inter se concurrentibus uocabus nascitur quaestio quae dicitur status
quo dibi quasi ad pugnandum actionum acies ordinata consistat sed fa
cile est uidere quid obiecto crimine respondeatur. Illud facile nest
quid debeat intendi utrum factum ut hominem occidisti an nomen
facti ut hominem fecisti & licet uideatur idem esse tamen in superiore
obiectione sine gabitur coniectura erit cum dixerit non occidi in hoc
ubi nomen rei intenditur potest & finis iudex ut si dicat non feci ho
micidium. quicuq. homo an cum innocens occidatur quod si non facti
obiciat sed criminis nomen negatione diuersae partis non erit mani
festum qui status existat. nescia enim quid negat qui tanegat non feci
homicidium utrum quia nullum hominem iugulat an quia
tirranni interfectio homicidium non uocetur est igitur intendendu
ipsum illud quod factum est ut si id negauerit aduersarius habeat
coniecturam si eo concessa nomen criminis excluserit intellegas
finem quo si concessa facto factaq. uocabulo licuisse sibi uel oportu
isse facere dixerit qualitas in causa uersatur quae aut de re aut
de actione congreditur. De re ut milonis facere licuisse. de actione
an seruo uel addicto tribuno licet appellare an habere ignominioso
liceat contionem quae species qualitatis translatio nominatur.
Item cauere debemus ne intendamus auditoris officium & sola status
qualitas fiat. Namqui causam cognoscit propositum habet efficere
aliquid id est aut damnare aliquem aut absoluere. Auditores aut
sunt generatim. unum genus qui secundum aequitatem aliquid
statuit & si est p pensae iudex. Aliud genus qui honestate uel utilitate
incerta dubius alienae sententiae p suasionem inexplicabilis deli
berator exspectat. Tertium genus est qui facti honestatem
uel utilitatem liberaestimatione perpendit hunc aestima
torem conuenit nominari. haec igitur sunt tria causarum genera
quae hypothesi continentur. id est iudicialis deliberatiua. & de
monstratiua. sed cum omnes praedictarum rerum auditores

[illegible]

[illegible] quamodo [illegible] officio [illegible]

differat [illegible] contemplatione dispensit sed cum [illegible]

officiatum illud magis [illegible] discernendum [illegible]

temporibus uarientur. nam [illegible] tempori

contin & quaestionem [illegible] ca. ansi debeat ne iudicem

aspiciat caesarem trucidare. at uero iudiciale genus tam praeterita

quam futura nonnunquam temporis inuenitur. sed in praeterito tamen

facto coniectura ex futuro qualitas frequenter innascitur ut tuo

loco promptius asserentur. Laudatiuum etiam genus in praeteri

to facta somnie consistit sed a iudiciali genere fine discernitur. nam

aliud est absoluere innocentem aequitatis imperio. aliud laudibus

prosequi gloriosum insignium contemplatione meritorum. ac

cedit quod in iudiciali genere ambigit cognitur in rebus alienis quisq.

de suis quam etiam de rebus externis in laudatiuo aestimator auscul

tat uera congrua q. memorentur. Licet non uel ê etiam id contule

rint blandimenta ut suae praedicationis fiat arbiter qui laudatur.

ergo oportet attentius intueri ne ea quae auditoris officium habuerit

intendamus ut si uel ri quod damnandus sit edicatur. ille quippe

sed damandum non esse respondit. utrum damnandus sit sola

qualitas apparebit. igitur affectio obiectione nascitur intentio ut

si eidem dicas siciliam spoliasti respondit. non feci coniectura

componitur. Stultum quippe est id quod in arbitrio manet iudicis

aut certe facti nomen non ipsum crimen intendere cauendum

aeque ne cum lex ulla uel scriptura in causa tractatur intentio

sumatur ex lege ut si dicas lex te murum uetabat ascendere peregri

num sed illud potius dicendum murum ascendisti ut si negauerit

non sit pugna de lege sed de facto cui accedit lex si confessus ex facto

tunc contra legem fecisse uideatur. ceterum si negatio facto fuerit

lex quae uis scriptura recitata superfluo uidebitur contentio quan

do non uris seduertatis altercatio contineat quaestionem hoc

utio plerique falsi sed praeter illos tres quos status asseruit. alios

quattuor uel quinq. descripti qualitatem ante esse dixerunt qui

licet suas in diuisione causae partes obtineant. tamen numquam prin

cipali loco nascuntur quia nisi fuerit quod probetur nemo ad pro

bandum recitat legem uel aliquam scripti formam id autem quod pro

batur status est qui ex primo conflictu semper existit certe quaestio

[illegible] intendi
[illegible] officia
[illegible] quibus potest ita q·
[illegible] ex his
[illegible] sed in intentionem
[illegible] nonfactum nega
[illegible] occidisse enim se fatebatur
[illegible] sed [illegible] sed depulsionem subiectatur ratio quae non
una simplex esse [illegible] nam post unum atq· idem factum ppt uarias
causas fuerit probabile ut hoc idem quod insidiatorem occiderit milo
una ratio fuit aliquod hostem reipublicae & tyrannidis affectione
succensum se interemisse memorabat· in quibus assertis sunt quidem
qualitates sed diuersae species seiuserunt· Nam prima relatiua
altera comparatiua qualitas fulgit· quod sit intentionem non iussi facti sed
negatio nominis apponatur· quam uis negatio depulsionis uiedicatur
tamen non faciet coniecturam qua non factum sed nomen facti deferri
tur· ut in hoc adulterii actio sit cum repudiata uxor et cum praetorem
qui repudiauerat maritus inuentis accusat adulterii reus contradicit
ne factum negat sed adulterii nomen excludit· & quaerit quid sit
adulterium quod est definitiue controuersium· igitur coniectura
ipsius facti negatio est finis non amissi sed nominis· id circo q· & iam
depulsio ingesti criminis qua cum facto aliud nomen imponitur
imminens obiecto criminis periculum denegatur· ut in hoc obiecta
pocula templi e sacerdotis domo furatus es sacrilegium fecisti rep
pellit· pocula quidem abstuli· sed quia de domo non templo furtu
non sacrilegium nuncupandum· In quo & iam facti alta quaedam
uidetur esse negatio· non enim hoc addeorum iniuriam spectata
mussum sed addispendium sacerdotis cum de domo pocula subtra
hantur· hic utraq· factum definitione tractandum id est & quid sit
sacrilegum & quid furtum· nunc de qualitate dicendum· cuius
multiplex natura diuisionem partium prima desiderat ut ea decursa
singularum proprietas explicetur· qualitas igitur aut de re
aut de actione est· De re cum ei iussi facti quae in iudicium uenit ratio
causaue tractatur uel cum quid fieri oporteat discrepatur· ut
an iure clodium milo iugulare & uel an domum fuillio restituenda fue
rit· De actione autem cum quaeritur an amittenda sit actio & iudi
cium factum faciendum q· pars qm iuris aequitate perpenditur
recte eam in species qualitatis subaliis adgregamus· Aliam autem
quem hermagoras quasi constitutionem nouam aut qualitatem
distinguere & translationem uel perscriptionem uocare maluerat

sed [illegible]
dicatur [illegible]
[illegible]
dicatur [illegible]
factum ipsum [illegible] defe[illegible]
facto ipso nihil probat [illegible] reperiat [illegible]
iustam ut facere debere [illegible]
hominem licuisse iugulare causa nocen[illegible]
clodianas illic ad sumptuae nomen accepit quae cum absolute facti
tueri non possit confugit ad causas. hic igitur assumptiua pars
habet quatuor relationem remotionem comparationem concessionem.
Relatio est cum de facto confessio culpam in eum qui pulsat refert ut
in clodium milo ore fatetur in matre moratus in sororem. quid circo
a se perhibuit iugulatam quae eius prouocata sin iuria in facinus
sit coactus. remotio est cum obiectum crimen in alterum uel in aliud
habeo quip cellitter remouetur. in alium ut tiberius gracchus in
mancinum quia ut faciendi foederis fuit quo tam senatus qua
populus improbarat. item in alia causa legatus nisi intra triginta dies
profectus erit capite puniatur. Quaestor sumptum legato non dedit
tempus emensum est accusatus contra dicit et crimen obiectum remo
uet in quaestorem. in alia autem remouet si morbo tardus in in for
tunium suum causam remouet tarditatis. remouetur uero aut
ipsum factum si a alterius attenuisse dicitur. potestate aut causam
alterius culpa quia accidisse dicatur. Comparatio est quam com
pensionem noua posterioribus prohibere non cum crimini beneficia
um alterius temporis subrogatur. sed cum factum iure defen
ditur ut ex eo aliquid commodi sequeretur. nam si meritum alterius
temporis uelut in compensationis gratiam memoratur. adde pre
catiuam potius ammouendum est qualitatem quae uenialis specie
continetur. haec uero ut se fecisse contendit ut uerrisilla respon
sio magno inquit decoma suendi di quod factum compensat utili
tate beneficii. in hac quippe parte facti confessio est sed in mantia
tem obiectionis excludit allegatio promerendi rat in illa criminis
facti q. una confessio est. sed aut animo separatur aut purgatio
ne cessante ad in humanitatis miseranda respirat. uerum haec qua
litas uenialis in una asserta discernitur purgationem et deprecatio
nem. nam purgatio est cum confesso facinore animum uoluntatem q. purgamus. cuius modo fere esse non dubium id est imprudentiam casum necessitatem. Imprudentia est cum aliquo scientia q.
nra aliquid de mouemus ut quidam in uenando iaculum in ursi

par sit rare.

[illegible] culpa [illegible] tuis

[illegible] fluminis

[illegible] praecepto ducis in

[illegible] hoc interest quod in

[illegible] necessaria sorte. Deprecatio autem nihil

[illegible] iudicum militatem precesq. suspirat ce-

tera quaestiones quas status dicunt. Incidentes aduertant quia alium

dicere est quam summum ius de monstrationem formae primae uocis

incestio. Plerumque enim secundum intentionem incitat utrinque

uiro forti praemium quod uol & qui fortiter fecit petit & premium

nupta sibi uxori alienae in quo quip & ut praemium quia nullum

putat diuerso nihil intendit sed martius contradictor intendit licet

secundo loco uideatur assurgere cui p depulsionem uir fortis obstabit

tamquam petitionem praemii quod poposcerat accusanti praemium

iustum esse contendens tamquam si factum aliquo iure tueretur.

Item quaestiones legales quos tamqua status causis incidere memorau

non eandem regula pensentur quippe quae in secunda conflicta

tione prorumpunt nam prima qualitati tributur. Igitur illa

intentionis ac depulsionis regula in qualitatis praedicta pertu

turbantur nunc TOKPINOMENON. quod graeci dicunt conse

quenter assumam nam cum intentio & depulsio status constitu

tione quae signare & siconiectura fuerit iudicationi praebebit parti

tionem. Neq. enim est quod possit ponderare iudicio nisi

ipsa me gatio. In qualitate uero uel fine alio loco qua status appare &

necessa est confessa depulsio facti habeat rationem quam item ac

cusator infirmet & uelut secundaria quaestio procreatur p ratio

nem in pugnationem q. rationis hic illud iudicabile posse uersari.

Idq. esse quod aestimator iusti ratione p pendat posse in qua

uis causa & omnis status existere & multae rationes infirmationes q.

numerosae p indeq. iudicationum semina copiosa cum unum ui

delicet factum multiplici ratione defendtur ut ullus pro milo

ne quod insidiatorem & quod hostem publicae quietis occiderit.

In his igitur ille status potius apparebit quem orator pro utilitate

defensionis sumpserit. illa etiam ratio ex oratoris plerumq.

adstructione colligitur. tuncque uelut rationales alii status emer

gent hac si ad probationes scriptura profertur. hinc iudicatio

legalis cuius sunt species quinq. una est cum scripto aliquid plu

raue ambigua continentur quae a graecis amphibolia memo

[illegible]
[illegible]
tiosum uerum [illegible]
amphibolum quaestionem [illegible]
utqui habuit propinquum duos [illegible]
heredemq· confitentis [illegible]
nisambage certamen ex [illegible] dicit heredi-
dicebatur· Alius uero contrariae nominis fugitiuus [illegible] dicit heredi-
sunt item modi quos dialectica conprehendit afructio item species
scriptionalis est quaestionis quae ex uerbis & sententia scriptionis
emergit ut in hoc peregrinus murum ne ascendat quidam obsessa ciui
tate conscendit hostemq· deiecit arguitur hic reus legis sententia uer
bis nititur accusator· Iertium quaestionis est genus cum contrariae
leges utrimq· secus colliduntur ut in illo templum cereris ne ingre-
diatur item qui parentibus opem non tulerit puniatur in templo ce-
reris uapulantis matris ingressus opem filius tulit accusatur facti hic
conflictum diuersitas legum quarum inter praetatio collidit ut cui
potius abscultandum fuisse appareat· Quarta discriptio quae est
quae dicitur sillogismus cum ex eo quod scriptum est argumentatio
ne colligimus ut in hoc exulem intra fines deprehensum liceat occi
dere quidam inuentum exulem uerberauit accusatur a defensore
colligitur quod minus permisso sit fieri debuisse huic insunt modi
quattuor a similia consequenti a maiore ad minus a contrario a simili a
tiam qui patris interfector culleo insuitur· haec poena manere
debeat matricida a consequenti sicut tirannicidae praemium qui suasit
tirranno deponere dominatum praemium petit colligit pareesse
mertum quia reddidit libertatem a maiore ad minus supradixi
enim exulem permittitur iugulare licet etiam uerberare a contrario
siuit fortasse meretur praemium desertor dignus est poena fintiua
sup est quaestio de scriptiambiguitate de manans cum aliquo uerbu
in lege uel testamento dubium est & definitione clarescit· ut noctu
cum telo deprehensum liceat occidere quendam cum fustinocte
deprehensum magistratus occidit reus est cedit legem sequidem
tuetur sed telum quid sit inquirit quod quaestionis genus hoc a
principalibus statibus differt quia non de facto unde horta causa
tio est sed de scriptiantum definitione disquirit· discutitur
igitur ab his legalibus status principales esse discretos & hos inciden
tes dici· illos autem a quibus causa nascitur uel constitutiones uel status
certus appellari· Iam nunc de cursis constitutionibus controuersis
deliberatiuis ac demonstratiuis generis uideamus· nam & causarum

[illegible] nunc status
[illegible] monis depulsione
[illegible] regulam quienim
[illegible] persuasor dissuasorue confli
gunt cu[illegible] diligere instructionibus nouetemur sed
tamen accusatoris partes dissuasor uidetur arripere · quienim inbo
nestum uel inutile illud quod dissuadet ostendit procerto ipsum ui
detur accusare negotium · persuasor uero partes arripit defensoris
& negotii tractatu qualibet obiectione contrarietatis absoluit · ex quo
& persuasor intendere & dissuasor depellere memorandi hac si conflic
tione partium facta status poterit apparere utinam ciuium sacerbro
ad muros exercitu fugiente deliberat imperator utrum diruat muros
ex cindicum dicit · nonne uidetur si fecerit accusare deinde grauiter
& seditiose id exercitum perpessurum in quo coniectura fiet de com
motionis euentu ac mox si dicat victoriam non uocandum si prae
sidium ciuitatis excindatur · finis accessit definiendum quippe qua
litas status moenium victoriam facit celebrari · tunc si dissuasor ad
dat sine consilio senatus id fieri non debere · praescriptio iam ui
detur accedere · certum est igitur intentionem dissu[illegible]asoris
iuri signari & deliberatiuis cunctos status promptius appa[illegible]rere
sciendum est tamen ne dissuasor uelut sententiam dicens prohibebat
tamquam iudex cum eius officio hoc sit ne faciat persuadere in honestae
rei uel inutilis ratione monstrata · iam nunc inde monstratiuo
quae ad modum status emergat non est facile memorari · id circo
quia non statim laudem utiuperatio consecutur utquisquis lauda
bilis non est utiuperabilis habeatur uel [illegible] contra qui utiupe
ratione caruerit laudibus fa fugatur ut si laudandus ex eo quis
dicatur quia homicidium non commisit · est ergo medium nomen
quod priuatione placuit memorari propterea quia con laude
priuatur non confestim utiuperatione permittitur uel contra hic
tamen status demonstratiui generis apparet conlaudatorem utiu
peratorem q· constituet & utiuperatori accusatoris intentionem
laudatori defensoris partes adiunxerit · aut illud subtilius con
formatur ut laudator inter laudem utiuperatione q· libratus
uel ut aduersantes locoponatur · non enim ante quam laudandum
quemquam laudabilem demonstrari non illitas intentio est
ut laudabilem non dum credat aduersum quam intentionem

laudatori [illegible]
quidam cor [illegible]
dit & [illegible]
caesar accusans ex quo [illegible]
consenda · hoc pro [illegible]
tionem aut multiplici contin [illegible]
actione disquirat ut do duum milium [illegible] Illud uero
quod p iudicationem posteriore loco disquirat [illegible] ri insi
dias conparari non est singulare sed iunctum ex duplici contrarie
quam greci anticatigorian nominant sed in eidem quaestio genus
causae facere non potest · duplex tum ex rebus fit ut pro celio de auro
& de ueneno tunc conlatione ut pro rosio filius ne patrem animi
mici iugulauerint · multiplex uero ex pluribus quaestionibus causa
consistit ut repetundarum omnes uerrinae & pro scauro de bostiaris
necedearinus ex ore & decimis exquirtur · De hinc ductus causae spe
ciendus est · ductus autem est agendi pro tam causam tenor sub aliqua
figura seruatur · sunt autem ductus quinq · simplex subtilis figuratus
oblicus mixtus · simplex est cum non aliud est in agendis consilio
aliud in uerbis ut si bene merentum laudes ac noxium accuses · subtilis
cum aliud in ultanimus aliud agit ratio ut quida abdicat filium
quod amicos non habeat hic non uere abdicat sed ut amicos habeat
ter [illegible] re & figuratus est cum apte quid dicere prohib & uere cun
dia propter obscena & significatione alia atq · integumentis
uestita monstratur · Oblicus est cum metus impedit aliquid di
cere libere & p quosdam fundiculos abiciendo monstramus
ut in hoc tirannus qui sub abolitione tirannidem posuerat fora
ter fecit p & ut praemium nomine armorum arcisq · custodiam ma
gistratus contradicunt · mixtus autem ex utroq · componitur cu & pudor
& metus impedit [illegible] libertatem ut tirannos qui duos filios habuit
quorum unum ex cor in qua infamis fuit cum uis martius se suspendit
cogit alterum filium eadem ducere contradicit hic non incestum
libere nec tirannidem potest obicere · his sunt ductus artificiosae
tractandi & p tota oratione subtiliter diffundendi qui color
separantur quod color in una tantum parte ductus in tota causa
seruatur ex causa tuoltis hoc est ex re quae controuersiam facit
quae aut praeteriti temporis est ut anaiacem uxiles occidere ut
quae ductum simplicem tenet aut si praesentis uel futuri temporis
fuit omnes ductus amittit · ergo ductus de consilio nascitur con
silium ex causa tuoltis exoritur · Causa tuum est quod facit dubi
tationem ut in illo tirannicida causa tuum est quod tirannus

[illegible] pri
[illegible] mur
[illegible] omnibus
[illegible] ambiguū
[illegible] ſtauando · docendo
[illegible] ſi pudicitia · ter ua pathica
[illegible] ſa uti conuenit tamen in
principio ſubiecta inſiſtendum · & in commouendo maxime uigere
debet epilogus · docere autem praeterea deb & ipſa narratio quatenus
diſiendiſq · criminibus non diſſimiliſ operetur aſtructio nunc de
argumentis inquiuiam argumentum eſt ratio quae rei dubie fidem
facit · Reſ dubia eſt intentio & depulſio uel ratio & infirmatio ratio
nis · cum enim obiecerit occidiſti ut doceas argumentatione firma
tionem maxime cum negatur & iam ipſum non occidi exigit argu
mentum lic & ad faciendam fidem etiam illa quae inartificialia
nominantur debeant adhiberi ut tabulae teſtimonia quaeſtiones
quae poſt diſcutienda ſeruabo nunc argumenta tractentur quae
aut in negotio de quo agitur poſita ſunt aut illud attangunt in ipſo
tum totum tum par ſeiuſtum notaquam greci & hirmologia dicunt
attanguntuero negotii quae ad id relatiuorum ratione dicuntur ·
& ſunt numero tredecim a coniunctis · a genere · a forma · uel ſpecie
a ſimili · a differentia · a contrario · a coniunctis · ab antecedentibus ·
a conſequentibus · a repugnantibus · a cauſis · ab affectis · a conparatio
ne cuius ſunt partes maiora minora paria · a par & in omnibus re
latiuam in eſſe rationem · nam coniugatum alterum alteri nomi
natur · & genus & ſpecies ad relata fiunt ipſum etiam ſimile alicuius
aſſimile eſt & omnes loci argumentorum non ex ſe ſed ex alio no
men accipiunt · Igitur totum quod dubium diſcutitur definiri
primum oportebit & ſic argumenta tractare · hoc modo ſit res du
bia utrum utilis eloquentia uideatur eloquentia totum eſt · in toto
igitur definiendum ſi eloquentia eſt & bene dicendi ſcientia ·
Bene dicere autem utile eſt · utilis igitur eloquentia cum loco tractando
ſubſidio eſt dialectica quam nuper audiſti per quam cogni
tum · puto quid ſit genus quid ſpecies uel differentia
proprium accidens ceteraq · quae eius praecepta
tenuerunt · Tamen haec tum potero breuiter ſtricim q ·
percurram · genus eſt igitur ad multas ſpecies differentiaſq ·
notio pertinens ut animal quod refertur ad hominem · pecode
auem · piſcem · ceteraq · quae non tantum numero ſed etiam ſpecie
diſparantur · quod alia terra · alia aquatilia terrenaq · alia ratio

quaeſtionib. abiicendis

nonum [illegible]
commo[illegible]
tenem & [illegible]
ferentia uero est [illegible]
hominem leonem q· qu[illegible]
leo fur sit quod quidem nec homin[illegible] n animal[illegible] nec leo[illegible]
aferis alius distingit animalibus proprium est qu[illegible]rem aliquam
ab omnium communione discernit utrisus· hoc enim non est ho
mini commune cum ceteris accidendum est quod in aliquo positum
nec parsiuum est nec separari ab eodem potest ut per se possit existere
ut color in corpore in mimo disciplina· A parte uero argumentum
non ad totum probandum ducitur sed ad aliam partem quae contin&
quaestionem· Nec enim probata pars totum probat ut puta si oculus
uidet non ideo totum corpus uid& cum refuteur totum uidere
corpus sed dialecticus iste tractatus est· nunc quae ad modum argu
mentum a parte ad partem sumatur ostendam si pedes si brachia
tueri debemus utiq· diligentius asseruare cuius argumenti loco
incurrere aliquando & alius potest quia minore ad maius dicitur·
Nec tamen ideo principalis argumenti ratio perturbatur quia ge
minari aliquanta argumenta natura permittit hoc pem contin
gere & in figuris sol& de quibus posteaquam obiserit dicendum· fit
nonnumquam & in hoc modo partibus argumentum cum induta
partitionem & propositis partibus pluribus ceteris reputatis
aliquam concludimus partem in quasi quaestio constituta· ut si
dicas equm hunc quem habes aut emisisti aut dono accipisti aut
natus est domi aut furatus est· non aut emisisti nec dono tibi datus
est· neq· natus est domi furatus es igitur a nota uel etymologia
aut greca dicitur sumimus argumentum· si consul est qui con
sulit reipublicae quid aliud tullius fecit cum ad fecit supplicio
coniuratos quo in loco originem uocabuli tantum oportet
attendere· ab his uero quae negotium uidentur attingere
argumenta dicuntur hoc modo· Primum a coniugatis
quae uno nomine propositae principali eius diriua
tione casu aut tempore commutata aliquid ad proba
mus ut si pie & castitas uirtus est quod pie factum est laudari
oportet· constat enim laudabile esse uirtutem qui locus a super
iore hoc differt· Quia aliud est unde nomen impositum fuerit
Et seruatur aliud per cognationem uerbi a alio deflexi argumen
tum sumere· a genere aut cum quod in toto ual& ad speciem

oculos

[illegible] praeuincuari
[illegible] praecipue sicilie
[illegible] est illud quod
[illegible] est argumenta
[illegible] quodtotum diuisione per
genus manet cum partibus distributum ab specie uel a forma duci
tur argumentum ut fidem generalis faciat quaestioni · ut cicero
in philippicis est quam ex acumine uno genus est quod ab specie id est
lege lata a caesare comprobatum est quod item confirmata similib;
quaere acta gracchi leges sempronae proferentur quaere s. illae
cornelieae simili p se ut elena troiam sic ciuibus belli semen fuisti
tem ut saepe homines aegri morbo graui cum aestu febriq· iactan
tur & cetera huiusmodi similitudo contraria est quae a cicerone diffe
rentia nominatur quaere s. inter se diuersa non aduersa ostendit
cum cicero ponit exemplum in uerrem sed uidem fecisse eris
existimandus sicut idem consilio fecisti hoc & in personis ostenditur
& in rebus & in tempore & in locis & alius quae nunc memorare longis
simum est a contrario utrae mors quae ex quibus errentur sic
nam ut illum obiurgesuae quae auxilium dat quid facies illi
qui dederit damnam aut malum cicero si ille consul fuscuarium
meruerit legiones quidquae consulem reliquerunt · a conuinc
tis aut fides petitur cum quae saeculi infirma sunt ea conuincta
cum uertatis assumunt ut quid si accedit ut tenuis antea fuerit
quid si ut auarus quid si ut audax · quid si ut eius quo occisus est
inimicus singula haec quae non sufficiunt · Idcirco congregata
ponuntur a antecedentibus cicero cum ille non dubitauerit
aperire quid cogitet & uos potestis dubitare quid fecerit praeces
sit enim praedictio ubi est argumentum secutum est factum unde
est quaestio · a consequentibus uero conuersim ut quaestio
ante cedentibus sit · argumentum in sequentibus ut si hoc secutum e
illud praecesserit ut si peperit cum uero concubuit exemplum
de uerrinis si finem edicto praetoris ad ferunt kalendae ianuarii
quur non initium quoque nascitur a kalendis ianuariis · a repug
nantibus argumentum cum ostenditur duo sibi coere non posse
uerbi causa aut & parasitus quid sit & ridiculus non sit quae p negatio
nem simul esse non posse praedicuntur hoc modo non & parasitus
est gnato & ridiculus non est eius loci exemplum est in re magis
ipsa quam formam uerborum · Si igitur non modo ate periculo

[illegible]

[illegible]

uisore [illegible]

uel & ad [illegible]

tur · sed nunc fo[illegible]

sed cum obtuade [illegible]

quaerendum cum [illegible]

rentur · sic & uergilius me e fugis ab affectis [illegible]

cum in causa dubitatio est ut factum probet [illegible]

& iam in uita seruabantur in uita factum enim est causa [illegible]

mortis · Illa uero effecta sunt fatuuere uel mori cicero hinc

probat auli hirtii uitam populo carae esse quo dei populus plaudit

hoc est uergilii de generis animo tamor arguit · nam tamor est

causa ut de genere sit animus quod timori se effectum est · a con

paratione maiorum quis dubitet asiculis p & is se pecuniam uerre

cum a marco octauio ligore postulare · uergilius tu potes sit animos

amare in proelia fratres ex hoc utriq · probat & alienus posse quod

minus est · terentius namque mentiri aut fallun stituerit pater

aut audebit tanto magis audebit ceteros animorum comparatione

ut publius scipio pontifex maximus tiberium gracchum medio

criter labefactantem statum reipublicae priuatus interfecit ·

Deinde iungit quaestionem ubi modus est quidam catilinam

orbem terrae caede atq · incendis uastare · c · n · c · p · ex hoc terrem

us loco illud hic paruae consuetudinis causa huius mortem tamfert

familiarter a parium comparatione cicero & si non minus iocundi

atq · illo stressunt hi dies quibus nascimur & in pisonem nihil inter

esse uirum ipse consul in probis contionibus pontio sis legibus rem

publicam uexe & analios uexare patiatur · his igitur breuiter de

monstratis illa quae nomen excogitantur a oratore sed a causa

aut a reis suggeruntur in tribus iudicimus rebus posita sunt in scrip

tura ut tabularum in auctoritate ut testium in necessitate ut tor

mentorum a scripto argumentum petitur cum ad dubiae rei

probationem uel cyrographum uel testamentum transactionis

tabulae recitentur ceteraque huius quae tanta sunt ut exempla

deorum non quaerant · a auctoritate uero ut africanum

dixisse iure caesum esse tiberium gracchum ut eum testimonium

quo uertas nudetur adfertur ut gneum pompeium demisso fru

mento celeriter testem nobis orator induxit · auctoritas igitur

aut iudicantis aut testis est huic parua adiungunt oracula & era

quae id genus · necessitas uero dat fidem ex tormentis aut somno

cup. eum persuadet p ferom

[illegible]

[illegible] f.
[illegible] optimo
[illegible] nam
[illegible] scripturae
[illegible] ita dea quae
[illegible] mentem suam flectat asser
[illegible] ad fidem [illegible] dam haec quaq. pertinere praecipimus.
Conciliant igitur animum p̄sonae cum rei dignitate p̄sonae
[illegible] uel ipsius oratoris aut aduersarii. Auditoris
fere qualem me antea p̄r praebuisti cum huic eidem quaestioni
iudex praeesse tale mihi nobis. & p̄r. hoc tempr. in pertinaci reiuero
ut prodeiotaro quem ornare antea cuncto cum senatu solebam
prop p̄ & uiseius in nram rempublicam merita oratoris uero cum
de se non superbe sed moderate loquitur quale illud est cū quaes
tor in sicilia fuissem iud. itaq. ex ea prouincia decessissem ut siculus
omnibus. iu. di. m. q. Nom. cm. R. F. UT. C. S. I. U. pamult. N. NU.
& I. P. R. S. F. O. A. R. sed haec plenius in exordiorum praecepti sed disseram.
A aduersario uero p̄sona consiliatio. dum illius iniquitate aut arrogantia
demonstrata nra modestia commendatur. Sed haec posterius in
principii quamquam nunc non orationis partes sed dicendi formas
& faciendae fidei species numeramus quo loco patpatheice quoq.
dictionis attendimus facultatem cuius uis uel in communibus locis
uel in epilogis maxime continetur me primordia quidem apud
ueteres hac animorum p̄motione caruere quod tunc demonstra
bitur cum ordine praecepta tractabimus interim generatim quibus
mentes affectibus incitentur nulla partium definitione signabo.
Commouentur igitur auditores aut miseratione aut odio. aut in
uidia. aut metu. aut spe. aut ira ceterisq. similibus miseratione
cum calamitates alicuius magno dolore tractamus cū iniquitate
temporis uel periculi magnitudinem memoramus sitin septi
mauerrinarum partes huiquo iu. d. ia. i. l. p. m. a. q. m. p. a. N.
o. s. car. ab. cons. i. l. ex. q. nihil. ac. nihil. u. f. s. post. sp. e. r. l. ab
odio cum aduersarii factum ueluris bonis ueluudicibus offendatur
exsecrandum ut cum iudicum corruptio doceatur auerre uectari
tem cum in auaritia scelere p̄iurio uos sui similis esse arbitratur.
Invidia est quae quodam liuore in ficta auditores ut est quod ad
tuam ipsius amicitiam ceterorumq. hominum magnorum atq.
nobilium faciliorem aditum istius habet nequitia audacia quam
eius cuiusquam nrm uirtus & integritas. Item istum rebus omnib.
undiq. erepta impune eludentem circumfluere & abundare

[illegible]
gen[illegible]
uero [illegible]
iudicii me[illegible]
uideor mihi [illegible]
gentium subtrauno [illegible]
cumb[illegible]neficia autobsequia p[illegible]
pompeio pollicetur & caelium [illegible] seruitium obstrictum uobis
ac liberis uestris habebitis: ira etiam uehementer [illegible]
exaggerat tullius & exclamat in curia sedere socios catilinae odium
mortis ubi n·c·s·q·r·p·h·ab·inquaurb· uiuimus hic hic s·n·i·num·p·c·
similis alii permiscentur ad fectus quicum ad persuadendum plurimum
ualeant extra causa tamen sunt nec apparere in oratore manifestum
debent nei insidiis iudicem capere non ratione ducere uideatur· his
igitur ad fidem faciendam prudenter inuentis ordo rerum est soci
anda quae pars dispositio uocitantur· quia quid dicendum quo ue
loco quid paenitus omittendum· quomodo etiam & quando & ubi
prudenter inspicimus· Duplex igitur huius partis est ratio autem
naturalis est ordo autoratoris artificio comparatur: naturalis cum
post principium narratio partitio· propositio· argumentatio·
conclusio· epilogusq· consequitur: artificio oratoris cum pmembra
orationis quae dicenda sunt digerimus & hoc ex causae utilitate
non extemporis serie coptamus ut pro milone factum cum quaesti
ones quasdam ante narrationem ut praeiudicia refutare & indicare
quod non ex ordine natu prae sed ex causae utilitate mutant
& pro cornelio primare fuitata sunt crimina quae secuta sunt tri
bunatum· post ad ipsum tribunatum recursus est factus quae
dispositio artificialis ut diximus nominatur· inuenerem aut natu
ralem temporum ordinem· nuit ut primum quaesturam tum
legationem deinde duas & praeturas obiceret & seruata tempo
ratione quamnis causae repugnet utilitas necessario pseqemur
at ubi maiora nequamnis causae repugnet utilitas necessario
pseqemur at ubi maiora quaeq· potissimum & inuidiosiora
purganda sunt abhis sumitur refutationis exordium ut proci
uentio coniecturae partibus expeditis ad praescriptionem legis
accessit ordine uidelicet commutatione sic uentium legis adser
tione defenderet fugere causam diffidentia uideretur· duab·
his officii partibus absolutis elocutionis curae est in mandandis
quae cum constet in singulorum animaduersione uerborum
hoc abeloquentiae nomine separatur quod illa totius operis

[illegible] quoque
[illegible] etiam
[illegible] acuta adqui
[illegible] uerbis lumen appa
[illegible] ipsius decore seruetur;
[illegible] aut proprium aut translatum mutuatum q·
[illegible] sumtue usta praecipua; nam et cu proceres
[illegible] ornamenta uel appetere non auderent
[illegible] uti sitebantur; sed quia uerborum ueterum iam exoleuit usus
non sunt audacius usurpanda illa quae cum aetate mutata sunt; taq·
alucinari et cerritum et caperratum similia quae praeteriente
utemur his quae consuetudo recipiet; nec tamen sordidus nisi cu
rei sententiaeq· uis exigit· ut cum cicero uolens seruile et tati sinuidia
facere aut gurgulionibus ex sectis reliquerunt et urgis plebem
romanam concidere· nec in decore uergilius utanda humilitatis
aut cupiolis chinos prolucernis aut; quod si suaues propria uerba
non habeat nouanda sunt aut alienis utendum; nouantur autem
duobus modis uerba aut quadam fictione aut declinatione prae
sumpta aut duorum quae usitata sint coniunctione conposita;
fiunt maxime cum transferimus sitque ipso et eta qualita
tes esse dixerunt· quod nomen nunquam fuerat in latinis quo et
auribus temperandum et insolentia fugienda quia uti ciceronis
so terem noluit nominare et aut qui salutem dedit· Illud enim
nimis insolens iudebatur; diruatione quoq· fiunt uerba quae gra
matici paragoga nominarunt ut dicimus· florea rura et campiq·
ingentes ossibus albent· quod satis crispa flexione horatius albicant
dicit· his plerumq· grammatice utitur· luc et tullius grandiferas
possessiones dicat et grandiloquos oratores huic diligentiae sub
iungitur translatorum cura uerborum cum res aut sua ñ inue
nit uerba aut cum uolumus splendidius aliquid explicari· ergo
aut inopiae aut decoris causa transferre; inopiae cum dicimus
gemmare uitem et luxuriare segetes laetasq· phibemus· desunt
enim propria et commoda aut ad scita· decoris uero ut bellum subi
to exarsit cum potuerit dici extitit· et item possimus ab omnibus
sensibus mutuari ut a oculis luce libertatis et odor legum et silent
leges inter arma et aguste nomen dulce libertatis uerum non deb et
haec translatorum alienorumq· uerborum adsectatio sine mode
ratione captari ne longe petita debent esse translata ut sidicas.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
bernaculis [illegible]
praedonum imp[illegible]
utquinmaximus tempo[illegible]
nassem saluamq· importu [illegible]
collegetur contaminatum spiritum [illegible]
haec similiter pluribus uerbis locutus est qua[illegible]
tius autem humilius dicere &· haec translata quodam modo sunt [illegible]
aut ex parte totum aut ex uno partem aut ex uno plures monstrant
aut ex pluribus singula· ex parte totum ut in puppim ferit aut me
his dem parietibus uoce esse tecum pro eadem domo hunc tropum
metonymiam grammatici nominarunt catachresin· &iam greci
quamnos abusionem dicimus ut cum phibemus naturam deorum
pro substantia· Inconiunctis uero uerbis orationis quae contextu
seruandasunt haec ut constructio coagmentata &conclusio perfecta
proueniat &quodam schemate dictio uenustetur· Jam compositi
onis praecepta per curram cuiusutium maximum est hiulcas
&asperas frenos &iam rhotacismos mortacismos labdacismos et eo
pro forā &polysigma non uitare uel cuius lib& litterae assiduita
tem in modum rep&itam ut sale saxa sonabant &casus cassandra
canebat· Momoetacismos est cum uerborum coniunctiom litterae
assiduitate collidit ut sidicas mammam ipsam ama quasi meam
animam labdacismus· ubi·l· plurimum dissonat ut sidicas· sol· &luna
luce luceant albalenilactea· lotacismus ut sidicas iuno iuno iouis
iure irascitur· polysigma ubi·s· littera crebrius gemmatur sosia
insolario soleas sarciebat sua somo eo proferone est cū dicitur oriē
tur &ibi tantatirranne tuli sti dis pro foro non ut siquis dicat persuasi
trices prefugia praefugiatrices atq· inductrices fugres aspere
inter poenae ultimum ultimumq· uerborum maxime uitandae
cuius exemplum est· sidicas phalerasalbatas gratis aut siur& auriga
per lora per flagella per frena hiulcae sunt cum in ea parte quam
diximus similes uocales ac similiter longe conlisam hiatāmq· struc
turam faciant ut siquis dicat suscepisse se liberos secundo homine
&ut tullius pro milo milone at auctoritate plurima armare
quōdquidem artem dissimulans plerumq· app&it uoluntate
uitandum similiter ne in eodem loco tres aut quattuor longas bre
ues q· continue ponamus ne ue innocentissimos uerbos &maxime

[illegible] fiebant nec fine
[illegible] & iam in endecasyllabi
[illegible] abi lucius metellus hic tamen
[illegible] defenditur ceterum in clausu
[illegible] pertur. Animaduertendum aut nec cum simili
[illegible] fugimus bonam clausulam transeamus ut sit meas
dicere et strepitumq. plagarum cum pla longa sit & bonam clausulam
fecerit utrandum & iam eodem loco cacenfaton uel interpositione
uel commutatione uerborum in honesta enim exemplasunt ut ar
rige aures pamphile ut est atq. erepte uirginis brachis enim sor
desci oratio. Utrandi & iam freni qui fiunt exasperrimis litteris
in unum concurrentibus ut est terrentii in hae ira ppol quam paucos
repperias meretricibus fideli seuenire amatatores sira & abhis de
litteris incipientia ut est non fuit istum iudicium iudicii simile iu
dices. & in eadem desinentia ut fortissimorum proximorum fideli
simorumq. sociorum in eodem utio habentur. Item paenitus fugi
endum breues syllabas continuare quam plures ut est illud sereni pe
rita auitaui pedis animula leporis. his breuiter intimatis pedes sunt
asserendi quibus clausale decenter aptentur quos quidem cicero
quadam pmixta confusione perturbat dum dicit modo ditrocheo
concludendum modo paeonem primum probat incipientibus modo
finientibus quarum modo docimium qui constat ex breui duabus
longis breui & longa cuius exemplum posuit amicos tenes. Item
amphimacrum pedem & rursum dactylicum numerum laudat
modo anapesticum modo dithyrambum laudat nec tamen certa
sententia est: ego tamen compendio sic ora pcurram ut in hac silua
quibusdam uidear praeire trambibus in monosyllabis inspiciendu
utrum finalis longa breuis ne sit: si enim longa est praeire debet
trocheus ut est cicero nis non scripta sed nata ex aut debet esse legum
in rep. prima aut equa tamen pendente sensui apta conclusio. at uero
si breuis fuerit monosyllaba iambus aut anapestus antecedat ut est
sallustius fota aut in sola modica & cultibus uarius est. Breuem uero
breuis aut longam longa non sine utriusque ratione sectatur ut sidicas
istare mea est aut contra quod cicero pro ligario non tue patria
priuare quae care & sed ut auis quo duo lunare orator non errore

[illegible]
iambi con[illegible]
iambus ap[illegible]
consuluider[illegible]
ut siquis dicat pa[illegible]
dum est aut ne aut du[illegible]
tur ut siquis dicat pugnare [illegible]
Cauendum etiam ne pirrichius p[illegible]
breues faciat ut siquis dicat p didi bona mea aut [illegible]
ut spondeus sue ut si dicas conquaerentur sua facta au[illegible]
sed et troceus et iambus uel pro iambo post troceum pirrichius
malam clausulam faciunt · hunc enim finem elegia cipentam et ri
tur piter reddit · quid enim interest utrum dicas omnia nempe
uides an uero dicas aspice facta mea · Bene autem ponuntur uel duo trochei
uel trocheus et spondeus in fine clausulae ut siquis dicat haec est bonorum
cuiusmagna cura aut haec sunt quae maxime principes sola curant ·

DE TRISSYLLABIS ·

Trissyllabis clausulam terminantibus lex est si modo eam uelis molliter
fluere ut trocheo praecedente penultimo molossus subsequatur siue
longam habeat nouissimam syllabam siue breuem iurem et rico · ut
illud est tulli mare fluctuantibus laus eiectas · Fit autem pessima clausula
si pro trocheo penultimo spondeum praelocaueris · ut si dicas mare fluc
tuantibus rupes eiectas · item pessima si pro trocheo pirrichium prae
miseris ut si dicas mare fluctuantibus aper eiectus · item mutiosa est
conclusio si nouissimo molosso tonicus minor ponatur post troceum
ut si dicas mare fluctuantibus agitanti sed in hac clausula cauendum
ne pro trocheo penultimo spondeus ponatur · Nam tunc si uolueris
tertiam molossi in mutilum cadis quale incidit cicero cum dicit sit
semel ad incasa capsas amministro · Si autem penultimo trocheo media
molossi solueris pulchram clausulam feceris ut si dicas laus aemiliae
item pro trocheo penultimo pulchra etiam tertia molossi resol
uitur ut si dicas laus aequabile · item si trochei penultimi longa
soluerimus et primam molossi ultimi fit elegans clausula ut est :
Ironia est simulatio in qua aliud uerbis significamus aliud re ipsa
sentimus ut est principium prologorum nouum crimen graecae
paralempsis est praeteritio cum praetermittentes quaedam nihil
omnius dicimus apostrophe est in aliquem directa conuersio
frequens apud ciceronem · ac nobilis figura hoc est cum aliquem
sic conuertimus actionem ut ex eo iudicis doceamus · Diaporesis e.

[illegible] curis gerere animos

: De figuris :

6 primam syllabam breuis fiat · quamuis trocheo fit pmissio · tunc enim heroicis commiscetur ut si dicat · Laus aemiliae ·
Item hoc quae clausula fit si nouissimo molosso ·

[illegible] egando ali
[illegible] rimu est quaestum
[illegible] rogantu una uoce tan
[illegible] pluribus responderi non
[illegible] one bellum geremus quae
[illegible] quis erit qui subuenire uelit cum tam
[illegible] uerimus. Diatyposis est descriptio uel deforma
tio cum rebus personisq. subiectis & formas ipsas & habitus expriimus
ut tullius pro milone si haec nunc gesta audistis facta uidere & is & mi
lone minreda sedentem penulatum cum uxore. Item clodium
cum equo & delectis sulla egredientem & cetera. Antisegoge con
traria inductio haec figura est cum aliquid difficile est & contra
rium conferimus ut cicero de rege ptolomeo difficilis ratio
belligerundi ad plena fidei plena pietatis & cetera.
Diasirmos est eleuatio uel impressio in hac figura laudan
tes quae dicuntur a aduersariis dissoluimus qualis est in mu
renia na totus ille insulpicium locus de iure ciuili. Metastasis est
transmotio quaedam hoc est cum rem a nobis alio transmouemus sed
non ita ut ibi totam causam constituamus alioquin status incipit
esse non figura. hactenus de sententiarum figuris non ad eloquu
tionum figuras transeamus seduolo breuiter memorare quot ge
nera sint eloquutionis quod q. modis ea utendum sit. Est igitur
familiaris omnis narrationis genere quam graeci epimonem lexim
appellant quae ita conectitur ut superiorem eloquutionem
semp proxima consequantur & historiae conue nit &
narrationi & non conuersum neq. circumscrip tum
eloquendi genus desiderat defusum atq. conti nuum
ut illa sunt in miloniana occidi non spurium melum
quod annona eleuandae iacturis & cetera. Est alia quam periodon
graeci appellant quae sententiam quadam circumscriptione
definit atq. determinat quale est in cecinia na si quantum in alo
cis quae de sertis audacia potest tantum in foro iudicis quae impu
dentia ualet & non minus nunc aulus cecina cedere & sextus bucci
impudentiae quantum minuit facunda cessit audaciae quae multis
constat ex membris quae colegraeci dicunt & ex cessis quae com
mota appellant membrum est partorationis ex pluribus uerbis

Metachosis

[illegible]
significant
quoduis signi[illegible]
ferro nenunc equi[illegible]
lena est ipator tui corp[illegible]
lapidator curiae & inuu[illegible]
accensimedici haruspices [illegible]
perhiodos constat ex duobus membris [illegible]
interdum & sex quamuis ex uno membro pute[illegible]
compleri quemmonocolon perhiodon appellant cum sit colon
potuis · Optima igitur oratio fit si nunc ex ambitu perhiodico
nunc ex illa continuatione p p & uae eloquutionis aptetur · non
nulla ut ic aesis interrupta fuerit aliquando colo consociet · differt
autem figura elocutionis a figura sententiae hoc quod sententiae
figura immutato uerborum ordine manere non potest ·
quamuis [illegible] plerumq· fieri potest ut sententiae figura
conuungantur [illegible] cum eloquutionis figura ut ironia quae
figura est [illegible] sententiae epanaphora permisce & ur
quae est eloquutionis · DE FIGURIS ELOQUUTIONIS

Sunt igitur figurae eloquutionis aliae adornandam tantum & quasi
pingendam orationem commodatae quibus nunc utemur · Anti
theton id est compositum ex contrariis cum uerba pugnantia
inter se par ibus suo cibus colliduntur uel paria paribus opponun
tur ut est est ciceronis domus tua id erat a tua habebas pecunia supe
rabat a te gebas ut iudicas in pace adu exandos cuos acerrimos
in bello ad pugnandos hostes inhertisimos sic o colon ex aequatum
mem [illegible] bris quod fuit non in pugnantibus inter se uer
bis [illegible] sed paribus ex equatis ut iudicas classem speciosis
si [illegible] mam & robussimam extruxit exercitum pul
cherri [illegible] mum & fortissimum legit · sociorum maximam
& fidelissimam manum comparuit par sion prope aequatum
haec figura differt a superiore quod ibi omnia membrorum
genera paria sunt numero hic uno uel altero addito in quo uis
loco cetera excurrunt · Omeeoptwton simile casibus nam ex eo
nomen accepit quod cola omnia in eos dem casus cadunt ut est huic
sociosuos criminanti & ad bellum uos cohortanti & omnib· modis
ut in tumultu uestis uiolenti · Omoeote leuton similimodo deter
minatum differt a superiore quod & casu & sono simili postrema

[illegible] est sed ea
[illegible] haec figura repeti
[illegible] gi sed uehementaus re
[illegible] desumus · epanalemsis re
[illegible] quod illa eadem parte orationis
[illegible] aut eroue uerbo mer posito ab hac
[illegible] nis sed prouti libuerit sociata uerbis ut est. non
[illegible] est iam non potest haec libera cuitas esse · anadiplosis est repli
catio · optime cum ea quae in proprie membro postrema ponuntur
in posteriore prima repetuntur ut est illud tere enim negat hanc sibi
cognatam · prosapodosis reddatio rationis · id est cognomen in post
tremaparte membra aut eadem quaeq · cum par sorationus reddi
tur ex quo idem membrum coepit ut si dica fabica lamitate simmu
tare debere respublica · epanaphora relatio quotiens per singula
membra eadem par sorationis repetitur hoc modo uerres calum
niatores apponebat uerres de causa cognoscebat uerres pronunti
abat · antiterophe conuersio haec figura hoc differt a superiore quod
illa ab eadem parte orationis saepius incipitur hic in eadem termi
natur ut est pro fonteio maximus numerus gallia pedratus am
plissimae copiae e gallia equites numero plurimi e gallia · sinploce
conexio nam et incipit sepius a una parte orationis et quotiens in una
atq · eandem desinit ut est quis legem tulit rullius quis decem uiros
quos solutos reauit · idem rullius polyptoton ex pluribus casibus cum
saepius in unum ab eadem parte orationis fiat illa ipsa pars declina
tionibus aut numeris simmutatur p casus ut est senatus iussit senatui
placuit senatum certum est si praecepisse a senatu delectus est · si
non simiaest communio nominis quotiens sino uerbo non satis digni
tatem rei aut magnitudinem demonstramus · ideoq · ad eandem
significationem plura conferimus · Iautologia est eadem plu
ribus uerbis significatio hoc differt a superiore quo ibi singulis
uerbis eadem res in hac plurimis significatur · climax est ascensus
ut est ciceronis pro milone neq · uerose populo solum sed etiam
senatui commisit · neq · senatui modo sed etiam publicis socis et ar
mis neq · his tantum uerum etiam eius potestati cui senatus totam
rem p commiserat · asindeton est solutum ut ademptis coniunc
tionibus quibus uerba aut nomina conectuntur singillatim

[illegible] de simplo hi de simplo
[illegible] cognomen
[illegible] publicas

fauc[illegible]
disum[illegible]
disung[illegible]
occupauit [illegible]
tudine suorum o[illegible]
reumenon inuinctum [illegible]
singulis membris singula [illegible]
musitest quorum ordo a[illegible] so[illegible]
abhorret. hoc enim post tremum ab[illegible]
Pleonasmos est plus necessarium cum uerba qu[illegible]
enuntiandae rei necessaria sed magnitudinis cumulata ut sic[illegible]
antolecum suffecerit nomen dixisse ad amplitudinem adicimus
ille. Eglipsis est detractio contraria superiori figura cum uerbo
aliquo minus dictorem sentiendam potius praeterimus ipsa cele
ritate gratissimi. Haec sunt elocutionis figurae quasi quidem non
oportet uelut studiosae copulatae in unius conceptionis sententia
conglobari. Nunc ordo praecepta memoriae suministrat quae
quidem constat esse naturalem sed arte adiuuari posse non dubium.
Haec autem ars breuibus praeceptis sed magna exercitatione formatur
cuius partis hoc minus est ut non tantum firma uerum etiam celeri
comprachensione res uerbaq. praecipiant. tenenda uero sunt
non ea tantum quae a nobis inuenta sunt. simonides huius rei prae
cepta inuenisse phibetur poeta idemq. philosophus. cum enim
commune locus subito conruisset nec possent propinqui obtritos
internoscere discumbentium ordinem nominaq. memoria
recordante suggessit quo ammonitus intellexit ordinem esse
quum memoriae praecepta conferret. his uero in locis inlustrib.
meditandus est in quibus species rerum sententiarum. quae ima
gines collocandae sunt uelut nuptiarum uelatam flammeo nu
bentem. autem homicidae gladium uel arma detinea. quas species
locus tanquam depositas reddat. nam id quod conscribitur cera
contineatur litteris sic quod memoriae mandatur in loci tanquam
incera paginaq. signatur. Imaginibus uero qualiter rerum
recordatio contineatur sed ut diximus magna exercitatione
res laboremq. conquirit in qua illud obseruari conpertum est
solere ut scribamus ipsi quae facile uolumus retinere. deinde
ut si longiora fuerint quae sunt edescenda diuisa p partes faciliu
in haerescunt tam apponere notas rebus singulis oportebit his quae
uolumus maxime retinere ne uoce magna legenda sunt sed

w. Sed et non quae ubi uersario integendo tractatur sup[illegible].

[illegible] atque
[illegible] in meditan
[illegible] praeseram
[illegible] ionem apud uetere[illegible]
[illegible] uulgo dici non nescio
[illegible] ut ad fidem p suasione
[illegible] at. tuis partes sunt tres uoc
[illegible] ant cultus uel habitus ori accedit. uoc
[illegible] dam scientia modificata seruatur in natura qua
[illegible] uocis aequalitas dispensatur. Scientia uero quomodo cautari s
assequitur & quido portet obseruare bonitas uocis constat clari
tate firmitate suauitate quae omnia nutriuntur cuiu potus cotius
obseruantia praecipueq. ut corpus deambulando moueatur intra
breue spatium reditum maturato quimotus cum digestionem facile
praestat sine dubio purgat & uoce nimia excursio uel longa deambu
lando extenuat ac fatigat. post hanc ambulationem statim nos ad
studia conferamus priusq. quam sit dicendum uocem lectione colo
remus. ne cabinitio clamandum sed tenuium more inchoandum
quae in similem uocem possit efferre. Ad curandam autem uocem pleriq.
p tinere dixerunt ut sedentes paucissima uersus lenta & graui pro
ferant uoce deinde p gradus paulatim erigant sonum p eosdemq.
gradus recolligatur oratio quo sine damno ammurmuriusq. p
uenat. Vultus uero pro sententiae dignitate mutandi sunt. sed
non ita ut histrionibus mos est quore torquendo ridiculos motus
spectantibus praestat. Significandae enim non spectandae sunt ista
quae actio multusq. commendat sed oculorum in hac parte magna
moderatio est quibus hilaritate tum intentione tum minaci
mouentur aspectu nec nimium grauioribus supciliis praemendi
aut petentibus frontem nutandi sunt oculi. quod in pisone tullius
amare utiuperat nec molliusagitandi sunt gesus aut muliebriter
latera deducenda sunt nec iactanda deformiter ceruix nec in illas
hortensi deducatur in lecebras quibus & si uenuste tamen non ui
debatur uti uiriliter ad summam gesus non si oratori tenendus est
quos caene placere uidentur actores manus in contentionibus fusa
porrectus in sermocinatione uel narratione contracta praecipue
quae in hac parte praestandum est ut deceat cuncta quod pruden
tia magis quam ulla praeceptionis huius arte seruatur. Iam nunc
ordo ammonet promissorum ut parte orationis excurram quas

[illegible]
[illegible]
Inmoueri [illegible]
praeparandi [illegible]
quinuero quinq· di[illegible]
exordium narratio pr[illegible]
noscendae causae praep[illegible]
tentum ut docilem ut ben[illegible]
si magnam rem geri si nouam si pu[illegible]
docilem si de causa aliquid strictim quom fi[illegible]
ratur· benuolum autare aut ap sona facimus· Ap sona aut [illegible]
aut iudicium aut aduersariorum anra si quod fauorabile gessimus
commendamus aut si quod obest causae diluimus uel extenuamus
a iudicium si eos nobis uel ex causae ipsius blandimentis uel extrinsecus
conciliamus· A aduersariorum aut per sona tribus modis si eos in
odium si sceleste scrudeles ut doceamus ininuidiam in contemptum
adducimus si sceleste scrudeles ut doceamus ininuidiam si eos impo
tente see monstremus in contemptum uero si humiles· Uerum
exordiorum genera sunt duo principium & insinuatio· principue
quo statim simplicter palamq· conciliamus nobis auditores· insinu
atio autem insidioso exordio iudicem circumscribimus in quo commodi
sunt quattuor· primus cu res ipsa mala est· alterum aduersum nos
iudex aliquid contraria opinatione praesumpsit aut fatigatus est
aut adclamatio uel inrisio ulla interuenit ante cuncta discutiendu
quae sit forma materiae· Nam sunt quinq· honesta turpis· dubia
humilis· obscura si honesta est aut principio nonutendum aut ampli
ficatione exordium concludendum· si turpis insinuatione utendu
si dubia benuolus faciendus auditor· si humilis attentus· si obscura
docilis· Insinuatio uero quattuor modis explicatur cum aut p sona
rei subiectione mutamus aut rem p sona aut rem re aut persona
p sona· Nam si in causam ter & ricasagendum est rem potius iudicab·
spectandam esse dicimus· Aut si liberti aliquius uel clients agat
personam patroni non huius considerandam ee ammoneamus
atq· ceteraa· utiauero exordium ista sunt uulgare quod in omns
causas cadere potest commune quo & iam aduersarius uti potest
contrarium quomelius aduersarius uter & ur ad fectatum quod aut
uerbis inusitatis aut rebus externis profertur supuacuu quod neq·
attentum neq· docilem neq· benuolum facit auditore· fugiendu
praeterea satis longum est obscurum· DE NARRATIONE

[illegible] rerū gestarū
[illegible] sunt res sic lucida
[illegible] uocantur · lucida est
[illegible] narrationibus sinon langui
[illegible] ad fectate & quasi
[illegible] sinon ultra quam res exigit
[illegible] seruo · Narrationem aliae sunt causae & negotia
[illegible] res ipsius causae sunt sine quibus res quae agitur
intelligi non potest incidentes quae aut probationes gratia aut ex
empli aut agendi aut inuidiae aut uoluptatis extrinsecus afferun
tur · nonnulli quinq · species narrationis esse dixerunt ut theodo
rus byzantius graece discernit : ΠΡΩΔΕΓΗΣΙΝ ΥΠΟΔΙ
ΝΓΗΣΙΝ · ΠΑΡΑΔΕΙΗΓΥΣΙΝ · ΙΝΠΑΝΑΔΕΙΝΓΣΗΣΙΝ · ΚΑΤΑ
ΕΙΝΓΗΣΙΝ · Narrationis etiam elementa sunt sex persona causa
locus tempus materia res · item narrationum aliae continuae aliae
parales uocantur continuae quae per eiusdem contextu sine ulla inter
ruptione dicuntur · parales quae uel argumentum uel digressio
aliqua interponitur · narramus autem modis sex augentes aliquid
aut tenuantes praetereuntes aut monentes docentes gratiam uel
inuidiam comparantes · post narrationem quidem digressi one
quam parabasin uocant oportet adiungere quoue lineamus
iudice sue lde lenimus · sed qm par orationis non est & non semper
arripiendae est eam placuit praeterire · DE PROPOSITIONE ·
Praepositio autem ita est aut aduersariorum aut communis · ita ut
caedem obicio aduersariorum caedem me fecisse dicit communis
ut erigitur nrm caedem ammiserit · quaeritur propositionis
aut principalium quaestionum sunt aut incidendum aut simpli
ces aut coniunctae · Simplex est luxoriali coniuncta aut luxuriali
aut mer & ricem amas · coniunctae autem p partitionem maxime pro
ponuntur quae duplicitter fiunt · aut enim simpliciter quid dicti
ri sumus ostendimus aut ante quid nobiscum aduersario conueniat
quid in dubium uocetur edicimus propositiones aut nudae sunt
aut rationes subiecta nudae ut ad fectasti tirannidem · ratione
subiecta ad fectasti tirannidem arma enim domi habes · omnes aut
sumuntur aut simpliciter aut per inductionem ut si superioris
meminimus & sequente introducimus ut si dicas quoniam docu

ipsius

& inquit ut amas

9 Simplices ut si dicas p dominum. Per inductionem

DE NARRATIONE

cia
occisione
simus ad alter
ut sic dicas nunc
negari docebo de p dic
Partitio est quae ordine
pro quintio negamus
praetoris & primo sic incip
proscriptionis huic subiecit nec ex edicto poss
tremium nec possessa esse haec inquitria cum doc
animadvertis corpus totius orationis haec liniamenta diges
tum esse · talis autem debet esse partitio ut singulae partes eius
plurimas quaestiones in se contineant · Nam si fuerint & per inci
dentes quaes ti uncula diriuata onerabitur ipsa partitio & ec
hoc rebus iudices rerum capiam fugiendam · ideo & tullius in cade
quintiana sic partitus est ut singula capita plures quaestionum
articulos continerent · & enim primum illud non fuisse causa
postulandae proscriptionis iude quanta contineat pecunia
debita sexto neuio non fuerit & alter agi oportuerit · quod quin
tio sua dimonium non deseruerit secundum quem ex edicto pos
sidere non potuerit quod & procuratorem habuerit & absens
defensus sit & non latitauerit & ceteri creditores quieti sint
& quod ante missum sit ut fundo communi expellerentur quam
proscriptio eius imperaretur & quia uide ut ita sit electus contra
quam praetor iusserit · His igitur manifestum est intra partione
quaestiones esse ponendas quae in executione sint de uulgandae
ut iudex & nobis attentius fiat & promissorum copia grauetur ·
Illud etiam inspiciendum quae nobiscum diuersa parte conue
niant quae in controuersiam deuocentur · & ea quae conuen
iunt tunc enumeranda sin obis prosint ut cicero pro marco
tullio aut damnum passum esse marcum tullium conuenit
mihi cum aduersario utrorum iuribus armatis rem iestam esse non
inficiantur a familia p · fabii · commissam negare non audent
iam dolo malo factam sit ambigitur · uide ergo hic in partitione a con
cessis dicisse quod sibi proderat

DE ARGUMENTATIONE

Argumentatio est eloquio qua argumenta ipsa uerbis exsequi
mur · argumenta uero quibus causa probatur · argumentatio
diuidetur in duas partes · in confirmatio nem & repraehensione

[illegible] acausi
[illegible] odecimatuo
[illegible] circumstantias qui
[illegible] minore admaius apro
[illegible] pellatione abinitio ad
[illegible] abinitio uel consumma
[illegible] maius species sunt quinq· ex
[illegible] magis idest uersimile quod deco
[illegible] dunt quidam & apologos usus sunt aesopi· ergo
[illegible] ex equar quisunt adissimilia paria contrario per
prostationem & negationem adaliquid quod figuratur casibus
quatuor· genitiuo· dativo· accusativo· ablativo· abinter se con
lidentibus habitionem & amisionem amaiore adminus aminore
admaius apraecedenti abeo quod simile est uel aconiunctis aconsequentibus· Postrem loci sunt duo abeuentii & aiudicato· sunt
& alii loci apotessin zugias idest aconiunctione siue aconiugatis
quod quasi iunctum psonae qualitati utqui eum qui hostilia
sentiat hostem esse dicamus· item qualitate ut si iracunde fecit
sine ratione fecerit aquantitate ut si seruus est eodem modo
factum sit aconiunctis est· APOTONITO CEOCKAICYNEETON·
ut fasces & toga sella curulis magistratuum ornamenta sunt· item
partitionem idest diresin pomnes circumstantias idest cum
partimur per personas tempora & cetera quae uariant & as grata
discriminat· In artificialia artificia diuiduntur in praeiudicia· in rumores· in tormenta in tabulas iusiurandum in testes
quae similiter quemadmodum & artificialia tractat orator·
In argumentis autem cauendum est ne in aliqua parte nobis nocent ne inter se discrepent ne uulgaria sint ne cum aduersario
communia ne alter rep & ita aut supra dignitatem causae aut
infra dignitatem· De confirmatione breuiter memorauimus
nunc repraehensionis praecepta uideamus· repraehenditur
enim actio aduersarii aut rem arguendum cum aut totum argumentum aut partes eius contra facere monstrauimus aut repugnando cum docemus falsa esse probeis assumptaue ex his non
officia ut compensandum· si contra argumentum quod aduersum nos est aliud opponamus· DE QUAESTIONIBUS·
Quaestionum duo sunt genera dicitur enim proegumenos quae
a nobis inducitur ut confirmetur ab aduersario aut quae inferatur

aut
conuu
aut per p
multiformes
ones in hoc genere
nem aut per concessionem
aut per adiectionem
aut per dissimulatam p
structam aut per partitam aut per
onis aut responsionis aut per inuersionem
quaestionem tractamus quae secunda est dein quae prima
quaestionem quam aduersarii tulerint his demmodis refutare
possumus & adicere solemus cum aliquid autobscurae aduersa
rius posuerit uitandi potius causa dixerint quam probandi aut
cum gradum facimus ratae propositionis aut cum aduersarii pro
positionem in ratam partem conuertimus quam peristrophen
uocamus aut cum secunda proposita quaestionem primam tracta
mus & hoc faciendum uel cum elegantiam uariandi sectamus
uel cum prima quaestio aduersus nos ualde fiat & non est in primo
loco ponenda: in hypophora cauendum est ne plene & copiose
ponatur quamquam aliquando irridendi aduersarii causa
de quo nulla quaestio quae est exageranda a nobis est ut quod
discrepat ostendamus. hypophorae tribus modis imminu
untur adiectione uerborum immutatione detractatione.
hypophora est autem intentio aduersae partis antipophora respon
sio eius. anacephaleosis est uelut a capite causae breuis repetitio
quaestionum. anacephaleosi non semper utendum est sed
quando aut partitionem fecimus aut quando in multas quaesti
ones causa processit tamen ut summam cuiusq. non partes
partium retexamus quaquidem utemur etiam in alia parte
orationis cum iudicis memoria fortasse succumbet quae res
tunc epimerismos uocatur anacephaleosis tamen nulla
pars orationis est sed epilogi quaedam portio. epilogus
enim tres partes habet enumerationem praedictam indigna
tionem quam dinosin dicimus miserationem quam ictosin
uel eleos memoramus. sed hi nosis ex locis argumentorum
nam his non tantum res probamus uerum etiam augemus.
sed con quaestio id est miseratio his locis argumentorum
sumitur quibus et indignatio peroratione tamen non in

[illegible] seruan
[illegible] dimittem!
[illegible] sarius irascitur
[illegible] tione commotus
[illegible] adcerminari coeum
[illegible] o conspecta asserta
[illegible] n fiducia promptiore
[illegible] culata cum sontu · nihil enim
[illegible] ciebat sororum se consortio sociatq · pmiscuit ·

[illegible] DEMUM QUACIS TERMINATA PAGINAE
ASSERTA CURSIM QUAETAMEN UOLUMINIS
UIXUMBILICUM MULTA OPERTUM FASCEA
TURGORE PINGUIS INSUITRUBELLULUM
QUISI PROBATURET CARET FASTIDIO
NONNULLA PROMET QUAE NON UELLATE XUIT
DEDITAQUE FIENTQUE UETUSTAS PRAETERIT
SIN SANNATI FINARISSIMUM TORSERIS
PIGEBIT ARMA HORRUISSE CAELITES
FORMIDINISQUE TUNC LOCUS MOUEBITUR
SILUANE FALCEM CUMPETIS SATURNIAM
ATTURECLAMANS RETHORUM SACRUM TUBA
CLANGORE UERSO TULLIANA PERCREPANS
INCASTRA ABIBIS QUO NEGO SORINUIDENS
NEC LIBORATE RTES EQUATUR PRAECLUEM ·

MARTIANI MINNEI FELICIS CAPELLAE
DE ARTE RETHORICA LIBER V · EXPLICIT ·

VIRGO
AETHE
INGENIUM
ARDOR DOCTRIN
QUAE FACIS ARBITR
ACRATIONIS APEX DIVUN
ULTRA TERGA MEANS RA
CELSIOR UNA IOVE FLAM
ET TACIN NUMERIS PRIOR IGN
QUAM DOCTO ASSIMULANT HABITU QUIA GRA
HIC NAM TERGEMINAE RUTILANT DE VERTICE CRIS
QUOD DUX SANGUINE PRAESULQ: CORUSCA VELLO
VEL TIBI QUOD FULGET RAPITURQUE TRIANGULUS IGNIS
HINC TIBI DANT CLIPEUM SAPIENTIA QUOD REGAT ORBEM
VEL RATIONIS OPEM QUOD SPUMEA PROELIA POSCANT
ASTA ETIAM VIBRANS PENETRALE MONSTRAT ACUMEN
LINFA SEU MAGIS EST ET SCUTUM CIRCULUS AMBIT
HINC NAM VERNI COMAE FRONDENTI TIBI MUNERA LIBAE
ARTES CURA VIGIL PERTE QUOD DISCAT OLIVO
GLAUCAM DANT VOLUCREM QUOD LUMINE CONCOLOR IGNIES

IUQUE IGNIS FLOS ESCLUIS SET CLAUCOPIS ATHENAE
AN MAGE NOCTI VIDET TIBI TRADITUR ALITIS USUS
QUOD VIGIL INSOMNES DUCAT COLLERTIA CURAS
PECTORE SAXIFICAM DICUNT HORRERE MEDUSAM
QUOD PAVIDUM STUPIDET SAPIENS SOLLERTIA VULGUM
ARCIBUS URBANIS VETERES TIBI TEMPLA SACRARUNT
QUOD RATIO AMPLIFICET QUOQUE EST LATIOR URBES
HINC DE PATRE FERUNT SINE MATRIS FOEDERE NATAM
PROVIDA CONSILIUM QUOD NESCIT CURIA MATRUM
CONSULTISQ: VIRUM PRAESIS HINC DICTA VIRAGO
O SACRA DOCTARUM PRUDENTIA FONTIGENARUM
SOLANQUEM COMPLENS MUSIS MENS OMNIBUS UNA
DEPRECOR AD PROPRIUM DIGNATA ILLABERE MUNUS
INSPIRANS NOBIS GRAIAS LATIARITERARTES

Agrabi habeo quae dua persoluensq: perpetes debebo gratias op
tatissfulcida dignari sannuere nos coueneror q: quo duudi pa
rent: Deniq: iam ingressura artis obsequio electissime feminarū
quae decentem quandam atq: hralim pulueris resp sonae colorātu

[illegible] gerem
[illegible] fa
[illegible] uocabunda
[illegible] quantumq·
[illegible] perdidisti dispendiaq·
[illegible] uero quitor gimnasiorū
[illegible] mnonagnoscis saltum
[illegible] sultum senatus tabulaq·
[illegible] ciliandaconsortia procu ad facu
[illegible] ne tunc eam noscere potuisti sed quia nunc
[illegible] midinum sapis praeseruamq· ex illo quo de suatio curaq·
districtior tibi forensis tabulationis pastibus inligata acie mindus
triae melioris obtudit amisisse mihi uideris & huius matroniae
memoriam & iam eiusdem germanam uoluisse senescere · illanaq·
pariliquam accinctam cenis officio pedia uocitatur femina ad
modum locuples & quae illas cerocesias dariasq· praesuso pesgestasq·
despiciat haec utpote talentorum conscia in omnium rara congres
sus nec uiquam facile primores saltim uultus supba committens
plerumq· tamen adhesit arristaq· pauperibus magisq· illis quos
aut pedibus nudos aut in tonso crine hispidos aut sordendi conspe
xit pallio semitectos: denique simarcum terrentium paucosq·
romuleos excipias consulares nullus prorsus erit cuius ista limen
intrare · uide igitur utriq· feminae quam infit fastuosa cen
sura tamen utraq· mercurialis ministrae quae uenia & officio prae
parentur · illud quippe quod gerulae detulerunt abacus nuncu
patur res depinguendis designandisq· opportuna formis quippe
ibi uel lineares ductus uel circulares flexus uel triangulares
arraduntur amfractus · hic totum potest ambitum & circos
formare mundi elementorum facies ipsamq· profunditatem
adumbrare telluris: uidebis hic depingui quicquid uerbis sur
sum nonualeas explicare · nimirum inquaista quae uenia ap
pellen polrcitumq· transcendit ita quippe memoratur posse
omnia effigiare ut labirintus dedalus eam credendus sit genuisse
& cum dicto proposito quandam feminam luculentam radiu dextera
altera spheram solidam gestantem amictamq· leuorum sum peplo
in quo siderum magnitudines & meatus circulorum mensurae
conexionesq· uel formae umbra & iam telluris in caelum quoque
puenens uel lunae orbes ac solis aurato caligantimuri code colo
ran sinter sidera uidebatur · ipsum uero uernantis a & hrae sa

62

crebr
numere
rumq· for
peragendae
uiatrix infatigat
licet quot stadiae terr
tos permensa sit instru
maiestate contacta ad
spectans camerae exteriori forma
tia properauit·

CONSITITIATIONI TOS PECTANS STELLANTIA VISU
ET DECUIT CRINI PULVERE IQUE PEDES
IPSA ETIAM LEVAS PHERA FULGEBAT HONORA
ASSIMILIS MUNDO SIDERIBUSQUE FUIT
NAM GLOBUS ET CIRCI TONAE QUE AC FULGIDA SIGNA
NEXARE CURREBANT ARTE LOCATA PARI
TELLUS QUE RAPIDUM CONSISTENS SUSCIPIT ORBEM
PUNCTI INSTAR MEDIO HAESERAT UNA LOCO
HANC TENERET TUTREIS CIRCUM VOLITABILIS AURIS
AER COMPLECTES IMBRIFICA BATA QUIS
QUAE TAMEN IMMENSO QUO CINGITUR ILLA PROFUNDO
INTERRIGATAM ARMORE TELLUS ERAT
TEXERAT EXTERIOR QUI FULGIT CIRCULUS ORBIS
AETHERIS ASTRIFICO LUMINA MULTA PEPLO
HIC NITIDUS RUTILUM TITAN SUCCENDERAT ORBEM
MOX QUE IMITATA PIUM LACTEA LUNA DIEM
SIC IGITUR FURVAE OCULOS PLENDESCERE NOCTIS
CERNERE EXAURO UT SACRA FLAMMA MICAT
SIC CYPRIS OCEANI PERFUSO SIDERE LYMPHIS
LUCIFER OANNUERAT LUMINATO TAS UO
OMNIA COMPAR HABET PARIBUS SUB LEGIBUS ORDO
NEC MINUS HAEC MIRA EST QUAM DOMUS ALTA DEUM
HANC MUNDO ASSIMILEM STUPUIT TRINA CRIATELLUS
ARCHIDEMIA ASTRIFICANTE MANU
OFFLIX CURAE TMENTIS PRUDENTIA MAIOR
CORPORE SUB NRO AEQUIPERASSE IOVEM·

modeu

Tandem igitur reglutinatis abacchrae interlubrutis ammira
tione luminibus decenti conlustrandis uos conspectans que censura
cum omnibus reuerenda uenerabili dignitate & magistra

[illegible]
[illegible]
[illegible]rismam
[illegible]mmouenssic
[illegible]nspicata eocideq·
[illegible]spotuerim subro
[illegible]sertorum autprofun
[illegible]obiscumquia &cr̃llenuū
[illegible]tuum modo facultate
[illegible]icissant quae &iam ipsos [illegible]
[illegible]re accidit romuleis utpotero uocibus intima
[illegible]ep[illegible] uocabulum mei promendatione indecenter exqualen
tor peragatrix caelicolarum auratam curiam &instinctam
cr̃lindris gemmantibus pauimentum rurali respersura puluere
credar intrasse · Geom&ria dicor quodq̃ metatam crebro am
mensam q· tellurem eiusq· figuram magnitudinē locū partis
&stadia possim suiationibus explicare · neq· ullas sit in toto terre
diuersitate partitio quam non memoris cursu descriptionis ab
soluam quo dicto qm̃ fuerant in deorum senatu quaplures qui
neq· torter risessent neq· ipsium quam dicerent se calcasse
tullerem ipse &iam iuppiter curiosius totius terrae latebras
uell& exquirere credo ne cubi decentes puellas isto quoq· saecu
lo hisuersi formis &iam cupitor audir& · Hoc igitur promere
geometria primum iub&ur accedemus cetera adstruendae prae
cepta artis aperire tum illa formatio totius terrae non planam ut
aestimant possitionique eam disci diffusioris assimulant neq·
concauam ut aliqui discendere imbrem dixere telluris ingre
mium sed rotundam globosam &iam sicut secundus dice arcus
asseuerat · Namq· ortus obtusq· siderum non diuersus p terrae
elatione uel inclinationibus haber&ur sip plana diffusis mun
danae constitutionis operibus uno eodemq· tempore supraterr
as &aequoranteus sent autem si emersis solis exortus concauus
subductioris terrae latebris abder&ur · sed qm̃ posterior assertio
mage dispiciabilis opinationis cassae utilitate tenuatur illam
priorem cui &iam phisicus anaxagoras accessit praestat exigere
quamuis nonnullas credatur astruere rationes quippe dicit
planam terram ortu occasuue solis aut lunae perspicue com
probari quimox primi luminis fulgore emersere confestim
ad obtutis nr̃os directis lineis dirigunt quod magis indubita
bilis probamenti fi& si in litore consistentes obstacula montium

emen
tenebra
cet nosq·ubip
accendit lumin
interstitus horin
risue lapparerent cert
conuersio suprauertcen
aegiptumq· confinem ignoc
cum canopum ac berenices crinem· stellas
scirthia galliaeq· atq· ipsa prorsum non cerna
antarticis terris conspicuae ac praeintentes & uelut p pendicu
capitibus suspectentur· In alexandria etiam canopos quarte parte
interstitu signilis ultra aterra semineat trionesq· geminos uide
ue xa non cernat cum in arabia nouembri mense sub nocta auspicio
helice non conspecta secunda uigilia prospectetur· In meroe sol
stitio tantum exiguaq· breuitate conspicitur ubi circa ortum
arcturi cum die nascitur quae tem in india pata autano portu pri
mata tantum parte nocta aspicitur in qua etiam in malco monte quin
decim tantum diebus annui suidetur· Quisigitur dubitet & globi
deuexioris oppositu alia inconspicua ferat atq· alia uelut sphaerae
curuationibus eminere additur ad fidem globi rotundioris am
bigentibus asserendum quod solis lunaeq· deliquia in occasu facta
orientis incalae non uiderunt tremq· in ortu si accedant a tota
brittania atq· occasiuis regionibus ignorantur & iam in medis
plerumq· regionibus horarum diuersitatibus uariantur sicut
in magni alexandri uictoria lunam noctis secunda defecisse seruius
nobilis in arabia nuntiauit· quod in sicilia in exortus primi splen
dore conspectum alpiano & fonteio consulibus undecimo kalendis
maias defectus solis fuit quin campania die septima uisus in argu
mentae eiusdem diei undecima comprobatur quod factum est
utiq· sphaerae circuitu moras p inflexus rotunditatis sub inde
uariante· Deniq· ipsa uasa quae oris picaue lorologia memoran
tur pro locorum diuersitatibus immutata componunt alioque
gnomone ultra quingenta stadia discernuntur umbris pro locorū
autelationibus celsis aut inclinationibus infirmatis· Hinc est
quod in meroe longissimus dies dodecimae quinoctiales horas
& alterius besem secta alexandriae quatuordecim in italia
quindecim equinoctiales horas quindecim in brittania decem
& septem· Solstitia aliuero tempore cum caeliuertacem sol in

[illegible] quod
[illegible] diuersi
[illegible] habendam
[illegible] granditate sor
[illegible] duocentis quinqua
[illegible] tene doctissimo gnomo
[illegible] dicuntur rotunda ex
[illegible] stilum in medio fundito sti pro certa
[illegible] gnomon appellatur cuius umbrae pro
[illegible] ri sui aestimatione demensa uires quiter
[illegible] culi duplicis modum reddidit eratosthenes uero ab su
ene admeroen pmensores regios ptholomei certus de stadiorum
numero redditus quotaq· portio telluris esset aduertens multipli
cansq· pro partium ratione circulum mensuramq· terrae incunc
tanter quod milibus stadiorum ambiretur absolutt compertaest
terrae breuitate rationabili magnitudo locus eiusdem ac positio
doceatur quam in medio imoq· mundi immobilem stare multipli
cibus monstrantur assertis quae sibi ante constitutionem mundi in
eodem loco fuerit ex quo mouerinon potuit accedit hunc diuulsis
a confusione primae commixtionis elementis undarum immensa
& uolubilis latitudo eris q· altius undiq· se circa terrae stationem
diffusus artare & medium q· fecerit quotere sa uolubilis circum
dusit siue quod sphaera efficitur imum omne quod medium est
dum paribus ab extimae rotunditatis ambitu lineis quicquid ear
sustinet & consistatur · Imum uero iam necesse est sui extremitate
consistere quia inferius quod decidat non est omnia etiam pondera
in ade sup cadunt ut imber grando nix fulgora atq· ipse quin
etiam spenta praecipitatur oceanos & fluenta latentia quae fundo
uoluuntur in imo · Unde sigitur eam quae unda suncta q· sustentat
artatam ex omnibus nihil subicere quo secedat · medio igitur cre
dendae est qua postrema quod praesertim aequinoctialis temporis
inter stitia manifestant · Nam praesorarum metastamante meri
dialium quam etiam postremarum & tam diei quam noctis orolo
gia manifestant quo documento clarum est tantundem undiq·
succus ab terris abesse caelum · quod item duobus circulis edoce
tur solstitia & brumali · nam utiq· quantum inter stitii dies hab&
cum caeli culmina sole latius inlustrat tantum spatii longior nox
cum sol in brumam deciens repraesentat item q· quicquid sin
gula signa zodiaci inter capidines loci contulerint tantundem

sole [illegible]
sumpr[illegible]
lurem · qu[illegible]
permens[illegible]
fascea dico pro[illegible]
peries multa contra[illegible]
axiutriq· confines algo[illegible]
sertionis causas prouinsin[illegible]
misatq· anelis ardoribus orridata prop[illegible]
amburit accesus· Aliae autem duae utrales
habitatione animalibus indulserunt· quaequi[illegible]
ditatem telluris incuruae tam super numenis phi[illegible]
feriusambierunt · namutriq· terras duas sibi partes semicirculorum
quadam diuersitate dispexit idest unam habet supnatam quanos
habitamus & ambit oceanus & aliam infernatem sed haec superior
initium habet a solari ortu illa incoata lucis occasu quem circulum
graecori zonam perhibent· uerum quaillae zonae uolubilita
tem utriusq· partes includunt decem utriq· circulo suo faciunt
regiones equibus haec quae a nobis habitatur est una atq· ad aqui
lonem uersus & septemtriones ascendit alteraq· contrario ad
meridiem atq· austrum fertur quam habitare illi aestimantur
quiuocantur ANTOIKOI· similiter ex infernatibus duae sed hi
quinobis obuersi antipodes memorantur quicontraillos quos
ANTIKOYC· diximus ANTIKONEC· appellantur sed nos cum
illis diuersitas temporum uelut quadam contrarietate discri
minat· nam cum estate torremur illi frigore contrahuntur
nam cum hic ueer pubescit florentibus partis illic e domita aestas
temporibus autumnascit hic bruma solstitium illi cappar & nobis
arcto lumina spectare pmissum illis pentus denegatum· anti
podes aut nri unum nobiscum tractum pferunt hiemis & fla
grantiam communis estatis sed noctem diuersam diesq· contra
rios lic & estate grandes dies prolixasq· noctes nobisq· septentrio
conspicabilis latet sine fine · Jta & iam his qui ANTOIKOI· uocan
tur antipedes sui quattuor anni tempora nouere communia
ac populum quiest ad austrum antipodibus suis nobisq· pentus
ignorantum soli suscipiunt · Quia autem in media fascea sunt his coti
die ortus occasuq· mutantur & sicut aquos solet his citius exoriur
tarduisq· mersatur · Equinoctiali autem tempore & oriens & occi
dens similiter apparebit · neq· ullaastra sunt quae illorum obtutib·
denegentur & quae una illis oriuntur simul ueniunt in occasum

[illegible] uidi
[illegible] easdem tran
[illegible] illos ingerducat
[illegible] hiemem & se
[illegible] eorum antipodibus
[illegible] quas faceas item dixi
[illegible] ustatur altera transaustri
[illegible] antipodas propias non habent
[illegible] ariata fuunt habitationes antipodae nul
[illegible] osq· plan & ius utrimq· nouerunt quaequidem
[illegible] punt eunt sed de medio lateris oriuntur· Stellae
& iam fixae caeli exuidentur mensibus sex uidem non apparent
ortibusq· circulus aequinoctialis illis est senaq· ex zoziaco signa
conspiciunt· Deniq· sex mensibus dies noctesq· patiuntur ututriq·
prolixisq· terminis supra uerticem uideantur· sed haec prior sep
tentrionis altera canopi stellae inlustrata fulgore ceteranonno
uerunt· quarum regionum habitus prodidit doctissimus pitago
ras sed ego ipsa per aga rauinequam ibi ignorauide & ur portio sup
esse telluris cuius terrae totius habitus omnis plenusq· circuitus
uiromanorum dimensione pcenseam quicquid stadiorum suppu
tatione memorauit est in milibus passuum trecentes & quindecies
centena quo loco non puto transeunda opinationem ptolomei in
geographicoopere memoratam· Idem quippe zoziaci tractum
omnemq· complexum trecentis sexaginta caeli partibus secat
quas singulas in telluris centum taae estimat puenire utuniuis
partis latitudo istic quingentorum stadiorum mensura tendatur.
singula uero stadia centum uiginti quinq· passibus explicata quae
octo mille nos passos absoluunt· unde quinquaginta stadia quae
sunt partis uniuis milia passuum colligunt sexaginta duo passusq·
uerum illa stadia quinquaginta trecenties sexagies complicata
faciunt ducenties uiciies quinquiescentena hoc de totius terrae
globo oportuit intimari· Ceterum eius longitudo ab ortu ad oc
casum hoc est ab ipsius indie extremitate usq· ad herculis columnas
gradibus sacrata octies quinquiescentena septuaginta septem
milia sunt sicut & iam artemidoris auctor asseruit· nam isidorus
nonagies octies dicit & decem & octo milia uerum artemidorus di
mensioni praedicae dicit quicquid a gradibus procurrit nasi per
spinam frontem circuitu sacri promontorii aliud finale promon
torium quod cartabrum memoratur procedere dicit terram

[illegible] mil. ccc. nonagies octies q· sexcent. ex quib. milia passuum colligit. pro stadiorum p̄dicta fuerunt.

in[illegible]
sior po[illegible]
eius quo se[illegible]
randum urbe[illegible]
milia inde proxi[illegible]
rodum afri paleam i[illegible]
inde lybeum siciliae &c[illegible]
milia quae mensura unu[illegible] ab[illegible]
septuaginta octo milia potest item alia[illegible]
per pangemeu fratemq· fluuium cappado[illegible]
pelagus & laconicum mare· Jtemq· per sinus [illegible]
leucadam corcyram acroceraunia mbrundisium r[illegible] per [illegible]
liam per pyreneos & iam monte sinoceanum uersperinum spaniae
oram traiectumq· per gades & omnis mensura attestante artem
idoro assertionibus meis habet milia octogies sexies octo ginta quinq·
habet is longitudinem multiplicter memoratam· Latitudo autem
eius meridiano situ in septentrionis caput plurimum minor est
nam utriq· intemperantiae ris nimietate contrahitur eo accedit
quod a septentrionis plaga armatarum gens copiosaq· barbaries
accessum indagandae dimensionis excludit· attamen quicquid intre
pida per meare queuit excursio cursio competenter ammensum
reperta q· latitudo habilis terrae pene dimidio minor quadrin
taest collegisse longitudo· nam colligitur in quinquagies quater
centena sexaginta duo milia quippe altore & iopici oceani quiha
bitabilis primum est ad meroen inde alexandriam rodum gnidum
coum samum chium mitylenen tenedum sigeumq· promontorium
ostonti carambim promontorium osmeo tidis hostium tanais
praedicta dimensio comprobatur· Quicquidem cursus si per maria
transeatur in compendium dicit milia sexcenta septuaginta octo
hucusq· comptum progressum artem idorus asseuerat sed isidorus
adiecit duodecies quinquaginta usq· ad tylen ultimam tendi·
quae quidem opinatio mihi uidetur incerta· nam ipsi tantum de
latitudinis inesse dico quantum longitudinis comprehensum·
Neq· enim cum rotundum telluris orbem a fructio superior ratioq·
monstrare & impar latus globo poterit prouenire sed supradicti
scriptores habitabilem dixere tellurem· Rotunditatis autem ipsius
cir extima circumfusus ambit oceanus sicut nauigatus uniuersq· com
probatur· nam a gadibus per spaniae gallarumq· flexum occidenta
lis plaga omnis odieq· nauigatur· Dum autem diuus augustus classe
germaniam circumire & septentrionalem totum permeare

[illegible] pro
[illegible]sq· pene
[illegible]rsquae
[illegible]adum sele
[illegible]dem sinus habetur
[illegible] abipsistaq· colum
[illegible]ae usq· in arabicu senu
[illegible] plurimi asseueratur ex
[illegible] partem magni alexandri sulcauere
[illegible]co sinu constituto gaio caesare augusti
[illegible]n naufragium & eiectae fragmentorum
[illegible]que [illegible]ere· tae manniodum punicum florere & imperium
maurianiae circuitu hac dehinc meridiani flexu excursu in arabie
terminos prolixa admodum nauigatione puenit cornelius auctor
adfirmat quendam eudoxium fugientem regis insidias sex arabia
ingaditana puenisse refugia caelius antipater se hominem uidisse
confirmat quine gutationis ardore in aethiopiam ex spania naui
gasse· Idem cornelius post captas indos per germania nauigauit
ostensum puto ambitum superioris terrae p mensoi in circulu
mari undi quae secus nauigatum nuncipsius diuisionem terrae
quantum patitur subcincta insinuatio memorabo circulus om
nis superare habitabilisq· telluris sicut pleriq· testantur· Inter
partes est distributus europem· asiam· africamq· quarum pri
mamatq· ultimam interruptio dispicit oceani namathalentici
profundi ex gaditano fretouis intersecans profunda telluris
lybicum hibero latus abscidit & confestim sed in propinqui maris flu
enta diffudit· quippe agaditano hostio in ingressum interioris
maris p longitudinem cursus uix quindecim passuum milia nume
rantur· latitudo uero ubi angustior quinq· ubi diffusa a septem
ubi prolixior decem milibus explicatur· hinc defluxere p diuer
sos sinos subsidentesq· campos tot maria tot flagores· & quantum
p diuersa aequora tumescit undarum uero illa proruptio inter
fluentis oceani leua europam facit lybiamq· dextra & montib·
utrimq· concluditur· Nam ab europa alpe ab africa ab aetna monte
dispicitur quinquerimq· prominentes dici columnae herculis meru
erunt quod testimonio uetustatis laboris hercule limes in illis sit
consecratus· siquidem ultra eum progredi consumptae telluris
inuidia prohibebant· Deniq· & iam hoc deeuis sacrae uirtutis possi
bilitate p suasum quod cum ante natura terris maria disperare &
a cetantum cingi circuitu firmare & oceani montiu praedictorum

effossis
rarum
permutan
leuorsum em
aquo incoansa sian
eandemafricamq·
multitudine fluuior
ditis faucibus dixere quap
admeotidem quoq· p fertur · turop
mentiq· limen spaniae contributum fer
prouintiae mallorum auriq· feturami
rumq· muneribus praedicandae quaequidem qu
inter riuata tractuamnis sui meruit cognomentum cuius illa
portio quae athlantico confini oceano in gaditani fertur ex
aurra bætica · p hibetur etiam ipsa uocabulum proprii fluminis
nuncupatione sortita quae aburticano fine quacterior mea
terraconsensis dictatur a terraconensiurbe quam spiciones
condidere nam poene fundauere cartaginem condita subicuq·
urbe ambico sibi nomen praesignantes sed praedictum latus apri
renei iugi sinaliam prouintiam dissecatur · siquidem bætica
a septentrione cli confinio lusitania sociatur cui nomen fabula
alusu liberi patris uel cumeo bachatium sociauit · haec quoq·
cognomini fluuio p meatur lucetam tagus quoq· arenis inlus
tre auratis solis sipone illic oppidum abulixe conditum ferunt
excuius nomine promontorium quod materia terrasq· distin
guit · nam abeius ambitu inchoat mare galli cum et facies septen
trionales oceani · athalenticus uero et occiduus terminatur ocea
nus quitum spaniae limitatur excursibus · in eius quoq· confinio
aequarum fabulauentis mirantibus inolescit uolucre plicursus
ipso spirante fauonio · uerum bætica cuncta uertate secundata
santi santeuenit · quae quidem habet iuridicos conuentus quat
tuor gaditanum cordubensem oppida centum septuaginta
quinq· habitantiu multitudine frequentata eadem uero longi
tudinis dimensione distenditur · a castulonisi oppido fine in gadi
tanum oppidum ducentis quinquaginta milibus ampliora aestima
tur · latitudo quoq· in ducenta uiginti quattuor milia excurrit
a dunuersa prouintia habet conuentus septem carthaginensem
terraconensem caesaraugustanu clunienseem asturu lucrensem braca
rum · Ciuitates uero preter insulas atq· alius contributas ducentas nona
ginta quattuor tota conplexione dinumerat · Tenditur autu p longi

[illegible] carthagine
[illegible] errore
[illegible] excentas sep
[illegible] aestimatur · Lati
[illegible] septem milibus in
[illegible] is propinquitate con
[illegible] radicit in latitudinis excrementū
[illegible] uo latere galliarum finibus ammouea
[illegible] quid inter raco & usq · rhenum & item in
[illegible] em gabennam & duris galliae regionibus
attributum · Narbonensis autē prouincia appellatur quae inter
nominari alluitur haec bracata antea dicebatur quae a tali a iugis
alpium atq · amne uarro discernitur · cuius longitudo sicuti agrip
pa dimensus trecenta septuaginta milia passuum · latitudo autē
ducenta quadraginta octo in hac prouincia rhodanus fluuius
ex alpibus ueniens per lemannum lacum meat & causas fertilita
tis importat tergeminibus ac secundis cuius ora diuersis nomi
nibus appellata · nam spaniensem unum alterum & alpinū tertium
quo plenior meat massilioticum nuncupatur prouincia uiris op
pidis frugibus memoranda unoq · transcurrenda piaculo quod
illic fas fuerat hostias humani generis immolare · Sed post alpium
montes quia facies prominentis naturae ortui solis in luminatione
profunditur inchoat · ac descendit italia longe ante alias omnis lau
dibus ueterum in urbis romae gratia praedicanda cuius principi
um ligores tenent · dehinc quae ubertatem solis sacrata occupauit
& ruria regio tam in digitis aeneae foedere quam remediorum
origine atq · ipsius tag & lis exaratione celebrata umbri mox latiq ·
atq · hostia tiberina · dehincq · ipsa caput gentium roma armis
uiris sacriq · quam diu bigiti caeliuri laudibus conferenda haec
amar sedecim passuum milibus disparatur · dehinc latus inuulsco
rum nomen sortemq · concessit mox campania picentesq · ac
lucanum latus brittiumq · coniungitur cuius promuntorium
in meridiem austrumq · respectans in mare procurrit leuaq ·
ala interioris sinus fluenta complectitur utrsia primis alpibus
dextrum latus & prolixi montis brachium contempleris promi
nentias utrimq · componens theatrum quoddum spectare uide
aris undarum lunata quippe & quodam emicidio in promuntorii
memoratum circumferitur italia · Denicq · ab ipsis gadibus quase
fauces fretum inter fluentis aperitur in brittium sinum quiest

primus
superiorem
apulis pelig
leuorsum quo
cae formam red
um undecum longi
& regium oppidum abs
passuum · nos quamuero trecentum
italio liburnio iferia quae discretae sunt
quod abepyro & in lyrico quinquaginta a
uitu varro commemorat ib sardinia centum uig
quingentis a corcyra minus octo gintamilia abissa quinquaginta
uerum omnis italiae circuitus fendtur uicies centena quadraginta
nouem milia eius umbilicus in agro dicitur reatino angustior plu
mum est ad portum quem hannibalis castra dicunt · nam uix i ibi
centum triginta milibus lata est · uerum italiam & iam pado flumine
memorandi quem graeci dixit eridanum hunc amnem mon sue su
las inter montes alpium elatior gignit fontem mirabili qui in ligorum
finibus flumen creat ac dehinc fluuius mersus in penitate telluris
in parte agri bononensis emergit canis ortu diffusior · nam solutis
alpium nubibus flagrantia solis aestiui exuberat ultra gurgites
ripas nullique gloriae nobilium amnium cedens triginta receptis lumi
nibus adriaticum mare magna opimus granditate profundit ceterae
italiae memoranda nec poetae tacent ut sirleum oppidum cum grae
de flumine quae sirllae mater fuit carip dis que uoraginem acuer
ginem tortuosam pestanaro saria scopulos sirenarum in campaniae
amoenis antiquitus numera flegrei dehinc campi habitatioque circei
a terra cinaprius insula nunc coniuncta regnique ab silia continenti
separata atque in compensationem conexe telluris in insulam relegati
formiae & iam lestrigonum habitatione famosae hoc loco possem
& iam uerbum p currere condtores italiano iniculum a saturno
latium ad anae ardeam abhercule pompeios cum boum pompam
ducere & biberorum excuius laboribus in liguria campi lapidaria
sunt appellati quoddam dimicante saxis ferunt pluuiae caelum ·
Idem & iam iomo nomen dedit · nam ionem autocli filiam obsidente
uias latro cinaliter interemit · lapigas · rapix dedali filius condi
dit coram dardanus agyllinam pelasgi tabur catillus praefectus
classis euandriae · partenope dicta ab sirenis sepulchro hoc nomine
uocata quae nunc neapolis appellatur praeneste ab abulixis ne
pone praesente lic & aliuelint ceculum condtorum que pignus

[illegible] or fi·llimae
[illegible] np scrutari
[illegible] ercitione difan
[illegible] rasquae quod
[illegible] ommonere · neq·
[illegible] ossasa silua pinea
[illegible] inconfinio carthaginis noue
[illegible] & quasgr·minasias graeci dicunt uela
[illegible] ulae quoq·ora introdani hostiomidma morcq·
[illegible] esstirades quarum haec sunt nomina singu
pomponiana tertiarpera ceterasq·exigua saduer
sum antipolim in ligustico autem mari est corsica quam graeci cirnon
appellauere longa centum quinquaginta milibus passuum lata
quinquaginta circumtrauseu sommiso ostenditur milibus trecentis ui
ginti quinq· habet ciuitates triginta tres· stipa aut citra est oclusa infra
in sexagesimo corsicae planasia fallax nauigantium mentiensq·pro
pinquitas argo item & capraria quam elegion graeci dixerunt· item
eligium dianum item colubria ueneria item ultra tiberina ostiam
in tantano palmaria sinonia & in formiano pontiae pantatoria procita
abenoria in arimea graecis dicta praecusa & megaris & iam in neapolitano
surrento in octauo miliario capraeae item leocotea iam africum mare
spectas acursica in octauo sardinia est in quo angusto fretto sunt paruae
insulae quae conicularia e phibentur· item pitonis & fossae uerum
sardinia a sardo filio herculis appellata habet formam humanae
plantae· denique sandaliotes est appellata & ignosa quod uirum q·
uestigi formam significat· uerum a oriente centum octoginta
octo milibus patet· ab occidente centum septuaginta quinq· a me
ridie septuaginta septem· a septentrione centum uiginti quinq·
milia habet a cordtano promontorio insulas duas quae herculis
memorantur· a sulcensi enus in aeara litano ficaria galatamq·quida
tem non longe leberidas dicunt & gallo de etheras luta· contra
praestanum leucasia est a sirene ibi sepulta nominata contra beliam
oenotrides contra ibonem tacaesia e abulixis specula dictae hinc
siciliam memoranda quae atuc· dide sicania a multa trinacria phibetur
sicania a sicano rege quicum hibericam anu in eandem terram ante
bellatroiana puenit dehinc siculus neptuni filius a quo nomen ei
dem commutatum nam trinacria quod tribus promontuiis triangu
lacensetur· quippe unum quod a pacino in peloponnensium
in meridiem uersum spectat quadringentas quadraginta milibus
a graecia disparatur· peloriasaut occasum italiamq·inspicit quae

frecomi
incentum
tanere dispa
sex inde lilibeum
coloniae in sicilia
plures ac montes ae
cuius crater stadiis ui
respergit magno strepitu mugiens
obluctatione flammarum in siculo ea
africa uersus gaulo melita ac marina ali
ta octo consura incentum tredecim eronesros
afusa quam alii aegusam dixere ceteraesunt aliae citra siciliam
exaduersome tauriam nisi inuicesimo quinto ab italia septimae
oliae apellatae an ris uulcaniae cum duersis nominibus prima
dicitur lipara secunda aerra siater tia strongile in quae solus reg
nasse fertur et flamma in proximo prorumpente ueleuissumo
quuentus flaturus esse et intellexisse quod hodieq· eius loci incolas
certum est praesentire· Quartauero insulae est didyme· quinta
erepusa· sexta foenicusa ultima adonymos hic primus europae sinus
aut sonimaris patet nonaginta sex milibus quinq· tres sinus habet·
Italiae fronsincipit quae magna graecia appellata ubi amnium
et oppidorum copia actunc corpus quan nibalis castra dicuntur
ubilatitudo italiae quadraginta solis milibus aestimatur· dehinc
alacinio promonturio secundusincipit sinus europae magno
ambitu flexus et acroceraunio epiri terminatur promonturio
a quo abest octoginta quinq· milibus oppidum crotona exhinc
propter oppida sinusq· quamplures in mare italia plurimum
pergens insdrantum urbem uenit ubi superum inferumque
mare decem nouem milibus disparatur· unde in graeciam breuis
simus transitus ac dehinc italia p populos sinus urbes fluuios montes
barbarosq· quamplures ductur in fines illirici cuius a flumine
arsia ad flumen drinium longitudo p gintaquinq· milia adrino
ad promonturium acroceraunium centum septuaginta quinq·
milia hora in lirici hab et insula ultra mile· Tertius autem europae
sinus acroceraunis inchoans montibus elesponto terminatur ac si
nus hab et decem nouem prouuntias q· quamplures nam ibi sunt
epirus acarnia aetolia focis loci acaia messenia laconia laconica
argolis megaris attice boetia· Item ab alio latere alioq· mari focis
et lucris dorithocis tessalia magnae siamacedonia tracia graecia
omnis epiros autem incipit acroceraunis montibus in qua primi caones

ssiq·dodonei
ponte iungun
mox demiuidetur
faucibus angustis
fernae fabulae
colonia cum apol
cognomentum cuttasq·
racio inionium excipit diuersitas
quos inter ceteras urbes oppidum incon
dodon diomedis ir deiq· progeneratione
influens sinus a dalia ac peloponnessum di
uidit mox in carnia araquintus in aetolia azoeli apud quos oppi
dum tenente in quo portus apollinis tunc deinde in focidis campis
oppidum cirra portus celeona quo in septem milibus passuum
introrsus oppidum delphus sub monte parnasso clarum oraculis
apollinis fons sibi castalius deinde in intimo sinu angulis boetiae
montem eliconem iuxta peloponnessus pene insula inter duo
maria aegeum et ionium angulosos recessus obducens in circuitu
habens quinquaginta sexaginta milia passuum et p sinus pene tan
tundem angustiae unde procedit hismos appellatur· in quinque
milibus passuum diuersa maria utrimq· conlidunt ad latera meatus
arradunt in medio hoc interuallo quod hismon appellaui colonia est
chorinthus sexagenis ab utroq· litore est adisa summa arceq· dicitur
agrocorinthos utrumq· mare prospectans· ab hismo autem acaiae
prouinciae nomen incipit quae ante eialos uocabatur p̄ p̄ urbes
in ultore p ordinem constitutas sibi quam plures sinus portus montes
urbes et pupli ab ipsius hismos angustiis sella incipit antris graeciae
dicta in ea prima attice antiquitus atte uocata contingit hismum
megaritana sui partem· in ora autem portus cuinos scironia saxa
uiginta sex longitudine quinq· milibus passuum mirro recedenti
bus athenae atq· attica fonte sibi multi inter quos callirhoe prae
dicatur nec athenis cedunt boetiae· in quis epicrenea retusa ippo
crenea ganippe gargani post oppida montes populusq· quam res
sequitur emonia cuius ater gomon soetaea quae et iam tessalia
nuncupatur ibi natus rex nomine graecus a quo graecia dicta ibi
elles a quo elleneses appellati in thesalia montes notissimi olimpus
pierius ossa cuius ex aduerso pindus et tetrix lapidarum sedes occa
sum uerticibus intuentes nam ortum plus uidet hi omnes montes
theatralis more curuantur· ante quos septuaginta quinq· urbes
sunt memorandae thessaliae uicina magnesia cuius fons est

libetrispoe[illegible]
quadragine[illegible]
postea centum q[illegible]
praeseramq· al[illegible]
olympias dracone[illegible]
easdem pagrationis [illegible]
tamen macedonia populo q[illegible]
pieriamem aciamq· recepit in nome[illegible]
num ducit meridianae pirotis habitatu[illegible]
a septentrione paplagonia a cpoenia inter ip[illegible]
mon prolimitae est abemimontis uertice deflue[illegible]
macedonium asserunt montem & ato abscisus a continenti ser xeuiribus
utense psarum & ore eiidem terram abore eius & ermoni filio quāuoca
tar non dubium est ibi flegra nunc ciuitas tunc gigantū proeliorūq·
immanium temeritate famosa quae sola & iam diluuio mundi asseri
tur· nono pta quoduiq· praestitit montium celsitudo sequitur
trachia cuius incolae bardi habent appetitum maximum mortis
& qua dextera pars terrmonis degunt bessi & dens eleusq· mesius q·
amnis qui pangeum ambit· nam ebrumo drisiae niues complent
quinter diuersos barbaros fluens & iam ciconas perlutt quorum
confinimus sex milibus passuum cacumen excollens iuicinia pflatur
austrorum cuius tem tergadiuersae gentes tenent inter quas gentes
armatae scytae dehinc pontum stoni agens hab & quae gloriamor
phei progenitauitis pfectione sortitae est· nam in spertio promon
turio ille uitam aut sacrisimpendit aut fidibus mox regio maronea
acirida oppidum in quo equidio mediaci tabulati circum abdera
cui constructae diomedis soror suum nomen ascripsit quod oppidu
democriti fisici ortu potius decoratum eandem tratiam polidori
sepulchro signatam nec poetae praetereunt illic promontarum
cerascri sconbizantio oppido celebratum quod adirratio septin
gentis undecim milibus· Distantio enim inter stitio a seutraq· maria
recesserunt· idest adrias & propontis illic collespontus anguftior
per stadia septem abeuropa asiam diuidit hic quoq· duae ciuitates
quarum una idest sextus europae est abidos asiae deinde promon
turia contraria ceronessi in quo terminatur europae sinus fertius
& asiae aegeum in quo cima semadicitur· locus haec urbe sepulchro
tumulatus in confinio insulae medis aquaiusq· in ciuium diffusi
or sinus inter iac & cuius dexteriorant tandrius exiguitas insularū·
deniq· nauigantibus capraeae similitudine diuulgatur abea quae
aegeum pelagus appellatur sed in corcirae falario promontorio

miliarum inter aqua
boeniae abatica usq·
rantur· circumfer
explicata huius oppi
fluctibus conlora inn
antandros quae non
desquarum maxo om
p septuaginta long
inter eronessum &
rica· quar tu sueroe
meotis hostio termin
nanguftias septem
hellespontum dicun
rq· constructo exer
interruatione poc
diffundatur· mare la
illi diffusio pro pont
appellantur quae qu
inter copias pontoe tra
centis triginta nouem
maris sinus in quome
bosphoros idos uocatu
lanus inter quos bosp
paenemilia quinqua
semel quinquaginta
ducit europae totius lo
septem milia passuq· c
ma decacumine mon
& iam danuuius uocitu

[illegible] nfabulosa
[illegible] tuo occasuq·
[illegible] pulchra conces
[illegible] curis nuncupata·
[illegible] ppellata haec in lon
[illegible] latitudo quinqua
[illegible] ingentis octogintaocto mili
[illegible] eo sublimibus seu bocauero a boetiae
[illegible] iguo interfluente discernitur utpleruq·
[illegible] promontuius a dattica uersum gerasto &
[illegible] pareo decoratur huius latitudo ultra secundum
miliarium intra quadragesimum contrahitur· longitudo uero totius
boetiae a attica usq· thessalia centum quinquagintamilibus nume
rantur· circumferentia uero trecentas sexaginta quinq· milibus
explicata huius oppidum calcida ex aduerso aulis & cari fos marmore
& flucabus conlora in myrto aut mari cladesquarum notiores de los er
antandros quae nomina a circulata ordinatione sortitae item spora
des quarum maxo omeri sepulchro memoranda aliaeq· quaplures
p septuaginta longitudinem & per ducenta latitudinem ducunt
inter eronessum & samotracem quaedam locauasta nunc que barba
rica· quar tau sue o magnus europae sinus a b hellesponto incipiens
meotis hostio terminatur· nam artum mare inter europam & asiam
in angustias septem stadiorum interfluens coartatur quas angustias
hellesponti dicunt serxes persidis rex adgregatis nauibus pon
teq· constructo exercitum duxit uerum haec angustior aqua dam
interruatione p octo gintas sex milia distenduntur accursum
diffunditur mare latissimum iterumq· contrahitur sed maris
illa diffusio pro pontis dicitur· secundaeq· angustiae bosphoros
appellantur quae quingentis passibus patet item hacdarius serxis
pater copias ponte transmisit cuius a b hellesponto longitudo du
centis triginta nouem milibus inuenitur· deinde scitycus diffusi
maris sinus in quo medio meotis ostio iungitur· lacus cimmerius
bosphoros ido suocatur· his duobus milibus & quingentis passibus
latus inter quos bosphoros idest cimerium & tracium latus inter
patent milia quinquaginta· circuitus uero totius pontiuicies
semel quinquagintamilibus ut uarro quoq· non retice quia
dicit europae totius longitudinem habere sexagies ter triginta
septem milia passuq· quingentos· is ter fluuius ortus in germa
nia de cacumine montis a d nouem sexaginta amnes absumens
& iam danuuius uocitatur· dehinc latus scyticum confertum multi

sbrofados

ister. hoc. danubius

plicadiuer[illegible]
rogodire [illegible]
centummilium [illegible]
adarmeniae solitu[illegible]
cuncta nomine borr[illegible]
brata. Introrsus degun[illegible]
apud quos boristenes gelon[illegible]
arimaspi tuncriphei fontes & regio [illegible]
posteo dem montes transaquilonem ripe[illegible]
continuatione torquetur gens moribus p[illegible]
cultu aeris clementia semestri die fine & iam hab[illegible]
praedicanda uerum sarmaciae scythiae tauricetractus in longitudi
nem habet milia nongenta octo latitudine septingenta decem iam
nihil in europa aestimo memorandum quoniam & riperbores sibi
asia uindicant. Siant leuorsum post tripheos fontes redeas p oceanu
septentrionali tractus ad denuo per germaniae galliarumq. & hibe
ros populos in gaditanum hostium reuocabis. Ar infei quippe iam
in asia constituti parilem riperbores uitam degunt cuncti gentibus
uenerandi uitadeos sue lutad quondam asylum confugiant m & uemes
ultra hos cimmerios & amazones ad caspium mare quia in confinio
ortus est ibi scythicum prumpit oceanum post prolixa terrarum
& yrcania reppertur ceterum in athlanticum ltus oceani remeantes
per aquitaniam extremam extremaq. europae in britaniam reuer
tuntur quae insula iacet inter septentrionem & occasum longa milib;
octingentis lata trecentis circuitus trecies octies & uiginti quinque
milia tenet & in uicino eius silua calydinia insulae quae quam plures
inter quas orcades quadraginta poene iunctae tremelectrides in qu
bus electum gignitur sed ultima omnium tyle in qua solstitiali
tempore continuus dies brumaliq. nox perennis exigitur ultra
quam navigatione unius diei mare concretum est sed in fra confinis e
galliae hispaniaeq. quibus nisi oceanu athlantici prohibere & inruptio
africae miscetur. namuelonensis betticae ciuitas triginta tribus
milibus stingi oppido disparatur quae colonia est mauritaniae
caesariensis huius auctor oppidi anteus dicitur. Africa uero a lybia
dicta ab afro lib & herculis filio in confinio est lissos colonia in qua regia
ante illuctamen quem cum hercule celebratur & esperidum orti
illic aestuarium flexuosum quem draconem uigilem rumor ue
tustatis allusit. ne longe mons athlans de gremio cacumen profe
rens arenarum hunc incolae adiri uocant his usq. in confinia lunaris
circuli uectus ultra nubrium potestatem quia occasus parte

nuae & iri sicut ru sal
flumen uero ambigu
mirusq. mauritania
quadragintta sexagi
rumidie nomades d
sicaxq. bulla regu
zeugitana regio quae
montura apollinis a
quae in altum procur
deinde promontur
memoranda flume
armus nunc felicitat
peaq. in promontur
dsfinctio lybiphoeni
ducentis quinquagint
simo messes increme
lepris ruspie tapsus
sirtam minorem ad
summi liaquingenta
ducitur in geminos du
sed minor sirtis ad ca
uero p deserta perq
tur. post hae garar
ensis & leptis mag
quinq. milium. tur
ammonis oraculome
mlia passuum urbes
apollonia psaq. cirre
ubi esperidum horti

[illegible] fecundus
[illegible] cupressi
[illegible] pracciosam
[illegible] pamisq·
[illegible] adoccasum latus
[illegible] libiasnuncupati nec
[illegible] acuminis fratres sunt
[illegible] acsunt ultra prouinciam tingitanam
[illegible] gintamiliumestrem siga oppidum ere-
[illegible] spaniae contemplatur· Inlitto re quoq· carnen
[illegible] m caesarea item cosumeque coloniam item rusgo
niae & iru succuru saldae etiae ceteraq· ciuitates atq· igil gitubusubtu·
flumen uero ambaga abest caesarea trecentis uiginti duobus milibus
utriusq· mauritaniae longitudo decies triginta octomilia· latitudo
quadragenta sexagintaseptem· absaganumidiaest nomine celebrata
numidae nomades dicti cuius in medterraneis colonia circa interius
siccaatq· bulla regia· in oraauero littoris ipsos regius tabraca interius
zeugitana regio quae propriae uocatur· africa habet haec tria pro
monturia apollinis aduersum sardiniam mercurii respectans sicilia m
quae in altum procurrentia duos efficiunt sinus ab ippone diarrito
deinde promontorium apollinis & in alio sinu utica catonis morte
memoranda· flumen bagadra ac propinqua carthago inclita pridem
armis nunc felicitate reuerenda demum maxcula carpi messia cly-
peaq· in promontorio mercurii· item curubis neapolis mox alia
distinctio lybiphoenices uocantur quibi racum incolunt quae regio
ducentas quinquagintamilibus passuum circuitur cuius ratio cente-
simo messes incremento feneratur· hic oppida puppit adromelus
leptis ruspae taptusitenae abesima comadesta cape sabrata contingens
syrtim minorem adquam numidae & africae abansaga longitu
sunt milia quingenta octogenta· latitudo ducenta· Tertius sinus di
uidtur in geminos duarum syrtium recessus uadosoa reciproco mari
sed minor syrtis ad carthagine abest trecentis milibus· Ad maiorem
uero p deserta pergitur quae serpentibus diuersis ac feris habitan
tur· post haec garamantes sup hos fuere syrtilli· inde fluxu ciuitas
oeensis & leptis magna in deserti s maior cum sex centorum uiginti
quinq· milium· tunc cirrenaica regio eademest pentapolitana
ammonis oraculo memorata quod a cirrenis abest quadringenta
milia passuum urbes maxime ibi quinq· berenice arsinoe ptolemaida
apollonia ipsaq· cirrene· uerenice autem in extremo syrtis cornu
ubi esperidum horti fluuius lethon lucus sacer abest a leptis trecentas

septuaginta
& deinceps
rides & inor
aegiptiloc us aqu
dria ducentamilia
aegiptiorum ciues quadr
undecies milies abeacane
octogintaoctomilia · interior autem a
mentibus deserti hab & leucoetiopes
nouitatis postquos solitudines fugiendae ad
nigere uiscuius nilus est propsus naturae inter
adlantes quineq · ullam inter se nomina habent & soli imprecantur quod
eo commesibus semp anburat · hi numquam somniare uidentur
troglodytae in specubus manent uescuntur q · serpentibus stridunt
neq · potius quam locuntur garamantes uulgo feminis sine matrimo
nio sociantur autgilae in feros colunt campas antes nudi & in belles
efaer nis numquam mitentur blemmyes sine capitae sunt atq · os & ocu
los in pectore gerunt satyri hominum nihil habent nisi faciem · egipa
nes quales pinguntur existunt imanto pedes debilitate pedum ser
punt potius quam incedunt farusi comites hercules fuere post hos finise
africae aegiptus deinc hoc est asiae caput quae una ab hostio canopi
ad hostium ponti hab & uicies sexcentena triginta octo milia passuum
ab hore autem ponti ad asmeotisse decies centena septuaginta quinq ·
milia passuum uerum aegiptus introrsum ad meridiem tendit donec
a tergo & hiopes obuersentur cuius inferiorem stum nilus dextra
leua q · diuisus amplectitur ut aegiptum nili possis insulam uocare
nam ab ambitu circum fluentis amnis & iam de ta litterae figura
creditur detinere sed a principio fissurae ipsius fluuialis ad canopicu
stium milia centum quadragintasex · Summa autem eius pars conter
mina & hiopae multas oppidorum praefecturas hab & quas nomus
uocant inter quas mene latem alexandriae regionem item lybiae
mareotin heracleopolis aut insula nilies inqua oppida hercules
arsinota & memphita quia d sumum delta pueniunt · Nilus autem
ipse incertis ortus fontibus creditur cum uubare exeum a monte infer
oris mauritaniae de lacunili deoriri significat quod animalibus idem
& argumentis feruae parilis approbatur · in omnia autem de tanili
oppida ducenta quinquaginta fuisse artemidorus attestatur in
litore tamen aegiptiumaris praestantior urbium alexandria con sti
tuta ab alexandro magno condita a cenobico ostio in duodecim milibus
passuum iuxta lacum mareoticum qui quam plures insulas hab & tra

do centena
ro ab ab ria est
per sege tan dro
nam fons est liore
cep unt mutare lanas
tur usq· odori feram
tinctanominibus· nam &
iudaea & phoenicia & quantu interior
m uergens babilonia ex eadem mesopota
gin quatransit taurum montem sophone citra
ultra armenia & asiria antea dicta & ubi cilicia & arabia
quadringenta milia passuum· Latitudo autē seleucia ad oppidum eufratis
zeuma centum septuaginta quinq· milia ostracine arabia finitur apelu
sia sexaginta sex milibus passuum· Apollonia palestinae p centum octo
ginta octo milia passuum procedens supradicime & samarin iudaea longe
lateq· funditur par seu syriae in cuncta galilea uocatur a ceteris seius
partibus iordane amne discreta qui fluuius ortus de fonte pania de se
cunda elatio iudeae abhiero solimis in quo latere est fons calliroe a bocci
dentis esse in quisine concubitu & cuncta cupiditatibus iuuuntur hinc ali
quanto interiusmasada castellum in quo iudeae finis est iungitur de cap
talis dicta a numero centum· Redeuntibus ad oram foeniceae colonia
ptolemais a tergo libanus & antilibanus montes & inter iacentibus campis
bargilus item mons sedet item syria desinente in eo oppida phoeniae
antea oria quae oro ten eam ne diuiditur supeam mons nomine cassius
cuius altitudo quartau gilia solem p tenebras uid & in syria fluuius eufrates
nascitur a monte quuuocatur capotes ibi quoq· marsyas aliusamnis inter
syriam & partiam oppidum palmira mox q· eufrates fluuius cuius decem
dierum nauigatione in ipsam sileuciam parthorem urbem maximam
p uenitur· sed cassius eufrates leuorsum in mesopotamiam uadit & tigridi
infunditur· Dextro autē meatu babilonia p & it quae caldeae caput est
sed redeundum ad horam syriae cui confinis est cilicia in qua oppidum
ueneris & cipros insula fluuius paradysus cilicie pampilia sociatur
cuius ultima phalesis deinceq· licaonia asia africa iurisdictione uersa
quae a illa parte quae galaciae conterminae est hab & ciuitates quattuor
decim· uerum pamphiliae iuncta licia aqua in cipit mons taurus pene media
tenus orbis conscius quem pagrar & nicimarra restituissent quae aliquan
do flexuosus euadit & in ripheorum montium uga sub nominu diuersitate
protenditur· nam inter cetera nomina idem nisi ratese est causasus & sarpedon
portarum & iam nomine censetur & alibi armeniae alibi caspiae & idem
myreanus coraxicus syricus ceraunias appellatur in lycia aliusmons cimera

nocabus flu
sus oppidum
propriae uocat
paflagoniae est thuata
latitudo trecenta arme
proximo cariae est mycia
miam commutata illic mar
& cum apolline decertauit denique pa
ander amnis exoritur frigia troadi imm
ameridie lycaonia & pisidiae mycdonia confinis
a septentrione mysiae cariae dehinc moluscroco flu
lus bionie mil & o caput ibi & iam colophon oraculo clari apollinis celebrata
meoniae principium sipylus. simyrna & iam omero notissima quam
circum fluit meles fluuius. nam simyrneo campo serimus inter secat
quor tus dorylao frygiam cariamque dispicit uixta illium sepulchrum
memnonis iac & supra troadem in medit ter raneo ceuti rania est quae regio
moesorum fuit ciuitas fuere troiana caystro flumine alluitur ibi inter
omnes asiae ciuitates pergamum clarius. nam britinia in ceuum pontiest
& abor ratraciae aduersa sagari flumine primos hab & qui fluuio sali
fluuio gallo miscetur a quo galli dicuntur ministri matris deum haec
& bebricia & mycdonia dicta est a bri tano rege bri tania in ea ciuitas prusias
quam bri la inundat lacus quo puer eiusdem nominis dicitur interceptus
ibi bri bissalo cus nicomediae proximus in eo sepulchrum annibalis me
moratur dehinc pontica ora post fauces bosphori & amnum ressem
sagarimque sinusque adi in quo eraclea ciuitas portus acone ubi erba ue
nenia contum procreatur specus acerusius quum mergitur in profunda
telluris inde pla flagonia ubi ater go galatia est. sed hic cenetosa & iam
ciuitas a ciuius ciuibus in italia ortos uenetos asserunt ibi promontorium
carambis quod a pontico ostio abest milibus passuum ducentis iugum tantum
a chimeris ibi & iam mons cirthorus & ciuitas eupatoria quam mitrida
tes sedeo uicto pompeio polis appellata. cappadocia autem introuersus
recedit quae in uorsum ambas armenias commaginemque transcurrit
dextrorsum plurimos asiae populos ambiens a diuigatauris succrescit
inor tu praeterit lycaoniam pisidiam ciliciam supertractum syriae
mean santiochiae premin sistiam pertendens a armenia maiore diui
ditur eufratae fluuio quae armenia incohata montibus panedrisin
cappadocia multae urbes eximiae inter quas melita quam se meram is
condidit & mazaca quam dicuntur buummatrem cuiargeus mons im
min & quinque uertices albicantis nec aestiuis quidem solibus supfundit
in hac cappadocia longitudo asiae undecies centena quadraginta assirm

[illegible] quae cau
[illegible] cum cautum
[illegible] transitum cau
[illegible] aquibus ad pontu
[illegible] pontos aut sunt insulae
[illegible] uitiferam inclusa mon
[illegible] aditus ad propter solitudi
[illegible] ginta milia passuum regionis prae
[illegible] magnus de legerat ubi primo nimium is
[illegible] quae excisa est & Labanio cosileuci filio reparata
[illegible] eiusdem cuius circuitus habet stadia septuaginta quinq·
inde excisam mis quae circa bractanicum eius nominis oppido fluuio q· ultra
parandi oppidum socdianorum ubi alexander terram alexandriam
condidit ad contestandam tuneris prolixitatem quippe ibi alibero de
hinc ab hercule arcas sunt constitutae inter fumonium baboris immensi
illam terrarum partem laxatis fluuius secat quam tanais putabatur que
demodamas dux transcendit alium q· esse p docuit & ultra dicimeo apol
lonia ra sex tryxit hic per sicus limes sertisiungitur sed sertico oceano
& caspio mari quam oceanum eoum cursus est profundae in exordio
nues dehinc q· longa de sertio post quam antropophagi excursus in uos
reddire post quos seres quuundis aspergunt arbores sua sit lanugo quae
sericum creat possit ammitti· Aliarum gentium homines asp nantur
& appostionem mercium sine collo quio gaudent implere contracti
hinc ad tragenussinus hiperboreis beatitate consimilis quo incolegrau
lantur qui circuiacuuallium aurasne scuunt pestilentes dehinc india
nam ciconas in medio errora fixit· sed amedius montibus inchoat in
dianam ueoum mare ameriduno porrecta salubris fauonii uegita
tulibus flabris secundo estate amnis singulis uegitatur bisq· frugem
metit prohieme & esias p fert quinq· milia habuit oppidorum & in mundo
partertia credebatur liber primus ingressus in dia merum phauit
in ea maximi fluuiorum indus & ganges sed abscirtais montibus ganges
uenit & ippanis sibi amnis in modicus qua lexandri magniter inclusit
sicut in eius ripa locatae testantur arae latitudo gangis ubi diffusior
uiginta milia passuum ubi angustus octo milia profundus pedibus centu
milia ibi reges gentium quae diuersitas tam exercitibus quam ele
phantes copiosa ultra palibrotram urbem onsmaleuisin quo hieme
in septentriones umbrae in austros estate cadunt senis alternatae mensi
bus in eo loco p annum quindecim diebus tantum septentriones appa
rent homines fustiores nam primi in montibus habitant & qui confines
oceano sine regibus degunt pandeam gentem feminae tenent cui

prior regin
agrammon
ubi etiam in sil
uocabulis approbat
in di comarum fugo
gemmis commutantur fu
putant · sed in aprobane
& iam margaritae sunt quae pare & in lo
in latitudine quinq · milia scindtur flu
tenta est inquam septem dierum iter utromani
illic & illud mare absq · canalibus profundisse nam p
deprimitur ibi septentriones non apparent uergiliae nunq qua luna
a bo octaua in sextam decimam tantum supra terras uident ibi sidus clarissi
mum canopos solo ortiuus in leua conspicitur in gando nullum sidus
obseruant auium quasi ue uiuo latus sequuntur quaternis pannis men
sibus nauigant homines sibi corpore grandiores ultra omnium mensuram
rutuli commisceri leis oculis truci oris sonis nullo linguae commertio
gentiliter sociantur cum negotiatoribus salis in ripa fluminis merces
apponunt a cuix complacitas mutant · aetas illis ultra humanam fragilita
tem prolixa ut matura aeperat quicentenarius mortuus nulli per diem
somnus annona eodem semper tenore aedificia humilia parua quae utrem
nescunt redundant pomis herculem colant regem eum quintior grauior
ac sine prole fuerit eligunt & si in regno prolem susceperit remouent
hereditarium formidantes imperium cum quo tamen alitrigina cog
noscunt & si fuerit prouocatum septuaginta iudices fiunt ex liberi
patris cultu componitur · & si peccauerit interdicto omnium usu & conlo
quio iungulatur cuburas & uenatus amant uerum agridum aut ele
phantorum piscationibus delectantur praesertimq · testudinum qua
rum supficiae domos familiarum capaces operunt dehinc habitant
ictyo fagi quos alexander uescipiscibus uiuit neclonge insula solis quae
dicitur & nympharum cubile ruben s in qua omne animalium feruoris
absumitur mox ÿ panis germaniae fluuius a quo primum aspici septen
trones incipiunt · deinde tres insule in quibus ÿdri marini uicenum sunt
cubitorum in his rubrum mare litoribus sinu gemino disparatur uerum
oribus psicus dicitur propter habitationem psarum qui sinus uicies
& sexagina milia circuitu patet & ex aduerso · Alterar abicus uocatur ger
mania quoq · persis aduingitur quae ab insula frondisia inchoat quae
translata est in particum nomen litore quo occasu obiac & milium est
quingentorum quinquaginta oppidum ibi nobile susa in quo templu
dianae susae uixta carbile siue barbita incentum triginta milibus

usque musi
milia passuum
ne indo a boccidentem
o mari terminantur
gintamilia passuum
gentur babilonia
pter illius claritatem baby
milia passuum muris amplectitur
nqua genis latisunt · nisi quodam plus na
mensurae nrae pedibus applicantur haec inter lutum
templum quinuentor fuit disciplinae sideralis
haec nunc ad solitudinem redit exaustae seleuiae tem in hunc usum
&iam tesipontem tertio abea lapide concidere partiae nunc caput reg
norum est habitantur &iam abdita &thiopae &aduftria trogodytarum
&ictiophagorum gentibus · sed primi feras cursu praetereunt alteri nan
do marinas uelut asiuncunt sunt &gorgades insulae obuersae promon
turio quod uocatur esperuias has incoluisse gorgonas ferunt in quas
continenti iuiduo nauigatur ultra has hesperidum insulae quae in mi
mo admodum mari sunt · fortunatas aut insulas in leua mauritaniae
constitutas inter meridiem occasumq· non dubium est · quarum prima
membriona dicitur · secunda iuuonia tertia theode quarta capraria
alia iuuaria quae aere nebuloso & concreto est mox canaria canibus
immense magnitudinis plena omnes aubus plenae nemorosus saepalmi
ferae nec ripinea mellis copia amnibus ac siluris piscibus abundantes
p cussus breuiter terrarum status lic & ignobilia quaeq· praeter
uolans immorari non potui tamen ut orbem terrae materia quae
ammensa cognoscar mensuram omnem breuiter intima boagadita
no freto per longitudinem directo cursu ad osmeotis · XXXIIII · XXXVII
passuum · uniuersus aut circuitus a beodem exordio per sinos dictos
intrameotium lacum CLVII cum ipsa ueromeotidem · CLXXXII · XC ·
europae mensura solus LXXXII · XCIIII · africae longitudo XXXVII XCIIII
latitudo in qua renaicam eius partem · DCCCCX · asiae uero longitudo
LXIII DCCL · latitudo a bathiopico mari alexandriam iuxta nilum stam
per meroen · & syrenen · XVIII XXV · exposita est terra quam ipsa per
agrauit equoruq· mensura nunc adartis praecepta ut iussum est uenimus ·

DIXERAT AD PAPHILE PAULUM CONTRACTIOR ORE
MORA INTRICANTE LAEDITUR
NIXAQ· MOX FAMULIS MARCENTIA TERGA RECLINAT
MAGIS QUOD LAXA PULCHRIOR
HIC DUDUM ROSEAS INTERRESOLUTA PUELLAS

VOLVPTAS
VNDE HAEC
PERECIT ORDI
ET TANTOS MONTES
DELERE VENIT TEDI
HANC EGO CREDIDERIM
NEQVE IAM ACRVRA VELLERE
NAMQ· ITA PVLVERE AEST AGRESTIS
IVRE VT CREDATVR MASCVLA·

Quod dicto ominis feri sueneris suscitatur ipsiq· cyrenaicus
susurratum· decenter adrisit quamar cas intuli
solitus sintueri propter duuum repraehensione circumspectus inhibuit
uerum pronuba propter assidens nihil mirum inquit si propere
uenus cum delicis famulatioq· tam comi appulsa est lasciuire nam & nup
tialiter lasciua est & blanda semp arridente cyllenio & cum dicti ceum
& ria praecipitur ad promissa properare sed ita ut summa quaeq·
praefangens fastidium non suscitet & tarditate cum illa omnis mea
quae in infinitum propagatur assertio numeris lineisq· discernitur
quae nunc corporeatum incorporea comprobantur· ñ a unum est
quod animi sola contemplatione conspicimus aliud quod & iam oculis
intuemur· uerum prior pars quae numerorum regulis rationibusq·
concipitur germanae meae arithmeticae depictatur· alia est linearis
atq· optica huius puluueris erudita cognitio quae quidem ab incorpo
reis procreata ac sensim multiplices formas effigiata tenui acux
intellectuali principio in caelum quoq· subuehitur quod quidem
incorporeum inuisibileq· primordium commune mihi cum arith
metica reperitur· nam monas seu idem insecabilis progregatio
numerorum est mihiq· signum uocatur quod utpote inconprehen
sibile parte nulla discernitur apud illam dyas lineam facit mihi
linea in longitudinem ducta latitudinis nihil prorsus adquirit sup
ficie stam mihi tam longe lateq· diffusa sine profunditate censetur
illi numerus quicuncta accedere speciebus gregatim singulatimq·
potest nisi rebus incidat incorporeus inuenitur ergo incorporea
uerusq· principia uerum primae apud me formandorũ scematum
partes duae una quae dicitur planaris quam epipedon grece soleo
memorare alia solida quam stereon dicimus & prioris principiũ est
simon quod punctum uel signum latiniter appellatur conse
quentes sup ficies quae epiphania dicitur· punctum uero est cuius
pars nihil est quae si duo fuerint linea inter iacente iunguntur·
linea uero est quam grammen uocamus sine latitudine longitudo

[illegible] flexae quas
[illegible] discrimi
[illegible] sicuti ipsequoq·
[illegible] ngitudinem & latitu
[illegible] ft color in corpore hanc
[illegible] neae sunt siue plēna sit
[illegible] planitiae duabus lineis se inuicem
[illegible] radiiteritrum inclinatione quando
[illegible] gulum lineae & directae fuerint directi
[illegible] sunt graecae EYTYΓPAMMOC· quando autē directa
[illegible] em stans dextrale uinaq· angulos aequales fecerit di
rectus uterq· est angulus & illa sup stans perpendicularis dicitur sed gre
cae catetos· Angulus maior directo obtusus dicitur minor directa acutus
definitio est res quae alicuius est terminus forma est res quae ex aliquo
uel aliquibus terminis continetur circulus est est figura planaris quae
una linea continetur haec p epiphania appellatur ad quam ex una nota
intra circulum posita omnis directae ductae lineae quales sunt punc
tum autē est circuli media nota· diametros est directa linea quae dam
p punctum supra dictum ducta quae orbem aequalibus partibus diuidit·
emicicliumest figura quadiametro & p epiphania media quae eadem
diametros distinguit contin&ur lineae tres directae diuersa positio
ne facunt trigonum quattuor tetragonum multae poligonum
& hae planae figurae dicuntur quarum sunt generatria quorū unū
directis lineis claudtur quod graeci EYTYΓPAMMON uocant aliud
quod inflexis quod KAMΠYΓPAMMON dicunt Tertiū quod directis
simul curuis lineis aptatur quod MYKTON dicunt eutygrammus igitur
& tripleuros & tetrapleuros & polypleuros dicitur· tripleuros tres
habet formas· nam trigonus autē sopleuros quod latine & quilaterum
dicitur quod tribus partibus lineis lateribusq· concurrit aut cockeAec·
quod ex tribus lineis duas aequales hab& quibus quasi cruribus insistit·
deniq· aequicrurium uocitatur aut CKAAENON· quod omnes tres lineas
inter se inaequales habeant aut trigrammos tertia tetrapleuros quinq·
species hab& prima quae quattuor aequalibus lineis & directis angulis
sustentatur quod scematetragonon dicitur· secunda species quae di
recti angula est non aequilatera & dicitur ETEPOMHKEC· tertia
aequilatera est non tamen directi angula & dicitur· PONBOC· tertia quae
ex aduerso sibi laterae qualia & contrarios angulos inuicem sibi aequales
habeat & neq· omnia latera inuicem sibi aequalia neq· angulos directos
& dicitur PONBOIANC· extra has formas quicquid quadrilaterū lateriū
TPAΠEZION· uocatur parallelae sunt directae lineae quae in eadem

plantia con[illegible]
dictum de tre[illegible]
Inhis autem pentagona[illegible]
Sequitur secundum sc[illegible]
KANTYAOGPAMMON:
circuli rationes tene nar[illegible]
centrali lineae protentae un[illegible]
culi diuersitates ostendit. Tertium
quod MIKTON uocant quod partem curui[illegible]
cludatur ut est semicirculus cuius sit supradixi gi[illegible]
& alia directa quae lineas sicut dixi diametros dicitur La[illegible]
quae sint in circulo pleno sit p centrum eius ad utramq; cum ferentiam
puenit. in his generibus planorum alia schemata dicuntur ergastica alia
apodictica. Ergastica sunt quae faciendae cuius lib & forme praecepta
continent apodictica quae probandi quod asseuerant adferunt docu
menta uerum graecis nominibus sic appellantur. Primus est staticus
secundus sit mematicus. tertius anagraphias. quartus engraphas. quintus
perigraphas. sextus parembolicus. septimus proseuretikus. Est staticus e.
quidoc & quibus argumentis lineas praecidamus ad imperatum modu
anagraphos dicitur quodocetur quibus argumentis propositae lineae
adiungi & ascribi possint reliquum scema quod imperatum est. Engra
phos est quum ostenditur quibus argumentis dato circulo uerbi gratia im
peratum trigonum uel quidaliud in medio possimus conuenienter
ascribere. perigraphus tropus est quidoc & quemadmodum datum
circulum uerbi gratia quadrato concludamus scematae. parembolicus
est quidoc & quemadmodum uerbi gratia dato tetragono immu
tamus datum trigonum ut & tetragoni spatia crescant non scema mu
tetur. proseuretikus tropus est quidoc & quemadmodum uerbi gratia
inter datas impares lineas inueniamus mediam quae tantum cedat
maiori lineae quantum praecedit minorem. hi sunt tropi generalis
ergasticorum scematum. Apodicticai autem tropi ideo transeuntur cum
mihi cum dialectica quamaudistis communes sint sed omnia scemata
quinq; partibus communes sint excuntur quae a graecis sic appellantur
prima protasis. secunda diorismos. tertia catasceue. quarta apodeis.
quinta sumperasma. Latine autem sic possumus interpretari. prima
scematis propositum. secunda determinatio quaestionis. tertia
dispositio argumentorum. quarta demonstratio comprobatioq; sen
tentiae postrema conclusio hoc de generibus planorum dictum sit
ad theorematum membra redeamus. namutiq; membra sunt linea
& angulus angulorum natura triplex est. namautem fit est. aut an

[illegible] eos
[illegible] graphas quodocet

[illegible] est.
[illegible] nam cum latior
[illegible] erit & commouerit
[illegible] constat cum maior est minor et
[illegible] species. prima dicitur
[illegible] logos. isos est cui collata
[illegible] pares uni mediae duplo pari li con
[illegible] alia duplo uicta aliam tantundem supe
[illegible] neq. aequalitate uel media tertiaue parte neq.
[illegible] ullaue parte consentit. Omnis autem linea aut re
[illegible] dicitur [illegible] logos. rete autem illa est quae prior proponitur atque pro
positae lineae communi mensura conferatur. reton autem dicitur
quicquid conuenit. proposita autem linea quamuis collata non sit
tamen qua adhuc non est. alogos ali collata & habet quiddam quod ee se
sola perficiat rationabiliter appellatur. Rete alogos autem iam colla
ta linea efficitur si dissonare omnia reperiuntur lineas autem quae sibi
consentiunt. CYMMETPAC dicimus quae non consentiunt am & ras & non
mensura sola sed & potentia CYMMETPAC. fact & dicuntur dinami.
CYMMETPOI. In mensura autem pares mece CYMMETPOI appellantur
ergo cum tam mensura quam potentia conferantur omnes quae uel poten
tia uel mensura disereptana. CYMMETPAI. sunt ex his alogae tre cunda
EKAYONONMATONALOTOC. huius species sunt sex quarum prima dicitur
prote alogos secunda similiter deutra tertia & ceterae deinceps. item
tertium genus dicitur ecdromeson prote alogos & similiter ut supra
quartum ecdromeson deutra alogus quintum genus dicitur mizona
logos sextum reton. KAIMCOIAYNAMENHALOTOC. septimum AYOM
ECAAYNAMENHALOTOC. octauum ATTOTOMHALOTOC. huius species sunt
sex. prima secunda tertia & deinceps dicuntur ut supra nona. MECHAT
TOTOMH PROTHALOTOC. decima APOTOMHAEYTERAALOTOC. undecima
EAACCONALOTOC. duodecima METAPHTOYMECONTOAONPOIOYCAALO
TOC. tertiadecima METAMECOYMECONOLONPOIOYCAALOTOC. haec omes
mixtae ceteris lineis dum autem trahunt suas aut alienas sui re accipiunt di
uersis rationibus certus spatiorum modos quos graeci cora appellant
demonstrant haec de planis dixisse sufficiat nunc de solidis quae stereo
dicamus iudeamus stereon scema quod longitudine latitudine altitudi
ne constat cuius extremum superficies est ut in planis linea. sub
sistit autem solum scema planorum scematum superficie. nam sub
iacentia trigono piramis imponitur circulo conus aut cilindros qua
do cyborsos & cetera similiter. sphera sane intrinsecus capax omnium
circulis subsistit in quos resoluitur. solidi tra suero efficit scemata

decim fiunt
quarum prima dicitur
secunda

generali[illegible]
instar scemata[illegible]
adduntur nobilia[illegible]
tremicosaedros quae[illegible]
primitus concidendas [illegible]
ducere & terminatam [illegible]
& omni centro & inter stricto circul[illegible]
inuicem qualis sibi esse & omnem dire[illegible]
uidetur producere & si in duas directas lineas [illegible]
intus & eadem parte duos angulos duabus rectis in[illegible]
parte quasunt minore duobus rectis directas lineas co[illegible] com
munis animi conceptione sunt tres quae eidem aequalia sunt & in
uicem sibi aequalia sunt & si aequalibus aequalia addatur aequalia
esse & si aequalibus aequalia adimas aequalia sunt reliqua haec cum
permissa conspicere & lineam in aba corectam ducens sicut quae ad modu
potest super datam terminatam lineam trigonum aequilaterum
constituit quo dicto cum plures philosophi quiundiq· secus constipa
to agmine consistebant· primum eo clidis theorema formare eam
uelle cognoscerent confestim adclamare oclidi plaudereq· coepe
runt cuius laudibus & iam ipsa geometria plurimum gratulata se
persectantis gloriam sublimari prouehq· cognoscens abeo de libros
eius quos casu apportare conspexerat festina corripuit atq· incete
reas structionis doctrinaeque documentum iobi ac senatui caelitum
offerens intimauit quo facto & doctissima cunctarum & benig
nissima comprobatur·

MARTIANI MINNEI FELICIS CAPELLAE AFRICAE CARTAG

DE GEOMETRIA LIBER VI· EXPLICIT·

[illegible] UCO
[illegible] ATQUOR
[illegible] ETUR
[illegible] UAEADMENSASORORIS
NEMOR[illegible] CRURSUSDIAGOLUPTAS
[illegible] LENIINMURMURATAURE
CUMAROP[illegible] ERISADMIRANDASQ· PUELLAS
ADTROBATAMIPOTENSTUOPTATILENTUSAMORIS
GAUDIALONGATRAHIS CASTUMQUE LAUDIS HONOREM
SERIAMARCENTEMSTUPIDANTCOMMENTAMARITUM
TALIACONPLICITASPECTAT FASTIGIAUIRGO
NECTECURATORI NECTEPUERAMBITERILIS
NECMEAMELLARAPIS QUAENAMNECHYMELEALEXEST
INUENERISSACROPALLASSIBIUINDICATUSUM
QUAMMELIUSTHALAMODULCISPETULANTIAFERUET
CASTAMARITALEMREPREMITTRITONIAMENTEM
ETNUPTAENONAEQUAUENITPOSCENDADIONAEEST
CONUENIENSQUAETIBIPOTIUS CELEBRAREPIAPUM·

Hisalanuade sauditur lucri sumin hibere uix posse neinfacetus tamen & impar lepidulis habetur hilaro susurramine sic respondit·

LICET URGUES UOLUPTAS
TALAMUS INIRE SUADENS
TAMEN EXERET PERITAS
BREUIS AMBITUS PUELLAS
DEMUMQUE NEC IUGALIS
CESSATOR INTRICATUS
TARDABO FULCRA LECTI
ET SIQUID ILLA NOSTRAE
UENERIS FERET UOLUPTAS
NEC UOBIS ABNEGABO
FURTIS MODO ADLUBESCAT
ET CLAMOSETA PARUE
LILIAQUE DET PAPILLAE
NEC SENSUS IUGALIS
FERALIS TACURA MORSUM
ET UULSA FELLIS ATRO
LACEROS TRAHAT CAPILLOS·

Quo[illegible]
auribus intamau[illegible]
pene prodidit susur[illegible]
mauigenam conspicatu[illegible]
turma de propinquo u[illegible]
geruntur pediaq· gressa[illegible]
Cui quaedam maiestas nobilissime u[illegible]
ortu quae praecelsior uultusipsius lumin[illegible]
culis quibusdam captis reuerenda uideatur· na[illegible]
uix intellegibili radio canducabat· ex quo tenuiter
exprimo linea defluebat dehinc tertius & quartus tunc quoq· iam nonus
decoratusq· primus honorum reuerendumq· uerticem duplis triplisq·
uariis & atibus circulabant· Sed innumerabili radiorum multitudine prorum
pentes in unum denuo tenuatos miris quibusdam defectibus contrahebat·
Huius autem multiplicem plurimi formemq· uestem quoddam uelamen
quo totius naturae peratequebantur abdiderat· digitis uero uirginis
recursantes & quadam inconprehensae mobilitatis scaturrigine· uer
miculatiq· mox ingressa septingentos decem & septem numerus conpli
catis in eos dignatis iouem salutabunda subrexit· tum philophia autem toni
dam ppt astabat quid numero tali arithmetica intulisse & inquirit cui
pallas proprio inquit iouem nomine salutauit actunc illi radius primus
emerserat conliniate lucis nitore porrecto· ipsius iouis uertice luminauit
quibus miraculis radiorum innumera repente multitudine prorum
pen non· nonnulli cellurisi tressiluit alaeq· diui herculem conspicati opi
nantes eam ydreo germine pollulare actunc obortoterrigini mussan
tibus murmörent puerille spiceus iussus admonere silentiu· Uerum
femina pitagoras uti inter sapientes est abatusq· abacum consecatus
Idemq· iamartem promere cupienti quadalactei luminis pacem of
fitioso consistens· munere praeferebat tum illa antequam iuberetur
quid ad porta exprimere sic exorsa non ignota caelos nec rebus mun
dani signorata quas genuit aduenit supum quidem nil dedignata
concilium· quam uis singulos suos uniuersos quae recenseam ex meis
ramalibus germinare tuq· potissimum quem principalis ante cuncto
procreauit emissio tuae singularis primi geniaeq· naturae fontem
iuppiter recognosce· nec descapicabilem uim omnium matre mero
riale quod abeo mesaxit officiu· cum prosapientia arcane sortis origi
nisq· primordialim uobis studeam ea probare· quicum inter risexer
ceor astroru populus recognoscat honoranda suae multitudinis gene
tricem· pcuncta igitur fata sacramona sesto· qua ante cuncta ibrante
sociata postmodum numeri principia docuerunt quesi specie est

[illegible] neramur · nec dis
[illegible] mipsam esse abea atq· cetera
[illegible] rum esse solaq· mensura
[illegible] rum quae tamen ubiq·
[illegible] num quae est ante extan
[illegible] dicitur potest non esse ꝑ ꝑsua · hanc
igitur par[illegible] ante esse nominatum · quodquidem idealis
illius [illegible] pecie iuis causatiua te fatur · ad cuius exemplum
[illegible] mundum unum q· solem singularemq· luna elemen
ta cetera inquae extant · singula memorari lic et aristotele sunus sectatorib
meis exceo quod unum solum ipsa sit · et sequeri semp uelit cupidinem
adsera t nominatam quod secupiat · siquidem ultra nil habeat et expers
totius relationis aut copulet in se proprium deorquet ardores ·
Hanc quoq· ali concordiam hanc pietatem amicitiamq· dixere quod tra
nectatur ut non secetur in parte tamen rectius iuppiter nuncupatur ·
quod fit idem caput ac pater deorum · Deniq· cum unu facta inquodcuq·
defluxerit lic et eius linea insecabilis ac sine latitudinis significatione
fundatur diadem tamen facit · quae dya s quod sit prima procreatio
nonnullis genesis dicta quod aut inter eam ac monadem prima coniunc
tio est consortiumq· simile iuno phibetur uel coniunx uel germana
praecedentis · Est aut medietatis capax nam bona malaq· participat ea
dem discordia et quae aduersa oriantur ut pute quae prima poterit
ab adherente separari in bonis uero eadem iustitia quod duobus equis
gaudeat partier ponderatis eademq· societas quo uinculo quo medio
conectantur · habeatur utrimq· commune ab hac numerus auspicatur
et est opinabilis corporatio motusq· primi proiamentai elementorum
et iam materiam de diade · Quartus elementorum et iam materia
numerus procreatur · Primaq· forma paritatis est · tria uero prin
ceps in parium numerus ꝑfectusq· censendus · nam prior in tium
medium finemq· sortatur et centrum medietatis ad initium finemq·
interstitiorum aequalitate conponit · Deniq· fata gratiarumq·
germanitas et quaedam uirgo quam dicunt caeloq· ereboq· potente
huic numero colligatur · Ex eo etiam ꝑfectus quod ꝑfectos signit
senarium nouenariumq· cuius auspicio precesertio ad libamina
reperiuntur tres sinphonias contin et armonia id est diapasone emio
lion diatessaron · in tria spatia temporis cursus aeternae · Ideoq· tribus
diuinatio memoratur · Idem mundana ꝑfectio est · nam monadem
fabricator ideo triadem materie procreati triadem idem alibus for
mis consequente sapiamus animam uero rationis et iracundiae cupi

perfectio · nam [illegible]
plena · his quatuor num[illegible]
duo tres quattuor · item [illegible]
id est decem uigintiq[illegible]
quatuor numeri redd[illegible]
genti · sic decem milia ceteraq · exc[illegible]
quatuor anni tempora fronte sq · caeli el[illegible] principia
esse non dubium est hominum & iam quattuor [illegible] ortum a
quattuorq · uirtutes hic numerus quadratus deus solus [illegible]
Sequitur pentas quinumerus modo est adtributus · nam si ex quattuor
elementis ipse sub alia forma · quintus pentas deest rationabiliter insig
nitus quicquid em p mixtione naturali copulatur · nam constat ex utroq ·
sexus numero tria quippe uirilis est dia femineus aestimatur · apo
catastaticus & iam dicitur · & siue cum aliis inparibus sibi cum sio genere
sociatus se semper ostendit · nam quinq · per quinq · habes uiginti
quinq · & quinquies terni quindecim & quinquies septenteries quin
quies & quinque nobeni quadrage sq quinquies item zonae terrae
quinq · in homine sensus quinq · totidemq · habitatores mundi ge
neribus ut homines quadrupedes q · reptantes natantes uolantes ·
Hunc numerum quis negat esse diametrum · nam decadis p fectio circu
lusq · huius semis sferioris sicatur · senarium uero perfectum analogi
tumq · esse quis dubitat & cum suis partibus impleatur · nam & sextum
sui in ter se contin & · quod est unus & tertia quod duo & medietatem
quod tres item naturalia officia sine quibus esse nihil potest · sunt
sex magnitudo color figura interuallum status modus · item modus
totidem differentiae sunt · Nam mouemur prorsum retrorsum ue
dextra leuaq · sursum deorsumq · nam ille a & ernus quidam motus est
circulq · hic autem numerus uenerie est adtributus · quod ex utriusq · sexus
commixtione conficitur · id est ex tria de quima s quod in pare est nu
merus habetur · & dia deq · femine partiate · nam bis terni sex bis fiat
solida & iam figura quadratus sex superficies habet & totius armoniae
tonitas sunt sex · id est quinq · toni · & duo emitonia · idem per primum
motum hoc est dia dem collatus duodecim facit · Inter quos duos nume
rus duo medi inueniuntur · hoc est octo & noue · quorum unus sexeo
nomine regula q · censetur · nam a riteratus memiratur · id est noue
narius eodem enim numero superatur a duodecim quod numeris
superat senarium · id est tribus · alius autem numerus id est octo musica
ratione confertur · tae enim parte superatur · a duodecim quai ipse
superat sextum · id est tertiam sextiertia duo sunt duodecim t

[illegible] ideſt ſex p duodecim ·
[illegible] maioribus numeris media ex
[illegible] ſenaria ratione · nam ſex ies
[illegible] · Dipondiuſſimilitter octo
[illegible] nobies · lxxii · facit ſexcentos
xlviii · ſimil[illegible] octangentos · lxiiii · quae media inter ſe
multipli[illegible] numerus extremorum inter ſe conuenientiu
hic p[illegible] ideſt ſenarius armonias oſtendit genuiſſe quip
pe ſex [illegible] decime eſt ſymphonia diapaſon ſex ad nouem milios ſex
ad octo epitritos · ideſt ſinphonia diateſſaron unde uenus armoniae
maior phibetur · item hic ſenarius aliquadrato & ſolido quaternario
ſortitus horas diei noctiſq · dimittit · nam quater ſeni uies quattuor facit
quid autem te eptas ueneranda commemorem qui quod natura
opere ſine feminarum contagine conformas inter deos ſtrionae
uirginis uocabulum poſſediſti · Nam quod omnes numeri intra de
cadem poſita aut gignunt alios aliuſq · ginguntur · aut procreantur
ex aſocias generantur tantummodo tu ex aſ aut & creat & creatur ad
eptas autem quod nil gignit eo peruirgo perhibetur · ſed quo naſcitur
hic minerua eſt & quod ex numeris tam maſculinis quam feminiuis
conſtet pallas uirago eſt appellata · nam ex tribus & quattuor ſeptem
fiunt qui numerus formam lunae complectitur · prima primo eſt cornu
culata quam meniscidem graeci uocant · Deinde medilunam quam dico
tomon dehinc dimidiato maior quae dicitur amfycirtos mox plena
quae dicitur pleroſelinos · item tres formas praedictas deficiens re
petit · hic numerus luminae ſignificat · nam unum duo tria quattuor
quinq · ſex ſeptem uiginti octo fiunt · item ſeptem ſunt circuli &
totplanae & totidem ſtotq · tranſfuſionis elimentorum · nam ex informi
materiae primus ignis ex igniae exere aqua ex aqua terra · item fit
aſcenſio & ex terra aqua eſt ex aqua aere exere ignis ex igniin materiem
conprahenſam · iam non poterit peueniri quo dominum natura
nonne huic probatur numero deſeruio incipio ſeptimani partus
hominem abſolum perfectum q · dimittunt · Dehinc ideo homo
ſeptem meatus habet in capite ſenſibus praeparato · duos oculos auresq ·
& nares totidem & os unum · dehinc paruolis menſe ſeptimo dentes
emergunt ac ſeptimo anno mutantur · item ſecundae ebdomadae ſuber
tatem mouet & gignendiq · poſſibilitatem tertia florem genarum ·
Quarta incrementae ſtaturae fiuntur · quinta iuuenalis aetatis plena
perfectio eſt · ſeptem & iam natura abſtruſi membra uitalia lingua cor
pulmone lienem iecur & duo renes · item ſeptem corporis partes

manus pedesq· uindes
primus cibus est· & p fectus u
uno est constat· Nam dias p
p fectus item quod a senario
item in exparibus consecutis impl&
cunduspentas ambo octadem faciunt· item cerbum [illegible] adeuenit· id
est xxvii· sequentes in pares redduntur· id est septas [illegible] & undecimus
quo omnes faciunt· xxvi· item ter tausceybus quae et ter adeuenit· id est· lxiiii·
item ter tausquater quater nis deciesh o c quater· lxiiii· fit· & hic ex in pa
ribus quattuor qui superiores sequuntur· id est· xiii· xv· xii· xviiii· fiunt
simul· lxiiii· & sic omnis cerbi p imparium incrementa inueniuntur· sui
dum axat numeris ante hic octonarius cerbus· ita omnium cerborum
primus est ut monas omnium numerorum quibus sunt omnis & iam mari
deum tribuitur· nam ideo cerbe nominatur· ennea sq uoq· p fecta est
& p fectior dicitur· quoniam ex tria de perfecta perfor mae ius multi
plicata p ficitur· Deinde quod primus uersus finem ten & ideo mars
appellata· a quo finis omnium rerum· quadratus quoq· finis est eorum·
per collationem augentur· nam & armoniae ultima pars est a denna
dem enim abo a de collatio p cussionis sonus efficitur· non minus
nouemus addixere in mundo & iam nouae sunt zonae id est sperae &
deorsum septem & terrae decasuero ultra omnes habenda q· omnis
numerus diuersae uirtutis· ac p fectionis in ra se hab & quae lic & pri
mi uersus finissit· secundi monadis impl& auxilium· haec primi uer
sus numerorum regulas analogias generas species differentias p fecti
ones & in perfecta concludit datur q· iano quamuis eam plurimi apo
catastas in memorarent dictum breuiter· numerus primum uersum
facit· quos deorum continext quasq· uirtutes iam nunc quid ipse nume
rus sit quasue inter se analogias seruet & formas breuiter intimabo·
numerus est congregatio monadum uel monade uenens multitudo
atq· in monadem desinens· Sunt autem numeri simplices regulae quattuor·
Prima est quae appellatur a paribus in par tertia ab in paribus par quar
ta ab in paribus in par quas inter tius memorabo· sunt & iam qui primi
numeri appellantur· quia nullo numero diuidi possunt nisi a monade
tantum non diuidi sed componi uidentur ut putas· vii· xi· xiii· xvii· &
ceteras simulia nullus enim eos numerus diuidere uno ordine potest
quapropter primi appellantur· q̃m a nullo numero exoriuntur
nec equis portionibus discernuntur a se m & igitur natalios excreant
numerus· q̃m ab in paribus pariasfiunt· a paribus in par fieri nullo modo
potest· ergo & primi numeri necessari habendi pulchrisq· sed omnis

[illegible] ur
[illegible] mus ceteras a paribus pa-
[illegible] paribus par · Unde & perfectus
[illegible] nnas ab imparibus inpar decas
[illegible] sequentibus hoc regulae colli
guntur · Primus [illegible] unonade usq · ad enneadem · secundus a de
cade usq · ad no[illegible] tertius uero a decatonta de usq · ad nongintos · quar
tus quidem [illegible] usq · ad nouem milia · hic & nonnulli graeci & iam
minea adiecisse uidentur · mihi uero solus numerus ad probatur · qui digi
tis coercetur · alias quaedam bra tionum conuertas alta tio sit que fit ut nu
meris germanae praecedentis sonis a lineis concinnamus · nam mihi in
primo uersu monade sibi insigno principium quod non habet partes in se
cundo uersu a decim numeri uel ut linea distinguntur · in tertio uersu
quadratis ex centum · reliquisque fiunt · ideo ex mille reliquis quae sociatas
fines ergo uel limites mihi sunt monas de secatonta & mille geometriae
uero ut a linea figura soliditas · Nam monas sita in diuiduae est ut nota deca
sinumeri sit in linea longitudinis solius secatonta quadratus quie est sup
ficies & in longitudine mine diuidatur · id est decus p decus fit centu qua
dratus hoc p decem fit cubus mille omnis in par progressus a monade p
singulas positiones necessarios quadratus efficit · prima ipsam monadem
fecit quattuor · primum quadratum ad sociatas quinque · fecisti · secundum
quadratum · xvi · adiciens tertia monas & p ficis quadratum · xxv · eodem modo
progreditur ratio usq · in finitum sed a superius diuisa regredia romane
numerum aut parem aut inparem esse & ut req · finiri · quicquid numero adiciatur finito finitum adici neq · ex infinitis in finitum fieri possem ·
Omnis uero numerus aut par aut inpar est · par est qui in duas aequas par
tes diuiditur · ut · ii · iiii · vi · inpar qui in duas aequas partes diuidi non est
iii · v · vii · deinde ex imparibus quidam ex impari tantum inpares sunt · ut
iii · v · vii · Quidam & iam multitudine constat ut nouem quindecim uiginti
unoquos nieoiccakicite piccoyc · graeci appellant ad his qui pares sunt
plura discrimina sunt an pares sunt & dici possunt ceteri · Vel ex paribus
pares uel ex imparibus pares & illos graeci aptiakei captioyc · uel ne
pccake captioyc · uel aptiakei ne piccoyc · nominant · pares ex paribus
sunt · iiii · quia ex bis uini sed octo quia ex bis quaternis constat · pares ex imparib ·
& qui pares in pari multiplicatione fiunt · ut bis · ternis · ex sis · aut quinques
quaterues · quod genus graeci ne piccakei caption · uocant · & hii
qui inparem numerorum multitudinem pari multiplicatione con
summant ut cum bis ternis ex his & quater quina uiginti fiunt · quod
genus aptiakei ne piccon · graeci uocant · qui numeri quamuis
idem sunt rationes tamen in crescendi diuersa recipiunt aut quae recipi

qu[illegible]
sepiusue ꝑ pares replic[illegible]
Namduodecim & uiginti semel [illegible]
uicenos quaternos inde iusd[illegible]
unt · nouissime in terno in par[illegible]
simili multiplicatione potest · quinu[illegible] euoluta ascabest
sic ꝑ replicationes item in plures partes digeruntur [illegible] uiginti & uis dena
sunt & quinq · quaterna & decies una quatuor deinde species numeros
excipiuntur · quidam enim sunt ꝑ se incompositi · quidam ꝑ se compositi ·
quidam inter se incompositi · ex quibus duo proprie primi numeri duo
sequentes secundi nominantur · sed ut res quo facilius adici possit pla
nius indicanda est · prima & minima omis numeri mensura singulari
tas est · qua nullus numerus non in singula diuidi potest · Deinde inde
cum & iam aliae mensurae excipiunt ut duplationes quae duplo tripli
cationes quae triplo increscunt · cum hoc tamen sit quibusdam numeris in
singularitate sola mensura est · quinisi in singula digeri non possunt
quales sunt tres tantum impares tres sunt · iiii · & viiii · nam bis bina · iiii ·
ter na nouem sunt tamen illa duplicatione haec triplicatione metimur · ac
saepe una quidem talis mensura numero sed plures siquidem · viii · metiri
& quadruplicatione & duplicatione facile est cum & quater bina & quis
quaterna viii sint inter q · euidens est quicquid aliqua multiplicatione
metimur · metiri nos & iam singularitate posse non ubicuq · singularita
tis mensura est esse alicuius & iam multiplicationis tam singularitas om
nibus communis mensura quibusdam unica est cum hoc tamen sit per se in
compositi numeri dicuntur qui nullam mensuram habent nisi singula
ritatis ꝑ se uero compositi quos metiri non tantum singularitate sed
aliaquoq · multiplicatione licet · ꝑ haec quidem singulorum nume
rorum aestimatio est bonum uero plures sue iuncti inter se incompositi
esse dicuntur · qui nullam communem mensuram nisi singularitatis
habent ut tres & iiii · neq · enim interest · an iiii · duplimensura habeat
cum eadem illa in tribus non sit ac inter se compositi sunt · quibus alia
quoq · quam singularitatis mensura communis est · ut viii · & xii · quo
rum utrumq · lic & triplicatione metiri cum ter terna · viii · ter qua
terna xii · fiant · cum uero alii numeri in singula tantum alii & iam in
aliquos solidos numerus diuidatur · ut ipsa discretio sunt · sic & iam
uocabulis discernam ne qua indiligentibus confusio oriatur · & cuius q ·
numeri membra nominabo solidos numeros in quos is deduci potest
ut in xii · fiunt ad singula · & si qui & iam solidi numeri inmixti singulis
inserentur partes appellabo ut in · vii · uel to uidens singula uel & iam bis
terna singula adicto ex numeris quidam perfecti sunt quidam ampli

[illegible] ampli
[illegible] minseipsis habent inpfecti in
[illegible] emplicausa sumamus vii· hu
[illegible] dipossi[illegible] & sexiens singula & termi
na & bifarna fiant [illegible] seu sunt vii· iii· nuncinunum eae confe
rantur· fiunt [illegible] esse partibus suis & hoc numeri genus in
aliquaur [illegible] nunuio uel ex superante uel ex definente ut pu
ta sumamus xii· & duodecies singula & sexiens bina & quater quaterna
& ter quaterna & bissenaxii fiunt taq· eius partes sunt· i· ii· iii· iiii· vi· quae
iunctae inunum xvi· efficiuntur· hic amplior pfecto numeru est ad xvi·
fiunt iunctaso ctiens binis quaternis neq· parter hassi facia sulla eius
numeri mensura est· collata aut inunum· i· ii· iiii· viii· nonultra faciunt
quam minus quo ex quo ortasunt hic inter fectus numeru est alii & iam
plani numeri sunt alii crassitudinem quoq· in se habent· Planu numeru
esse graeci dicunt quadduobus numeris continetur· ideiusmodi est in
ratione mensuram tantum de normo contineri quantum a toto quadri
angulo cuius par sine a norma sit existimant idem ad numeros plani ferunt·
quinduo latera ordinantur sicut rectum angulum faciunt normae
similitudinem repraesentat· Igitur si unaterum latus· iiii· in alterum tres
porriguntur hi duo numeri lege eorum xii· capiunt planumq· eum
numerum nominant ad crassitudinem aiunt atribus numeris in alte
rum puta latus· iiii· in laterum tres supra deinde quatuor adiciuntur
his numeris altitudinem quoq· sup inferiarem norma impleri dicu
Includiq· uiginta quattuor in quibus obscuritate ex superuacuo quae
stae uidentissimum est· planum esse numerum sic singuli iunctis ne
quid sup alterum sit crassitudinem fieri in numero sup numerum in po
sitis· ipsa aut plantae suarum formas habent numeris ad similitudinem
aliquarum figurarum ordinatisq· incipiunt alie tum uel triangulae
fiunt ateaeq· quae quattuor angulos habent uel quadratae sunt uel
altera parte longiores q· et epomeke ic· graeci appellant· praetera
plures quoq· angulipossunt interdum & iam in aequalia numeri latera
esse ut cum deinde crassitudinem insurgat· figuras q· plures efficiat
tessera perfectissima ee inter eas uid & ur· est aut in paucissimis ter bus
quadratum in paucissimis· iiii· Idaut in [illegible] ria altera habet in paucissimis· vi·
ar te parte longius quam angulum in paucissimis sex· crassitudo tem q·
tessera in paucissimis· viii· nam duo simplice mordinem faciunt tres sic
componi possunt ut tri de mangulos habent quattuor in quadra positi
nonem bino habent quinq· sic colligantur ut in altero latere duo in alte
ro tres sint· sex ut quadriangulum faciunt· quod in duobus lateribus

omnia [illegible] plantiem
ordinatas · similes autem planiniem
habent ut · vi · & · dc · cum illis in [illegible]
altero · ccc · sed eodemq · modo [illegible] & [illegible] ssitudinem [illegible]
quorum altera sub eadem ratione sunt · ut · xxiiii · & [illegible] naginta · vi · nam ut
in illis alterum latus · iiii · & alterum · iii · hab & · quo fit ut planties · xii · crassitu
do xxiiii · capiat sic in his alterum latus · viii · alteru · vi · recipiat quo fit ut pla
nties xlviii · crassitudo · cx · xvi · conprehendat quod est autem inter duos
& tres · cc · & · ccc · ratio quae est inter · iii · & · iiii · & · vi · & · viii · manifestum erit
simul atq · rationes quae inter numeros sunt subiecero · omnis enim
numerus par est aliquo numero maior · aut multiplicatione procedit ·
aut ratione membrorum aut partium aut simul & multiplicatione
& ratione membrorum uel partium · Ratio membrorum in uno membro
pluribus sue ratio partium in una parte pluribus sue est minor · uero
numerus aut replicatione minuitur aut ratione membrorum uel
partium · Interdum & iam simul replicatione & ratione aut membro
rum aut partium · neq · uilla ratio numeri ad numerum non intra haec ·
Graeci multiplicato numero πολλαπλασιον replicato υ πολλαπλα
σιον · membro membri sue antecedentes ε πιμορφον · membro
membri sue inferioris υ πολλαπλασιον · appellant binis denominibus
utuntur in his quibus binae rationes sunt · cum hoc tantum sit numerus
comparem rationem hab & ·e qualitatis quam ei ceteta graeci uocant ·
ut duo ad duos · tres ad tres · quae ratio & iam perfecto numero ad suas
partes est · Ideoq · is numerus potior ceteris hab & ur · quidenim me quo
esse melius potest · aut ubi alter numerus maior · alter minor est ·
Protinus inter eos distantia est quod in omnibus fuit qui ratione mem
brorum uel partium antecedunt · Ideoq · hi numeri peiores sunt
inter quos partes q · eorum aliquod discriminent sed ut distantia inter
duos numeros maiorem minoremq · eadem est se ratio · inter easdem
contraria est tantundem enim distat inter · iii · & · iiii · quantum inter · iii ·
& tres · ratio inter hos ipsos diuersa est eaq · quae sit infra patebit ·
Cum proposuerimus uero primas in multiplicatione rationes se se multi
plicationis ratio est senioni ad ternionem octonario numero ad qua
ternarium contra replicatio [illegible] ternionis ad senionem · quaternario
numero ad octonarium membrorum uero ratione uincit his numeri
quisolido membro membri sue antecedit qualis est nouenarius
ad senarium ternione enim uincit · quae eadem uis in senario numero
inuenitur · contra q · membrorum ratione uincitur nouenarius
a senario · at partium ratione uincit quinse & ipsum minorem ·

[illegible] um iii · contra ergo partium
[illegible] us & multiplicatione & membrorum
[illegible] pa[illegible] [illegible] habent & praetera membra in duob;
[illegible] plicatione uero & [illegible] ratio euincunt · u · si conferatur cum
duobus · Nam in quinque bus bina sunt · & propterea duo pars una contra in
his ipsis numeris minores a maioribus simul & replicatione uincuntur
& aut membrorum ratione aut partium · sed uge nerationum inter numeros
ras haec sunt sic spectae in singulis plures · nam ut ad multiplicationem primum
replicationemq · ueniamus inter hos aut dupli ratio est aut tripli aut qua
drupli · a procedere quoq · ultra multiplicatio potest p eosdemq · rursus
gradus idem numerus replicatur · Ergo rationem habent duplo maiorem
duo ad unum · iiii · ad duos · viii · ad · iiii · duplo minorem unus ad duos duo
ad · iiii · iiii · ad viii · item in triplo maiorem · iii · ad · i · viii · ad · iii · triplo minorem · i ·
ad · iii · iii · ad · iiii · quadruplo minorem · i · ad · iiii · iiii · ad xvi · eademq · in ulte
rioribus multiplicationibus & incrementi & diminutionis ratio est · at
ubi inter maiores minoresq · numero ratio membrorum est maior
aut sup dimidio uincit quem ΗΜΙΟΛΙΟΝ · ut super tertio · quem
ΕΠΙΤΡΙΤΟΝ · aut super quarto · quem ΕΠΙΤΕΤΡΑΤΟΝ · graeci
uocant · & sic ad super quintum sup sextum ultioresq · ratio procedit
super dimidium est quippe aliquem numerum & dimidium eius
hab & sup tertius quippe aliquem numerum & dimidium eius hab &
super quartus quippe aliquem & quartam eius eademq · in ulterio
ribus ratio est · contra ex isdem numeris minor maiori aut sub dimi
dius est quem ΕΦΗΜΙΟΛΙΟΝ · aut sub tertius quem ΥΠΟΤΡΙΤΟΝ ·
aut sub quartus quem ΥΠΕΤΡΑΤΟΝ graeci appellant sup dimidiu rationem
habent tres ad duos · ccc ad cc · quorum supra mentio est contra sub di
midii duo ad tres · cc ad cc · ad super tertii · iiii · ad · iii · viii · ad vi · qui ipsi
quoq · supra positi sunt · Sub tertii · iii · ad · iii · vi · ad viii · sup quarti · v · ad · iii ·
x · ad viii · sub quarti · iiii · ad · v · viii · ad x · par tium uero ratio proxima in
quibusdam numero sup tertio est in quibus super quarto idq · proce
dere ultra potest · super tertio similis est · Ubi maior numerus minore
ipsum & aliquas eius tertias partes conprahendit · sup quarto ubi & illum
ipsum & quartas eius sumamus · v · & · iii · & x · & · iii · antecedit quinarius ter
nionem quod & illam ipsam & eius duas tertias hab & item in decussunt ·
& vi · & de sex duae tertiae ad proxima · sup quarta ratio est inter septem
& iiii · inter xiii · & viii · in vii · & ipsa iiii · sunt & eius sex · quartae atq · ulte
ratione quae sup tertiae & sup quartae proxima est maiores in his nu
meris sunt cum sic ratione proxima sub tertiae & sub quartae minores
cum maioribus habent · Illo neminem decipi conuenit ut aliquam

numerum aliquem dimi[illegible]
aliquem & eius duo dimidia habe & p[illegible]
rationem supertertio proximam habe[illegible] quae quar[illegible]
quarto proximam recipiunt · nam si quis [illegible] primum duas qu[illegible]
super dimidius est ut si sunt · vi · & · iiii · in · vi · enim & iiii · sunt · & eius duae
quartae contra uero ut ea ratione q · supertertiae & super quartae pro
ximae est maiores in his numeris iuncunt · sic rationem proximam sub
tertiae & quartae minores cum maioribus habent eademq · ratio pro
cedit · sicut sup quintae ulteriusue similis est · hinc rursus plura diseri
mina oriuntur · siquidem unius numerus potest duplo geri aut ut sup
dimidio aut super tertio aut super quarto ulterioribusue & multi
plicationum & membrorum rationibus ponamus · iiii · & x · & his · x ·
duplo & sup dimidio aucti sunt · nam bis quaterna · viii · sunt · deinde
dimidium · iiii · sunt in duobus apponamus · iiii · & xiiii · & ex his · xiiii · tru
plo & super dimidio aucti sunt · nam ter quaterna · xii · sunt · Deinde
dimidium · iiii · sunt in duobus progrediamur ultra sexum · usq · iiii ·
& xviii · & ex his · xviii · quadruplo & sup dimidio increuerunt · nam
quater quaterni sunt · deinde dimidium · iiii · sunt in duobus at si sint ·
iii · & · vii · ex his · vii · duplo aucti sunt & supertertio · Nam bis terna · vi · sunt
deinde par sed tertia trium sunt in uno sint · iii · & x · ex his · x · triplo incre
uerunt · & sup tertio · nam terna · viiii · sunt · & deinde par sed tertia trium
in uno ponantur · iii · & xiii · ex his · xiii · quadruplo aucti sunt · & supter
tio nam quaterna · xii · sunt · deinde par sed tertia trium sunt in unum acci
piamus nunc · iiii · & viiii · ex his viiii · & duplo plus habent & sup quarto ·
Nam bis quaterna viii sunt tripli & super quarti · & inter · iiii · & xviii ·
quadrupli & sup quarti ratio est · idemq · in ulterioribus numeris sit ·
sp quem numeri minores ex his & plicationis alicuius & sub dimidii
uel sub tertii uel sub quarti uel alicuius ulterioris rationis cum maorib ·
habent ut apparere aut ex his potuit multiplicatio a minima ratione
incipit & sub inde ad maiores minoresq · transit ratio membrorum
uel partium replicatio a maxima ratione incipit · & sub inde ad mino
resq · transit · maior ratio dicitur quae plus minor quae minus adicit
ergo maior ratio tripli quam dupli · maior quadrupli quatriplie est ·
contra minor dupli quam tripli · minor tripli quam quam quadru
plie est · Incipit igitur multiplicatio a duplo inde a triplum ad quadru
plum · semp q · ad maiores rationes transit a ratio membrorum in
cipit a sup dimidio · deinde super tertium sup quartum · semp q · ad minus
& minus peruenit · quae omnes rationes inter duos fines sunt · ita nu
meris sunt ut puta dupli ratio est inter · ii · & · i · tripli · inter · iii · & · i ·

[illegible] plo quam duos & i. uel sue
[illegible] quam iii. & i. possunt sup os. deinde
[illegible] rationes solos finis his numeris augentur.
[illegible] fines quum [illegible] phithagoricus thermacides nominan
dant. quod ita uos sup suam fundum sit numeri rationis eiusdem sup his sis
adiungunt. Idemq. an & iam rationem membrorum. mine enim fines
sunt sup dimidii & iii. sup tertii. inter. ii. & iii. super quarti. inter. iii.
& quinq. tum deinde sub his dem rationibus numeri complentur. neq.
alia conditio est quae ipsa incipit a tertia a parte sicut membrorum ratio
de milia. Deinde primum minimas fines conprachendit. tum ad maiores
transit aut ex his aut uerisimile est. Primam multiplicationem ee inuen
tam. deinde ratione membrorum tum partium. neq. enim difficultas
ad duplum. Deinde triplum & quadruplum apparuit. tunc ex duplo
sup dimidi facta conditio ex triplo sup quarta est. Idemq. in ulterioribus
incidit. Nam qui duplum uidebat hoc ipso coepit intellegere dimidium
quam duplum. iii. sunt. duorum sunt sic dimidium quia ut duplum
quattuor duorum sunt. sic dimidium quartae rationis duo ut igitur
duobus adiciendo. iii. fecit sic rursus quaternioni duos adiciendo fecit
sup dimidium utq. ex duobus triplos exhis impleuit. sic senario numero
duos adiciendo sup tertium inuenit. Idemq. in ulterioribus incidit.
Deinde cum incurrerent numeri sine iudicis quidem rationibus positi
quaestum est. quod quotaeue pars alterius numeri in altero essent
& iseo uentum est nec cuius numeri. non aliqua ratione ad alium nume
rum exploratis ultima sit. Post haec non difficillima animaduersio
geminatione sinumeris fluxit qm generanumerorum rationum q.
inter eos orientium exposui rursus ad ea singula reuertar & quae in
quoq. animaduersione sunt indicabo incipiam de paribus atq. in parib.
Par omni multiplicatione sic procedit ut par maneat duplo augentur
ii. & iiii. viii. & xv. triplo ii. vi. xviii. quadruplo. i. & iiii. xvi. lxiiii. cclvi.
Idemq. in ulterioribus fiat in par par i multiplicatione protinus in
terit. & in numerum parem recidit in par i multiplicatione increscere
potest ut in par maneat. nam bis terna sex. item bis quaterna viii. fiunt
eodemq. modo quaterna. xii. quater quina. xx. ter terna. viii. & ter. viiii.
xxvii. item quinq. terna. xv. quinque sq uina. xxv. Idemq. in omnib.
multiplicationibus euenit quo fit. ut siue in par. parium numerum
multitudo est id quod consummatum est par sit & ii. & iiii. vi. viii.
quae par numerorum multitudo est fiunt xx. ii. iiii. vi. quae in par
numerorum multitudo est xii. ambo numeri pares. item par in par ii
numerorum multitudo pares facit ergo. iii. & v. fiunt octo. qui

par [illegible]
fiunt xv· ill[illegible] quoq· inpar [illegible]
uel parem multiplicatio quie[illegible]
catio siue duo multiplicauit fecit· iiii· [illegible] fecit· vi·
par numerus si parem multiplicationem facit patrem si impar [illegible]
demum parem reddit· nam triplicatio si duos multiplicat efficit· vi·
ipsos quoq· pares stres efficit viiii· qui inpares sunt tum si pari para
dicitur per manet ut duobus· iiii· adiciantur sunt· vi· si impari para dicitur
par fitur· stribus· v· adiciatur sunt· viii· uno autem modo inpar numerus
procedit· si numero numerus nona dicitur eiusdem generis sed in pari
inpari· par nam siue· iiii· qui sa diecta stribus auxerit siue· iii· adiectis· iiii·
fient· vii· qui inpares sunt· Deinde numero pari quale demitur· tale
superest numero inpari contrarium est· ne quod demitur· super sit
ergo si pari par demitur· id quod sup est par est ut si ex viiii· duo aufe
rantur sup sint· vi· si numero pari inpar demitur· id quod superest
par est· ut si ex· vii· iii· auferantur sup sint· iiii· si numero inpari par de
mitur· id quod sup est inpares ut si ex viii· duo auferantur super sint· v·
par tle inde ex paribus est numerus· quisquis dimidium par habet ut est
in· xii· quorum dimidium in senario numero est ipso quoq· parietem
par ex par inparibus est· quisquis a duobus duplo increuit· v· ut· iiii· viii· xvi·
aut quisquis a bali sic increuit uti recedere in par e posset quod uenit
etiam quadruplo uel octuplo milibusq· auctis ad quisquis numerus
non dimidium inpar habet par ex inparibus est ut senio cuius dimidiu
in tribus est· si quis uero neq· duobus p duplicationem in pleuit nec di
midium habet· per quidem ex inparibus est oritur tamen a beo qui inpar
ex inparibus est ut· xii· hic enim numerus· neq· per duplicationem
increuit· Ille autem par ex inparibus id est ternis est· transeamus ad nu
meros incompositos quos etiam primos secundos q· nominari proposui·
In compositi per se numeri nulli pares sunt exceptis ut supra posui duobus
ceteri quicumq· per se incompositi sunt· Omnes inpares sunt· ut iii·
v· vii· viiii· xiii· xvii· xviii· similesq· per seuero compositi numeri sunt
omnes pares qui uel ex paribus uel ex inparibus sunt· nam et· iiii· atq· viii·
duplicationem eimur· quorum alter numerus in binos alter in qua
ternos replicatur· et idem facere· in· vi· aut x· facile est cum ille in ternos
hic in quinos resoluatur praeter hos multi inpares par se compositi sunt·
id est quicumq· in pari numero multiplicantur· nam siue ter nio· siue
quinarius numerus· si quis alius in inpar inpares numeros multiplica
uit quisit effectus inpar est et p se compositus multplicet ter nio se ipsu
fiunt ceteri· viiii· multplicet quinarius numerus seipsum fiunt
quinque quina· xxv· at multplicet uel ter nio quinarium numeru

ꝗ ad duob. o duos· per q dimidiu inpar hab et· sed uenit numero p duplicationem

[illegible] eiusdem sunt inter se com
[illegible] sive ex imparibus sunt quanulli
[illegible] nem mensuram habent · Nam ut sumamus duos pares
numeros alterum ex paribus alterum ex imparibus ideft · iiii · & · vi · tamen
inter se composita sunt · quia communis ius duplicatio est quabis bina · iiii ·
bisterna sex sunt · at impares primum omnes quip se incomposita sunt · neq ·
enim possunt aliqua communem mensuram praeter singularitatem habere
quine propriam quidem ullam habent ergo · iiii · v · vii · similisq · omnes
utp se sic & iam inter se incomposita sunt · & in eadem sorte is quoq · nume
rus est qui par sub eodem iure est duo · nam nec hic quidem cum tribus aut quinq ·
aut cum simili componitur · tum quisquis ex his numeris quip se incom
positis sunt iungitur cum altero numero · quamuis p se composito efficit
ut hi duo numeri inter se incomposita sint · ut si · iii · & · iiii · iungantur
quidem nimirum est in alterim mensura aliqua par & eadem singularitate
sit si alter in o est · ac licet & iam duo plures sive numeri non p se tantum
sed & iam inter se incomposito efficit · ut omnes inter se incomposita sint ·
quia quamuis aliqua mensura pluribus communis nulla tamen omnib ·
praeter singularitatem quod euenit si · iiii · vi · viii · & quodlib & similes
ponantur adiciantur · deinde · ii · iii · nam quamuis · iii · priores numeri
inter se componi possunt tamen quattuor hi inter se non componuntur ·
Non tantum uero adiectio eius numeri qui per se incompositus est efficit
ut plures numeri inter se non conponantur · sed potest & iam euenire ut
qui per se composita sint in unum dati inter se incomposita sint ubi quia
uis aliqua mensura diuersitatem recipiunt · Idquo euenit · & inter
impares duos numeros & imparem atq · imparem sumamus viii · & xxv ·
horum uterq · p se composita sunt est hab & enim mensum nouenarius
numerus in ternione habent · xxv · ternione s admittunt · idem fit
inter · viii · & nouem parem atq · imparem numerum · nam neq · duplica
tione aut quadruplicatione viii · neq · ternione · viii · metiri possumus ·
taq · per se & iam inter se incomposita sunt quip se componuntur · non
protinus & iam inter se componi possunt · composita uero inter se om
pares sit apparere · supra quoq · potuit qui cumq · uel ex paribus uel ex
imparibus sunt · deinde quidam impares ut viii · & xvi · cum uterq · nu
merus in ternos recedunt · tum quidam pares & quidam impares · ut viii ·
& xii · siquidem his quoq · triplicatio communis est ter terna · viii · ter
quater · xii · sunt ad illud animaduersione dignum est · quod in pari
numero numquam is par componi potest · qui ex paribus sed qui ex in
paribus ortus est adeo mutata quoq · sorte iuris tamen aliqua soci & as
superest ergo · viii · neq · cum · iiii · neq · & viii · neque cum · xvi ·

[illegible]

&xxx [illegible] ibus inaequalem [illegible]
pares ex inparibus sunt componi [illegible]
postaus est · quia potest non in eadem mensuram re[illegible]
nouenario numero sola praeter singularitatem mensurae est euenit au[illegible]
hoc quia ne xxv · quidem quae duplicata · l · fecerunt ternionem recipi
ebant · ergo si quando inpar numerus ex quo par factus est eadem mensura
quam alter inpar tenet habuerit · tum demum cum illo inpar par qui
ex hoc factus est componi potest ubi illud non antecessit · ne hoc quidem
sequitur · ideo viii · & · l · inter se componuntur at viii · & xxx · inter se
componuntur · orta sunt enim xxx · duplicatis · xv · iam autem viii · & xv ·
inter se componi poterant · cum communis is mensura in ternione est
& ex his ceteri oriuntur quae ad hoc genus numerorum pertinent · ex
duobus numeris inter se incompositis siue uterq · siue alter se per se compo
situm est mensura alterius cum altero non componitur · sunt iiii · & viii ·
hi per se compositi sunt · mensura autem iiii · in duobus non usi in tribus est
neq · duo uero cum viii · neq · iii · cum iiii · componuntur at sint · v · & iiii ·
alter per se incompositus mensuram quaternio hab & in duobus · duo
autem & · v · componuntur · si duo numeri inter se incompositi sunt · &
alter ex his seipse multiplicatis quisque effectus est cum priore illo non
componitur sunt · iii · & iiii · hi inter se incompositi sunt siue ter nio se
multiplicat & viii · & iiii · siue quaternio idem fecerit · xvi · & iii · inter se
incompositi erunt · si duo numeri inter se incompositi seipsos multipli
carent quique ex fient inter se incompositi erunt · ut si eosdem · iii · uel iiii ·
sumpserimus & uterq · se multiplicat & viii · quoq · & xvi · inter se in
compositi erunt · Si duo numeri inter se incompositi sunt & alter
ex his se multiplicauit effectusq · sic numerus cum altero non compo
nitur sint · ii · & · iii · uter lib & numerus se multiplic & fiunt bis bina · iiii ·
ter terna · viii · rursus hos numeros idem multiplicent · fiunt bis qua
terna · viii · ter · viii · xxvii · sumantur nunc · ii · & xxvii · & viii · aeque
inter positi sunt · si duo numeri inter se incompositi sunt & uterq ·
se multiplicauit · Deinde effectum ex se rursus multiplicauerit · hi
quoq · qui sic effecti sunt ut in ipsis qui supra positi sunt · nam ex duob ·
viii · ex tribus · xxvii · sic facti inter se non componuntur · si duo numeri
inter se incompositi sunt & in unum iunguntur in numeris qui sic
effectus est componi · cum altero utroq · ex prioribus non potest · si · iii ·
& · v · in unum iungantur fiunt · viii · hi neq · commune q · cum tribus
componi possunt · si numerus in duos inter se incompositus diuisus est
componi cum altero utro eorum non potest diuidantur viii · in iiii · & · v ·
neq · cum · iii · neq · cum · v · componi · viii · possunt · si duo numeri cum

d rursus ipse se multiplicauit q sic effectus est numerus

[illegible] pos[illegible]

[illegible] serit atq· ca[illegible] ter-

[illegible] ierī·iiī·&viiī·adiciantur his·iiī·

[illegible] sunt multiplicent duo priores alter alterū quater

viiī·aut octiens quaterna fiunt xxii·&·iiī· inter se incompositi erunt·

Omnis numerus quippe a se incompositus est & componi cum altero non

potest nisi cum ipse mensura est ergo componuntur·iii·ad viiī·v·&xv·

quater terna viiī·quinque terna xv·sunt in quo numero quidem

non habebunt cum eo componi non potuerunt·si duobus numeris posi

tis minore maiore detrahitur·&hi sq· sup est non est mensura eius

qui proximus ante eum demtus est hi numeri inter se incompositi sun

t·iii·&viiī·tollantur ex maiore numero terni quotiens possunt sup

sunt duo·in his ter um mensura non est ergo·iii·quoq·&viiī·inter se in

compositi sunt·si·iii·iuncti sunt·&omnibus qui sub eadem ratione sunt

ex his duo qui lib& in unum dati cum tertio componuntur·sint·iii·numeri·

viiī·xii·xvi·horum in sequens semp priori sup tertius est nec ulli·iii·

minores duo iuncti reperiuntur confundantur in unum·viiī·&xii·

fiunt·xxi·hi cum xvi·non componentur·si impar numerus cum alico

componi non potest nec cum duplicato quidem eo componitur·sint·v·

&viiī·hi inter se compositi sunt duplicentur viiī·fiunt·xvi·nec cū his

quidem quoq·componi possunt·si duo &alteri duo numeri ponuntur

sicut neuter ex prioribus cum altero utro ex in sequentibus componi

posse·nei sq· quidem duobus prioribus factus est componi cū altero utro

in sequentium potest sint duo numeri·iiī·&viiī·tertiq·alii duo·&v·

&vi·neuter ex prioribus componi cum altero in sequentium potest

confundantur·in unum·iiī·&viiī·fiunt·xii·nec hi quidem·cum·v·

aut·vii·componuntur minimum ex is qui sub eadem ratione sunt·

inter se compositi sunt·ut in duplicatione minimi sunt·ii·&·iiī·in

triplici·ii·&vi·hiq· inter se non componuntur·atq· quamuis magni nu

meri sumantur·qui inter se incompositi sunt minimi sunt ex omnib·

qui sub eadem ratione sunt·cc·&c·hi inter se non componuntur·

Est autē inter eos par tium ratio quod cc·&c·&·i·dimidio &xcviiī·par

tibus ante cedunt·neq·id esse in ter illos minoris numerus potest·cū

uero mensurae ratio efficiat ut quidam p se incompositi compositi sint

quidam inter se incompositi compositi sint·non alienum uid&ur

timentis protinus subicere omnis numerus aut p se incompositus est

aut si per se compositus est·in aliquo per se incomposito mensuram hae·

&ut·iiī·quiq·ab eo per iplicationem increscunt in tribus item·xv·in·v·

sed eorum qui pares ex paribus·sunt minima mensura in duobus est eorū

qui pares ex inparibus aut &iam inpares sunt·potest minima mensura

me [illegible] maxima
ro proxima mensura maxima ult[illegible]
tur dimidia par seorum xxv. in his maxima mensura [illegible]
tanus quasi inferiores mensuras habeant. sunt autem decies quina. l. item quinq
es dena. item bis quina uicena. nec ulla ex his minor est ea quae ex duobus est.
Haec igitur minima mensura quinquagenaria est. at si duo numeri inter se
compositi sint maior & minor. quomodo reperiatur communis ima maxi
ma minima q. mensura quaeri potest. Oportet autem maiorem numerum
minori detrahere quotiens potest deinde quantum ex priore superest
tantundem dimere ex minore quotiens potest qui sic inter erit nume
rus iste ter eorum numerorum mensuram maxima sint duo numeri cccl.
& c. demantur ex cccl. quotiens possunt centeni id est ter reliqui sunt. l.
ex altero centenario numero detrahantur. supererunt ex eo. l. hic nu
merus ccc l. & c. communis mensura maxima est. nam quinquagiens
bina centum quingies septena. ccc l. sunt ex hic & iam illud apparet quod
quisquis numeris minor maximam in supra duos numeros metitur
quoq. eorum mensuram metitur. Minima autem mensura eorundem
numerorum sic inuenitur ubi maxima reperta est illius ipsius minima
quaeritur. eadem & iam prioribus numeris communis minima est. ut hic
quoq. minima quinquagenium mensura in duobus est. igitur eadem
& iam priorum numerorum minima mensura est. at tum numerorum
qui inter se compositi sint maxima minima q. mensura sic inuenitur
duorum mensura maxima quaeritur. si ex tertio quoq. eo minimo
communis reptum id quod desideratum est. si non est medi minimi q.
qui maxima mensura eodem modo requiritur. ea quae tribus omnib;
communis est. sint tres numeri. cccl lxxv. quae sit mensura maxima sit
communis his qui cccl. & is qui c. sunt reperta quae sit in quinquagena
rio numero consideremus an hic tertium illum qui lxxv. habet. si m & ia
mur omnibus tribus communis est & non metitur autem ergo iungi
mus. c. & lxxv. & horum maxima mensura requiramus demo. ex c. lxxv.
si metitur
sup. lxxv.
hos quotiens possum demo ex eo numero qui lxxv. habet. id est bis sup
sunt xxv. hic numerus maxima mensura est communis is qui. c. & his
qui lxxv. sunt in his & iam omnium trium numerorum maxima men
sura communis est. nam uiciens quinquiens terna. lxxv. sunt uicies
quinquies quaternadena cccl. consideremus hunc eorum xxv. quae
minima mensura sit ea peuenire. neq. ad duos. neq. ad tres. neq. ad iiii.
potest sed est in quinario numero & haec eadem mensura minima
communis omnibus tribus superioribus numeris reperitur. nam duo
& qui. cccl. & c. metiuntur lxxv. non metiuntur. iii. qui lxxv. metiuntur

[illegible] duobus fuerunt numeris dati [illegible] mum
[illegible] inuenitur sine dati numeri duo & iii. hi inter se com
positi sunt ex his alter alterum multiplicat & bis terna uel ter bina fiunt. vi.
hic minimus numerus est quem illi duo metiantur maximum quem & in
possint nemo dixerit sed omnem idem numeri metiuntur. quicumq. se
nario numero multiplicatione eodem non peruenitur addentur duo
numeri inter se compositi. viii. & xii. simili multiplicatione eodem
non peruenitur. quia potest & iam minor numerus quam qui sic efficitur
in his mensuram alia habere. igitur ita reperiendum est. Videamus qui
minimi numeri sub eadem ratione quali sint. est autem in nouenario nume
ro minimus rationis eiusdem in duobus nunc multiplicat ex minoribus
numeris inter lib & non suum numerum sed alienum. id est uel. iii. xii.
uel ii. uel viii. ter duodena xxxvi. bis nouena. xviii. ex his consideremus
a minor numerus qui est xviii. mensuram habet. & in. viii. & in viii. & in xii.
hab & aut in nouem. in xii. non hab &. Dimittatur igitur & maior adpre
hendatur qui est xxxvi. multiplicatis fi & idem illi duo numeri metiuntur.
tribus autem numeris datis numerus q. minimum illim & iantur si ita inuenit
tur. sint dati. iii. numeri. ii. iii. iiii. summus his numerus quum minimus
& in duplicatione & in triplicatione mensuram hab & i. est senarius consi
deremus an hic etiam tertium ex tribus. id est quaternionem metiatur
simer & ur repertum. id est & quod requisitum est nunc non metiatur.
aspiciamus ergo quem minimum. iii. & iiii. metiatur. id est. xii ergo id e.
minimus quem omnes illi tres metiri possint. nam & bis sena & ter quater
na & quater quaterna. xii. fiunt. & hic quoq. omnem numerum qui. xii.
multiplicatis fient idem illi numeri. iii. metiuntur. ubi duo numeri
numerum aliquem metiuntur. quum minimus in illis duobus mensura
hab & eiusdem illius numeri mensura est sint dati. xii. hos. & ii. & iii. meti
untur. minimus autem numerus quem illi duo metiuntur senarius atq.
in isdem & iam. xii. metitur. nam sexies bina xii. sunt. Idem fit in eo nu
mero quem. iii. aliqui metiuntur. nam hinc quoq. metitur quum minimus
in illis tribus mensuram hab & ponantur. xxiiii. hos & ii. & iii. & iiii. meti
untur. minimus autem numerus qui est xii. in isdem illis tribus mensuram
hab & atquin hic quoq. eos qui xxiiii. sunt metitur. nam duodecies bina
xxiiii. sunt. si bini numeri maiores minores q. ponuntur. sicut eadem
ratio inter maiores q. sit quotiens maior minorem totiens minor mi
norem metitur. sint numeri. ii. & iiii. deinde viii. & xii. eadem inter
maiores minores q. numerus ratio est. nam & in duobus. & xii. is qui viii. sunt.
metiuntur autem tres eos qui xii sunt quaternam ter quaterna xii sunt

8 hi minori [illegible] & viii. & xii. possit. Ni. & quotiens [illegible] & duodecies [illegible] xxxvi sup. [illegible] omnem [illegible] xxxvi

ru[illegible] aliquem [illegible]
rus mediatur euenet · utquotiens singularitas [illegible]
numerum metietur · totiens sisquante in singularitate [illegible]
nerit ulteriorem numerum metiatur sin i · & v · & vi xxx · singularitas
quinarium numerum quinquies metietur · idem facta senio in xxx · rur
sus ipsos · vi · singularitas sexiens metitur atque quinquinarius quoq · nume
rus sexiens mediatur eosque xxx sunt · si duo numeri alteri alterum mul
tiplicant eum uero numerum quis iceffectus est aliquis quipse in com
positus est metitur · Idem necesse est & iam utrumq · ex prioribus meti
atur multiplicati decus octonarius numerus fiunt lxx · hos duo mediu
untur nam bis quadragena lxx sunt atque unidem si · viii · quoq · & x · meti
untur cum bis quaternaoctoo bis quina x fiant · quotiens cum muneri
portionis eius ANAPIOTIAAN · graeci uocant in ordine proponantur ·
Primus ultimum mediatur · secundum quoq · & deinceps omnis metiatur
si secundum metitur ultimum quoq · & medios mediatur · si quidem lib &
deniq · unum metietur ultimum quoq · & medios metietur contra se
ultimum non mediatur · non secundum quidem neq · quam alium si
secundum non metiatur neutrum quidem alium nue · si quem medium
non metiatur · ne alium quidem sint · iii · & vii xxvii · lxxi · celui · inter
hos omnis triplicatio est · tertio autem metietur eos qui ccxliii · sunt tertio octo
genas singula · ccxliii · sunt idem ergo mediatur · nouenarium numerum
cum ter ternaviii sint · & qui hunc metietur · & iam ultimum & qui
utrum lib & etiam ceteros & quam medium quemuis ex illis & priores
quoq · & ulteriores ad duo quia non mediantur · ccxliii · nouem quidem
autem medios quia nouem non mediantur ccxliii · quidem autem medios quia
nullum ex medius mediantur · ne ulteriores quidem si quod lib & a bu no
numeri conueniunt portionis eiusdem quod per se incompositum nume
ri ultimum numerum totidem & iam eum quia bu no proximus est
mediantur · sunt numeri qui duplo increscunt · i · ii · iiii · viii · xvi · ex
his eos qui xvi sunt ii · & idem se ipsos mediantur at sint · i · xii · cxlii ·
AA · cciiii · sunt per se incompositi numeri · ii · & · iii · quia bis octingenta
quinquagena bina AA · cciiii · sunt item q · ter quingentena sexagena
octogena atque unidem · ii · & iii · & xii · quoq · quia bu no proximi sunt
mediantur cum bissena & ter quaternaxii sunt · si quod lib & a bu no
numeri portionis eiusdem sunt · minor numerus maiorem semper
aliquem aliorum qui sub eadem portione sunt mediatur · sint · i · ii · iiii ·
viii · xvi · xxxii · lxiii · ex his · ii · eos qui viii · sunt · viii · eos qui xvi · sunt · xvi ·
eos qui xxii · que xxii · eos qui lxiii · sunt duplicatione mediantur ea
dem eos qui xvi sunt quia mediantur · iii · sunt viii · eos qui xxii sunt xvi ·

o principio numeri duo & tres quibus octingenta quinquagena bina nisi septingenti quatuor sint ·

p Ardua eos quae sint quadruplicatione mediantur

[illegible] nulla aliamensura
[illegible] numeri est · siquidem libet a bino numeri portionis
[illegible] nisi quia bino proximus est per se inconpositus est
maximus ex his inmensuram nonuenit · nisi quinque eiusdem portionis
erunt sunt · i · iii · viiii · xxvii · inter hos triplo portio est · & iii proxi
mus numerus per se inconpositus est · igitur eos qui xxvii sunt nullus
numerus metiri potest nisi aut iii · aut viiii · quia sub eadem portione
sunt · quod non ita euenit · si quando a bino proximus numerus con
positus est sunt · i · iiii · xvi · lxiiii · proximus a bino numerus per se con
positus est · ergo ultimus qui est lxiiii · alias quoque mensuras quam
quam in hac fierunt admittit · & ii · & viii · & xxxii · cum his xxxii · octo
ens octonabis · & tricies sinabis lxiiii fiunt · quem minimum numerum
duo per se incompositi metiuntur · eum nullus alius per se incon
positus metitur · sumantur v · & vii · nullum minorem numerum
xxxv metiuntur · nam quinque ies vii · & vii quina xxxv sunt atque nullus
alius numerus per se inconpositus hunc metiri potest non ii · non iii ·
non xii · non xiii · non xvii · multo uero minus ulteriores numeri si
quadratus numerus quadratus metitur · in latere quoque eius late
ris mensura est · sint ii · quadrati uiuinem · iii · & xvii · metiuntur eos qui xvi ·
sunt quaternio quater enim quatuor xvi · atque in latere quat
uor duo sunt in latere eorum qui xvi · sunt · iiii · sint duo metiuntur
quaternionem bisenim bina iiii sunt · ex hoc etiam illud apparet
ex duobus quadratis numeris si una alterius latere mensura est · in ipso
quoque quadrato numero alterius quadrati mensura esse · si
quadratus numerus quadratum non metitur · ne in latere quidem
alterius mensura alterius est · sint quadrati numeri · iii · & viii · quater
nio uenario numerum non metitur · ergo ne duo quidem quin latere
quatuor sunt · iii · quin latere nouenari numeri sunt metiuntur ·
ex hoc etiam illud apparet ex duobus quadratis numeris si una alterius
latere alterius lateris mensura non est · ne in alio quidem quadrato
numeri alterius quadrati mensura esse sicam tesseram metitur ·
in latere quoq · alterius alterius lateris mensura est · sint duae tessere
viii · & lxiiii · eos qui lxiiii · sunt octo metiuntur · siquidem octiens viii ·
lxiiii sunt atque uni sit latere eius tessere quae viii · habet ii sunt · latere
eius quae lxiiii habet iiii · sint ii · quatuor mensuras sunt · ex hac etiam illud
apparet si ex duabus tesseris duo alterius latus alterius lateris mensu
ra est · eius quoq · tessere alia tessera mensura est atque uni sit tessera tes
sera non metitur · in latere quidem apparens lateris alterius mensura est ·

[illegible] tertessera[illegible]
[illegible] ternione nomen[illegible]
re tessera[illegible] non est mensura nec aquidem tessera[illegible]
l nomini numero quu mensuram in aliquo numero haba[illegible]
sura[illegible] nomen adquirit quu mensuram facit sint viii· ho ternio nomi & tur
& est nouenarii numeri tertia pars inter bus sint xvi· ho sq̃ ternio nomi & tur
& est quarta eorum qui xvi sunt· iii· idemq· in ceteris omnibus nu
meris reperi & ur· sequitur autem ut si in numero membrum sint in eo nu
mero mensuram is habeat cui cum eo membro commune nomen sit· ut no
uenarii numeri membrum in ternione est eumq· tres in & iuntur·

NOS SATERIT CVRSIM NVMEROS MEMORASSE MODOS QVE
CETERA CECROPIAE CVM PERHIBERE CATHEDRAS
SI TAMEN VLLVS INEST NOSTRIS SVPERHALITVS ARIS
AVRITE IN VETEREM CVLTVM REPLICANTVR ABOLLAE
MES PATIVM ADMONVIT IAM CLAVDERE FATIBVS ORSA
NE SVPERVM NOSTRI CAPIANT FASTIDIA COETVS
ET VETVS ASTRIGERO PELLIAR NVMERARIO CAELO
SI CAITA CRITICENS PROPRIORI ADIVNCTAS ORI EST.
MARTIANI MINNEI FELICIS CAPELLAE
DE ARITHMETICA LIBER VII· EXPLICIT

INCIPIT DE ASTROLOGIA LIBER· VIII·

Quaedum geruntur & deorsum sacer senatus numerorum concinen
tium repugnantium q· admiratus fractus ipsum q· femina quadra
ue nerabilis excellentiae celsitudine reuerendam non cassum
parentem superum credituum regnosci multitudo & iam quae iussa
constituerat praesertim q· pitagoras cum sectatoribus cuncta platoq·
timeisui caligosa discriminans archanis eam laudibus ueneratur
nuptiarum q· uirginem siepius conspicabunda pallas quid super
dotalis eruditione femine comprobaret exquir & · ex ipsa uirum
admirantis ad socians cellenius autem nullius magis alumnae splen
dore aducentia gloriatus huiusse feminae euehit granditate sic
foebo dutulae aliam dotalium intromittere remorante ne prioris
profere admiratio laueretur sagrum paululum fuit reuerendum q·
silentium silenus inere aureum consecutus pone vi & usq· ad limis
afabat seu marcore confectus aetatis suae anxia inter doctae uocis mi
racula intentione comprensus analias poculis turgens· tunc & iam nupti
alis gratiae nomine proiectatus inundatus sem & i in confusione prolu
erat· iam dudum laxatus insomnos forte repente glandu fleren-

[illegible] uere diu senum
[illegible] uiscerapulueq. sudatione conspertari suis circumpan
[illegible] modo laudebatur excussus tunc quoniam credita locus
[illegible] nonuetare famulicium ueneris uerniculaeq. brom
ale fantos cacinnos concussis admodum aleris singultibus adque plures
alios conisos cohibere rixum hoc maxime imperaulantis proruptionis sonitum
effusiq. cacinni libentiam prouocarunt. Denique ut semper impatiens
atq. inuerecundis procax ac proteruus ad sutabus adeum alacer cupido
atq. ilarus ad cucurrit atq. ut de pare rubellumq. caluitium senex ba
culum adclinatus ad flexerat palmae uertere p crepante ad plosoeoq. soni
tu reclamantis sum uelut & iam p missum pene omnibus suscitauit.

IUNC UIX SENEX RECLUSIS
CREPERUM UIDENS OCELLIS
CIRCUMSPICIT RIDENTES
ICTUQUE SUSCITANTE
STUPIDUM DOLENS TUERETUR
FRICTUQUE PALMULARI
MADIDA DETERGITORA
TUNC MOTUS INCREPANTE
BACULUM RAPIT LYÆO
ACDUM MOUERE GRESSUM
CUPITA UOCANTE LYDE
TANDEM RECEPTA LUCE
SUPERUM UIDET SENATUM
PERCELLITUR REPENTE
SILICERNIUMQUE NUTANS
TEMPTAT CLERE CURSUM celerare
IUNC MOTIBUS NEGATIS
MAGIS INUOLUTUS AETAT
CESSIMQUE FORMIDANTES
ABEUNT PEDES TREMORE
TITUBANSQUE MOLIENSQUE
HERE TREDIT RECURRIT
IUNC UITA PALMITANSQUE
IURGENS CADIT SENECTUS
FIT MAIOR INDERISUS
NEC SIT MODUM UOLUPTAS
DONEC UOLUPTAS IUBENTE BACCHO
SATURUS RAPIT IACENTEM

[illegible]

COLLOQUE COMPLICATUM
UTRIBUS DAREM REPORTAT

HAEC IACULARIS LASCIVAE ALACRITATE FERVENTES SATYRA ILLA QUEM [illegible] CURA
HABUIT INFORMARE SENSUS NEQUAM FELIX UEL CAPELLA UEL QUISQUIS QUIES NON
MUTUS SENSUS QUAM NOMINIS PECUDALIS HUIUS INCONCRUI RISUS ALECTIONE DESI
PERE UEL DEMENTARE COEPISTI AIT MANDEM NON DISPENSATIS INOUALICA CINNOS
REMOUISSE CONCILIO UERENDUMQUE ESSE SUBDIUUM PALLADIAQ CENSURA ADSI
MULARE QUEMQUA UEL CERRICULUM GARRIENTEM ADQUO ETIAM TEMPORE
CUPIDO UEL SATYRUS PECULANTIS AUSUS PROCACITE DISSILIUNT NEMPE CUM UIRGO
SIDERE APULCHIOR Q DOCTIUM MIRAM UENERABILEM CURIAM ACDEORUM UEN
TURA CONSPECTUS APAGESIS NEC POSTHAC NUGALES AUSUS LEGES MENEIA & CULPAE
UELAMINE LUCENTIS OBNUBERIS SALTIM PRIENEIXE AUSCULTANI HILUM GRAUITATE
SENTENTIAE & MONOCAY PACKAI PONI NOTTAM TRISTIBUS ASPERIS Q SATYRE
ALIOQUIN LEPIDULE UERBERIBUS DEMULGATIS CUM EXCUSAMENTIS ADMISSI
UELUT PROCACIS INUOLUUT TANDEM Q PUELLARUM INTERO MITTENDA PARARE
TUR INQUIRO AC SICILLAN DUM STOMACHO SENESCENTE QUO IN MEMUEHEBAT EXORSA.

ASTRIGERE IAM SEDIS ITER CURSUMQUE POLORUM
ET SACRA MULTIUAGOS QUAT OLLUNT SIDERA FLEXUS
DICERE TEMPUS ADEST UIDET SPLENDESCERE PULSU
ICTA CORUSCIFERIS SUBIUBI TUNC LAQUEARIA CAELI
ILLINC BIS SEPTEM SOLITUS SERUARE TRIONES
PASTOR Y PERBOREAE RESPLENDET LUCE BOOTES
HINC QUADEUEXO TELLUS SUBDUCITUR AXE
ICNOTO CANOPOS SESE INFERT FULGIDUS ASTRO
FOEBEOS PARITER CURRUS RAPIDOS Q MEATUS
ET TOTIES UARIAE FLAMMANTIA CORNUA LUNAE
QUINETIAM MEDIOS QUOS NECTUNC Q LUMINA CIRCOS
OBLIQUE ETRUTILIS QUAS ERAPIT OBITA SIGNIS
CERNERE IAM UIDEOR TU FINGERE LUDICRA PRESTAS
UILIA Q ASTRILOQ PRAEFERS COMMENTA PUELLAE

TALIA ADHUC CANENTE SATYRA UETUS ILLE ACDURISSIME CASTIGATUS DENUO ME
RISUS INUASIT EUGE INQUAM SATYRA MEANTE POETRIAM FECIT COLERA COE
PISTI NE PERMO SICA CIGURGITUS STARI FONTE SIAMNE FULGORIS PRAEUIDES
& UULTUS DEORUM UBI ILLUM REPENTE DISCESSIT QUOD INRISARIA SEMPER
LEPIDA Q UERSUCIA INTER INSANA SEMP DERIDEBA SUATUM TUMORIS DICA
BULIS CAUILLANTIBUS SALEQ CONTENTA NEC MINUS POETARUM RHETORUM CONTURMO
INTERLIM FATICA DERELICTO EST QUO RAPIDO FERUEBA SCEREBROSA MOTU AC
MESILENS OMNIUM RIDENTEM CENSORIO CLANGORE SUPCILIOSIOR INCRE

[illegible] ouuenisse seculo [illegible] sec
[illegible] gaudis de filio sopuellari de his meis satyraq· mea
[illegible] obuiatione rixatus aliquo alumnum virginum doluis
mirum in modum se egreditur · & ecce globus quidam lucis aeteriae & concaua
p spicuus nisi die stio uta apparebat · intra sequandam uirginem claudens
mirtuuerg tunc sensim uoluitur inlabitur quo candore luminis propin
quantis plures inradiati refulsere dui fatales q· maxime quorum & iam
habitus motusq· & quicquid in his signorum credebatur emicuit · tunc
e ipsa exumicaeli contexto eiusdem lucis fulgoribus reuubrauit ·
quo miraculo stupefacti aeriter refiteres macrinq· diu & si quos clausa
telluris operum afferant tem inque uranien certae urbis sam apparuis
serati locum consessionis honoratissime praebuere · & ecce subtam pro
silit quaedam gemmata · nec minus fortis arabus decenter oculea huic
sidereus uer exuibrant ex quae crine fuerum alae cum pinnis salinis
& uoltandi p mundum remigia crebrius aurata crispantur · gestabat
in manu cubitalem fulgentemq· mensuram · In alia librum in quo prae
meta diuum tunera & cursus recursusq· sidereum ipsis populorum
cardinibus praenotati ex m & alis diuersis coloribus apparebantq· ubi
in medium quam pluribus sibi dis adridentibus fuerit ceteris pulchritu
dinem splendoremq· eius admirantibus sita coepit multae admodum ra
tionis nec eiusdem dispicabilis temnendaeq· comitatiue si quas sunt in
dis fruentae operacouenerat · & ecce haec enim uerecundae arbi
tror probatis motus cursusq· proprios ipsis edissere quimouentur
docereq· deos uelle quod facunt · Tum & iam quod per immensas spatia
saeculorum ne profana loquacitate uulgaret aegi priorum clausa
adtis occolebar quippe per quadraginta ferme annorum milia
illic reuerentior seruatione delitui atq· utinam diluuialis conster
nationis excursum aeternarum q· urbem longa inter capedine resti
tutam · nulla eme ingreiam [illegible] aeteris in lecebrae nec iacantes
criminorum scopas palliolos non egenda potius cognoscendam · nu
quam profecto ueras rationes reditusq· uri in notiam hominum
ac mortalium curarum in luuem peruenirent sed quoniam utiuq·
ingratam notiam errabunda peruenire oportuit · quicquid aberat
ostene pta lomeo ipparco ceteris q· uulgatum neme ultra loquendi
necessitas ingrauare tamen quam e alumnatis eruditionisq· cylle
nii reticere non permittit officio nri q· studi secreta discludere
sollertia quoq· nubentas inuitat apud uos superi caelestisq· qui ura
recensibus meacula non acebo · Mundus igitur ex quatuor elimen
tis his dem questoris · insferemo dum globatis terram in medio imoq·

[illegible] quamquam auscultar[illegible] secus ipso[illegible]
dedigner · qui subtilium corporum aeriditatem [illegible]
ductam in quasdam sectas suas & circulorum inter capedin[illegible]
disparari sed suis fluctibus aderentes undique secus globoso ambitu orbis se
diffundi · quarum circa medium quod dixere centrona · quae primum
aeris que sequens · tertium ignis cyma commemorant & tunc quinto quo
dam corporee substantia temperata aetherios circulum uolare fulgores
quo loco solis lunae ac siderum signiferique orbis se obliquitas circuducit
quod cerdo forte licum cyma grimnasia tulerunt cuius naturae tran
quillitas etiam illum extimum aetheris ambitorem que cursum quiexeo
quod nullis sideribus occulatur anros phibetur · sigitur sus similis om
nis circumagentium naturarum ambitus reppertur · nulli possunt aethe
rium tractum circulis variare · nos igitur circulos non tradicimus sit liquen
tis naturae discrimina corpulenta fingamus · sed ut ascensus ad decensus que
ad nos serratium demonstremus · neque enim uel axem polosque quos insse
rae ne aquae cricote dicitur ad intellegentia conpendia adfinxere mor
tales ergo roborimundane rationis apponam cum nihil solidius terras sit
quod eam uelit sustinere · Deinde cum poliuelit forte exterioris
faere aberni semineant & iatus quidam cardinisque fingantur · quoduiq ·
subalibus aeteriusque accedere non potuisse conptum sicubi gitur in
tellegentiae edisserandique · proposito uel axem uel polos uel circu
los phibebo · idea liquadam prudentia non diuersitate caeli discreta
sed spatiorum rationibus dependetur · sicque habetur cu eu exim deu exu que ·
mundum dixero cum simli suncti sui sparibus sit sublimetur que · uel
lateat pro conditione orizontis positione que terrarum · hoc igitur pro
monto illud in sinuo quod quidam romanorum non pomma ignarus
mei stellas abstando sidera considendo astra ab astreo dicta fuisse com
memorat fabulosisque commentis graicompleuere caelum ergo prae
cepta potius edisseram disciplinae [illegible] ac decem dici mundi circulos
ad seuero quorum ali paralle liquo sequistantes latinae possumus
memorare eosdem polos habent quos ipse mundus polo enim sunt qua
centro circuli lineau usque in circum ferentias ducta medietatis sectae men
suram aeque ratione discriminant · Verum ex parallelis primus est his
qui & semp apparens & contingens finia fintoris · numquam mersus
ad surgit · qui septentrionalis circulos phibetur · ex eo quod cum ceteris que
promerentur & iam geminae sidera septentrionis includit · secundus autem
ex parallelis maximus solestitualis est atque quem solestitius accedens solstitio
fine repulsus abscedit · tertius aequinoctialis medius maximusque cunctorum
quem sol secundo uel cum in aestuam flagrantiam surgit uel cum in hi

[illegible] pergerent
[illegible] nisat hinc propinquus brumalis mq
[illegible] icus p hib&cur huic inersus acuix altior
[illegible] ortus dum sic fixa contingens tanti tamen spati quanti septen
trionalis circulus ratione monstratur et &iam inuentur ob positus con
sequens reor colures demonstrare quorum pars desup quaedam alia
in minimo uerstatur ob cuta de quibus non nestio scriptorum uariare de
finita · nam alia septentrionali cardine in meridianum duci circulum
p hibent · ex inde quae subterras meant em denuo in articum apicem
sublimari alii uero contra cardine meridia in quo amenta circuli p
hibent ee eundem per articum uerticem unde ortus denuo &culerunt
quiquidem alium a bortu circulum decusantes in quattuor quadras
mundi ambitum discreuerunt uerum ergo quadip parcus meus scrip
torum uertate complexus hos dico a signis zoziaci cili uementis &tam
in ter se secundo conuunctos quamomnes parallelos angulis aequalis
p secantes in cardines p uenire · nam unus a bariete se octauaparte natus
ambitum mundo p solorum uertices ad eandem recurrit · alius similis
complexum mundum a leone ex ortus includit quod planius post modi
faciemus uerum nunc obliqui sunt educendi quorum insignifer duodeci
discriminibus inter fincus ex parallelis duo stultitialem brumalem q
contingens aequinoctialem medium secat secundo nec ad pare angulos
aut fingit aut fingitur qui solilunaeq · ter praeb& cum quibus sideribus
galaxea suero lacteus obliquorum multo maiore ambitu porrectus &ia
uisibilibus ad probatur · nam confinio septentrionalis circuli natus in fi
nito remantarticae regionis ad clinans pene totum uid&cur p meare
caelum quem quidem mihi desipere uidentur qui circulum negaue
runt sup est iam unus circulus quem quidem quo locis momentis q
omnibus uariatur dubito quid appellem hic tamen nouissimas sup
naq · discriminans atq · unidiq · in sup ficiem telluris lineae flexu
ambientis incumbens orizon · uel finitor uel orien sphib&cur · sed
quoniam ex posti circuli breuiter claruerunt · nunc eorum spatia
unde primo conciperem p hibens ac prius ad septentrionalis circuli
redeam grandituatem in quo more geom&rico duo primo signa con
posui circulum p ducendum · id est unum quod centronalud quod
ferian demonstrar& · itaq · in ipso mundi cardine posui clarius sidus
atq · a beo ad draconis caput quod iam notauerami sq · ad finitaris cir
culum p uenire lineam · D ex iqua posteam manante centro mente cir
cumagens circulum designauit atq · a omni parte spatium aequale
complexa p haec sidera p ferra circum ducta p uenit capite draconis
&dextro pede eius qui appellatur engonasis ad medium ce fei pectis

[illegible] aliis quae eadem lineam de mensis
[illegible] partem ducam quo sol accesserat sol[illegible]
eundem circulum ambitu potior. p haec tamen signa curbare incipit
a octava parte cancri cuius omne corpus in longitudinem secat ad leonis
pectus acuentrem inde ad eadem fiuciumeros. deinde caput et cruce
inde ad ungulas aequa protinus ad dextram andromedae manum.
Deinde ad sinistrum perseci rursus eiusdemque sinistrum munerum. inde
ad utraque emocigenua et proxime ad geminorum capita a quib. rursus
ad octavam cancri ipsius partem aequinoctialis demum circulus bis
ad mensus a polo ter mino circus actus tam in arete amquam in libram
linea p meante per haec signa circulum cludit a octava parte aries
per totum corpus eius de mare ductum tauri pedem inde ad mediam
orionis album. Deinde pedes curuationes ydri crateraque et eorum
ad octavam libre partem inter duas lucidas signi illius stellas inde ad u
traque ofiucigenua actunc paliquam ad pegasi caput a quo rursus ad octavam
aries parte brumalem uero circulum simulter signo in octava capri
corni parte defixo p haec meante conperimus a octava parte capricorni
p totum corpus eius ad pedes aquari inde ad cauda ultimam caudam ade
hinc ad porem prioris que canicule pedes. inde pargo tergusque centauri
ad scarpionis aculeum. Deinde p sagittam ultimam partem ad octavam
capricorni partem circulus se uocatur ultimus ex parallelis quinocatur
antarticus tantundem spati quantum septentrionalis includitur. quequide
meantem quibus sideribus circulatur ego potero memorare neque enim
mihi ullaca elestis globi portio habetur incognita sed quam p ignotam supe
rioris partes uisibus hominumque distenditur dicere praetermitto
ne in conpto falsitatem admissi uideatur. ad ser domelius colurus demons
tramus licet ipsi quoque aliquid curuationes abdentes non se toto suis ibus
repraesentent tamen quia conectura non errat poterat demonstrari
atque tra eorum primus qua a aequinoctali parte sumus auspicium ab
octava aries parte contingens ultimum de toto angulum ac more sumu
contingens p sei caput detrunque eius brachium proxime manu secans
p septentrionalem circulum ad cardinem p uenit mundi a quo p cauda
draconis ad sinistrum arto fylacos proximeque a bootis stellam ductus
dextrum uirginis pedem signisque contingit. In quo octava pars libre est
inde ad dextram manum centauri quapartem amoenae diuisus aut pro
cul habeo loco quo sinistram centauri ungulam tetigit. in regionem in
conspicue nobis partis abrupitur. unde emersus in fracotium p corpus
eius auersique ceruicem ad caput atque inde ad octavam partem aries redit.
Alter autem colluruscque iam tropicos dicitur a octava parte cancri

[illegible] pedem p[illegible]
[illegible] mundi atq; inde pedes minores
[illegible] ceruicemq; pedis cui subimum sagit[illegible]
[illegible] aquilę contingit aqua ad octauam partem [illegible]
descendit. inde autem procul mersa in regionem inconspicuam infra argo
consurgit cauus & gubernaculum & rectam puppim secans ad octauam caneri
partem redit. Duos iam superesse circulos dubium non habetur quos quidem
obliquos dici superius memorauit quorum unus signifer nonnullis ceteri quos
lineaes uer feci sed latissimus omnium comprobatur quae cum xii spatia
discernerem singulis xxx partes nonnesti rationis ac scripsi uerum eius
latitudinem circulum tendi in duodecim portiones sit ad tandem spatii habet
longitudo quantum longitudine xii partes adtribuunt. quod cur factum sit
facile est loco eo quod de sole loqui coepero demonstrare. quippe mediam
circuli eiusdem lineam solus fertur cuius circuli ambitum per xii signa
admodum clara circumagi dubium non habetur. Nam gnomonis laxius non magis
ratione quam oculis adprobatur cuius sub ea regulam & plerumque defi
ciens latitudo a casse pie astro in scorpionis aculeum latitudinem con
pensatum sup est circulus solissistitur quia ceo quod semp surgentis de
meantisq; mundi diuersitatibus uariatur certum astrorum ordine po
tere cineri. Iam nunc inter circulos uniuersos quidinter sitii uel
spatii intercapedo naturalis inmisericordia aequum explicare. Nam inter
septentrionalem circulum quem inter spatia octo secauit & inter
solstitialem inter pacet tantundem quantum inter est inter viii & sex.
Nam idem inter iectus spatiis similibus continetur in quo fit ut circulus
maior fit a eodem inter iectu par spatio & eiusdem tertia portione alia
intercapedo inter solstitialem aequinoctialemq; circulos minore sta
superiore interiecta quantum quattuor numeria sex ab aequinoctiali
ad brumalem similis a brumali autem ad austrinum talis qualis illa quae
inter [illegible] septentrionalem solstitialemq; circulos interiecta cir
culusq; ipse austrinus tantum habet ad cardinem suum quantum septen
trionalis ostendit. Peractam spatiorum circulorumq; breuiter ratione
ceteraq; appellantur inerrantia percurramus dubio enim non est xxxv
signis omnes splendescere caelum nisi forte uelit quisq; eorum gesta
mina sociare lucis animalium uocabulis censeantur ut capra quae enim eo sup
posita aut eos quae eius humeris sustinentur uel serpentem quem offici
ua sten & aut pantheram quem centaurus gestat quae sidera uelut partes
habendae sunt potiorum. haec igitur quinq; & triginta signa circuli inter
iacentis ambitus discernuntur. nam alia sunt ad aquilonia alia austrina regio
ne quippe zodiaci quae septentrione suersus depicta sunt aquilonia phiben
tur. Inter uisa autem numerantur austrina ab aquilonis igitur habentem

draco qui [illegible] uiq. fl[illegible]
[illegible]lant corona ariadnes nixos q. [illegible]
[illegible] pheus cassepia perseus delotoon enio cusan[illegible]
[illegible] aquila sagitta. austrinus autem haec sunt ydrus crater corui pro
[illegible]ion orion canicula lepus eridanus quia orionis pede deflexit. coetus
centaurus nauis argo piscis austrinus caelum aranam & aqua quae excra
tere aqua fluit. Melius parte signi credimus & stellam quam quidam canopon
quidam ptolomeon appellant. quae superioribus inconspicua in confinio
alexandriae incipit apparere ut parte meridarè fluminis aestimabo.
haec discernit zodiacus quique de aequalis xii signorum integrat portiones
sed xi. haec habet signa scarpionis enim tam suum spatium corpore quam
caelis occupat libra cuius superiorem partem pedes virginis occupant.
Maior uero scarpius denique helas quam libram quidam dixere grauiorum ergo
signorum. xii nomina quo de uulgo nota sunt praetermitto intelligo ordi
nis hoc fuisse utque circulo spatioque signa sunt demonstrarem. sed &
magnam partem astructionis exquirit contra propositum breuitatis &
quod mediatenus tertiaeque parte quaedam signa defixis circulis diuersis
suamembra discrepant. hanc obscuram caliginem derelinquo quippe ut
cetera transeamus manus interior arcturi intra septentrionalem circulum
ponitur relicumque corpus partia alteri deputatur cefei corpus mediatenus
tora carpitato diuersis circulis adtributo. nixus uero sinistro pede septen
trionalis draconis uertice calcans capitem solstitialem circulum ascendit
unum brachium lyrae alterum dens coronae & alia huiusmodi non minus
insuaui quam morosa illud potius adtendendum quibus surgentibus signisque
ortum faciant occidantque. Nam oriente cancro occidunt corona ariad
nes et austrini piscis pars dimidia ofiuci apodibusque umeros serpensque
quem detinet. praeter fauces caputque totum bootis et iam medietas oriuntur
uero orion totus eridanique principio & in lingua caniculae lucida stella.
Cum autem leo ortus coronae reliquae contegunturque austrinus piscis
& ofiuci serpentis bootisque partes item que aquilae nixique pars dextra.
Oriuntur uero ydri caput lepus & propinquum canicula quae pars
prima orientem autem uirgine accidunt lyra. delfinus & sagitta cycnique
pars potior eridanique pars ultima & caput ceruixque pegasi oriuntur autem
ydri pars prior usque ad cratera canicula que tota & nauis argiuus puppis
libra surgente occidunt pegasi & cycni reliquae portiones andromaeque caput
cefeique umeri cubitus & flexus fluminis eridani oriuntur coronae medi & as
nixi dexter pes & bootes et ydri reliquum praeter ultimam caudam centaurique
parsque inequi speciem figuratur. Scarpione autem inascente occidunt andro
maeque pars reliqua item cefei quae extra septentrionalem circulum posita
& cassepia & orionis pars eodem tempore oriuntur ariadnes corona tota

[illegible] omne praeter sinistra
[illegible] praeter priores pedes · Sagitta
[illegible] aquila & eniocipedes oriuntur uero pedes [illegible]
[illegible] manus & lira & cefei caput umeriq· & centauri priores pedes
[illegible] niorente occidunt · Eniocus totus & eius capra eiq· pseiparsq· sinistra & [illegible]
& puppis & procyon in uicem oriuntur cyrenus & aquila & sagitta & altarium
aquario oriente occidunt centauri pars equina & [illegible] caput oritur & equus
pegasus pisces oriuntur occidunt ydrus totus & centauri pars reliqua & crater
praeterea oriuntur andromedae pars dextra & pisces australis & arietis
signo surgente occidunt pedes centauri & altarium · oriuntur uero an
dromedae sinistra pars & pseiq· caput usq· album & deltoton signo taurii ori
ente occidunt bootis pedes sol fiscus a pedibus ad genua usq· oriuntur aut
coeta pars reliqua & sinister orionis pes temporum quoq· ipsorum quibus
oriuntur aut occidunt abenda distentia est · nam transuersa oriuntur
& recta occidunt celere solitus habeant · quam occasus contra aut q·
recto oriuntur & transuersa conduntur tardius oriuntur · nam cancri
signum recte oriuntur inclinatum q· mersatur lic & hoc in capricornu
parua inflexione curuatur oritur decima parte horae & hora occid &
ad eunce minima in isto distantia leo aut oritur duabus horis & tertia parte
horae accipit uero hora semis & sexta parte uirgo oritur horis duabus
& dimidia & sexta parte horae similiter quae libra occidunt q· hora & tertia
parte ad scarpius diminuetur ortum & augit occasum oriuntur in horis
duabus & tertia parte occidit hora semis ex sexta parte horae ad sagittarius
ori horis duabus & duodecim parte horae occid & hora & deunce horae
ad inuicem q· transuersa oriuntur & recta occidunt breuiores ortus
occupant quam occasus · Deniq· exhis est signum capricorni quod ortu
hora & deunce quarum uero proximum signum oritur hora & dimidia
& sexta parte horae occidit horis duabus & tertia parte horae sed quae so
piscium oritur hora & tertia parte horae occidit duabus horis & dimidia
& sexta horae parte · eandem mensuram aries suum usq· tempori seruat
at gemini oriuntur hora & deunce occidunt duobus horis & duodecima
parte haec est inaequalitas dierum spatia noctium q· discriminat · nam
cum solis lumen eorum signorum principium quae tardius oriuntur
ingreditur dum sequenti a signa nascuntur diei prolixitas procuratur
ubi uel haec interaret quid dicta ortatarduis demensantur diebus exiguis
nocte sefficit gradiores · deniq· haec ratio & illi respondet quibel mirum
efficunt quaestione tali p potentes · si spatia aequalibus signa omnia p
secentur ac necesse est diebus noctibusq· cuncta sena signa supra terra esse
omnes dies noctesq· pare esse debuerunt · sena aut signa sup stare in dubiu
totidemq· delitescere dies quoq· noctesq· uariari diuersitatibus spatiorum ·

[illegible] occidit duob. horis & [illegible] hora

[illegible] & duob. horis

[illegible]

[illegible] Tauri oritur hora & dimidia & sexta pars horae occidit duob. horis & tertia pars horae.

[illegible]quinoctialis mensurae horis

[illegible]udia ac terram portionem uocet[illegible]

[illegible]poribus porrigunt cuius lucis tempora sunt

[illegible]ate diuersitatesq· temporum· Illud p fecto colligitur signa qua

[illegible]ionem habenda cui conclusioni & rerum uerita & intra regula refragatur· multa

plicieni clepisydrarum ad positionem monstratu omnia signa parua spatia con

tinere· cum nihil diuersi in ortu habeant atq· occasu tamen· si omnium ortus

occasusq· compensetur debis ad plenum conlata mensuris aequalibus respondere

uerum· hac quaestione summota alia subtilior de spatiis inparibus obiectatur·

Dicunt nihil si spatia signorum aequalia sint aut solis tardiore cursu quaedam

signa transcurrit· aut in dierum ratio diuersitate mentitur· sed constat solem

geminorum signorum xxx· & duobus diebus excurrere· sagittarium aut xxviii·

ceterisq· signis aut adicia aut detrahi aliquas portiones· quod p fecto n fieri &

si aut so quali cursu sufferre tur· aut signa spatiis paribus tenderentur· sol aut

eadem acp pcua celeritate festinat· relinquitur· ut signis spatiorum aequa

litas denegetur· sed hanc nemo pinion uetera conposuit· quae omis ac tenus

credere· quemadmodum ipse mundus· fere q· posteriorem ac centro nest terra

ta & solaris circuli eandem centro esse· quod omnino falsum ee non du

bium est· Nam ut diuersa spatia sed caelestis sanctus circuliq· medialis· ita

& diuersis centrorum signis puncta sq· torquentur· quo fit ut terra solaris

circuli centro non sit· sed haec centro habeatur· p uicesenim propinqui

tates descensos q· in a terra solaris orbita cursus q· sub mutat· tremq· p

signorum conditionibus sublimitatur· & c· medi & atem linearem in lati

tudine zodiaci sol libratus excurrat orbem tamen solis obliquitas meatus

aut in primum aut excollit· quis nihil dubitet & cancrum geminos q· v v· in

mundi arduo sublimari rursumq· sagittarium & capicornium p ratis fus de

flexibus infirmari· quod quot cum ipse zodiacus signaq· caelo cohereat

tantum idem a terris undiq· secus interstitu deteneant· solaris tamen cir

culus quisubter meat aut uehitur aut descendit· hinc euenit ut a sole signa

transcurri diuersitatibus uideantur· transcursa ratio est signorum cae

lestium atq· etiam circulorum· nunc planetarum arbitres desseram quos quidem

non aberroribus suis· nam idem solis rationibus commeantes nihil licere

patuntur· patuntur erroribus sed quia diuersa uaria eas mortalibus

caligine sint mentione offundit n planae tae· sed planorum asserat asserit

memorabo· lucoleos proprius nominibus insignantes & iam alius nomin·

appellarent· na saturnum pleno· na dicunt iouem quae phaeton tam pyro

in mar te uenerem phosphoron mercurium stilbonta nominarunt·

soluero lunaeq· diuersitas gentium in mun er a uocabula sortiunt· Horum

igitur septem illae omaximae cum fixis sideribus habenda distantia quod

illicaebi tantum modo cursibus commouentur propria a stratione ornata

[illegible]

[illegible] strapribus [illegible] ferunt quap[illegible]
[illegible] die noctisq· ratio tantum nitunt[illegible]
[illegible] est autem mense aut luna aut anno ut sol au[illegible]
[illegible] turnus & ceteri temporibus adtributis pro spatio rū q· circueunt · [illegible]
aut breuitate q· cuncta sidera licet in orbe peregre uideantur non tamen
uersum mundi rigido motu sed obliquo zodiaci defixa moliuntur alioq
ex contrario partium suarū motum mundus stare non posset · Deniq· etiam p
iphatheticorū dogma contendit nā uersum mundū hae sidera p mouer
sed celeritate mundi quā sequi non potuerunt preriri quod quidē etiam
uiuerū sententiis non potest rationibus obuiare · Si enim saturnus nimia
cū mundo concertans suix exiguis cursibus superaturaclina quod tardius incē
dat · Intra triccesimū diem a mundi parte eadē preritur · siue contra mundū
intentibus ideo celeior · quia breuiore ambitu orbē circuit luna tardius q·
saturnus p̄pter latitudinem orbis effusiu trū uelis meis regulis nō obsistit ·
Siquidem suis motus istorū rationibus dēpensatur · quibus tamen septē sideribū
unus est communis motus quo dom sortum p̄cunt alius quo dtempo rū
om s diuersitatibus atq· accedentibus suariantur · Nā ex his quinq· sidera
stationis recursus q· patiuntur · soluero luna q· cursu continuo rapiuntur ·
tremhae lumina uicibus obscuranta quiq· uero sidera nescunt obumbrari
triatem ex his cū sole luna q· orbem terrae circueunt · Venus uero ac mercurius
non ambiunt terra licet generaliter sciendū cuncti orbibus planetarū
ecce tronee tellurem hoc est non tenere medū circulorū quē ecliptica
n dubium & illud generale septē omnibus adtendū quod cū mundus
eiusdem ducatu stationem unimodatur quea tur planete cotidie tam loca
qua diuersitate arripiant circulorū · nam ex his nullus sidus ex eo loco unde
pridie ortū est eleuatur · quod si est dubiū non est clxxx & iii · circulos habere
solem p quos aut ab sol stitio in brumā redit aut ab eadem in sol stitiale linea
subleuatur · p eas quippe mutationes comeat circulorū · sed cū sol p dicū
numerum habeat mari duplos circulos factiouis stella duodecies sexcres
cere octies sucessi cumulatus saturnus eos circulos qui parallelj & ia dicasui
circū currens · qui motu omniū cū mundo prouenium & terra sortibus
occasibus q· circueunt · nā uenus mercurius q· lucet ortu occasu q· cotidi
ano ostendant tamen eorū circuli terra omnino nā biunt · sed circa
sole laxiore ambitu circulantur · Deniq· circulorū suorū centro in sole
constituunt · tantū supra ipsum aliquando intra pleruq· propinquiores
terris ferantur · a quo quidem uno signo & parte dimidia mercurius dispe
ratur · sed cū supra solem sunt propinquiores terris mercurius cū uenus intra sole
uenus iuxta q· orbe castiore diffusiore q· curuetur · nā luna quae propin
quior terris est · p quos ferat ur am fractus inter uis memorabo post auis
orbem alium mercurium uenerū q· alium p suis circulū solis sē concertant ·

[illegible]irni quos omnis ut sui amplitudin[illegible]
[illegible]ere abuno geom&riae concessoad ser[illegible]
[illegible] in psenta & aberato sene archimedeq; p sua[illegible]
[illegible] ccc·vi milia stadiorum & x stadia tradit ab hoc ergo in[illegible]
[illegible]usad probatur lunae circulum centies esse maiorem · quique idem circulus
[illegible] luna sexcencies potior inuenitur · quae duo & de fectibus solis assiduis
quantum umbrae luna subiecta reddiderit & ipsius umbrae conlatione cum ipso
lunae corpore ueraademensione monstrantur quae nisi morosa sunt quea dmodu
dimensa sim demonstrabo crebro in climmate diameroes prouenienssolis
defectu seu sde ex omni parte totum obumbrauit orbem · sed propinquo clim
mate · idest diaroduportio obscuratio nisapparuit · in climmate uero diaboris
tenuis nulla obsistente parte sol totus eluxit · Unde qm climma diarodu quod
stadia continet manifestum est reperiri duodecimam partem terrae ob umbra
qua luna fecerat continere · sed qm maius corpus est quo umbra metaliter
iactatur qua ipsa umbra ex climmatibus quibus pro parte sol obscurabatur
dextra leuaq · conptum triplo maiorem esse ipsam lunam umbra sua · ergo
collectum est lunam sexies minorem orbe terrae p dictas rationibus inuenirī ·
luna autem minor est orbe suo sex senties quod clepsydris fusilem ponas atq · eae
emersa omnis subtrahas · primum & aliud duas apponas donec nocte alia renascat
adiectum ad circuli spatia & quod excurrit partibus & ipso · tre lunae corpore
qm de circulo hoc quoq · esse non dubium est · inuenies sexcentiesaquam ex
crescere · unde colliga circulum eius totius esse maiorem · Si ergo ipsa luna maior
sexcies terra sexcenties circulo seu sui de luna m circulum centies maiorem esse
tellure quomonstrato alio circulo seiusiudes amus · sed quis dubitet & solare
circulum duodecies quam lunae esse maiorem · cum quod illa esse ille xii · cursu
martis uero circulus iuies quater potius inuenitur · Iouis centies & quadrages
saturni · ccc xxx & sexies · unde si numeris intentionibus supputetur & quod
stadia saturni circulus habes & quota eius portio omnis terra sit inuenitur ·
Nam sicencies lunae circulo s maior est terra · lunae autem circulo · ccc xxx sexies
maior saturni · maior est igitur saturni circulus omnis terra xxxiii · milies
& sexcenties · nunc luna e meatu quae terrae propinquior est · uideamus
qua quidem mensis ruum habere lumen phisicorum assertione p suasum est ·
cum quod sit semp plenior bis esse n dubium est · nam si a illo parte quase
subiecit sol omni hemisphaerio conlustratur & iam cum nobis tricesima nullum
lumen ostendit · sup ne quasolem spectat pleno lumine reluceset · Denique
cum discedens a sole latere eum coeperit intueri pro parte & iam inferius
lumen adquirit donec ere regione posita ab hac parte quo nobis est uisibilis
conlustretur · circa uero eius globum undique · secus solis intuitur & eiparti qua
tra tunc aspicit lumen indulg & cuius luminis radii in terras quoq · luqu
brandi ore p uenium · ut si quis speculo lumine repcusso effigiem lucis

p stadia & passus xcuii xxii stadiorum dlxvi.

[illegible] luna cuiq̃ inoriens partibus [illegible]
[illegible] uerit lucescit cuius primi luminis [illegible]
[illegible] cuiatamen oides dicitur cui uero xc partibus a [illegible]
eius mediatenus idem radius luminare dicotomos phibetur. sed p [illegible]
partibus cui alias xlv adiecerit amphicirtos phibetur. id est maior dimi
minas plena cui uero clxxx partibus a sole discesserit contrario posita tam
parte quater ri sopponit in luminat NANCEAENOC phibetur. Accedit hinc
deficiens seruat tu pdictas partibus nomina memorata q quidem xvi orbis
sui partes die noctes q transcurrit cu prolatitudine circulorum quos obeunt
eode inter stitiorum dimidiam iuppiter xduodecima mun ius partis saturnus
xx octauam unius portionis excurrat. Verum luna circuit totum signiferum
diebus xviii & z. sed solem xxviii diebus & media die noctis q parte consequit.
quo ideo tardius prouenit quia cu suum pegerit circulum ex quo ipse sol
ab eodem loco quo ei lumen dederat excucurrit & in signo proximo aut & in
R alterorep pertitur. nam si in libra aut scorpio aut sagittario ultima parte
lumen acceperit non eum in sequente signo sed in altero consequitur. haec
enim tria signa aliquando transcurrit que ad modum his contraria plerumq bis
inuenit. nam q m ibi sol xxx diebus & in geminis xxxii moratur luna quia
xx nona & dimidia parte eum consequitur ibi uta q poterit inuenire uerum ade
luna aliquando xiiii diebus aliquando xv plerumq sed decim plenum p ficit
lumen. tamen utineo de deponendo conpensat. nam si xiiii die lumen in
pleuerat xv diebus amittit uti dierum ratio integra conclidit. uerum ade
impletam annum suum. cccliii diebus. nam xii eius cursus hoc numero pagunt
sicq fit ut annus solaris diebus xi maior habeatur quod inter calationum
diuersitatibus conpensantur. de latitudinis partibus p quas luna comea
tedicamus. Nam in zodiaco xii ee latitudinis partes superius intimau.
p quas diuersis modis sidera spatiantur. nam alia p tres partes alia p quat
tuor. alia p octo quae dam p oms xii differuntur. sole nim in nullam exce
dens partem medio libramento fertur absq ipso libre confinio. nam ubi
se in austrum aquilonem q deflectit. addimidium fere momentum.
luna aut p oms duodecim currens. nunc in aquilone prouehitur. nunc
in austrum deueniens infirmatur uti mq omenta excurrens sicut ip
pariusquoq consentit. Denique oblitati eius uocabulum constitutum ut ferre
helicoides dicatur. tamen ut discendens ascendensq ipsam solare lineam
quam mediam inter sena sitrium q litteri partes ee monstrauit. aut acutus
aut spatiosis angulis secat. nec possit tamen ad idem hoc est tau est posita
eodem mense eadem parte sic ad sole reuerti ade latitudinis portione
nisi mense ccxxxv. hoc est anno xviii. nam aut sub eadem die q. his dem pro
pinquitatibus siderum inerrantium ad idem redeant faciunt anni. Lv.
uti uerum & iam plan & arum his dem radiationibus sub eadem specie

[illegible] niprolixitas spectanda uer[illegible]
[illegible] alonem scandit uocatur ΥΠΟΚΥΚΛΟΥ
[illegible] lineā reddit dicitur ΥΥΟΟΤΑΝΙΝΟΚΝΕΝΗΝ
[illegible] scendit ΤΑΡΙΝΟΚΝΑΤΑΡΝΟΙΚΝΕΝΗΝ · cūdeinde exinde redien
solem resurgit · ΤΑΡΙΝΟΚΝΑΥΥΟΥΚΝΕΝΗΝ · sed isdem ascensus discensusq ·
facunt utriusq · luminis obscuratione · nā cum luna scandens descendens in
solarem lineā incidere · sicricesima est hoc est omni corpore subiecta soli
obscuratione soli fit ut fiat · suo enī corpore subter se posita obscurat
alis partibus terrae sole quanon mālgitur relucente · quā obscuratione idem
non cunctis mensibus fit quanon semper tricesima in eadem solari linea
reperitur · sed aut sursum aut deorsum posita obstare posse transmittit ·
item lunae defectus fit cū uno contrario lunae posita hoc est xv · indem linea
solis umbra terrae mālatter infuscatur · nā sol umbra terrae in sua linea ·
quā si lunae corpus intrare cōpm uidere lumen solis terra obstante non
poterit luminis solita demtione feruescit alias cū in superiore aut in
feriore latitudinis loco fuerit plenilumini se effigere lucescit · Deniq ·
ideo intra sex mensem defectus non potuerint uerari quia aut xv · aut pri
ma in eōdem solis linea cūp xii partū latitudine patiatur · deinde non po
terit inueniri · unde si ab aquilone redien sad solē in latere pro xv · posita
non obsistit · ΠΑΡΑΚΝΑΖΙΝΕΝΚΥΝΟΑΩ · facere phibēur quae si latere
septentrionis transcurrens coit nec obsistit · ΠΑΡΑΑΑΑΖΙΝΕΝΒΟΡΙΩΚΥ
ΝΟΑΩ · memoratur · si ab austro uenien s nec obsistens lumen accepere
ΠΑΡΑΑΑΑΖΙΝΕΝΚΥΝΟΑΟΝΟΤΙΩ · fecisse dicitur · si aut ad solarem cir
culū uenien s ab austro obstiterit · solis ab ibazon · ΚΥΝΑΕΚΑΟΝ · fecisse
dicitur · haec species duersitatis q · lunae sui martalitas suari ātate confun
dit · nā sol · quē gemino diximus meare motu quippe abortu aut cum
mundo corriptur · aut ipse suū circulū contra mundum pobliqua
discendit · uerū ex ea parte qua cū mundō uoluitur cotidie ortus sui
lineā mutat ālqm omnis ductus pquo suo lutur circulos appellamus ccc
eosdem ēe dubium non hab ēur · nā siue cancro discendat peosdem usq ·
ad brumalem circulū currit · siue ad brumale circulū currit · siue ad bru
mam sol stratū uenat · pipsos denuo reuoluēur · quiquidem secantes
secundā zodia cū contrarius signis pp ālnuo lineantur · nā primus ari ālis
circulus primus est libra item secunda ālē tricesimus · item tauri prior
scurpionis est · primus sic igitur ccclxvi · partibus fiunt cxliii · circuli quos
omis parallelās appellamus · ālex contrario ut dixi signa isdem partibus se
cantur · bis · go ho circulos annuos ccclxv · diebus ālxxx · diei pagit siue ad sol
stratalem circulū tendat siue exinde reuertatur · illud ālam non tacendū
cum duo sint hemisparia · unum ae aequinoctiali circuli in septentrione
aliud in austrū ab eodem aequinoctiali tamen sol duersa utrumq ·

[illegible] cum ut dixi paria sint signa pa[illegible]
[illegible] consurgit · clxxxv · diebus pagitur qu[illegible]
[illegible] non soli circulo dicitur tellurem & in superiori
a tau scilli in inferiore ad terrae & confinia propinquare dubium
non est ita tau transcurrere breuiorem sinu tardiusq · diffusum uerti
sol cum ad cancri ab aequinoctiali parte conscendit aestatem praestat hom
nibus quo sint inter solstitialem septentrionalemq · uiuere dubium non ha
betur cum ab eodem cancro in aequinoctialem libram discendit autumnu
facit cum uero ad brumale lineam recedit hiemem habetur · propterea
quod calore dimoto tempori inuadatur rursum cum capricorno hiemali in
aequinoctialem aretem surgit · uerno tempus adridet & exhinc denuo
in cancro aestas torrida renouatur · sed e contrario pferre omnia non
dubitatur antapodas · quorum aestate capricornus facit hiremem · cancer
solstitenens aequinoctia utriq · partite periem · tamillud supfluum puto
noctium accessus defectusq · memorare compares · pro rota sint aestiuis
diebus hiemis noctes & hiemalibus diebus noctis aestiuae unaq · aequi
noctialis nox quae bisanno contingit par sit dieisuo · nam cum ab aequinocio
uerno in cancrum sol mea omnes dies maiores fiunt noctibus suis · tem ab au
tumnali aequinocio usq · ad bruma minores dies noctibus latertas · mi
nimus autem anni dies brumalis est qui habet horas viii · maximus solsti
tialis habet horas xiiii · lucet hoc proclimmatum rationibus suari tur · nam
climmata viii · sunt · sed proximum solstitiali diametro est · deinde alterum
diastrenes terrarum dio alexandrias quod dicitur p cirrenas in africam
carthagini ab austro adiacentem quartum & medium ex omnibus diarodu
quod p mediam pelo ponnessum siciliam q · ductum ad hostium beatis
puenit quintum est diaromes p macedoniam & altera parte p gallias
& lusitaniam ad tagundens · Deinde · vi · per elles pontum q riam q · &
confinem germaniae galliam septimum · diaboristenus pontucum
mare & ab altera parte germaniam · brittaniamq · praecidens ultimum
ultra ma & hispaludes & in fra ripheos montes · trgo secundum climmata dies
dicantur · diameroes maximus dies habet aequinoctiales horas · xiii · mini
mus dies · xi · diassenis maximus dies horas habet · xiiii · minimus · xi · dia ale
xandrias maximus horarum · xiiii · minimus x · diarodum maximus horas · xiiii · mi
nimus · viiii · diaromae maximus · xv · minimus · viiii · diaelipontu · maximus
horas xv · minimus · viiii · diaboristenus maximus horas xvi · minimus · viiii ·
diaripheon maximus xvi · minimus vii · deinde cum prope cardine accesseris
longior dies semp breuior nox q · fiat · Denique colligitur sub ipso uere
cardine semp diem ee inter abiscli mmatibus quibus crescunt decres
cuntq · luces · sciendum q · brumam tradies adcrescere ut primo mense
duodecima eiusdem temporis quod additur aestate adcrescat · secundo

[illegible] & quarto mense alia quarta q[illegible]
[illegible] manifestum quod zodiacus circa cancr[illegible]
[illegible] inoctialem penae directi secat a cenus de sole [illegible]
[illegible] conuenit inuenienim quae praecipuae quae circa sole pagratione
mundana uoluuntur. Nam stilbon poene anno circulum ducens p viii latitudi
nes parte alternaincitus diuersitate discurrit huius uenerisq circulo sepi
p circlusee superius memorauit. idest non mora ambitu proprium rotundate
telluris includere. sed delatere quodamodo circum duci quuttorium subinde
occidere q uideantur mundani motus raptibus inuoluuntur. sed idest stilbon
lic & sol ex diuersis circulis contanetur abeo tamen in unum quia ultra xxii partes
poterit aberrare nec duobus signis absistere. nunc praeterien s nunc consis
tens aut certe regredien s quiquidem diuersis schematibus uariatur. nam lic &
exiguus paruiq temporis facia tamen & ortum facit & occasum quippe
ubi radius solaribus conditione partium liberatus ante emergentes splendore
iubar sui ubrabundus appar & ultra terrarum orizontem subleuatus. nam
acronico ortu hic nunquam poterit leuari quippe in indiam & ro solis
positus potest euenire sideribus. diametrum insigno septimo phib & ur tasit
ut iste quuultra signum & alteram exiguam portionem sequentis abesse non
poterit non illi contingat ortu acronico subleuari. Deniq. nec contrarium
eidem nou occasum sed ortum sumit. idem uespertinum facit. cum post occasum
solis luminis sui libertate clarescit. tremo occasus duos hab & unum cum ante solem
parere solitus claritate radii supueniens occultatur alium cum idem re & ro
gradatione sui sui cinae solis ad motus. idem partitur in occasu abeo quippe
solis lumine intra xx momenta ab ee n poterit. lic & maioribus partibus
aberrare & quuultra secundum signum non poterit inuenirl. & hasta nen obscu
ratione ortus q pspicuas. Quarto quoq mense nec id tamen semp offen
dit atuenta sq abalius phosphoros nominatur a pithagora samio cum suis
ostensa ter risationibus pueftigata. & ipsa circa anni confinio bis circulum
proprium p doc & ur. nam diebus tricenis & aliquod latine sue ro partibus xii.
lunae simulis puagatur. quinquaginta momenta sa solis orbe discedens
lic & plus a xlvi partibus aberrore nual & & in suo posita circulum uaria diuer
sitate circum dat. quia xli quando eum transcurrit aliquando subsequitur.
nec conprahendit aliquando sup fertur. non nunquam subiac & quippe quae
non annis omnibus reuoc & cursum. tunc & iam retrogradit ur ultra anni cir
culum tardior conlustrat orbem. cum aut directo cursum mexat & iam undecimo
mense circulum cop l & nunc faciens ortum uti n lucifer. nunc post occasum
solis effulgens uespueluespugo nominatur. sola de quinq. sideribus umbra
redditur luna solaq. fulgoris emergentis duo conspectancedit. quae quidem
in ortum atque uno plerumq. quatuor mensibus inmoratur. In uespuinouero
nunquam plus xx diebus uerum tamuisus eius quam occultationes decem

[illegible] instauratur · nam pirroissiue mar[illegible]
[illegible] ipse circũ telluris centrõ meatũ annis pr[illegible]
[illegible] quinq· partes excurrit cuilibet cũ duobus suppositis sortis o[illegible]
nesq· acredituſ iudeantur esse communes tamen & altitudinem prop[illegible]
& stationẽ primam & absidem suã exceptam ceteris nouit · nã eius altitudo
idest ubi se eius circulus a terra altius tollit · sub signi leonis regione consurgit
statio uero speciẽ seu prima · nã ut pute soli coniuncta iuxta de proximo & iam
in quadratura eius positus radios sentit · quippe in nongẽsima parte ex utroq;
eius latere remoratur · absidem & iam habet recensum q· sublimem in capri
cornii confinio hoc est sub eius xxviii partes stellaue ro in iouis salutaris ad
omnia autũ tua super ·· rector xii annis longitudinẽ propriae circũ actio
nis excurrit · per latitudinẽ uero quinq· partium spatiatur altitudo eius
circuli in uirgine reppertur · absis uero in cancri quintadecima portione
quia ascensus discensusq· centro nesse terra ipsum quoq· circulũ contestan
tur · fae nonis aut hoc est saturni praelatiis omnibus sidus modi cõmunus
annis xxx circulum suũ p longitudinẽ circũcurrit · in lõgitudine uero
tribus tantũ aut & iam duabus partibus pluagatur · altitudo quidem quis
circuli in scarpionis signũ grande scit · ueru ab sis ipsius in librae xx· por
tione ortus tamen qua duabus inferioribus sunt simile scumulata si partes xii
eos matutini radios praesserit · solis tunc quippe matutinũ ortũ facere phi
bentur · Occasuum aut cum sole dimerso remotae partibus poterunt ap
parere est & alius qui ἀκρονύκτιος · phibetur cũ sole in tertia ratione
demergente de orientis facie clarũ planetae nascentis sidus emergit · Oc
cultationes uero eorũ fiunt cum radio consequentes proprii luminis
uibratũ amittunt · Deniq· a partibus cxx· stationes matutinas efficiunt
mox q· in contrario in clxxx· partibus ex ortus faciunt matutinos · itẽq· uespertinos
in alio latere in cxx· uicinantes stationes faciunt uesperinas quas & iam
secundas dicunt qui superiores primas eẽ dixerunt · consecutus aut ra
dius in xii · trax ii partes eas opprimit & occultat sed cursus diuersitatem
altitudinisq· causas consistendi retro gradiendiq· atq· incendendi omnib;
supradictis in portat radius solis ad fulgens quae aspicitur aut in sublime tollit

IAM FACIBUS LASSOS SPECTANS MARCENTIBUS IGNES
INSTAURARE IUBET TUNC HYEMENAE UENUS
QUIS MODUS INQUIT ERIT QUONIAM SOLLERTIA FINE
INPEDIENT THALAMOS LUDERE GYMNASIA
DERIGUIT COMIS BLANDISQ· ASSUETA UOLUPTAS
ET NOSTER PALLENS CONTRAITORA PUER
IPSA METIAM FULCHRIS REDIMICULA NECTERE SUETA
FLORA DECEDENS TRINA ANXIA CUM CARITE EST
NEC MELICUM RECINENS MODULATUR TIBIA CARMEN ·

PSALLERE MELPOMENE
REMORIS FERVESCERE LVDO
CVM DOCTAE VOBIS HONORE TACENT
QVADA IN LECEBRIS SPONSALIA PECTORA MVLCET
NEC STIMVLA INCENSO ALLICITACVLEO
QVIN ETIAM INTERVLOS GAVDENS DISSOLVERE NEXVS
BLANDIFICIAQ· LIBENS STRINGERE CORDA FACE
NICTANTES OCVLOS REPRIMIT STVPEFACTA VAPORE
NEC PERFERRE VALET GORGONOS ORA TRVCIS
SI ERVDITA PLACENT CERTE SPONSALIA DIVI
SALTEM DOCTA FERAT CARMINA CALLIOPE
NAM SIMVL OBLECTANS VOCIS MODVLAMINE MENTES
TAEDVLCI SONIS AVFERET ILLA TONIS
QVIPPE SCRVPOSIS FATEOR LASSATA PVELLIS
INSVETIS LAEDOR MAESTIFICATA MORIS
PRONVBA SI CVOLVPEE STHAEC PERIACA PERE IVNO
NEC CVRA ASTRIFERA TAE STIMVLA THALAMI
ASTEGO SVBCVBVILE PIDISQ· ADSVETA CHOREIS
NON VALEO TRISTES CERNERE CAECROPIDAS

Et cum dictore supina paululũ reclinisq· pone consistentis sese p̃ misitam plexibus suo luptatis cuius uerbis assertionis q· ruriculae om̃ scuncta q· fluctigenae quãplures sciam aspiluciad sensere diu praesertim q· lenius mulciber fabrilũ tantũ operũ soller smartus promtiore actestatione conlaudat tunc denique quod decenter innixa atq· ipsa relabente lassitudo decuerat mar seminus conspicatus tenere eũ admirationis obtutu langui diore fractior uoce laudauit profundaq· uisus est traxisse suspira nec bromius in faboris gratiã dispar fuit quin etiã ipsum atlantiadem ptam flãmate cupidinatis cura concussit ut omittere uelle quae circa sponsalem centũ ornatio ra dispositi tanti quippe euisum nũ quãuenerit displicere· Verũ superũ pater lice insinuatione germanae ut pro parere admonitus tamen ne quid nuptialibus derogare ornatibus aut tantae eruditionis examen delicio sa festinatione conuellere quipro bandarum numerus sup esse nihil afferens festinationis exquirit cui deliusmedicinã suggerit architectonicã quae in praeparatis adsistere· sed qm̃ his mortaliũ rerum curatere norũq· sollertiae est· nec cũ achere quid quã habent superisq· confine non incongrue si fastidio respuuntur in senatu caeli cer ice bus ab ipsa de inceps uirgine explorandae discussius· una uero quae potissima caelisderũq· dilectio est examinis huius tam fauore quãuo luptate disqui rtur tuisq· conspectibus ñ poterit sine scelere uiduari· sed illũ p̃ cuncta intimatũ uelim quod dotis offerendae cumulandaeq· reciproco alias

[illegible] mater puella quo sopulentis conlo[illegible]
[illegible] constituit. Haec igitur non dispare sinume[illegible]
[illegible] eruditionis et iam dignitate paucis ad stantium conferen[illegible]
bilibus quoque uirginis sectis et sanctioribus alumnae quae tenebo hodie [illegible]
delicius ac propsus seneruum mollitudine sideralis curia et transeuntur iouialis
uigoris maiestate pcense hic tritonida atque uinaturgines quas frone sis
educauit superum incessabiliter pectorum arcana tenuerunt nec futurum
quisquam quinon illis uoluntatis abditae inter praeiamenta commisserit. Denique
exhis quam plures sanctestitam professae diuum ac nipillas ne fac inter risses
librare numinibus certe litare pentus abnegatum. uerum transactae uirgines
serodtionis casae praestitere miracula haec familiritatis suae praeferunt
documenta. nam inter diuina humanaque discidia sole semp interiunxere
conloquia. has igitur ingressas agnoscetis probatisque diuique aedam deliuis
pallas quae dissererent earum disquisita uocabula tunc phoebus generis ace
prior inquit astabitque rationis ac cheriae constantia pensala cesis ado prae
atque instantium saeculorum generanda denuntiat. Deinde sembalicae quae
uaria et atibus ominatis uentura conponens auspiciorum prouentus pensat
uiribus futurorum oeconistice tertiae est p quatripusilla uenturi denuntia
atque omnis eminuit nra cortina. Denique in argumentum praescientiae mihi
corum ad ludit. cicnus et ia sociatur uadie nocti que prouentus nos auibus prae
sentare concolor tepor plumae fit et ur. ipsaque tripus tinnitur sus p sagia
pollicetur hoc est exstantis instantis et rapta demum trigarum supplicantis semp
germanitatis aduenis et quod dura uulgo suffragia pollicendo incertos mor
talium sensus primum in spem opis superae prorituit praesidiique indigan
incultum fecit procedere natione. hanc igitur siue trigemina femina siue
tres in unum nominis uocabulum conspirantes quis ingelium uenientes in exami
natas ad temptet et explodere cupere ar inter ras noscere tuis et demeare. post
has uero adstabit decens illa sidereis fulgoransque luminibus quae epistularis
tua et dicta e et probata huic semp pater tua ad serie scredidisse manubias
actis ulcae lucis commisisse fulgore quae uia uestigia adinuentum extrusque
ignuiagae denuntiationis adignosci. huic igitur faemine conloquium dene
gamus p quae dictorum tuorum admonitus mortalibus innocescunt. quur
igitur pater optime remoraris et intromittere eas alacer et probare. post
quam haec latouius dixit iuppiter armonienuenire quas suggestum est mer
curialium solas sup ee praecepit tuncque alias in ordine continari hic luna iam
geminae mense diei portione comonita ingressuram ox inquit feminam
possum explore uobis cum ceterum propinquante confiniique nocte consequentib
tepora inpetinere n possum. quippe lauistrum mihi taurique amundana discur
sionis it inter subeundum nec ceterarum ne auscultare comentis stellae gem
raptus me ap mittit et fere oruellem siqua examinationem uirginum

ipsaquoq· tā praeclaru seruditionis
pendinatio rationabiliter expectatur· ne
tione fastidia omne doctae intimationis excursum gra
onis excludant & illa expetendae cognitionis ad probandaeq· subtilitas
modū noscendorū obtusa multiplici prolixitē euertatur aequum igitur duco
ampliandā discussionē tantūmodo ardentē stimarū uiuidarū· quae cuiuna
dissererē & omniscertatim adsensere diuide hincq· utrū repensatis x dato diesq·
conferendae dotis prorogari iure publico posse & inquiritur· quo ducto
archanus ille prisciuris adsertur· magna nepotū obsecratione consultur
respondituq· regularter & iam matrimonio copulato dotem dicere femina
uiro nulli legibus prohiberi· at tunc uipp̄ter pertti patri seruditione com
monitus habeo inquit meapignera gratulandū quod fas adsertur· quicquid
uo suelle cognoui· neq· enim fatuo sarigidus elatione de fugiam aut urn
cebriu sad celebrare consiliū aut doctarū uirginū examinare sollertiam
desidi signauiae dissimulatione pinguerit praesertim cū terris indicenter
expulsas solis oporteat adherere sideribus· nunc igitur praecellentissima
feminarū armoniaq· mercorialium sola superest audiamus haec quippe
superū curas praeuncti spoterit p̄mulcere & chera contibus· numeriusq·
lasciuiens & intra tantūmodo cupit celebrare palatia exorsa terrigenae sto
latis signauiam quāmeliorū indocilis augit sine fine mortalitas· Denique
uinpridem homines deruitaq· gimnasia abscedens orbe terrisq· dānauit
acuix cyllenidae indagantis excursibus nunc conpensa post longe occulta
tionis oblitua de fugere uocatur reducitur q· latibulis· hanc igitur repta
post saecula numerosi & tandem inusum melicū carmenq· renouatam
tauolupe est quā conducta audire· ceterae uero eruditiones doctissimae
sacraq· germanae cū renouata lux fuerit intromissae intentione scutae
examinae probabuntur· his orsis ioualibus phoebus admonitus uirgine
sibi prorsus ad cōmodā admissurus egreditur· uerū paphiae remeantis filue
gratulatione concussa adnuit puero p̄ciper & nuptiale carmen taq· hime
neus alacritande uigore luminatus nec ipsa iam renuent & ridoni desiccoepit

AVREA FLAMMIGERUM CUM LUNA SUBCERIT
ORBEM ROSIS IUGABO LILIA
VIRGO DEUS QUE SACRO SOCIABUNT FOEDERA LECTO
FULCRIS PARATE CINNAMA
HESPERUS INTACTAM SERUET LICET USQ· PUELLAM
NUPTA MUI DEBIS PHOSPHORE
NEC MATRIS LACRIMAE PRESSI NEC UIRIBUS UNGUES
NEXUS UALEBUNT RUMPERE
NETHALAM METUAS ERIS HOC QUOD IUNCTO
NANTIES QUAE NUNC SORORE DULCIOR

SOLLERTIAS ACRAMARITI
BUNT OSCULA
EXORIENS ROSEIS SPECTAVIT OCELLIS
FLORES RESECTI PROEMIA
IPSE EGO PALLENTEM SPECULABOR LUCE PUELLAM
SESE OCCULTEM VISIBUS
CONSCIAE IAM VENERIS NOVAS ERAT PARATENA
PEAE CROCUMQUE LECTO ASPARGITE
INQUETORUM VIOLAS CERTATIM FUNTE CONCHIS
PULVINAR ALMUM COMETIS
CRINALIS PICUM PHARETRIS DEPROME CUPIDO
LIBENS CAPILLUM SOLVERE
FLAMMEA VIRGINEUMQ: OBNUBERE SUETA PUDOREM
REGNI DEBET PRONUBA
TE BLANDUM TENERE QUAE CONSCIAS OLA DOLORIS
VENUS DECENS SOLABITUR
QUAE NUNC DURA NOVIONESCENS CUMMITTERE AMORE
PARAVIT ILLA PECTORA
TUMODO QUAE MANDO OCULOS DELECTA DECORUS
RECONDE MENTIS INTIMO
DOCTI LOCUM CHRISTI IUVENEM COMPLEXA LACERTIS
FACUNDA REDDE PIGNERE

His hymaeneo deinde uisuelut fescennia quadam licentia p̃ sonante geminante crebriusq· plaudente seratus maxima circũstantium multitudo tritodine dionaeq· comitata degreditur· & ad nos reductae tandem uirginis studio properante concurritur· Verũtamen puellarũq· deas domine consecute pone forte constiterant quã ab eorum populus quinuissus aduenerat properabat ille ut psallendi materiem discerent hinc sacri uultus memoriã recenserent· Nec mora & ecce quaedã suauitas intemptata aulidaeq· dulcedinis cantus insonuit· xc· melidiae ultra cunctarum obiectamina recinente sauditũ mirantium compleuere diuum n̄ enim simplex quidã & uniusmateriae tinnitibus modulatus sed omnium organicarum uocũ consociata p̃mixtio quandã plenitudinẽ cunctis cinae uoluptatis admisit quo canore diutius circũstantium pectora deorũq· mulcente ille egressorũ paulo ante turbae aduentũ uirginis praeunte sacrati comitantus praeambulere uisuntur· sed non cassae dulcedinis nec sine aliquo honori modulaminis argumento aut opere reuertunt· nameratine cypridis filia & imeros cupidinis ad secutor tremq· terpisse famulti odio ne concinentes· gratissime intrauere primum sed puer monaulotes sonabat· post hos psallente spiro uoluptas

[illegible] raeuocibusq·ipse armonicus dis[illegible]
[illegible] nleuaq· intereapraecedebat numerus h[illegible]
[illegible] tentem quiom̄s modulatione quidem leni paruaq· uo[illegible]
[illegible] dulcedine murmorantes· sed alii laudes deorum ymnosq· quamplu
rimi· alii musicos tonos quosmodo conpeperant recitabant· Uerum
permedium quidam agyes canoriq· semideiquorum hirci pedem
pandura siluanum harundinis enodis fistulas bilatris rurestris
faunum tibia decuerunt· Uerum sequens heroum praeclui nititur
admiratione conuentus· nam orpheus amphionaq· doctissimi aurata
om̄s testudines consonantes flexe animū partem reddidere concentū·

NAM TRAX QUOD IURUM PERE REGNA EREBI
QUOQUE SUMMERUIT IN MEMORE URIDICEN
QUO CANTUS TUPIDAE TIGRIDIS IRA RUIT
QUOD FERTUR RABIDAS PERDOMUISE FERAS
QUOD UIDIT RIGIDAS CLANDIBUS IRE COMAS
ISTMAROSE SILUAS CURRERE MONTE SUAS
CARMINE QUOS TRYMON CONTINUIT LATICES
ETTANAIS UERSIS SAEPE RE FLATUS AQUIS
QUOIN PUNE ACCUBUIT TRICTIBUS AGNA LUDI
ET LEPUS IN MITI CONTULIT ORA CANI
HOC NUNC PERMULSIT INSONUIT Q· MELO
ADCUMULANS Q· MAGIS CARMINA SACRO IOUI
AMPHION RIGIDO IN CORPORE MENTIS ITER
QUOQ· DEDIT MONTES SUMERE POSSE ANIMAS
QUOS ENUS DURIS CAUTIBUS INSERUIT
ET DOCUIT RUPES CARMINA UELLE SEQUI
NAM MUROS THEBIS DULCISONIS FIBUS
PRAESIDIUMQ· DEDIT CARMINIS ARBITRIO
SED NECARIONIAM MARMORA SURDA CHELYN
TEMERE EXTREMAM CUM FLAGITARET OPEM
ET LICET IN DOMITI DIRA PROCELLA NOTI
SPUMEAS CYNE UERRE RETIMA MARIS
DELPHINAS TOTIS SOLLICITAUIT AQUIS
ET MELICOS CANTUS BELUA GRATATULIT
QUERENTIS TANS NUMINA MAGNA DEUM
QUAESITORUM LAUDES PROTULIT ARMONIA
QUAE DOMITAR FERE BUM MARMORA SAXA FERAS
ET POTUIT RUPES SENITI CARE TONIS·

Post hos honor xxior fontagenarum uirginem chorus pegasae aeuocis
nectare diffluebat quiphigit cuiusdam pudicae cicatris gemmatas

[illegible] spraecedentium suauitatum du[illegible]
[illegible] phoebum pallademq· media armonia su[illegible]
[illegible] morũ capitis uiri coruscantis blateris comeatur· caesoq· [illegible]
toq· metallo origen suefcis & omnibus ad motum gressumq· rata [illegible]
entia temperatum blandis lentiter crepitaculis tinniebat cuius [illegible]
summater paphiae uiteam contigue sequebatur lic & pulchri rose [illegible]
numeris ac libratis passibus moueretur uextamen poterat imitari·
Dextra autẽ quoddam giris multiplicibus circulatum & miris ductibus
inter textum uelut clipeum gestiebat quodquidem sui sinuicem con
plexionibus modulatũ exilis fidibus circulatis omniũ modorũ concin
nentiũ psonabat· leua autẽ uirginis quamplure sex auro ad similitudinem
paruoq· effigi et theatralium uoluptatum religataeq· pendebant
uerum illeorbis non chelis nec barbiton nec cetra cordon apparebat·
sed ignota ut iuncta omnium melodias transcenderat organorum·
Deniq· mox ingressa atq· eiusdem orbis sonuere concentius cuncta illaq·
dissona suauitas commendarat· uelut mutescentia tacuerunt· ipseq·
tunc iuppiter caelestes diui superioris melodie agnita granditate
quae in honorem cuiusdam ignis sacani ac flamme in sopibilis fundebatur
reuertiamũ patrimũq· carmen paululum in uenerationẽ extra mun
danae omis intelligentiae surrexerunt· tunc eger simon infabile uirgo
concludens ad ioue reuersa aliis modulis numeris uoce & iamad sociata sic coepit·

TE NUNC ASTRISONUM CARMINE IUPPITER
QUO GEMMATA POLI UOLUERE SIDERA
SOLUIT LEGERATA SACRA RECURSIO
PRAEFANDUM UENERO RQUIPPE POTISSIMUS
NEC DISCEPTRIFERO SUBDIADEMATAE
OMNIGENUM GENITOR REGNA MOUENS DEUM
MUNDUM PERPETUO DUM ROGAT AMBITU
MENS QUAM SIDEREO SUFFICIS IN PETE
NAM FLAMMIGERI SEMINA FOMITIS
SPARGENTEM FERERUNT ASTRA MICANTIA
TE FOUEAT SACRO MUNERE FLUMINA
TERRIS PURPOREUM DUM RENOBANT IUBAR
TESTATA AMBROSIUM SPLENDIFICANT DIEM
SICUT NOCTISONOS LAMPADE MENSTRUA
AURATIS REUIT PRAEMIA CORNIBUS
SUBTE PLAUSTRI LUCAS LUMINAT IGNIBUS
ANGUIS PARASIAS DISSICIENS FERAS
SIC SOLIDI TENERUM CORPORIS HABITUM
TELLUS NON PROIBENS AXIBUS INDITUR

ETRE CITYRPOLIS
NOSCERE LIMITEM
AM SUPERUM LAMBERE PABULA
LLIS CATENANT DISSONALIBUS
Q· ITA PERPESAMENT DISSITA UINCULUM
UT SEMPER METUANT FOEDI FRATUM CAUS
IUBECTOR SUPERUM TUPATER OPTIMUS
CONPLEXUQ· SIDEREA COLLIGANS
NATOS PERPETUO CORPORE UIUIDAS
SOLUENTRA CUI PERFICITUR CHELIS
BISPLENUM OMNISONA CUIRECINUNC MELA
IAMUOS UERENDA QUAE SOCAELI GERMINA
QUAE MULTIFORMES CITCIERE BARBITON
AD FATA NOSTRIS FERTE CORDA CANTIBUS
MISCILLA SACRAE DUM FERUNTUR CURIAE
MULCERE URM QUAE UELLENT CONSORTIUM
IAMUOS UICISSEM PROQUE LEGENUMINUM
POSTHAC SONABO DISGREGATO PLASMATE
SUISQ· CUNCTOS AD LUUENTES TONIS
DEDUCETUR GUET ADQUE CLEBIT LOCIS
STIMULOSQ· RURSUM LENE PERMULCET MELOS
NUNCIGITUR ALMAQUE SENATUM LUMINA
DEUMUERENDO CULMINATIS UERTICE
BISSENA QUAMUISUOS ETRUSCINUMINA
RITUS FREQUENTENT ATQUE OPIMENT UICTIMIS
TAMEN GEMELLIS QUAE REFULGENS CURSIBUS
NATURA HONORO PROTULIT FASTIGIO
FOEBE AUTERE PRAERERES UOCABULO
PALLAS CORUSCA ACDECENS LATOLAE
IUNARE QUIPPE ACUENIT CONSORTIUM
FOETONTOS ARDENS SCANDET AXEM DELIUS
NUNC UOS PUDICINRA FRATRES CULMINA
PRAECABOR IPSA NEUERENDOS CONTRAANT
UULTUS IUGANDISQ· FERENDUS CARMINA
NYMENQUENRM INUENAT FASTIDIUM
PSALLENTE PLECTRO CONCAUENTUR NUPTIAE
FIDIBUSQUE LUXA FESCENNINA PRODIENT
IAMNUNC BLANDA MELOS CARPEDIONE
DURUM QUIPPE RIGOR CEDIT AMORI
NOUIT NAMTENERUM PROBARE CARMEN

MESALUM CYTHERES
ELIMOUET CAMENAM
ONCHIS GALATHEA PERSONANTE
NANTES FLUCTIGENAS QORUMQ· FORCI
FLAGRAMS CURA TRAHIT NIVABIBUSQUE
INRESTINCTUS AQUIS TRIUMPHAT ARDOR
IAMNUNC BLANDA MELOS CARPEDIONAE
DURUS QUIPPE RIGOR CEDIT AMORI
CARMEN MENALIAE TULERE PINUS
PERCUSSA QUEM MODIS SONAT LICEIS
SOLLERS ARCADIA EMUSCI CUTA
PERNIX SEMIFERI PUELLA PANOS
NAMUERSA IN CALAMO SONAT LOQUACIS
QUAMDUM FORTE DEUS PREMIT LABELLIS
SUSPIRATUE LUTO SCULIS CANOREM
IAMNUNC BLANDA MELOS CARPEDIONAE
DURUS QUIPPE RIGOR CEDIT AMORI
PUERI PSE UERNI FORMIS
FACIBUS STUDET CUPIDO
ARCUSQUE DULCI NERUES
ROSEO LIGANS RAMALI
FERIAT OLIQUITACTU
CALAMOS PARANTE MUSA
IN CARMINIS LEPOREM
CURA MNE CATS AGITTIS
TENERUMQUE ARUNDINETUM
NOSTRUM IN MELOS MELIQUIT
NUNC ERGO CORDA MULCENT
UAPOR ET CANOR IUGATI
PLACET AC DECET UICISSIM
CANTEMUS ATQUE AMEMUS
IAMNUNC BLANDA MELOS CARPEDIONAE
DURUS QUIPPE RIGOR CEDIT AMORI
PRUDENS PUELLA PULCHRAE
MATER FUIT LACENAE
IN LECTA SED CANORE
NESCIT DOLUM CAUERE
NAM CANDIDUS NIUOSIS
OLOR IN UOLUTOSALIS
ARGENTEIS MINOREM

OREM
PORATIS
AMPLACERE OCELLIS
NEROSCIERE CANTUS
COETONTIAS QUEMUSAS
COEPIT REPENTE FICTA
FRAUDEM PARANS SENECTA
SICADUETURORI
ROSEUMQUE CIRCUMACTE
RAPITOSCULUMPUELLAE
GREMIOQ· CONPLICATUS
PRAETIUMTULITPUDORIS
IAMNUNCBLANDAMELOSCAPEDIONAE
DURUSQUIPPE RIGORCEDITAMORI
CARMENLADMIADEUM
LUCISDIUASECUNDAE
SACRISPRAETULITASTRIS
ANTRUMQUIPPESECUNDA
LIQUENSCULMINACAELI
PASTORALIBUSARDENS
PALMAMDEDITCICUTIS
PULSOETLUMINISAURO
PANDITSEPTABALANTUM
SORDENTIQUEADOPERTA
PRATIS GAUDETAMICTU
ACTUNCCONSTANTIANOCTU
PASCITMONTECAPELLAS
SPECTANS SIDERAMUNDI
MAGEPERCREPATELAGELLO
NECCURAREDEORUM
PENSAEAUTFERRESUSURROS
ILLEEXCARMINISAMPLI
AEGRAMCURAMCOEGIT
TEMNIT NOCTISHOREM
PRAEFERTANTRASUBULCI
RUPEETDURAQUIESCIT
ETPOSTREGNATONANTIS
STRAMENDULCIUSHERBAEST·

[illegible]arminibus oblectati omnes per[illegible]
[illegible]bus suauitas quauocis modulamine resulta[illegible]
[illegible]a conparatu quibus ue ad sequendum ediscendu q· opibus [illegible]
promittat ut intam dulce me blanditq· mollitiem intimamentau liq[illegible]
affectio ioue admirante disquirtur· Acuncuirgo cuartis praecepta as[illegible]
exp&i examinande erudtionis intentione conspicere&· paulum melicis
teperans exortantae quoq· de leo palla de quae sit coepit· Iam pridequide
exosater regenas&i fastidiosa mortalium caeli orbes stellantes incuiqo· in
quibus artis praeceptae disseritare prohibitum cum melodiam omni sonis
conuenientem pulsibus modulorum machinae obeunti ipsa rapiditas&con
cinat&i agnoscat· sed q̃ memersater risuirgo nuptura uanescentia inter
capitinate prolixtatis obliuia· Iam supero deb&i uigore discutere iussa p
curta· spiritus singratae mortalitatis comodare pediatare censea· dumme
quippe germana gemella q· caelo in illa incogitabilis effigientiae ge
muis s&i immensitas sidereae reuolutionis excursus atq· ipsa totius molis
uolumina comitata supero sinctos q· fulgores modis ad socians· nomiros
non reliqui sed cum illamone sintellectualisq· lucis· Prima forma forma q o
animas fontibus&i manantes inter rarum habitacula regar&i moderatrix
earum iussa sum demeare· Deniq· numerus cogitabilem motionum totius q·
uoluntatis inpulsus· ipsa rerum dispensans congruentate perabam· quare
debere mortalibus iuniuersis theofrastus laborauit pytagore&i ia docue
runt ferociam animorum tribus auphidibus mollientes cum corporibus adherere
nexum foedus animarum membris quoq· latentes inter se numerus non con
tempsi· hoc&i iam aristoxenus pitagoras q· testantur· Deniq· benignitate
largissima sensi ipsa notione meae obiectationis aperui· na fides apud
delfus p deliacam citharam demonstrauit tibiae pythonidam nri co
mitae marsiamq· lidum sonuerunt calamos mariandum&i aones in laudes
inflauere caelestium panduru aegiptios ad temptare p misi ipsisq· me
pastoribus sistulis uel cantus auium uel arborum crepitus uel susurrus flum
nuum imitantibus non negabis paltas cordacias sambucos idraulas p totum
orbem ad comodum humanae utilitatis inuenimus· p me quippe urm
homines in lecere succursum iras q· inferas p neniam sed habere quid
quid bellauictoriae q· undiq· meis cantibus conquisitae· Nam cretes
ad certarum demicabant Lacedemonii ad tibias negante ad gredebantur
fata proeliorum priusquam illis contigerat litaremus· Isquida aones non ne
ad calamos armatractabant· quarum una q· concipiendi studio uenerat cum
Alexandro saltare&i donatatibicine ut magno munere gratulata disces
sit Lacedemonios in greciam in italia· sibaritas tibicines ad proelia praeire
quis nesciat tubas non solum soli pedis atq· bella sed agonas acuere
certamen q· membrorum· nuncquoq· conptum quid pacis munera

[illegible]ierato grecarum quippe urbium in[illegible]
[illegible]rectabant · perturbationis animorum corpore[illegible]
[illegible]crebrius carmen insonui · nam frenetico sinphonia resona[illegible]
[illegible]pides quoq· medicus eminatus cum consolentibus urbium patribus plebis
in conditae uulgus infremere & seditiones accensescere crebrior cantus inbutt
iuuenes perendeq· inprobius pecula mes damonium use sectatoribus meis mo
dulorum grauitate pdomuit quippe tibicinis pondeum cainere iubes te
mulentiae dementiam perturbationis infregit · quid ad flictionis corporeis
nonne ad siduam medicatione succurri febrem curabant uulnera q· uetere
scantione asclipiades · tremtur basurdissimis medebatur ad effectiones
inimicibus theofrastus adhibebat scuadas quis ne sciat expelli aulica suauitate
senocrates organicis modulis lynfaticos liberabat tale tem cretensiem citharae
suauitate conptum morbos ac pestilentiam fugauisse · ergo filius egrorum
uena sirdmorum conlatione pensabat animalium uero sensus meis cantibus
sicuncanter adduci saltem tratius citharista p docuit in quo non fabula sed
uertas gloria procreauit · unde enim ceruis fistulis capiuntur pisces in stagno
alexandria crepitud & inentur cycnus hyperboreus cytharae cantus ad
ducit elefantos indicos organica p mulsos d & ineriuoce conptum fistulis
aues allici conprobatum infantibus crepitacula uagitus abrumpere fides
delfinis amicitiam hominum p suaserunt · quid canticis adlici disrumpitq·
serpentes glandem ferrunt messesq· transire nescieri lunaq· laborare
nonne ipsius & lustatis p suasione conptum in lydianum farum insulas dici
quas & iam recentior adserentium uarrus edisse testatur q· in medium
stagnum a contendi procedente scantibus iarum primo in circulum more
de hic ad litora reuertentur in acciaco litore mare citharam sonat me ga
riss axum a dictum pulsus cuius cuq· fidicinnat · possem in muneramorta
libus a me conlata p currere ut non meterras fugiendi studio reliquisse ·
sed ingratae humanitatis ignauiam uiderer iure damnasse · sed iam ad
artis praecepta de siliam ut nuptur ae uirgine promissum munus in
penda · & q m officium eum est bene modulanti soller ta aque tamicus
& melicis a strucionibus contin & ur · prius de melici dissertabo dico quic
quid tre sonuer · tra ut tonum e e · ut tem tonum aut quartam toniq·
die fis appellator · uerum tonus est spartum cum legtama quantate · quiex
duobus sonis diuesinter se in uicem contin & ur · emitonium dicitur quod
tonimedum tenet · Die se nuero distantiae tressunt · na prima breuior
quetetaye moria nominatus ex eo quod quartam partem toni recipiate ·
Narmonius quoq· dictur · propterea quod in armonio modulandi
genus phanemaxime dimtimur · secunda a billa maior est · nam tri te
moria nominatur q m hab & partem tertiam toni · tremq· cromaticae
appellatur · quod cromaticum modulandi genus per ipsam finditur

[illegible] tertiam partem ac dimidiam ter[illegible]
[illegible]missionis qm emiolium modum · sic igitur idem p[illegible]
[illegible] uero soni sunt p singulos quosq · ac per omnes tropos numer[illegible]
quorũ primus dicitur apud graecos · ΗΠΟΚΑΛΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ · apud roma
uero quia eadem uoce nostris summus iuppiter statuit · idem dicitur ad qu
situs · secundus ὑ pates paton hoc est principalis mediarum · septimus ΜΕΣΩ
ΝΑΙΛΤΟΝΟΣ · id est mediarum extrema · Octauus · ΜΕΣΗ · hoc est media · Nonus
ΤΡΙΤΕΣΥΝΕΜΜΕΝΟΝ · id est tertia coniunctarũ · Decimus · ΥΝΕΝΜΕΝΟΝ
ΛΙΛΤΟΝΟΣ · hoc est coniunctarũ extrema · Vndecimus · ΝΗΤΗ ΣΥΝΕΜΜΕΝΩΝ
id est ultima coniunctarum · Duodecimus · ΠΑΡΑΜΕΣΟΣ · hoc est prope media ·
Tertius decimus · ΤΡΙΤΗ ΔΙΕΖΕΥΜΕΝΟΝ · id est tertia diuisarũ · Quartus
decimus · ΔΙΕΖΕΥΜΕΝΟΝ ΔΙΛΤΟΝΟΣ · quod est diuisarũ extrema · Quintus
decimus · ΝΕΤΑ ΔΙΕΖΕΥΜΕΝΟΝ · id est ultima diuisarum · Sextus decimus ·
ΤΡΙΤΗ ΥΠΕΡΒΟΛΕΩΝ · id est tertia excellentium · Septimus decimus · ΥΠΕΡ
ΒΟΛΕΩΝ ΛΙΛΤΟΝΟΣ · hoc est excellentium extrema · Octauus decimus ·
ΝΗΤΗ ΥΠΕΡΒΟΛΕΩΝ · id est ultima excellentium · hi sunt igitur soni qui
modulationẽ apte & cum rati conponunt · constat autẽ omnis modulatio
ex grauitate soni uel acumine grauitas quẽ modi quadam emissione mol
lescit · acumen uero quod in acie tenuata gracilis & rectae modulationis
extenditur & supradictis itaq · sonis qui & singulis & omnibus tropis istae
conueniunt sinphoniẽtes · quarũ prima est diatessaron qua latine ap
pellatur ex quatuor & recipit sonas quatuor · spatia tria productiones
duas & dimidia · nam sonum fit · idẽ tonum productionem uocaui · est autẽ
emitoniorũ quinq · quae ad productiones plenas & integras mediatenus
ualent · ΛΙΕΣΕΩΝ · de cedem dies · i · si uero inter pra & tio est sicut supradixi
quarta par toni · sed haec sinfonia est in epitritaratione · Epitritus autẽ
dicitur · qui & numerum ternarũ habet & tertium tertiam quod est unus
ut sunt quatuor ad tres · alia sinfonia quinaria est & dicitur diapente ·
atq · constat sonis quinq · qui inter se quatuor spatiis diuiduntur · pro
ductiones habẽt tres mediamq · praecid & · hoc est tono tres ac medium
emitonia septem · ΛΙΕΣΙΣ · quae quatuor decim atq · milio possid & ratio
nemq · forma & eundem numerũ circa conlata decim & & eius medium
ut sunt tres adduo · tertia ad diapason quae ex omnibus dicitur · octo sonos
recipit spatia septem productiones sex emitonia duodecim duo sis xxiiii ·
atq · constat ex ratione diplasia hoc est dupli · tropi uero sunt quindecim
sed principales quibus iuni coerent · id est lydius & tripolydius · secundus
iastius cui sociatur · ΥΠΟΙΑΣΤΙΟΥΣ · & ΥΠΕΡΙΑΣΤΙΟΥΣ · tertius medius · cum
ΥΠΟΦΡΥΓΙΟΝ · & ΥΠΕΡΦΡΥΓΙΩ · quartus frigius cum duobus ΥΠΟΛΡΙΩ ·
& ΥΠΕΡΛΟΡΙΩ · uerum inter hos tropus est quaedam amica concordia
quae sibi inuicem germane scit & · inter ΥΠΟΛΟΡΙΟΥΣ ΜΕΤΥΠΕΡΦΡΥΓΙΟΥΣ ·

[illegible]metiepeoaioym · item conuenie[illegible]
[illegible]ioym etypnepaylioym · quantum duplic[illegible]
[illegible]ero grauiorum troporum hisq· auctores sunt · proallobaf[illegible]
[illegible]unt uero tropi singuli quoq· tetracorda faciunt · quinatetracordum aut
[illegible] affectio quaedam sonorum quatuor p ordinem conpositorum quorum ex
[illegible]remi sibi debeant conuenire · sed haec posterius nunc adincoamentorum
[illegible]rau ordine redeamus · praedictae enim ideo prima dicta sunt ut atiusteneatur · primo quippe lasus exsurse er moniae auir mortalibus diuulgare
[illegible]tantum ei genera putabantur · ylikon anepractikon ezantelatikon ·
quod etiam epameneyticon · dicunt & ylikon · est quod ex p seuerantibus
& similibus consonabat · idest sono numeris atq· uerbis · sed que ex his ad melos
pertinent armonica dicuntur · quae ad numeros rytmica · ynepractikon ·
est quidam materiae tractus efficiens exercitium eius cuius fere tradem partes ·
idest moelopeia lexis · tiokhezantikon · aut ad expositionem p tinere
uidetur & habet partes fere · organikon · wlikoynokritikon · quae inte
riusrerum ordo disponet · nunc de pro mauoce uelut de sonitu totius rarente
dicimus · omnis uox in duo genera diuidatur continuum atq· diuisum conti
nuum est uelut uuge conloquium diuisum quod in modulatione seruamus
est & medium quod in utrumq· p mixtum acneq· alterius continuum modu
seruat · ne alterius frequenti diuisione praecidatur · ut pronuntiandi
modo carmina cuncta rectantur · horum illaq· indiuisas partes certasq·
deducimus diastematica nominatur · & eipartia quae armonia uocatur
aptandae est quae quedam armonica habet partes disputationes septem
primam de sonis · secundam de spatiis · tertiam de systematis · quarto de gene
nere · quinto de tonis · sexto de commutationibus · septimo de modulatione
quam melopoeiam uocamus · ac prius de sonis ubi artis elementum ·
sonus quippe tanti apud nos loc est quantum ingenium & ricis signum in
arithmeticis singulum prongos sonis dicimus · uerum prongus dicitur
uocis modulatae particula una intentione producta est aut intentio
quam dicimus tasis in qua uox consistit ac perseuerat sonus prongus
uel specialiter uel generaliter appellatur · sed generale uocabulo est
speciale quae ideo tetragraua uoce phibentur · ut si que ad modum
nobis scribendum sit cogitemus tahae uirtus prongi doceat quid uela
cuminis exceramus uellenus remittamus uerum existis alia facunt
alia patiuntur facunt intentio uel remissio patiuntur acumen & gra
uitas · productio autem est hoc est epitasis uocis commotio a loco grauiore
in acutum locum · anesis uero contra nam ab acuminis culmine in grauiore
quiddam seriam quem descendit · fit autem soni grauitas cum ex intimo
quidam spiritus tratur · acumen uero ex superficie oris emittitur
sunt igitur innumerabiles soni · sed specialiter per singulos tropas

[illegible] n poterunt conuenire quorum omnia sup[illegible]
[illegible] est adquisitus. quii deo tali nomine nuncupatur. q[illegible]
[illegible] rda dominantur nulli omnino consentit. sed extrinsecus uel [illegible]
[illegible] tus accedit propter consortium mediae cui concinnere consueuit qui[illegible]
quisitus uno tono a principali principalium separatur. quae principalis
principalium quia prima in ordo tetracordo conlocatur. quasi cuius dã rectore s
nomen accepit. subprincipalis. Deniq. dicitur quae principali subiecta con
iungitur. principalium uero. ENAPMONIOYC. & KAPOMATIKOYC. qua
nos cuix forsan rectae colorabilem memoramus. & ideo hoc nomen accepit
quia inter principales colores album terrumq. quicquid inter iacensim
natur colorabile gracia significatione perhibetur. ergo enarmonius croma
ticus. tremq. diatonos quam extentam dicimus indicia sunt generum modulandi
multiplex quippe tetracordorũ ratio sic firmatur. principalis autem media
rum quia prima est mediae tetracordi ideo id nomen accepit. cuius subnexa
subprincipalis mediarum ee dicitur. deniq. reliquetres sui similis sibi obo
dient. dictum uero hoc tetracordum mediarum quia in medio locata est
inter principalium tetracordum coniunctarũ. post supradictas aut quae
sequitur nomina quae ideo media dicitur. quatam grauis modi finis est
quia in tropis omnibus fuitia cum in his caput atq. ipsius quaedam modo
uinculo tã grauis modulatio quam acutã ne ectitur. ut in lydio modo ubi
rectum mota est. uerũ post in media extendentem emitonium coniunctarũ
erit tertiaq. in eodem modo id est lydio litteram pro nota habebit. post hanc
ille superius expraesse sunt tres sequentur ENAPMONIOCKPOMATICI
& LIATONOC. quae & PARANETE. dicitur. quã latinae poenae ultimam
phibemus. post quam ultimam coiciatur quae ideo dicta est coniunctarũ
ultima quia in hoc tetracordo finem tenet. omne aut tetracordum
coniunctarũ ideo dictum quia media ipsiq. p fectum sinfoniũ pri
ma conpleuit adiungitur ac producente media sequentem tonum ille
quisequitur sonus. PARAMECOC. nominatur quod hunc satis proximũ
sonus adunctae modulationis offendat. dehinc diuisarum tertiaque
plenum sistema diapason finit. unde coniunctarum tertia phibetur
post hanc sonicetera consecuntur. sonus uero diuisarum ideo hoc nomen
accepit quia uno & dimidio tono a media fine diuellitur. post hoc tetra
cordum excellentium conlocatur. quod ideo excellens nomen accepit
quia in singulis tropis in omnibus acumen erigitur. in singulis modulatio
nibus fastigatur. horum igitur sonorum id est progon sunt aliquis
consistere & p seuerare necesse est. alii uero sunt uagi deniq. alia
PYTIYSNOI nominantur. alii meconyTNOS p hibetur. pissum uero dicu
tur. tuum sonorum conpositiua quaedam qualitas BAPYTIYSNOC.
aut esunt quae uel tres regiones primas sepissi retantant. meconyTNOI.

[illegible] possident · ΟΚΥΠΥΚΝΟΙ · quuultimatenen[illegible]
[illegible] sonorum trium qui sunt spissi nullo generis aut [illegible]
[illegible] tes autem perseuerantes quae dicuntur uel ΑΠΥΚΝΟΙ uel ΒΑΡΥΠΥΚΝΟΙ
[illegible] uel uti quandam speciem & formam sibi principalium uindicabunt · Ideo
autem quidam statari nominantur quia diuersas sententiones recipere non
possunt · Alii autem uagi et errantes habentur quia interdum largiora interdu
minora spatia receperunt sed hi alii ΠΑΡΙΠΑΤΟΙΔΙΟΙ · alii ΛΥΚΑΟΝΙΔΙΟΙ ·
uocantur uerum promi ideo sic dicuntur quod statim prioribus subnectantur ·
ΛΥΚΑΟΝΙΔΙΟΙ dicunt a dicto quu ministerartis & canto singulos mou & · Est
autem primus a pollice huuero alii sibi inuicem congruunt alii discrepant &
resultant sed illi ΟΜΟΦΩΝΙ · quia sibi inuicem coniunguntur ΔΙΑΤΟΝΙ ·
id autem id est dissentientes sunt qui cum p cussi fuerint inuicem discrepant ·
ΟΜΟΦΩΝΙ · quuuoces quidem aliam significationem gerunt · eundem tamen
impetum seruant · sunt autem & aliae sonorum diuersitates · prima quidem
per intentionem uta cumine aut grauitate dissenciat · Secunda p spatiorum
perceptionem communiter in plurimis coniungitur spatius · tertia per com
iunctionem systematis quo aut unum aut plura recipit & quod secundum
morem dicitur · id est ΚΑΤΑΕΟΝ · Alium quippe morem acuta significant
alium grauiora nuntiam de diastematis desserendum · diastema est uocis
spatium quo acuta & grauior includitur · sed in diastematis · alia breuiora
illa quae sunt in diesien armonia maiora uero sunt · quae per singulos
tropos bis ex omnibus facuunt · quoniam hilmaui sintropos possumus inuenire
atq · in spatiis · alia sunt conposita · alia adiuncta · atq · in spatiis · alia sunt con
posita alia adiuncta · atq · systetae conposita sunt · quae p ordinem currunt ·
inconposita autem quae ex diuersis sibi inuicem copulantur · ita alia logica
alia longa memorantur a crationabilia illa sunt quorum consensus possu
mus praestare partionem · in rationabilia quibus non subest ratio item
alia conubentia alia discrepantia · tunc que aliae armonia alia cromatica
alia diatonica · item alia archia · alia perissa sed prima aequalia · secunda
excurrentia memorabo · uerum aequalia sunt quae in equas partes poten
runt separari ut pronius in duo emitonia · perissa autem quae in tria emi
tonia discernuntur · Deinde alia diastemata spissa · illa ratiora spissa sunt
quae p diesis colliguntur ratiora q · tonis & in his alia sibi congruunt
alia discrepant sed discrepantium minima multitudo conuenientia uero
per singulos tropos sex sunt · id est aut ecapan quot de quatuor decimus
ΔΙΑΠΕΝΤΕ · quod de quinq · de hinc ΙΑΛΙΑΚΟΝ · quod ex omnibus con
tinna & · illud & iam quod ex omnibus & quatuor constat uel ex omnibus
& ex quinq · uel ius & ex omnibus quod diapason dicitur · sed illud quod
aut ecapan hoc est ex quatuor dicitur · recipit sonos quatuor spa ca
tria tronos duos semitonia quinq · diesis uero decem · & est ne primi

[illegible] tuor ad tres diapente quod ex qui[illegible]
[illegible] quattuor tonos tres semis diesis septem & [illegible]
[illegible] quod sunt tres ad duo ΛΙΑΤΛΟΝ autem sonos hab & octo spa[illegible]
tonos sex emitonia geminat · diesis quadruplicat atq · in diplasia ra[illegible]
uersatur quae est uno ad duo quod uero ex omnibus & ex quattuor [illegible]
sonorum est undecim spatiorum decem tonos hab & octo emitonium
eadem diesis quae praedicta ratione multiplicat · In diplasi & diametri [illegible]
gula autem sunt octo ad tres quod uero ex omnibus quinq · constat recipit
sonos duodecim spatia undecim tonos nouem · semis emitonia geminantur
ΛΙΕΤΙΟ tetraplantur & est in triplasia ratione ut quattuor ad duodecim
quod ΑΟΛΙΛΤΛΟΝ dicitur hab & sonos quindecim spatia uii septem
tonos decem ac duo emitonia duplicata · diesis XLVIII · atq · in tetraplasi ra
tione ut sunt · XII · ad tres est autem tonos sine pocdoi ratione ubiq · dies in
enarmonio debemus accipere quae est in quarta particulationi nuquid
sit sistima p hiberidum · Sistema est magnitudo uocis constansq · lic &
multa diuisionum genera recipiat · tamen quae eadem & in diastematis
memorauimus · praeterea sunt aut absoluta & perfecta sistemata numero
octo · & primum est quod ab aquisito quem · ΤΙΡΛΛΙΜΒΛΝΟΜΕΝΟΝ ·
dicimus ad mediam quem me ex dicimus omne conficitur · secundum
q d a principali principalium · INNΛΡΛΜΕΝΟΝ · usq · tenditur · Tertium
quod a sub principali principalium in diuisarum tertium iungitur ·
Quartum quod ab extrema principalium usq · in diuisarum diatonum
profertur · Quintum quod a principali mediarum in medem diuisarum
usq · progreditur · Sextum quod a principali mediarum in tertiam ex
cellentium trahitur · septimum quod a mediarum extrema in cellentium
diatonum excurrit · Octauum quod a media excellentium in ultimum dicitur ·
quibus excursis generat tetracordum modulandiq · discurram tetra
corda est cordarum cum certa qualitate diuisio generandi modulandi
sunt tria armonia · ΚΡΟΜΑΔΙΑΤΟΝΟΝ · & armonia quidem dicitur
quod pluribus spatiis angustioribus separatur · ΛΙΑΤΟΝΟΝ · uero
quod tonis copiosis croma quod de emitonis conponitur · sicut enim quod
inter album nigrumq · est color dicitur · tra hoc croma quia inter
utrumq · est nominatur · & armonia quidem cum ab immutabilibus
sonis cingitur modulatio in oboedi & in acumen p diesim & diatonin con
positum · in grauem uero sonum a contrari modulatio tota submittitur ·
Croma tra aut hoc modo melos accipit per emitonium & emitonium
& tria emitonia quae in conposita p uenient · In grauem uero ex diuer
sum recurre & ad uero tra tonum ipsis conuentum sonis in acumen qui
dem tra accipi & modulationem in ut per emitonium & tonum & tonum
modum integrum complexa · ad uero grauiorem per contrarium

[illegible] sed nunc maxime diatono utimur ·
peragogen eralia per plocen · peragogene est [illegible]
[illegible]quitur ploce autem dicitur cum diuersa sociamus ex hi[illegible]
[illegible]do · alia ut ait dicitur quo est recta · alia cantus quo est reuer
[illegible] · alia peri feres hoc est circumstans ey tia · est quae grauiu incaumen
[illegible]tur · ANAKANTO YC · quae contrario deficit · ΠΕΡΙΦΕΡΕC · quae ad
[illegible]tra q· aut commodatur aut seruit · sed cum tetracordorum quos qua
drifica sappellamus diuisiones innumerabiles sint · sex sunt notae in har
monia una cromatis tres · quarum prima quae mollis ac soluta · secunda
quae emilio est · tertia quae est tonia ΔΙΑΤΟΝΙΚΗ · duae mollis a due ro
busta & moda sq uidem accipit armonia ΔΙΤΕΤΑΡΤΕΜΟΡΙΑΛΙΕCΙ · id est
tonipartes quarta in lluduero quod molliu s diximus per it · ΡΙΤΕΜΟΡΙ
ΑΝΛΙΕCΙΝ · copulatur ipsum uero ΚΡΟΜΑΕΜΟΛΙΟΝ · fit ΕΜΙΟΛΙΛΔΙΕCΙ ·
eius quae sit ΕΝΑΡΜΟΝΙΕ · sed nunc d& onifronu est pati magnitudo qui
ideo tonus dicitur · quia per hoc spatium ante omnes · primau ox quae fu
erit extenditur · hoc est de nota qualib& in nota mita media in pare
mesen in lydiosia iota directo in sim maiacens signa concurrant ·
Verũ quem tonia Δ'ETIC · quae quidue l quantae quales ue sint docui
troporum & iam nomina numerumq· monstraui · nunc de tetracor
dis eloquemur · nam singuli quiq· tropi tetracorda quina custodiunt
sicut superius quoq· nonta cui uerum horum extremos sibi aptandos
esse non dubium est · tetracordum quippe est quatuor sonorum in
ordinem positorum congruens · fidaque concordia sunt aut tetracorda
principalium mediarum coniunctarum separatum excellentium &
primum tetracordo quod est grauius · incipit a principali principali
& desin principalem mediarum uerum principalium · & mediarum
uerum principalium · & mediarum conexum quod coniunctarum
uocatur · et ut tetracordum a media in neten coniunctarum absque
abbis diuisum longeq· discretum · quod est quartum diuisarum a sub
media in neten separatarum usq· coniungitur · quod aut ex diuersis
coniunctum est in acutiorem sonum & quintum excellentium pro
fertur · sed de tetracordis sic dictum · nunc de pentacordis uideamus
ac similiter haec quoq· esse non dubium est · primum igitur quod est
grauius principalium esse dicemus · quod incipit ab adquisito & in prin
cipalem mediarum terminatur · sequens in acumen euiseno die est &
constata principalium extrema in mediarum illaq· in ludiota recto
hab& · Tertium autem coniunctarum est quod a mediarum extrema
in ultimam coniunctarum ducitur · Quartum uero quod p diuisione
a media inter diuisarum coniecti solent · quintum in acumen igitur
atq· est excellentium terminantur · haec quae dixi artes nrae docuis

· nam non sunt nescia asserere quasdem
[illegible] possessor tibi · quod in modulatione ΔΙΑΤ
[illegible] equa superius multa dixi · sane notum atq · intimatum
[illegible]
stum in omnibus quidem aliis conlocari · in his autem quae non per
fiant in tetracordis fieri non posse · In his enim semper ab emitonii sp
cia dicuntur · In aliis autem quae pentacorda nominantur · nec tam
modulationi sibi cuntur utp sonos constare uideatur apponitur · secun
dum enim in his emitonium possumus ponere nunc de transitu modu
lantium · transitus est alienatio uocis in figuram alteram soni fit autem
transitus modis quatuor per genus aben · APMONIO · aut in croma · aut
ΔΙΑΤΟΝΟ · uel per CYTECNA · aut a principali principalium si forte in sub
principalem aut in aliud forte sustematum aut cum de conuuncta addi
uisa transitum uel facimus · uel per tonum cum alio dio uel in frigiam ·
uel in alium locum cantilena transducitur uel per modulationem cum ex
alia specie modulati in aliam desilimus · uel cum auriculi cantilena tran
situs in semaneos modos fit de genere modulandi consequenter edisse
ram melopoeiae est habitus modulationis effecta · Melos autem est acutus
acuti aut grauioris soni modulatio est · soni multiplicis expressio melo
poeie species sunt tres · YPATO · id est MECOIAEC NETOIAEC ETYNATOIAEC
est · quae appellatur traica quae per grauiores sonos constat · MECOIAEC ·
quae equa & ΛΥΠΡΑΝΙΒΙΚΑ · nominatur · quae tonos aequales medios q
custodit · NETOIAEC · quae & NOMIKOC · consueuit uocari quae plures
sonos excutimis recipit · sunt & iam aliae distantiae quae & tropica mele
dicuntur · aliae comiologica sed haec capitis pro rebus subrogantur nec
suas magis poterunt diuisiones afferre · haec autem species & iam tropi di
cuntur dissentiunt autem · MELONOMH · ipse meodis pluribus inter se
& genere ut alia sit in armonios alia e cromaticae alia diatonos species
quoq · qua alia est spato id est alia meso id est alia anto id est tropo sumdo
rio lydio uel ceteris omnes in oaca praenuncius sistema debet aduertere
dehinc sonos miscere atq · conponere haec de septem partibus artis nre
dixisse sufficiat · nunc ritmos hoc est numeras perstringamus qm
ipsam quoq · nri portione esse non dubium est ritmos igitur est
compositio quaedam ex sensibilibus conlata temporibus ad aliquem
habitum ordinemq · connexa rursum sic definitur numerus est
diuerorum modorum ordinata conexio tempori proratione modu
lationis inseruiens perit · quod autem efferenda uosserint aut praemen
da & quinos alicentia modulationis ad artem disciplinamq · constrin
gat · interest tamen inter ritmum & ritmizomenon quippe ritmizo
menon materiae est numerorum · numerus autem uelut quidam
artifex aut species modulationis apponitur · Omnis igitur numerus

tum q melos incho

[illegible]ctur discernitur uisu audituq· uel tactu
[illegible] corporis colliguntur Auditu cum cū aduudicium
[illegible]mus tactu uel ex dictis uenarum exploramus indicia· Uer
[illegible]buitur maxime in auditu uisuq· sed ritmi ceest ar somnis in numeris
[illegible] enumeratis quosdam propriae conuersionis accipiat flexusq· legitimas
[illegible]tur· Est quoq· distantia inter rytmum metrūq· non parua sicut pos
terius memorabo sed qui a uisu auditusq· numero dictus accedere inquoq·
[illegible]ria tridem genera diuidentur in corporis motum in sonorum modu
[illegible]diq· rationem atq· in uerba quae apta modi ratio conligare & quae
[illegible] sociap fectam faciunt cantilenam· Diuidtur sane numerus in orto
ne per syllabas in modulatione per arsin acesin ingessu figuris determi
natis scematisq· complet· Uerum numeri generasunt septem· Primum
de temporibus· secundum de numeratione uerborum quae in numerum
cadere non possunt quae rytmoide· id est similia numeris iudicantur
quaeq· tribus uocabulis discernuntur hoc est en rytmona· rytmon·
rytmoides· tertio de pedibus· quartum de eorum genere· quintū est
de agogen rytmicam nominamus· id est quo genere numerus modiq·
ducantur· Sextum de conuersionibus ultimum rytmopoeia id est quae
admodum procreatio numeri possit effingi· Primum igitur tempus est
quod in more matoni nec partes nec momenta recisionis admittit· ut est
ingetum & ricis punctum in arytmeticis monas· id est singularis quaedam
ac seipsa natura contempta· Sed numeri in uerbis per syllabam in modu
latione per sonum aut spatium quod fuerit singulari ingessu· & incipi
entem corporis motum quod seema diximus inuenitur· atq· hoc erit
breuissimum tempus quod insecabile memorant· conpositum uero
quod potest diuidi· & quod a primo aut duplum est· aut triplum aut qua
druplum· eatenus enim tempus omne numeri proferetur· atq· ei finis
est quiplenarationis est· terminus atq· in hoc numerus tonis similis inue
nitur· ut enim ille per quattuor species hoc est diesis diuidtur· hic & ia
quaternaria temporum modulatione concluditur· sed eorū temporū
quae ad numeros copulantur· alia sunt quae errytma tempora nomi
nantur· alia quae arytma tertia quae rytmoide perhibentur· & errit
ma quidem sunt· quae ratione certa ordinem seruant· ut in duplici uel
emiolio ut in alius quae alius ratione uinguntur· Arytma quae sibi nulla
omnino lege consentiunt· ac sine certa ratione coniuncta sunt· Ritmo
ide suero in alius numerum seruant in alius q· despiciunt quorum
temporum alia strrngyla hoc est rotunda perhibentur· ne pinaeo·
& rotunda sunt procliuius & faciliusquam gradus quidam atq· ordo
legitimus expetitur· praecipitantur· ne pi tiaeo· uero quae amplius
quam decē moras conpositae modulationes innectunt· seque ipsa

ratione suspendunt · sed temporum alia
[illegible] quam perhibentur · pes uero est numeri prima pr[illegible]
[illegible]tumos & necessario iuncta cum uno parte duae sunt ut sis & tesis
est & ratio tesis de positio uocis & remissio · sed pedum differentiae sunt septem
sed per magnitudinem cum alios simplices alios multiplices pedes ponimus
& simplices quidem ut est pirrichius compositus uero ut sunt poeonos
ueleorum pares · & simplices quidem dicuntur qui temporibus diuidi
tur · compositi autem qui in pedes etiam resoluuntur · alios uero alogos hoc
est irrationabiles nominamus quorum q: ratio nulla praestatur · sed in
condita quaedam compositio profertur · alia deinde differentia est · quae
per diuisionem quaeritur · qualis exsistit · hoc est rhoia · cum uariae & mul
tiplices ea quae tonexa fuerint diuiduntur · atq: illi qui simplices
& pedes esse multiplices · alia est quae per diuisionem fieri consueuit ·
septimus quae per oppositionem fit · est cum duobus pedibus accepti
unus habet prolixius tempus quod praecidit ex ordine · illud autem
tempus quod insequitur angustius uel cum per contrarium ordinem
tempora praedicta uertuntur · Rythmica uero genera sunt tria · quae
alias dictilica iambica paeonica nominantur · alias aequalia · emiolia dupli
cia · deinq: etiam epitritus sociatur · & enim unus semper cum sibi fuerit
aptatus ita aequalis conuenit · tria uero ad duo numerus emiolius est · du
plex uero qui fuerit ad singularem geminam rationem · tam syllabarum
quam temporum seruat · quattuor uero ad tres epitritum modum · sed q:
aequalia dicimus eadem dactilica esse dicamus · Deinq: in dactilico genere
signa & quali sibi iure nectuntur · uerum ad alterum uel ad numerum
geminum duo uel ut forte aequalitas numerosa decurrat · sequitur
iambicum genus quod diplasion superius expressi in quo pedum signa
duplicem rationem ad inuicem seruant · siue unius ad duo siue ad quat
tuor gemini uel quicquid ad duplum currit · emiolium sane quod peo
nicum memoratum tunc est cum pedum signa emiolii rationem inuicem
sectantur · ut ad duo tres serunt · accedit autem & iam in spiritu ratione
saepe numerus cum pes in eo accipitur · qui sit ad tres quattuor · sed iam
ad ordinem recurramus · & quale est igitur numeri genus quod ad isemo
usq: inde cum pedes procedunt · disemus autem appellatur pes quip afin
& tesin · primus constare dicitur ut est leo · Duplum uero incipiat ra
semo decem & octo autem syllabas in finem usq: deducat · emiolium sane
a pensa semo ducit ex ordium · Implet autem in quindecim numero epi
tritus ad epta semo principium facit · quattuor decim similibus idem
pone cum uti difficilis est usus atq: hi quidem omnes numerorum or
dines · ideo memorauimus ut singulorum leges per uniuersae seruentur ·
sed numerorum alii sunt compositi alii uncompositi alii permixti ·

duobus generibus uel pluribus ceserunt
genere consistunt ut sunt tetrasemi. mixti uero qui
pedes aliquando in numeros resoluuntur ut in axe sermo num
accipere debemus. At uero eorum qui conposti esse dicuntur. alii copulas
alii uero per periodum colligantur. Enim sy zygia id est copula duorum
pedum in unum est ascripta connexio quin dissimilissibi posita esse uide
antur. periodus sane est pedum conpositio plurimorum quique dissimiles
sibi pares sociantur. Dissimilitudinum sane differentiae tres erunt. per
magnitudinem per genus per oppositionem. Per magnitudinem cum ex
disemo ue tetrasemo conponitur numerus. per genus cum diplasium
aut emiolium simul iungimus uel quod ex pluribus aequaliter copulatur.
per oppositionem id est per antitesin cum aut primus disemus ponimus aut
in sequentibus longe potioribus aut tetrasemus de semisi. in sequentibus
aplicamus uerum ee notum conuenit. et unum etiam pedem posse sufficere
ad complendam periodon sic solus ceteris inaequalis inseritur. sed eorum
quae in pedem recidunt. dactilicum genus primum est in quo genere
pedes in conposita uocabuntur. quinumeros sunt quinque id est tipo kea
eyçnatico yc. anatiectoyc. spondeus simplex et spondeus maior ac pro
celeumaticus quid est qui oppositionem breuem retinet. utitur autem hic idem
tetrasemo frequentius. Namque et disemus huius id est qui duobus tempo
ribus implatur. proceleumaticus quidem sed breuior nominatur. ille uero
maior est qui ex quatuor breuibus effingitur. ad uero breuior. id est dise
mus sy ne cessuocatur. quia ipsa assiduitas et frequentia conprehenden
tis se inuicem syllabae. nec magnitudinem aliquam nec modum diuisae
potestatis extendit. Ideoque eorari oportet decet ne ad sidutas breuis syl
labae carmen ipsum quodam dignitate aliqua proferri oportet. inci
dat. in pmixtione uero aliorum pedum qui longiores ponuntur de
center aptantur ut illorum prolixam moram interueniente sua cele
ritate conpenset. Quare proceleumaticus qui ad numeros aptatur qua
drisemo exordium debet accipere anapestus qui uocatur accipiet ela
tionem pedis unius temporis. positionem uero duorum temporum
facit. Monochron quippe dicitur tempus etiam longa ponitur quae
longa duo tempora recipere consueuit. uel cum tria tempora simul
breuia conlocantur. uel cum sunt quattuor numero quae omnia ad com
parationem longae syllabae conputantur. Igitur maior anapestus ela
tionem quidem suscipiet quae monochrono no esse dicatur positione
dicronn habere aequalis ibi posito oportet elationis geminum tempus
accipere. tratamen uturo q. in sequenti tempore par prior esse
uideatur. Quare anapestus apomizonos dactilicus anobis esse dici
tur. At uero anapestus qui appellasonos nominatur ex duabus

ymonstrat. gre. inuisq. temporis qd in positione fuerit

elationesint exuna quaeinpositionesit conpo[illegible]
[illegible] spondiuserit quiex producta tamarsi quamtesi iung[illegible]
[illegible]or uero dicitur quiquaternariam nonsolum elationem sedpos
tionem &iam uidetur admittere · percopulam uero duplicesuero acce
dunt numeri · qm alter exmaiore procedit constabit exspondeo
simplici uelproceleumatico quamdisemumesse nondubium · qui
uero exminoreest contrarium faciat atq hiquidem indactilico
genere ponentur · rytmi incompositi atpositi quiseptemnumero
omneserunt · Dactylusigitur est dictus quiordinem syllabarum
consimilem dicto hominisinformat · Anapestusuero quiperordi
redeat sursur pirrichiusuero idest proceleumaticus quiahicadsidui
uelincertamine uelinludo quodampueriliy spondeusquiaplerumq
inseruitionibussane propternumerorum inaequalem sonum habe
enim duas longas duasq· correptas quopedum carmine multas per
praehensisunt adactilicissatis nunciambicam memoremus inquo
genere numeri incompositieirant quatuor compositi percopulam
duo autuero perperiodum suntduodecim · quigitur incompositi
erent istisuntiambusexdimidi elatione &praepositione quaegemi
naest · troceusexduplice positione &elatione quaebreuisest orcuis
uero perquiextra&ra semielatione idest arsi &cōpta semi positione
constaut · tantduodecimtempora hicpespraecepisse uideatur atq
habet propinquitatem aliquam cumiambico pede quatuor enim
primistemporibus adiambum consonareliqua octo temporibus ad
iunctis · deinnctroseus quisematicus dicitur idest quiecontrario
octo primis positionibus constat reliquisinelationem quatuor bre
uitatis artatur conpositasanesunt quipercopulas colliguntur · sunt
autem hibaccius quiextroceo deducit auspicium fineautem iambici
terminatur · quiuero bacchiusest adiambo principia sortiatur atq·
acontrario hisquosdiximus pedibus aptabitur · perperiodum uero
est quoduelut perse certamuiam prouenit inhocgenere cum sint
duodecim numero quatuor quidem persingulas periodos accipere
doctatur unum iambum actrestroceos acdehisdem quatuor ·
Primum quidem quodiambum habere monstratur troceus iambo
dominatur · quiuero rytmus secundum iambum recipi &abōccio
troceo uocabitur · quiuero iambum tertium recipit baccius atroceo
poterit nominari · illeuero quiquartum admittit &iambum ap
pellatur epitritus iambuseorumuero quiexunotroceo sit · & iamb:
atroceo appellatur haecdotis secundus iambus abōccio dicitur aut
certe bacchius medius poterit nominari · quiuero tertium recipit
bacchius abiambo nominatur · quiuero quartum recipit troceum

[illegible]ustroceus appellatur octo uero quattuor debis q[illegible]
[illegible]imus per periodum illi esse dicuntur quibi nostroceos at[illegible]
per pirricium seruant atque ille primus troaicus recipit · dup[illegible]
baccius atroceo esse dicitur · quiuero secundus iambus habebit duplex
baccius ab iambo nominatur · cum autem troceis medii conlocantur tro
ceus meus iure dicitur · Cum autem in medio iambi medius iambus uoca
tur omnes uel quin conpositi per psodon uel quiper copulam colligan
tur rytmi & sint decim & octo numerati sunt sed iambus dictus est abeo
quod iambizin graece detraepe dixerunt · & hoc carmine quibusque
[illegible]tere s detrahebant · item hoc nomen est abeo quod ueneno maledicti
[illegible]tuuore s infundat · Iroceus uero abeo dictus quod celerem reuersio
ne faciat uel uti rota orcius propter honestatem positionis est nomina
tus semantur sane quia cum sit tardior tempore significationem ip
sam productae & remanentis cessationis effingit · bacciuero sunt dicti
quod baccis maxime sono s congruunt · his que bacchius lidus est qui illis
carminibus aptatur · In eo uero genere quod poeonicum nominatur
in conpositi rytmi esse dicentur quorum alius peon ΔΥΛΓΥΟC · appel
latur · ex longa positione & longa elatione ac duplici positione pro
ducta & arsi longiore iunguntur poeonici generis numeri quos in
compositos esse praediximus · neq · uero per coniunctionem hoc est
sinzigian · neq · periodum in isto genere rytmus accedit · Inde
ΛΥΛΓΥΟC · quidem dictus est · id est quasi duplicia membra discernat
ETIIBATOYC · autem quia membris uel uti utens quattuor & duabus
diuersitatibus copulatur uerum haec genera cum permixta fuerint
species numerorum · prima species erunt istae quae docimine nomi
nantur · ex quibus prius quod fuerit a lege conponitur ut sit ex iambo
& poeone qui ΔΥΓΟΥCΙ uocatur ΛΥΛΓΟΥCΙ · posteriores graeci cum
nominarunt · secunda est species quae ex iambo dactilico & poeone con
stare monstratur qui autem deducti numeri nominantur prop
ter adsiduum & compositum sonum appellari iudentur fiunt autem
numeri qui & prosodiaci uocantur quorum alii per ternos pedes
fiunt · pirritio iambo & troaceo alii uero quattuor ut hi tribus pedi
bus iambus primus aptetur alii uero ex duabus sinzigis id est copulis
bacchio · & ionico · apomizonos constare consuerunt · sunt sane qui
& iam rationabiles esse dicuntur · quos alogos uocitamus quos & iam coros
appellare consueuimus · sunt autem numero duo · quorum alter diambi
figuram respicit & constat ex elatione quae longa est & duabus positio
nibus & nume quidem est a dactilicum similis partibus uero ad nume
rum ionicum iungitur & iam iucinum · alius est uero numerus est
quitroceides nominatur · id est qui figuram quandam speciemque

uidetur exalationibus geminis & longa posita
contrarium prioris effectus · sunt autem mixti generis qu
dactilicus pariambus dactylus · in bacchio incidens his quiueniat ex
troceo · dactilus per bacchium quie xiambo manebert · dactilicus per co
rium quie xiambi similitudine exordium mutuetur · Dactilus perco
rium quie x similitudine troceiuideatur expressus & creticus quidem
consonans extroceo positione & ditio numeri conponendi & omnium figu
rarum plena perceptio diuidatur · haec ineas quas & melopoeia partes
quae sunt istae eniaetricic · idest perceptio per quam scimus quo
dum numerum utendum sit · cresis idest usus per quem positiones
autelationes decenter aptamus · mixis idest permixtio per quam opor
tunum fuerit exarte mescemus · tropiuero utinmelopoeia & in rytmo
poeia tres sunt · sistaticas dicimus & in armonicis eos superius memora
ui numero autem mare esse melos feminam nouerimus · & enim melos
mare est quae sine propria figura censetur · rytmus autem opere
quoddam uirilis actus tam formam sonis quam uarios praestat affec
tusque cum armonia intentis tam diuis quam eroum populus angusta
quadam suauitate percurrere & ad cantus carminumque dulcedines
decenter regressa continuit · Iuncque ioue adsurgente diuisque
praeambiculis cymes in modulata in thalamum quoque uirginis
magno cunctorum uoluptate peruenit ·

HABES SANI LEMARCIANE FABULAM

MISCILLO LUSIT QUEM LUCERNIS FLAMINE
SATORAPELAS GOS DUM DOCERE NITITUR
ARTES CAGRISSUIS AMICAS ATTICIS
SICINNOUENA DECIDIT UOLUMINA
HAEC QUIPPE LOQUAX DOCTA INDOCTIS AD GERANS
FANDISTACENDA FARCINAT INMISCUIT
MUSAS DEOQUE DISCIPLINAS CICLIDAS
GARRIREAGRESTI CRURA FINXIT PLACMATAE
HACIPSANA QUE RUBTA CONSCIENTIA
TURGENSQUE FELLEACUILEMULTACLAMITAE
PRODIRE DOCTIS AD PROBANDA CULTIBUS
POSSEMQUE COMISUTQUE EMARTIS CURIA
FELICIS INQUID SED CAPILLE FLAMINE
INDOCTA RAUIDUM QUEM UIDERE SAECULA
LURCIS CANINOS BLATERATUS PENDERE
PROCONSOLARI UERO DANTEM CULMINI
IPSOQUE DUDUM BOBINATORE FLASCULO
DE CERTUM FULQUEM IAM CANESCENTI ROTA

ANNUM VRSELISSE QUEM VIDIT
MUSARIORUM MURCIDAM UICINIAM
PARUO OBSIDEM UIX QUE RESPERSUM LUCRO
NICTANTE CURA SOMNULENTUM LUCIBUS
AD HOC CREATA PECASEUM GURGITEM
DECENTE QUANDO POSSE HAURIRE POCULO
TESTE MERGO NOSTRUM QUE ETERNUM PRODIDIT
UTAE NUGIS NATE IGNOSCE LECTITANS

MARTIANI MINNEI FELICIS CAPELLAE
AFRI CARTHAGINENSIS · DE ARMONIA
LIBER · VIIII · EXPLICIT

FESTUS AVIENUS